

*Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-
Ecvibe 'alâ-Mîzâni's-Şerî'a
ve Bûrhânü'l-Hakîka*

UKDE

UKDE KİTAPLIĞI: 98
MARAŞ KÜLTÜR VE EDEBİYAT SERİSİ: 28

Editör:
Yaşar ALPARSLAN
Serdar YAKAR

Baskı – Cilt:

Kapak Tasarım:

Baskı Tarihi :

ISBN :

Yazışma Adresi:
Vefa Kitap Kirtasiye
İsmetpaşa Mah. Borsa Cad.
Buket Sitesi Altı No 17/C
Tel: 0.344.225 13 00
KAHRAMANMARAŞ

Hacı Nuhzâde Ahmed Efendi

ÎRÂDU'L-MAKÂLE Bİ-
TARÎKÎ'L-ECVİBE 'ALÂ-
MÎZÂNİ'Ş-ŞERÎ'A VE
BÜRHÂNÜ'L-HAKÎKA

hazırlayan
Ömer Hakan Özalp

Kahramanmaraş
2011

İçindekiler

Takdim	9
Önsöz	19
ÇEVİRİMYAZI	29
Fihrist-i İrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe	
'alâ-Mizâni's-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka	31
el-Makâletü'l-ûlâ	35
el-Makâletü's-sâniyye	37
el-Makâletü's-sâlise	38
el-Makâletü'r-râbi'a	40
el-Makâletü'l-hâmise	45
el-Makâletü's-sâdis	47
el-Makâletü's-sâbi'a	51
el-Makâletü's-sâmine	55
el-Makâletü't-tâsi'a	57
el-Makâletü'l-âşira	60
el-Makâletü'l-hâdiye 'aşera	62
el-Makâletü's-sâniye 'aşera	64
el-Makâletü's-sâlise 'aşera	69
el-Makâletü'r-râbi'a 'aşera	71
el-Makâletü'l-hâmise 'aşera	90
SADELEŞTİRME	95
Muhtevâsı	97
Mukaddime	
Eserin yazılış sebebi	99
Birinci makale	101
Şeyh Efendi'nin bir hadis-i kudsiye verdiği yanlış mana . . .	101

Şeyh Efendi'nin bir ayet-i kerimeye verdiği yanlış mana . .	102
İkinci makale	103
Yirmidört saatın taksiminde	
dünya denilenin hangisi olduğu	103
Üçüncü makale	104
Şeyh'in, kitabında rızkı üçe ayırarak ilim	
öğrenmeyi nazıkçe kötülemesine cevap	104
Dördüncü makale	105
Şeyh'in, kitabında alimlerle şeyhleri kıyaslayarak,	
ulemayı ve ilim talebelerini kötülemesine cevap	105
Çalgı aletleri (melâhî) dinleme	106
Çalgı aletleriyle zikir-semâ ve cezbe	108
İlim cemiyetleri	111
Beşinci makale	111
Şeyh Efendi'nin "Mü'minin	
cahili olmaz" demesine cevap	111
İlimsiz amelin makbul olmayacağı	112
Altıncı makale	113
Şeyh'in, bâtın ilminin zâhir ilmine üstünlüğü	
hakkındaki delilinin, amacına uygun olmadığı.	113
Marifetin çeşitleri	114
Zahir ilminin farz, bâtın ilmininse	
olsa olsa müstehab olduğu	115
Bâtın ilmine sahip olmanın,	
zâhir ilmiyle amelden geçtiği	115
Yedinci makale	116
Şeyhler için ne kadar ilim lazım olacağı	116
İlimsiz şeyh olunamayacağı	116
İlmin önceliği; ilimden önce	
tasavvufa girmenin tehlikesi.	118
Tarikatın şeriattan ayrılmasının küfür olduğu	119
Veysel Karani.	120
Sekizinci makale	121
Ulemanın, noksanı olan müridleri çağırıp	
tembihte bulunmasının gerekli olup olmadığı.	121
Dokuzuncu makale	122
Tarikatın takvadan ibaret olduğu	
ve tarikat-şeriat ayrımı	122
İsmail Hakkı Bursevî'ye göre velilik	123
El almanın aslının olmadığı	124

Onuncu makale	125
Tasavvuf ilminin tarifinin	
Şeyh Efendi'nin dediği gibi olmadığı	125
İbn Arabî'nin tasavvuf tarifi	126
Şeriatla âmil alimin, tasavvufa	
girmeksizin zü'l-cenâhayn olacağı	126
Onbirinci makale	127
Şeyh Efendi'nin bâtın ilminin esası hakkındaki	
çıkarımlarının maksadı ile örtüşmediği	127
Bâtın ilminin esası.	127
Aynî'nin görüşü	128
Onikinci makale	129
Şeyh'in Kilisli Mühürücü Baba'ya	
gayz ve gazapla yaptığı haksızlık	129
Fazlullah-i Hurûfî	129
Hakkın Mühürücü Baba tarafında olduğu	131
İsmail Hakkı Bursevî ve Fazl-ı Yezdân	131
Onüçüncü makale	134
Velilik ve kerametın Şeyh Efendi'nin dediği	
gibi meşhur olmadığı ve bunların tarifi	134
Keramet ve veliliğin gizlenmesinin zorunlu	
olduğu ve Saçaklızade'nin velî tarifi	134
Veliyi bilmenin Allah'ı bilmekten güç olduğu.	135
Ondördüncü makale	135
Şeriata aykırı olan rabitanın edille-i erbaa	
ile isbatlanmaya kalkışılmasının yanlışlığı.	135
Rabitanın ibtali hakkında tahkikat ve tafsilat	135
Rabitanın aklen çirkin oluşunun delili	136
Soru	137
Cevap	137
Rabitanın naklen caiz olmadığının delili	137
Hoca Seyyid Hafız Efendi'nin	
rabita hakkındaki görüşleri.	138
Şirkin çeşitleri	139
1. Bağımsız şirk	140
2. Parçalı şirk	140
3. Yaklaşma-yakınlaşma şirki	140
4. Taklit şirki	141
5. Gaye şirki	141
6. Sebep şirki	141

Vesile ve bu konudaki yanlış görüşler	142
Zikir meclisi	144
Bir hadis-i şerif ve zikir meclisi	145
Rabitanın hadislerden çıkarılamayacağı	147
Gazali ile Sühreverdi'nin kastı rabita olmayıp anlık tahayyüldür	148
İslâmiyet'e yakışmayan <i>rabitanın</i> terkedilmesi gerekir	150
Rabita konusunda icma var mıdır?	151
İhsan hadisi	152
Zikrin üç şartından ihlasın âdâbları.	152
Rabitanın kıyas ile caizliğini çıkarmanın batıllığı	153
Onbeşinci makale	156
“Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirler” diyenin kafir olacağı	156
<i>Mültekâ</i> şarihinin Şeyh Efendi tarafından hatalı bulunmasının doğru olmadığı.	157
Hükmün çoğunluğa göre verilmesi.	157
Allah'ın rüyada görülmesi meselesi.	158
Sonuç	159
ASLI	161
EK	205
Elbistanlı-zâde Veliyyüddin Efendi'nin Esmâ'-i Hüsnâ me'âl-i şerîfleri	205
Esmâ'-i Hüsnâ me'âl-i şerîfleri	207

Takdim

Babamın babası müderris. Sağlığında âilenin büyüğü. Adı: Koca Hasan Efendi.

Babam sürekli bana derdi: “Babam Nuhzâde Ahmed Efendide okumuş.” Hocası Nuhzâde Ahmed Efendi.

Babam bu zâttan türeyen bu âileden kadın erkek hasıl olan bütün fertlere hürmet ederdi. “Temiz âile. Kökleri, kömeçleri belli âile” derdi. Gediğimizin dibinde bunlardan bir parça oturur, onlara hürmet ettiği gibi onlara benim de hürmet etmemi isterdi. Telkinde bulunurdu.

Ben bu kökleri, kömeçleri belli sözüne çok itibâr ederim. Ve derim; insanın ilk akıl, kalb, izan, idrak ilmi-halı âilesinin meşru' ve ğayr-ı meşrû gördüğü şeylerdir, insan bunu kabullenir.

İnsanın âilesi mektepse baba evladlarını helal rızıkla yetiştiriyorsa, ağzı düâlı ise, evladlarına düâ ediyorsa, âilesinden kötü örnek çıkmasına müsâade etmiyorsa ve çıkmıyorsa o âile köklü kömeçlidir. Kadın erkek iyi nesil ortaya çıkarır. İnsanlar o nesilden hayır görür.

Nuhzâdeler Elbistan'dan gelmedir. Elbistan'dan tamı tamına ne zaman geldi, ilk gelen kim bilinmez. Bilinen Maraş'ta erin, âilelerin lakabıyla anıldığı yakın za-

mana kadar da devam eden süreçte âilenin lakabına bir de “Elbistanlı” ekinin takıldığıdır.

Biz Serdar Yakar Beyle berâber yaptığımız *Eski Maraş'ta Âlim Çıkarmış Âileler* çalışmasına kadar bugün soyadları “Paksu” ve “Ülger” olan âilelerin bir âileden bölünme olduğunu bir iki kişiden kulaktan duymuştuk. Fakat teyidini pek alamamıştık. Teyidini aldık. Şimdi biliyoruz. O kitaba girdirdiğimiz Veliddin Efendi, Muhiddin Efendi, Nuhzâde Ahmed Efendi hısım. Aynı âileden. Ve fakat âile büyümüş, bölünmüş. Cumhuriyetle berâber bir kısmı Ülger, bir kısmı ise Paksu soyadını almış. Ancak yazdığımız gibi âilenin Maraş'ta yetiştirdiği üç âlim insanın üçü de kendi lakablarının yanı sıra bir de “Elbistanlı” veya “Elbistanlızâde” lakabını taşımışlar. Bu lakabı yitirmemişler.

Ben Elbistanlıoğlu Muhiddin Efendiyi kıtsıt hatırlarım. Çünkü elliden sonra Kurtuluş mahallesinde Hâtûniye Câmii civârında büyüdüm. Mahallenin hepsi ona i'tibar ederdi. Onun mahallede herkesle irtibatı vardı. Her insan üzerinde emeği vardı. Etrâfında insanlar kümelenirdi. O bunları çeker çevirirdi. Mahalle de onu sever, ellerini üstünden çekmezdi. Mahallenin zenginleri hizmetlerini desteklerdi.

Muhiddin Efendi 1955'de öldü. Mahalleli oğlunu müezzinliğe ehil olmadığı halde hatırasına binâen onun yerine müezzin etti. Hatırasını yaşattı. Oğlunun ehli-yetsizliğine yıllarınan katlandı.

Muhiddin Efendinin soyadı Ülger idi. Çok büyük âlim değildi. Fakat kendi çapında mütefennin bir insandı.

Soyadı Ülger olan âilenin diğer bir âlimi Veliddin Efendidir. Veliddin Efendinin nüfustaki adı ise Hacı Veli'dir.

Veliddin Efendi çok büyük bir âlimdir. Bize ulaşan

rivâyet Farsça ve Arapçasının çok mükemmel olduğudur. Şâirdir. İmamlık, müftülük yapmıştır. Kitap, kütüphâne sâhibidir. İlmi ve ahlaki sebebiyle toplumdan hürmet görmüştür.

Ama âilenin asıl büyük âlimi ise Nuh Efendi oğlu Ahmed'dir.

Ahmed Efendi 1865'de Maraş'ta doğdu. Kanadıkırık Mustafa Efendide okudu. Ondan icâzet aldı.

İşin güzel tarafı Ahmed Efendi icâzetini aldıktan sonra Maraş'ta muhtelif medreselerde müderrislik yaptı. Kendi icâzetini Maraş'ta aldığı gibi Maraş'ta da yetiştirdiği talebelerine icâzet verdi. Maraş'ta medrese geleceğini güçlendirdi. En son Restebâiye medresesinde müderris iken vefât etti. Yerini Seyyithanzâde Osman Efendi doldurdu.

Bugün Ahmed Efendi neslinin bir kısmının soyadı Paksu'dur.

Veliddin Efendinin âilesi Ahmed Efendiden önce ana âileden bölünmedir. Muhiddin Efendinin bölünme noktası ise pek bilinmemektedir.

Eski Maraş'ta Elbistan'dan gelme âileler vardır. Bunlardan bazıları âlim âile olarak gelmiştir. Buna örnek Çelebilerdir. Bunlar Elbistanlı âlim çıkarmış âile Hayatîzâdelerin Maraş koludur. Kolun Maraş'ta ilk ses getireni Maraş'ta müftülük de yapmış olan Ali Efendidir. Aile Cumhuriyete kadar âlim çıkarmıştır. Bunlardan ismi bizce bilinenlerden biri Ahmed Çelebi, biri de onun babası Mehmed Çelebi'dir. Mehmed Çelebi müderristir. Ailenin Cumhuriyete intikal eden bir kütüphânesi olduğu tarafımızca ma'lumdur.

Benim de yanında hafız olduğum hoca, Bahçeci Hoca yine Elbistanlıdır. Fakat ilk gelen hocanın babası âlim değil bahçacıdır.

Göksun, Afşin, Elbistan bölgesinde kışlar soğuktur. Maraş'ta ise kış mu'tedildir. Gelenektir, bazı bu bölge âileleri kışı gelir, Maraş'ta geçirir, yazın gider. Veya gelir, alıştır, çekip gitmez. Veya belli olmaz, düşmanlanır, gelir, çekip gitmez. Yerleşir, buralı olur.

Bu âileleri bilmekte, tesbitte, takyitte fâide vardır. Maraş-Elbistan târihi açısından önemlidir. Bilinmesi arada bağlar yaratır. Âidiyyet duygusunu ortaya çıkarır. Rûhen bölünmeyi engeller. İrtibatları geliştirir. İyi olur.

Bu gelip gitme, dost tutma geleneği son döneme kadar devam etmiştir. 1972-73'lerde vefat eden Afşinli Durdu Paköz hoca bu geleneğin son halkasıdır. Ben de tanışma şerefine ulaştım. Afşinli Durdu Hoca çok büyük bir âlimdir. Zâhiddir. Âbiddir.

Maraş eşrâfının bir çoğunun dostudur. Dayızâde Ahmed öleceğini anlar. Maraş'tan Afşin'e araba gönderir. Durdu Hoca getirilir. 10-15 dakika içinde Dayızâde rûhunu teslim eder.

Maksad bir büyük zâtın ölüyü yıkamasıdır. Yıkarken elini cesede değdirmesidir. Onun vesilesiyle bir şefâat ümididir. Belki Cenab-ı Allah bu sebeple o ölüyü yakmayacaktır.

Afşinli Durdu Paköz Hocanın kabri Maraş'ta, Şeyhadil mezarlığında, Maraş harbi Şehidlik Âbidesinin hemen doğusundadır.

Aslında Elbistan ovası ayrı bir coğrafyadır. İçanadolu toprağıdır. Bunun diğer bir karşılığı Eshab-ı Kehf toprağıdır. Ahir-zamanda bu çevreden Mehdi'nin çıkışına güç veren, güç katan insanlar çıkacaktır. Buralar dînin yeniden ihyâsında görev alan insanlar yetiştirecektir. Toprakta Eshab-ı Kehf esas alındığında Kayseri bile Elbistan düzlüğüne tabi'dir. Buraların yetiştirdiği

insanların Eshab-ı Kehf'e tâbiyyeti gerekir. Târîhen, dînen bu câizdir, vâcibdir.

Bir bakıma Elbistan'ın düzlüğünün ve sekenâtının Maraş'a tâbi olması bir kaderdir. Türk târihi içinde gerçekleşmiştir. Devam da etmektedir. Bu da Allah'ın bir lutfudur. Çünkü Maraş da Türk târihi için önemlidir. Osmanlıyı fetretten çıkaran Maraşlılardır. Osmanlı yıkıldığında istiklal harbini başlatan Maraşlılardır. Fransızları bölgede Suriye içlerine kadar ta'ciz edip anlaşılmaya zorlayan ve Ankara anlaşmasıyla bölgeden çıkmasına sebep olan Maraşlılardır. Gelecekte de inşallah cesâret, karagözlülük isteyen önemli çıkışlar, başlangıçlar yine Maraşlılar üstünden olacaktır.

Dulkadirli'nin ilk başkenti Elbistan'dır. Bu sonuna yakın böyledir. Zâten başlangıçta Maraş Dulkadirli'nin değildir. Dulkadirli Elbistan merkezli büyümüştür. Bu sebeple de Elbistan Memluklular ve Şah İsmail tarafından tahrip edilmiştir.

Şimdiki Elbistan'ı kuran, geliştiren Türklerdir. Sebep de doğudan Anadolu'ya giriş yapan Türk için Elbistan önemli bir kapı ve durak yeridir. Bütün Suriye, Mezopotamya Anadolu'ya en rahat Elbistanlıların Şam yolu dediği geçitten girer. Orda nefeslenir. Erzâkını temin eder. İleri geçer. Tıpkı Arabın İçasya'ya giderken Basra-Kûfe'yi durak yeri, ileri karakol, garnizon olarak kullandığı gibi. Arap girişinde ise tersinedir. Arap girişinde Elbistan ovasında büyük nüfusa sâhip şehir her zaman ileri geçen ordu için tehlike yaratır. Zira ırkı, dîni ayrıdır. Onun için Arabisus'u ilk tahrip eden Hz. Ömer'dir. Baybars da Kayseri'ye geçerken Hunu'yu tahrip eder. Nüfusunu sıfırlar. Arkasında boşluk yaratarak güvenlik sağlar. Türkse çok ilerilere ulaştığı için burayı menzil yapar. Gelişimini sağlar. Varlığından

korkmaz. Ya'nî yeni yerindeki Elbistan her zaman, her çağ Türk patentli bir şehirdir.

Elbistan Dulkadiride, Osmanlının ilk dönemlerinde hep Maraş gibidir. O ne ise o da odur. O ne ise o da o olmuştur. Ama çok sürmemiş, Elbistan idârî olarak varlığını hep Maraş'a bağlı olarak sürdürmüştür.

Elbistan Türk-İslam şehri olarak Maraş'tan bir adım ilerdedir. Zirâ bu bölgede taassub çizgisine ulaşmış bir İslam anlayışı pek o kadar yoktur. O bakımdan sazlı sözlü Türk halk edebiyatı geleneği Maraş'tan daha canlıdır. Pek ölmemiştir. Maraş'ta ise taassup çizgisine ulaşan, aşan İslam anlayışı folklor ve sazlı sözlü Türk halk edebiyatına darbe vurmuştur. Erken dönem gerilemesine, sonra da ölmesine sebep olmuştur.

Ulaşımın hayvanla yapıldığı her çağ Elbistan her zaman yol ağzıdır. Halep ile ticareti vardır. Halep İç Anadolu yol ağzındadır. Mezildir. Yeri stratejiktir. Şimdi bile aynı yol açılın yine stratejiktir, menzildir. Ama nedense Maraş-Elbistan yolu hep ters yerde aranmaktadır, yapılmaktadır.

Elbistan ilme kıymet, bağlılık bakımından Maraş'tan aşağı değildir. Şimdiki ta'birle her zaman fazlasıyla akademisyeni, bürokrati bulunur. Hem ülke ortalamasının çok çok üstünde bulunur. Devlet-i Osmâniye zamanında ülkeye kadı, müftü, nâib ihraç eder. Elbistanlı Asitâne dâhil her yerde bulunur. Maraş'ta hiç eksik olmaz.

Neticeye gelirse:

Maraş-Elbistan bir idârî yapı içinde bulunsa da beşerî coğrafyaları birdir. Yakındır. Coğrafyaları içinde hısımlar, âileler vardır. Gitmeler, gelmeler söz konusudur. Bunlar önemlidir. Yazılmalı, tesbit edilmelidir. Târih biraz da bu teferruatlarda gizlidir.

Dediğimiz gibi bu gelenlerden biri de Elbistanlı Nuhzâdelerdir. Aileye Nuhzâdeler dense de geliş daha öncedir. Lakap geç, geliş biraz daha erkendir.

Burada aileden üç kişiden bahsetsek de âilenin ufak tefek hocası hiç eksik değildir. Diyelim Cumhuriyette bir imam Abdülkâdir Ülger vardır. Mescidi vardır. Rızaen-lillah çocuk okutmuştur. Abdülkadir Efendi 1883'de doğmuş 1941'de ölmüştür. Bu günde Maraş'ın sayılı hocalarından biri bu âiledendir. Adı: Ömer Paksu'dur. Hayır hasenat vakfı vardır. Nuhzâde Ahmed Efendi kolumdandır. Elinde âileden kalma hatırı sayılır derecede kitap vardır.

Tâ küçükten adını duyduğumuz bu Ahmed Efendi'nin bir eseri bizde vardı. İki de verdiği icâzet vardı. Bunun birinin yazımı kötü biri iyiydi. Biz Serdar Yakar Beyle çıkardığımız *Eski Maraş'ta Âlim Çıkarmış Âileler* kitabımızda bu kitaptan bahsetmiş ve fakat icâzetlerden bahsetmemiştik.

Ömer Hakan Özalp Bey Elbistanlı. Bir çalışkan insan. İyi bir araştırmacı. Elbistan ve Maraş için varlığı bir şans. Aramızda dostluk var. Bir yerde İstanbul'daki elimiz.

Bir gün Nuhzâde Ahmed Efendinin Darendeli Muhammed Hilmi Efendinin *Mizânü's-Şeriat* adlı kitabına yazdığı reddiye ile yanımıza geldi. Biz dedik bizde var. Gel sen Elbistanlısın, biz sana elimizdeki nüshayı da verelim. Bir de verdiği bir icâzet örneği ile Veliddin Efendinin Esma-i Hüsna şiirinin aslını verelim. Git, çalış, getir, bastıralım. Maraş için bir değeri daha ortaya çıkaralım. Maraş da kazansın, Elbistan da kazansın. Kökler ve değerler ortaya çıksın. Aldı götürdü. Çalıştı, getirdi. İşte bu eser o eser. Bu ismi bana bellettiği için babama Allah rahmet etsin. Rûhu şâd olsun. Bir merak işte bu eserin ortaya çıkma sebebi.

Biz Muhammed Hilmi Efendinin eserini yeni harfe aktarırken esere hiç dokunmamıştık. İstesek üstüne şerh atar, serdettiği bazı fikirlerini tenkid ederdik. Buna da şükür muktediriz. Fakat yapmadık.

Çünkü biz bu kitapları fitneden fitne veya uyuyan fitneyi uyandırmak için çıkarmıyoruz. Bizim maksadımız Maraşımızın fikir ve kültür târihini tesbit. Bu kitaplardaki fikrin taraftarı veya aleyhdarı olmaksı başka şey.

Bir insan ben İslam'ı şeriat dâiresinde yaşıyorum dese fikrinin tesbiti, tenkidi kolay. Zira mekan şartları içinde bakarsın. Kuran'ı ve sünneti rehber ediniyorsa, bilmediğini bilene soruyorsa, inanılması gerekene inanıyor, İslam'ın şartlarını yerine getiriyorsa doğru dersin. Yoksa yok dersin. Ama târikat öyle değil. Tarikat bir yerde buranın yanı sıra bir başka zamana, mekana oynar. Oralarsa çok öyle insanın rahat gidip hadlerini, hudutlarını tesbit edeceği yer değil. O bakımdan Müslümanların geliştirdiği tasavvuf kültürünün temsilcisi gayet az, istismarcısı gayet çoktur. Böyledir diye de ulu orta tenkit doğru değildir. Hele kökünden kesip atmak hiç doğru değildir. Böyle yapılmış da netice alınmış da değildir. Alınacak da değildir.

Yazdığımız, çizdiğimiz gibi eski Maraş'ta tarikatlı hoca vardır. Ama azdır. Çoğunluk tarikata karşıdır. Ağır konuşur, yazar. İtham eder. Hatta bu ithamlar taban oluşturur. Vatandaş da bölünerek konuya katılır. Taraf olur. Aralarında münâkaşa eder. Girmeyen gireni baskı altında tutar.

İşte bizim bu eseri çıkarırken yapmak istediğimiz bu şerâiti tesbit. Tesbiti târihin nazarına sunma. Yazacak çizeceğe malzeme hazırlama. Alıp kullanması için zemin yaratma.

Böyle şeylerin olması ayıp şey değil. Tam tersine

çok iyi şey. Evvela saygı içinde güzel. Sâniyen hakikat böyle çatışmalarla ortaya çıkar. Herkes bildiğin söyler. Herkes birbirini dinler. İnsansa hisse alır. Boşluğunu görür. Fikrini ma'kul çizgiye çeker. Olgunlaştırır. Toplum da kemâle ulaşmış fikre kavuşur.

İnsan güreşi, yıkılıp güreşe güreşe beller. Hatalarını azaltırken daha az yıkılır olur. Daha çok yıkar olur. Sürekli güreş tutarsa da bu çizgiyi korur. Tutar. Bu her alanda böyledir. Hatta teknolojik ürün geliştirmede bile böyledir. Bu tabiattır. Bundan vaz geçilmez.

Bu tür münâkaşalar İslâm memâlikinin her tarafında vardır. Olmuştur. Yok öyle yazıldığı gibi sâde İstanbul'da var gözükmeye yazıldığındandır. Herkes tesbit etse, yazsa konunun yaygınlığı anlaşılacaktır.

Şeriat bir bütündür. Bütünlük içinde fıkıh ve akâid birer bölümdür. Sâde bu bölümlerle yetinmek eksiklikler. Şeriat aşk ve hudut dâiresinde yaşanmalıdır. Yani şeriat hududa riâyet edenin ilahi aşkı da yaşamasıdır. Hikmeti kalbinde bulmasıdır. İlâhî teyîdi görmektir. Fizikte metafiziği yaşamaktır. Tasavvufsa bu dâirede yapılabilene bir adım ötesi yeni duygular, değerler katmaktır. Ne var dünyada değer duygu bunlara ulaşmaktır. Onların dediğine vasıl olmaktır. Can içinde can olduğunu görmektir.

Bunları kitap ya yazar. Ya işâret eder. Ya yazmaz. Yazması şart da değildir.

Bizde tarikata bağlı olanların en büyük za'fiyeti her şeyi kitapta arama bulma za'fiyettir. Halbuki bir şey geliyorsa o şey ya kitapta olacak, ya olmayacaktır. Büyük ihtimal de olmayacaktır.

İşte tarikatta rabıta da olduğu gibi. Halbuki gelişen şey anasını her zaman geçecektir. Nitekim fıkhıta da içtihad kültürü hamûlesi yekunu nasların kat kat önündedir.

Hayatı hareketli ceset gibi yaşayanlar çok konuşup kendi hayatlarını esas almamalıdır. Otlar ne kadar canlı olsa da insanlar onun önündedir. Aslolan yumurtdan canlıyı çıkarmaktır. Aslolan insanı kafa ve kalbinin farkına vardırırmaktır. İnsanı sonuna kadar kafa ve kalp insanı yapmaktır.

İnşallah Allah bize yardım eder. Biz bu gün Elbistan asıllı, Maraşlı Nuhzâdelere çalışıyoruz. Onların büyüklerini, ilme hizmet edenlerini tanıtıyoruz. Eserlerini yayınlıyoruz. Yarın bunların daha yenilerini buluruz, yayımlarız. Maraşımızı şâirler, âlimler, yazarlar şehri yaparız. Nice şehirlerin önüne geçiririz. Yavrularımıza Maraşlılık şuuru veririz. Kazanca geçeriz.

Bu kitabın malzemesini biraz biz verdik. Biraz da malzemeyi Hakan Bey kendi imkanları ile çoğalttı. Malzemededen bir kitap çıkardı.

Muhterem Ömer Hakan Özalp Bey Maraş ve Elbistanlıların yüz akı. Fevkalâde yetenekli, çalışkan. Bu eseri ortaya çıkardığı için kendine teşekkür ediyoruz. Onunla ilerde inşallah yeni kitaplar hazırlayacağımızı, çıkaracağımızı umud ediyoruz. Onunla bilhassa Elbistan-Maraş asıllı bazı çok yönlü insanları çalışmayı düşünüyor, bu çalışmalarını yavaş yavaş altyapılarını hazırlıyoruz.

Sağ kolumuz, baş kalfamız Serdar Yakar Bey işleri sona bağlar. Gelmiyeni getirir. Şekle şemâile kavuşturur. Teşekkür ediyor, ellerine sağlık diyoruz.

Bize yardım eden bütün dostlarımıza, hasseten bu kitap için İstanbul'dan aziz dostumuz Mehmet Varış Beye teşekkür ediyoruz.

Yeni çalışmalarla yola devam ediyoruz. Allah yâr ve yarânımız olsun diyoruz.

Yaşar ALPARSLAN

Önsöz

Zengin bir tarihe sahip olan memleketimiz Maraş'ın geçmişten gelen zengin de bir kültür birikimi vardır. Bunun tabii bir sonucu olarak, Osmanlı toplumunda mevcut dinî ve ictimâî gruplaşmalar bu şehir için de geçerliydi. Bu meyanda, halkın bir kısmı tasavvufa yönelirken, tasavvufa mesafeli duran ve –İmam Birgivî örneğinde olduğu gibi– sapma ve bid'at görülen hususlarda tasavvuf erbabına tenkit yöneltenler de olmuştur.

Bunlardan bir tanesi de, Darendeli Muhammed Hilmi Efendi'nin –*Küfür Torbası* başlığını taşıyan bir esere karşı yazdığı– *Mîzânu's-Şerî'a ve Bürhânu't-Tarîka* isimli kitabına *Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzânî's-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka* adında bir reddiye kaleme alan, aslen Elbistanlı olup Maraş'a yerleşmiş Nuh-zâdelere ailesine mensup Hacı Nuh-zâde Ahmed Efendi'dir.

Hacı Ahmed Efendi ile kitabı hakkında bilgi vermeden önce, sözkonusu eserin yazılmasına vesile olan iki kitabı kısaca tanıtmak istiyoruz.

a) *Küfür Torbası*. Bu eserin yazarı; pek çok tarikata girip çıktıktan ve Osmanlı topraklarının pek çok yerini gezip dolaştıktan sonra Halep vilayetinin Kilis kasaba-

sına yerleşen ve eserlerinde “Hakkak” mahlasını kullanan Mühürücü Baba'dır.¹

Küfür Torbası'nın 32 bablık ilk kısmında, yer yer peygamberlik ve ilahlık iddiasında bulunan Fazlullah-ı Hurufî'nin sapkın görüşleri ile halifelerinden Ferištehoğlu'nun *Aşk-nâme-i İlahi* adlı eserindeki küfür ve saçmalıklar reddedilmekte ve Bektaşilerin bozuk görüşlerinden bahsedilmektedir. Ardından gelen ek bölümde ise Nesîmî, Nedim, Hâşim-i Üsküdârî, Seyyid Nizamoglu, Niyazi Mısırî, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Aydoslu İsmail Hakkı, Sâfâ, Galip Dede, Üsküdarlı Hakim'in şiirleri arasında mukayeseler yapılarak bu şeyh ve şairlerin aynıyla Fazlullah-ı Hurufî'nin görüşlerini savundukları ve Sünnî tarikatların da –farkında olmaksızın– bunlara uyduğu gösterilmektedir.

b) Aslen Darendeli olup Maraş'a yerleşerek burada

¹ Mühürücü Baba'nın, kütüphanelerde bu mahlasla iki yazma eseri bulunmaktadır: 1. Gaziantep İl Halk Kütüphanesi koleksiyonuna ait 27 Kilis 3191 arşiv numarasıyla kayıtlı olup bugün Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde korunmakta olan *Şerh-i Beyt-i Hakikat*; “76 yaprak, 20 satır, rika, Türkçe. Çaharkuşe kahverengi meşin, ebru kağıt kaplı onarılmış bir cilt içindedir, eser mavi mürekkeple yazılmıştır. Yapraklar arasında şukkalar vardır. Bir Bektaşi dedesinin erenlerden birine ait ‘Zevk-i dil ânı enallâhın dahi fevkindedir. Böyle bir mecnûn-ı ışka len-terânî neylesin’ beytinin şerhidir. Şârih daha sonra şerhini eleştiren isimsiz bir yazıya da cevap vermiştir. Bu eserde yazar adı 10b'den alındı. Eser adı dibace ve ser-levhadan alındı, sayfa kenarlarında açıklamalar vardır, 77a'da mezarla ilgili bir sayfalık risale vardır.” 2. Konya İl Halk Kütüphanesi koleksiyonuna ait 42 Kon 2940 arşiv numarasıyla kayıtlı olup bugün Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde korunmakta olan *Beyti Hakikati Beyan Şerhi*; “Hakkak Mehmed, 77 yaprak, 20 satır, nesih, Türkçe.” <https://www.yazmalar.gov.tr>

imamlık yapan ve 1912'de ölen Muhammed Hilmi Efendi'nin² *Mîzânu'ş-Şerî'a Bürhânu't-Tarîka* adlı kitabı ise, bu esere –*Küfür Torbası*– reddiye olarak kaleme alınmıştır.

Bu kitabın bugüne dek üç baskısı yapılmıştır:

1. Muhammed Hilmi Efendi (Darendeli Hoca), *Mîzânu'ş-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat (Şer'î Ölçülerde Hakikat Yolu)*, Osmanlıca'dan Türkçe'ye uygulayan A. Remzi Eser, 168+70 s., Kamer Neşriyat, İstanbul, 1995. Aynı baskının farklı bir kapak taşıyan bir nüshasında yazar ismi “Maraşlı Muhammed Hilmi Efendi” şeklindedir.

2. *Küfür Torbası*, haz. Mehmet Ali Cengiz, Malatya, tarihsiz, 132 s. Bu yayında yazar ismi, yanlışlıkla Yeniceli Hacı Hasan Hoca (Büyük Hoca) olarak verilmiştir.

3. Muhammed Hilmi Efendi, *Mîzânu'ş-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat (Maraş'ta Darendeliler ve Nakşîliğin Hâlidî Kolu)*, haz. Yaşar Alparlan, 224 s., Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, 2010.

Bunların ilk ikisi, okuma hatası oldukça fazla, özensiz yayınlardır. Üçüncü yayın ise titiz bir çalışmanın ürünüdür.

Hacı Ahmed Efendi ile eserine gelince...

Hacı Ahmed Efendi; Maraş'a yerleşmiş Elbistanlı bir aileye mensuptur. Aile Elbistanlı-zâdeler ve Nuh-zâdeler diye bilinmektedir.

² Darendeli Muhammed Hilmi Efendi hakkında bkz. Muhammed Hilmi Efendi, *Mîzânu'ş-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat (Maraş'ta Darendeliler ve Nakşîliğin Hâlidî Kolu)*, haz. Yaşar Alparlan, s. 7-35, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, 2010; Osman Sandaloğlu, *Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Alimleri*, haz. Yaşar Alparlan, Ukde, K. Maraş, 2009, s. 143-144; Hacı Mehmed Şirikçi, “Darendeli Muhammed Hilmi Efendi”, *Dört Mevsim Maraş*, sayı: 3-4, Yaz-Güz 2004, s. 12-13.

Babası Hacı Nuh Efendi olup, kendisinin Maraşlı Lelebici-zâde Ali bin Ökkeş'e verdiği icazetnameden dedesinin adının Ahmed, onun babasının adının da Osman olduğunu öğrenmekteyiz (“el-Hâc Ahmed bin Nuh bin Ahmed bin Osman el-‘arîf bi-Hacı Nuh Efendi-zâde el-Mar‘aşî”).

Hacı Ahmed Efendi 1865'te Maraş'ta doğdu.

Hacı Torun Efendi diye bilinen Kayserili el-Hâc Mehmed Salih Efendi'nin öğrencilerinden Maraş müftüsü Kanadıkırık-zâde Mustafa Efendi'den icazet aldı.

Alacalar ve Restebâiye medreselerinde müderrislik yaptı. Ölümü üzerine, son görev yaptığı Restebâiye medresesine Seyyithanzade Osman Efendi müderris oldu.

Halkın teveccühünü kazanmış alim, fâzıl, muttaki bir zat olan Ahmed Efendi hoş geçimli, güleç yüzlü ve zayıf bünyeli idi.

1911-12 yıllarında (Rumi 1327) Maraş'ta ölmüştür.

Osman Nureddin adında bir oğlu (1897-1975) olup şair Ahmed Tefvik Paksu torunudur.

Ali (1866-1916) adındaki kardeşinin Ahmed Tefvik (1905-1971) –Darendeli Hilmi Efendi'nin halifesi– ve Mehmet Şükrü (1902-1989) adlarında iki oğlu vardır. Mehmet Şükrü'nün oğlu Ömer Faruk Paksu, hoca olup kurduğu vakıfla hayır hasenat işleri yapmaktadır.³

Hacı Ahmed Efendi, 1908 yılında, yukarıda bahsi

³ Ahmed Efendi'nin biyografisi şu kaynaklardan özetlenmiştir: 1. Yaşar Alparslan-Serdar Yakar, *Eski Maraş'ta Alim Çıkarılmış Aileler*, s. 68, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, 2011; 2. Osman Sandaloğlu, *Maraş'ta Saçaklızadeler ve Eski Maraş Alimleri*, s. 143-4, haz. Yaşar Alparslan, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, 2009; 3. Kendisinin Lelebici-zâde Ali bin Ökkeş'e verdiği icazetname (Yaşar Alparslan arşivi).

geçen Darendeli Muhammed Hilmi Efendi'nin *Mîzânu'ş-Şerî'a ve Bürhânü't-Tarîka* adlı eserine *Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzânî'ş-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka* isminde bir reddiye kaleme almıştır.

Bu eserin varlığını, tarama yaptığımız Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi kataloğundan öğrenmiş ve dijital kopyasını edinerek, çevirim yazı ve sadeleştirme şeklinde ikili olarak hazırlamıştık.

Bu nüsha, merhum Arif Ercan tarafından Maraş kütüphanesine bağışlanmak üzere Kayserili Kemal Kemaloğlu'na bırakılmıştır. Bilahare 22.3.1976 tarihinde H. Kemal Kemaloğlu ile kütüphane dernek başkanı H. Halil Bilginer arasında imzalanan bir protokol ile kütüphaneye teslim edilerek 126 numaraya kaydedilmiştir. Bu iki kişinin el yazılarını ve imzalarını taşıyan kitap, “Kahramanmaraş Karacaoğlan il halk kütüphanesi”nin 297 tasnif numarasında (D. no: Yz (1)26) kayıtlı olup bugün Konya Bölge Yazma Eserler kütüphanesinde bulunmaktadır. Kitabın kapağında “22 Fihrist Kitabı” yazılıdır.⁴

Hacı Ahmed Efendi'nin el yazısıyla olan kitap, 28 Recep 1326/11 Eylül 1324 (24 Eylül 1908) tarihinde tamamlanmış olup 83 (2+81) sayfadır.

Bilahare, Yaşar Alparslan'la Serdar Yakar tarafından çıkarılan ve Ahmed bin Nuh Efendi ile ilgili bilgi verilen *Eski Maraş'ta Alim Çıkarılmış Aileler* isimli çalışmadan eserin bir başka yazma nüshasının daha bulunduğunu öğrendik.

Bu yaz (2011) Mehmet Akif ve Dulkadiroğulları sempozyumları için gittiğimiz Maraş'ta görüştüğümüz

⁴ Teslim protokolü ile kapağın görüntüsü kitabın sonundaki belgeler kısmındadır.

Yaşar Alparslan Hocamız, bu nüshanın fotokopisini lutfettiler.

19 Zilhicce 1326/12 Ocak 1909 tarihinde Seyidhanzâde Hasan Hüsnü tarafından istinsah edilen bu nüsha 86 (3+83) sayfadır.

Ahmed Efendi'nin vermiş olduğu bir icazetnamenin fotokopisini de lutfeden Yaşar Hocamız, eseri yayımlayabileceklerini de ifade etmişlerdir.

İşte elinizdeki eser böyle ortaya çıkmıştır.

Ahmed Efendi merhum, girişte, kitabını yazma sebebini "Darendeli Şeyh Hacı Muhammed Hilmi Efendi'nin *Mizânu'ş-Şerî'a ve Bürhânu't-Tarîka* adında(ki) Türkçe kitabının bazı yer ve bahislerini fıkıh usulüne, şeriatın fûrûuna ve büyük sufilerin görüşlerine aykırı buldum. Bu yüzden, (...) zihne dokunan bu yerlerden bir kısmına insaf dairesinde ve cevap yollu bazı makaleler kaleme aldım" cümleleriyle açıklamakta;

Ve "Şeyh'in sözlerini bire bir –kitabının sayfasını da belirtmek suretiyle– tırnak içerisine aldım. Ancak, üç veya dört makalede sözlerini özetleyerek yine tırnak içerisinde zikrettim. (...). Bu mecmua, bildiğim tefsir, hadis, fetva ve büyük mutasavvıfların kitaplarından hakka riayetle yazılmıştır" demektedir.

Kitapta;

Şeyh Muhammed Hilmi Efendi'nin bir hadis-i kudsiye ve bir ayete verdiği yanlış manalara; ilim öğrenmeyi nazik bir şekilde kötölemesine; ulemâyı ve ilim talebelerini kötölemesine; "Mü'minin cahili olmaz" demesine; bâtın ilminin zâhir ilmine üstünlüğü hakkındaki deliline; bâtın ilminin esası hakkındaki çıkarımlarına; tasavvuf ilmini tarifine; Kilisli Mühürücü Baba'ya yaptığı haksızlığa; şeriata aykırı olan rabıtayı edille-i erbaa

ile isbatlamaya kalkışmasına cevaplar verilmekte ve tasavvuf bağlamında anahatlarıyla şu konular işlenmektedir:

Çalgı aletleri dinleme; Çalgı aletleriyle zikir-semâ ve cezbe; İlimsiz amelin makbul olmayacağı; Zâhir ilminin farz, bâtın ilmininse olsa olsa müstehab olduğu; Bâtın ilmine sahip olmanın, zâhir ilmiyle amelden geçtiği; İlimsiz şeyh olunamayacağı; İlimin önceliği; İlimden önce tasavvufa girmenin tehlikesi; Tarikatın şeriattan ayrılmasının küfür olduğu; Ulemanın, noksan olan müridleri çağırıp tembihte bulunmasının gerekli olup olmadığı; Tarikatın takvadan ibaret olduğu ve tarikat-şeriat ayrımı; El almanın aslının olmadığı; Şeriatla âmil alimin, tasavvufa girmeksizin zü'l-cenâhayn olacağı; Bâtın ilminin esası; Velilik ve kerametın meşhur olmadığı; Keramet ve velîliğin gizlenmesinin zorunlu olduğu; Velîyi bilmenin Allah'ı bilmekten güç olduğu; Allah'ın rüyada görülmesi meselesi.

Kitapta en fazla yer verilen konu, müellifin "Caiz görmek, doğrusu, görünüşte müslümanım deyip de gerçekte şirki kabullenmektir. Öyle ise, doğru ve en sağlam yol olarak, mü'minlere, (...) terkederek hak yola girmelerini acizane tavsiye ederim" dediği rabıttır. Konuya, 83 sayfalık eserde 25 sayfa civarında yer ayrılmış olup, Hoca Seyyid Hafız Efendi gibi ilim adamlarından yapılan alıntılar eşliğinde mevzu şu açılardan ele alınmıştır:

Rabıtanın aklen çirkin oluşunun delili; Naklen caiz olmadığının delili; Şirkin çeşitleri; Vesile ve bu konudaki yanlış görüşler; Kur'ân'ı kendi re'yiyle tefsire kalkışanın kafir olacağı; Zikir meclisi; Rabıtanın hadislerden çıkarılamayacağı; Anlık tahayyül; İslâmiyet'e yakışmayan rabıtanın terkedilmesi gerektiği; Rabıta konusunda icma olmadığı; Rabıtanın kıyas ile caizliğini çıkarmanın

batıllığı; “Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirler” diyenin kafir olacağı.

Ahmed Efendi; çalışmasında fetva ve fıkıh kitaplarının yanısıra Gazalî, Sühreverdî, Ebu Süleyman Dârânî, Bursalı İsmail Hakkı, Şeyh Abdülmecid eş-Şernûbî, Cüneyd-i Bağdadî, Bayezid-i Bestamî, İbn Arabî, Şeyh Ebu'l-Abbas gibi şeyh ve mutasavvıfların söz ve eserlerinden yararlanmıştı.

Merhum, eserinin üç-dört yerinde, ele aldığı konuyla ilgili gerekirse yeni eserler kaleme alacağına söz vermişse de başka bir eserine rastlanılmamıştır.

Yine merhum, kitabının sonunda, tenkit ettiği eserin 197 sayfasına cevap vermek istemişse de ancak 122 sayfasını ele alabildiğini; kalan 75 sayfa için de, başka birileri tarafından yazılmazsa geniş bir zamanda kendisinin kaleme alacağını söylemişse de bunu da yapamadığı anlaşılmaktadır.

Kitap “Çevirimyazı”, “Sadeleştirme” şeklinde ikili olarak hazırlanmış ve arkasından aslının görüntüleri de verilmiştir.

Müellif nüshası olması hasebiyle, görüntülerinin yayımlandığı üçüncü bölümde Konya nüshası kullanılmıştır.

İki yazma nüsha –müellif nüshası esas alınmak suretiyle– karşılaştırılmış, aralarındaki farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir. Farklılıklarda doğru olanlar tercih edilmiş, yanlış –hangi nüshada olursa olsun– işaret edilmiştir. Ancak, yohsa/yoksa, deyi-diye/deyü, –se/ise, –yle/ile, bunu/bunu gibi yazım-ımla farklılıkları ve sonlarında sesin hareke ile verildiği kelimeler dikkate alınmamıştır.

Farklılıklarda doğru bulunan kelime veya ibare yukarıya alınıp, yanlış olan dipnotta göstermiştir.

Çevirimyazı bölümünde, eserdeki Arapça kelime, ibare, ayet-hadis, alıntı ve paragraflar Arap harfleriyle dizilmiştir.

Sadeleştirmede nisbeten rahat davranılmıştır.

Çok uzun olup takibi güçleştiren ve zaman zaman anlaşılma hale gelebilen cümleler sadeleştirmede parçalanarak kısa cümlelere dönüştürülmüş ve başlıklar eklenmiştir.

Yazma nüshalarda paragraf bulunmadığından paragraflar tarafımızdan oluşturulmuştur.

Orijinalinde tercümesi verilmeyen Arapça kısımlar tercüme edilmiştir.

Basit transkripsiyon uygulanarak ayın ve hemzeler gösterilmiştir.

Çevirimyazıda “olmayub, için, deyi, deyü, misillü” gibi bazı yazılımlar korunmuştur.

Kitabın sonuna, Ahmed Efendi ile aynı aileden, Elbistanlı-zâde Veliddin Efendi'nin,⁵ daha önce Yaşar Alparslan Hocamızca gönderilip tarafımızdan Latinize edilen “Esmâ'-i hüsnâ me'âl-i şerîfleri” başlıklı, 106 beyitlik manzum esmaü'l-hüsnâ şerhi, görüntüleriyle birlikte ek olarak verilmiştir.

⁵ Nüfustaki adı Hacı Veli olan Veliddin Efendi 1875'te Maraş'ta dünyaya geldi. Aslen Elbistanlıdır. Hafız olup iyi derecede Arapça ve Farsça öğrendi. Bektutiye ve Şih camilerinde imamlık, Pazarcık'ta müftülük yaptı. Feraiz ilminde (miras hukukunda) ihtisas sahibidir ve ilim ve ahlakıyla tanınmıştır. Kur'ân'ı manzum olarak tercüme ettiği söylenen Veliddin Efendi'nin –günümüze gelemeyen– bir mevlidi ile Hz. Peygamber'in doğumunu vafeden bir eserinden daha bahsedilmektedir. 1950'de vefat ettiğinde kütüphanesi İskenderun üzerinden Suriye'ye satılmıştır. Yaşar Alparslan-Serdar Yakar, *Eski Maraş'ta Alim Çıkarmış Aileler*, s. 36-37.

Son olarak, *Îrâdu'l-Makâle*'nin kapağı ile tasnif kayıdı ve ilk sayfası, *Mîzânu'ş-Şerî'a*'nın üç baskısının kapakları, Ahmed Efendi'nin Leblebici-zâde Ali bin Ökkeş'e verdiği icazetname ile Veliddin Efendi'nin kütüphanesinden kalma bir kitabın ilk sayfası, teslim protokolunu/tutanağını içeren sayfa ve Ahmed Efendi'nin mühürlerinin görüntülerine yer verilmiştir.

Son verirken;

Desteklerini esirgemeyen sayın Mehmet Rüyan Soydan'la sayın Sinan Tavukçu'ya;

İkinci yazma nüshanın fotokopisiyle Hacı Ahmed Efendi'ye ait bir icazetnamenin ve Elbistanlı-zâde Veliddin Efendi'nin Esmâ-i Hüsnâ şerhinin fotokopilerini lutfeden sayın Yaşar Alparslan Hocam'a, kitabın baskısını üstlenen yine sayın Yaşar Alparslan Hocamla sayın Serdar Yakar'a;

Ukde Yayınları adına matbaa işlerini yapan sayın Mehmet Varış'a, –Mehmet Ali Cengiz tarafından hazırlanan– *Küfür Torbası* adlı eserin bir nüshasını hediye eden sayın Mehmet Göçer'e;

Eserdeki Arapça metinlerin tercümelerindeki yardımlarından dolayı sayın Mustafa Sızan Hocama ve ilgelerinden dolayı kardeşim İsmail Kutlu ile Kasım Bal kardeşime teşekkürü borç bilirim.

Ömer Hakan Özalp
Ağustos 2011
Fatih-İstanbul

**Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe
'alâ-Mîzâni'ş-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka
ÇEVİRİMYAZI**

**Fihrist-i İrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe
'alâ-Mîzâni's-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka**

aded-i
sahîfe

- 31 Sebeb-i te'lif beyânında
- 33 **Makâle-i ûlâ:** Bir hadîs-i kudî ile diğerk âyet-i kerîmeye şeyh efendi tarafından verilen ma'nâların icmâlen tarafımızdan tashîhi
- 35 **Makâle-i sâniye:** Yirmidört sâ'atın taksîminde dünyâ denilen(in) kangısı olduğunun beyânı
- 36 **Makâle-i sâlise:** Şeyh efendi(nin) kitâbında rızk(ı) üçe taksîm ile nâzikâne tâlib-i ilmi zemmine tarafımızdan verilen cevâb
- 38 **Makâle-i râbî'a:** Şeyh efendi(nin) kitâbında ulemâ ve meşâyihin cem'iyetlerini muhâkeme ile ulemâ ve tâlib-i ilmin mezmûmiyeti hakkındaki muhâkemesine tarafımızdan verilen cevâb
- 43 **Makâle-i hâmise:** Şeyh efendi(nin) "Mü'minin câhili olmaz" dediğine tarafımızdan verilen cevâb
- 45 **Makâle-i sâdise:** İlm-i bâtının ilm-i zâhir üzerine rûchâniyeti hakkında şeyh efendi tarafından îrâd eylediği (edilen) delîl, maksadına muvâfık olmayıp belki delîl-i mezkûr ilm-i zâhirin ilm-i bâtın üzerine¹ râcih olmasını ifâde ve ilm-i bâtının mendûb ve müstehab kabîlinden olduğunun beyânı
- 49 **Makâle-i sâbî'a:** Meşâyih için ne kadar ilim lâzım olacağıının beyânı
- 52 **Matlab**

¹ Müellif nüshasında, bu cümlede geçen "üzerine" kelimele-ri "üzere" şeklindedir.

- 53 **Makâle-i sâmine:** Mürîdânın noksânı olur ise ulemâ efendiler tarafından çağırub tenbîhin lüzûm ve adem-i lüzûmu beyânında
- 55 **Makâle-i tâsi'a:** Tarîkat demek takvâdan ibâre(t) olduğu ve bu bahisde *velâyet* hakkında güzel bir tahkîkât ile *inâbenin* de ne demek olduğunun beyânı
- 58 **Makâle-i 'âşira:** İlm-i tasavvufun ta'rîfi(nin) şeyh efendinin dediği gibi olmadığının beyânı
- 60 **Makâle-i hâdiye 'aşera:** Şeyh efendinin ilm-i bâtının esâsı hakkındaki istidlâlinin maksadına 'adem-i tevâfukunun beyânı
- 62 **Makâle-i sâniye 'aşera:** Kilisli Mühürücü Baba aleyhinde şeyh efendinin gayz u gazabla îrâd eylediği tahkîkât(ın) yolunda olmayub hak(kın) Mühürücü Baba tarafında olduğunun beyânı
- 67 **Makâle-i sâlise 'aşera:** *Velî* ve *kerâmet* demek şeyh efendinin dediği gibi meşhûr olmayub belki kerâmet ve velâyetin vâcibü's-setr olması ve bunların ta'rîfi beyânında
- 69 **Makâle-i râbi'a 'aşera:** Meslek-i şer'îyyeye muhâlîf râbitanın şeyh efendi tarafından edille-i erba'a ile isbâtı(nın) yolunda olmayub tarafımızdan ibtâlî hakkındaki olan tahkîkât ve tafsîlâtın beyânı
- 88 **Makâle-i hâmise 'aşera:** "Ervâh-ı meşâyih hâzıradır, bilirler" diyenin küfre nisbet olunması *Miiltekâ* şârihi Damad merhum tarafından beyan olunmuş iken şeyh efendi(nin) bu mes'eleda merhûmu tahti'e etmesi(nin) yolunda olmadığının beyânı

بسم الله الرحمن الرحيم

و به توکلت علی الحی القدیم

الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی رسولنا محمد

و علی اله و صحبه اجمعین

Ve ba'dehû

İş-bu 'abd-i 'âciz el-fakîr ilâ-eltâf-ı rabbihi'l-kadîr tûrâb-ı akdâmi'l-evliyâ' ve ehli'l-fazlı mine'l-'ulemâ' el-Hâc Ahmed bin Nûh el-'âsî² el-müstağrak fî-bahri'l-ma'âsî der ki:

Ma'lûm ola ki sinîn-i vefîredir memleketimizde mutavattın ve³ tarîk-i Nakşibendiyye'den olub mutasavvifeden geçinen bir zatın⁴ 1326 senesinde *Mîzânu'ş-Şerî'a ve Bürhânu'l-Hakîka* nâmında Türkî bir kitâb tertîbi elimе geçerek⁵ cidden insâfâne bir mütâla'aya aldımса da

2 Müellif nüshasında "el-Kâdî" şeklindedir.

3 Seyidhanzade nüshasında "ve" bulunmamaktadır.

4 Müellif nüshasında burada, -Seyidhanzade nüshasında bulunmayan- "Dârendevî Şeyh Hacı Muhammed Efendi Hazretleri" ibaresinin üstü çizilerek yerine "olub mutasavvifeden geçinen bir zât" yazılmıştır; "zât" kelimesi Seyidhanzade nüshasında "zâtın" şeklindedir.

5 "Tertîbi" kelimesi her iki nüshada, üzeri çizilen "(tertîb) ederek neşr etmiştir. Ondan bir nüsha da" ibaresinin yerine geçirilmiştir.

kitâb-ı mezkûrun ba'zı mahal ve bahisleri(ni) zihn-i kâsırânemce usûl-i fıkhiyye ve fûrû'-ı şer'iyeye ve akvâl-i ekâbir-i sûfiyyeye muhâlif ve muğâyir gördüğüm cihetle mezkûr kitâb sâhibinin yazdığı gibi garazâne ve hasûdâne olmayub inâd ve istikbâr ve garaz-ı nefsanîyye ve i'tirâz-ı istibdâdiyyeden sâlim olarak o zihne dokunan mahallerden ba'zılarına hakka'l-insâf cevâb tarîkiyle ba'zı makâleler îrâd eylediğimden, bu mecmû'a-i makâlecîğime *Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvoibe 'alâ-Mîzânî's-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka* (ايراد المقالة بطريق الاجوبة على ميزان الشريعة و برهان الحقيقة) ismiyle tesmiye eyledim ki ibâreden istihrâca muktedir olmayan ihvân-ı dîne bir nüsha-i hâzıra ola. Ma'a-hâzâ mütâla'a edenlere⁶ şurasını da 'arz ederim ki yazdığım bu⁷ mecmû'ada şeyhin⁸ kelâmını harfiyyen kitâbının sahîfesini beyân ederek iki kavs arasına aldım. Ancak üç veya dört makâlede kelâmını hülâsa olarak yine iki kavs arasında zikr eylediğimden, okuyanlar(ın) üç-dört makâlede dâ'îlerini hedef-i i'tirâz kılmaalarını ümîd ederim. İfâde-i sâbıkam gibi insâfâne tahrîrine tasaddî eylediğim bu mecmû'a, muttalî' olduğum tefsîr-i şerîf ve hadîs-i nebevî ve fetâvâ ve ekâbir-i sûfiyye kitâblarından ber-vech-i hakkâniyet yazıldığından, mütâla'a edenlere de insâfâne bakmalarını tavsiye ederim. Ve mûmâ-ileyh şeyhin⁹ ikiyüzaltmış sahîfeyi hâvî kitâbından yüzdoksanyedi sahîfesi ma'rûz-ı

⁶ Seyidhanzade nüshasında "eden ihvân-ı dine" şeklindedir.

⁷ Seyidhanzade nüshasında "şu" şeklindedir.

⁸ Müellif nüshasında bu kelime, üzeri çizilmiş olan "mûmâ-ileyh şeyh efendinin" ibaresinin yerine kullanılmıştır; Seyidhanzade nüshasında ise, aynı kelimedenden sonra, üzeri çizilmiş bir de "efendinin" kelimesi yer almaktadır.

⁹ Müellif nüshasında, üzeri çizilen "şeyh efendinin" ibaresi "şeyhin" kelimesiyle değiştirilmiştir.

kalem-i dâ'î olacak idiyse de zamâne bu ya vaktimin müsâ'adesi olmadığından şimdilik onbeş makâle zikriyle iktifâ eyledim.

Hemân Cenâb-ı Mevlâ Hakk celle ve alâ Hazretleri şevketlimiz es-Sultân el-Gâzî Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzî Abdülmecîd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzî Mahmûd Hân Hazretleri'ne sıhhat ve âfiyetler ihsânıyla mansûr u muzaffer, taht-ı âlî-baht-ı cihânîde ber-karâr buyurub mülk-i Osmânîsi ta'arruz-ı a'dâdan masûn ve millet-i necîbe-i İslâmîyye'sin sa'âdet-i ittihâda makrûn buyura!

Âmîn, bi-hurmet-i nebiyyi'l-emîn.

el-Makâletü'l-ûlâ

Kitâb-ı mezkûrun sekizinci sahîfesinde beyne'l-havf ve'r-recâ' yaşamak sadedini beyânda "Cenâb-ı Hakk hadîs-i kudsîsinde *و عزتى و جلالى لا اجمع لعبدى امنين ولا خوفين ان هو امنى فى الدنيا اخفته يوم اجمع عبادى و ان خافنى فى الدنيا* buyurmuşdur; ya'nî "Allâhu zü'l-Celâl Hazretleri 'izz ü celâline yemîn buyurur ki; 'Ben 'azîmü's-şân, bir kulumun üzerine iki emniyeti ve iki havfı cem' etmem. Eğer dünyâda iken benden korkarsa o kulumu âhiretde korkutmam; eğer dünyâda iken korkmazsa her hâlde âhiretde korkudurum' demektir" deyi yazılıyor.

Hadîs-i kudsî'ye verilen bu ma'nâ lafz-ı şerîfe tamâmen¹⁰ muvâfık olmadığı gibi ifâde-i ma'nâda da takdîm ve te'hîr olduğundan¹¹ şu beyân gayr-i savâb değil

¹⁰ Seyidhanzade nüshasında "tamâm" şeklindedir.

¹¹ Seyidhanzade nüshasında bu satırların kenarında "Kâ'ide-i Arab'ca, bu gibilere 'leff ü neşri ma'kûs' denilir" cümlesi bulunmaktadır.

mi?¹² İcmâlen lafz u nazm-ı şerîfe muvâfık ma'nâ-yı savâb Allâhu a'lem şöyle olmalı:

"İzzime ve celâlîme yemîn ederim ki, bir kulumda iki emniyeti ve iki havfı cem' etmem. Eğer o kulum dünyâda benden emîn olursa, 'ibâdımı cem' edeceğim günde, ki ya'nî¹³ arasa-i mahşerde o kulumu korkudurum. Eğer o kulum dünyâda benden korkarsa 'ibâdımı cem' edeceğim günde, ki ya'nî arasa-i mahşerde korkulacak birtakım şedâ'id-i ehvâlden o kulumu emîn ederim" demektir.

Öyle ise, şeyh efendinin verdiği ma'nâ sehve mebnî veyâ sehven öyle yazılmış ise lafzen tashîh edilüb istiğfâr etmeli. Allâhu a'lem.

Ve¹⁴ yine;

Kitâb-ı mezkûrun onikinci sahîfesinde "Ehl-i cehennemın sıfatlarının beyânı hakkında buyurur: استعيد بالله ولقد ذرأنا لجهنم كثيرا من الجن و الإنس لهم قلوب لا يفقهون بها illh. ya'nî su'âl-i mukaddereye cevâb gibi ki ke'enne 'Yâ rabbi! Ehl-i cehennem acabâ dünyâda iken cehennem yolunu duymadılar mı ve bilmediler mi ve onların akılları, gözleri ve kulakları yok mu idi?' deyü su'âl olunmuşçasına Allâh-u 'Azîmü's-Şân cevâb veriyor ki: 'Gözleri var, gördüklerinden 'ibret almazlar; kulakları var, duydukları ile 'amel etmezler; 'akılları var, düşünmezler. İşte böyle olan kullar hayvandan daha kötüdür ve cehennem için halk olunan mahlûkun sıfatı budur' buyurmuşdur."

12 "Şu beyân gayr-i savâb değil mi?" ibaresi Seyidhanzade nüshasında "şu tasvîri gayr-i savâb bildiğimden" şeklindedir.

13 Seyidhanzade nüshasında "ya'nî" yoktur.

14 Seyidhanzade nüshasında "ve" bulunmamaktadır.

Âyet-i kerîmeye yazılan bu ma'nâ lafz-ı Kur'âniyye'ye muvâfık olmayub leff ü neşri müşevveş kabîlinden bir ma'nâ değil mi?¹⁵ İcmâlen ma'nâ-yı savâb Allâhu a'lem şöyle olmalı:

"Yemîn ederim ki ilm-i ilâhîde küfr üzere musırr olan cinn ü insden çoklarını azamet-i şânımla cehennem dühûl için halk eyledim. Öyle cinn ü ins ki onlar için kalb var ammâ¹⁶ hakkı anlamazlar ve onların gözleri var, basar-ı ibretle kudret-i ilâhînin delîllerini görmezler ve kulakları var, te'emmül ile âyât ve mevâ'iz işitmezler. İşte bu zikr olunan sıfatlarla mevsûf olanlar ma'rifet-i Hakk'ı adem-i fehmede ve hakkı görmemede ve işitmemede hayvânât gibilerdir, belki bu cihetden hayvânâtdan da edallerdir. Zîrâ hiç olmazsa hayvânât kendi menfa'at ve mazarratlarına dâ'ir mümkün olan şey'i idrâk ederler. İşte anlar îmânın menfa'at verüb şirkin mazarrat vermesinden veyâ emr-i âhiretten gâfillerdir" demektir.

Öyle ise şeyh efendinin sâbıkan zikr eylediği ma'nâ tashîh olunub istiğfâr etmeli; yohsa, hatar-ı 'azîme tahına dâhil olma lâzım gelir zannederim. Zîrâ kurulan tasvîr ve verilen ma'nâ(nın) şîve-i tefâsîre muhâlif olduğu erbâb-ı mütâla'aya hafî değildir.

el-Makâletü's-sâniyye

Kitâb-ı mezkûrun yirmiikinci sahîfesinde:

"Şerî'atımız yirmidört sâ'atı üç kısma taksîm etmiştir. Sekizi dünyâ için ve sekizi uyku için, işte bu iki(si) nefsin hakkıdır. Bunlar olmazsa zâten çarh-ı 'âlem dön-

15 "Bir ma'nâ değil mi?" ibaresi Seyidhanzade nüshasında "bir ma'nâdır" şeklindedir.

16 Seyidhanzade nüshasında "ammâ" kelimesi düşmüştür.

mez. Ve diğer sekizi de 'ibâdât, tâ'ât için(dür). Bu da Allah'ın hakkıdır."

Böyle yazılmış.

'Acabâ "Bu zikir olunan yirmidört sâ'atdan sekizi dünyâ için(dür)" denilmiş? Fakîr burasını anlayamadım. Çünkü bir mü'min, evlâd u 'iyâlinin zarûretlerini def' için helâlinden kesb ederse bu da tâ'ât ve zikir kabîlinden olmaz mı? Husûsan Cenâb-ı Mevlâ Hakk Celle ve 'Alâ Hazretleri'ni kalbinden çıkarmayarak kesb ederse buna nasıl 'dünyâ' demeli; zîrâ Nebiyy-i Zî-şân 'aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz كل ما الهاك عن مولاك "Seni Allah'ından meşgûl eyleyen herşey senin dünyândır" buyurduğu hadîs-i şerîfe bakılır ise her kangı kimesne Cenâb-ı Allah hâtırında olmayarak bir meşgûliyetde olursa işte dünyâ denilen şey o kimesnenin meşgûl bulunduğu olmuş olur. Yoksa her meşgûliyyet dünyâ olmaz; değil mi?¹⁷ Bir de "Dünyâ için çalışmak ve uyku olmazsa zâten çarh-ı 'âlem dönmez!" denilmiş. 'Acab dönmez de yıkılır mı? Ne olur?

Ne ise, dâ'iyânem bu bâbda uzun uzadıya tahkîk ve tafsîlden sarf-ı nazar ve az bir işâretle iktifâ eylediğimden bu mebhasda müvâzene-i şer' ü hikmete dikkat iktizâ edeceği ma'rûzdur. Ammâ berâ-yı evlâd ü 'iyâl olan kesb-i helâle dünyâ itlâkı mecâzen demek olursa burası i'tirâzdan kurtulmuş olur.

el-Makâletü's-sâlise

Kitâb-ı mezkûrun yirmidördüncü sahîfesinde rızık üçe taksîm olunub (deniliyor ki):

"Birinci(si) esbâba teşebbüs olunub zahmet ve me-

¹⁷ Seyidhanzade nüshasında "değil mi" ibaresi karalanmıştır.

şakkatle husûle gelen rızıklar; ikinci(si) zillet ve hakâretle meydâna gelen gürûh-ı se'elenin rızıkları; üçüncü(sü) tevekkül-i tâmm sâhibi olan ulemâ-yı 'âmilîn ve meşâyih-i kâmilînin izzet ve sa'âdetle husûle gelen rızıkları."

Hülâsaten beyân eylediğim şu taksîm nihâyetinde, "İşte bu gürûhdan, ya'nî ulemâ' ve meşâyihden tevekkül-i tâmm kazanamayub da yine rızık için şehir-be-şehir gezerek izzetini zillete, sa'âdetini rezâlet ve hakârete tebdîl edenler de bulunur. Bu da yine tese'ül sayılırsa da, bu gürûhun tese'ülüne, nezâket ederek *cerr* tesmiye etmişlerdir" deyi yazılan bu 'ibâre vicdânen muhâkeme olunub da "*cerr*" kelimesine 'atf-ı nazar edildikde anlaşılır ki "Ehl-i 'ilmin şehir ve kasabalara gidüb böyle âb u dâne toplamaları zillet ve hakâretle se'elilik olub, bu da kanâ'atsız(lık) ve tevekkülsüzlükden ileri gelme bir keyfiyyetdir" demek istediği gibi, şer'an da câ'iz olmadığını¹⁸ "Bu gürûhun tese'ülüne, nezâket ederek *cerr* tesmiye etmişler" deyi nâzikâne de işâret etmişdir. Fakat bu husûsda *Fetâvâ-yı Kadîhan* ve *Mecmû'atü'l-'Aliyye fî-Fıkhî'l-Hanefiyye* nâm kitâblarda buyururlar ki; Hâfız Ebu'l-Leys Hazretleri buyurmuş ki:

"Evvelce ta'lîm-i Kur'an'a mu'allimin ücret almamasına ve 'ulemânın padişah yanlarına¹⁹ gitmemesine ve ehl-i 'ilm karyelere va'z (u) nasîhata çıkub kendülere mal cem' etmemeye fetvâ verirdim. Fakat bundan rüçû' edüb mu'allimin ta'lîm-i Kur'an'dan ücret almasına ve 'âlimin sultan nezdine gitmesine ve sâhib-i 'ilm(in) karyelerde va'z (u) nasîhatdan sonra ba'zı şey cem' etmelerine ruhsat ve fetvâ verir oldum" buyurmuşdur.

¹⁸ Müellif nüshasında burada bir de "ve" bulunmaktadır.

¹⁹ Seyidhanzade nüshasında "yanına" şeklindedir.

Ve müte'ahhirinden el-yevm bu yolda fetvâ verdikleri ehline hafî deġildir. Bu bâbda şâ'ibe-i garaz girmesin deyi muhtasaran bu kadarla iktifâ eyledim.

el-Makâletü'r-râbi'a

Kitâb-ı mezkûrun otuz ve otuzbirinci sahîfelerinde 'ulemâ ve meşâyih meyânelerini uzun uzadıya nazar-ı muhâkemeye almış ise de hepsinin me'âli şu hülâsamda mündericidir. Şöyle ki:

"Gerek meşâyih efendilerin ve gerek 'ulemâ efendilerin cem'iyetlerinin, ya'nî mürîdân ve talebelerden her kanguların hâl ve gidişatları muvâfık-ı şer'-i şerîf ise o zümrenin re'îsi ve cem'iyeti âhîret ehli" dir deyi yazılmış.

Ufacık bir muhâkemede hâtırıma şu geldi. Öteden beri mutasavvifenin tuttukları meslek nefislerine mahsûs ibâdet yoludur. Ma'lûm ki 'ibâdete de kat'an şâ'ibe-i ri'yâ ve bid'atdan birşey' karışmamaktır. Zirâ kâ'ide-i şer'ce "zerretün-mâ muhâlif-i şer' bir bid'at 'ibâdete karışır o 'ibâdetin dalâlet olub 'âkıbeti de cehenneme mûsil olacağını" muhbir-i sâdık Nebiyy-i Muhterem sallallâhu 'aleyhi ve sellem efendimiz haber veriyor.

Şurasını 'arz ederim ki zamânemizde vâki' tarîk-i Kâdirî ve Rufâ'î'nin def ve kudûm ve raksları ve Mevlevîlerin def ve nây ve kudûm ve sâ'ir âlât-ı lehv ü devrânla raks ederek zikr ve 'ibâdetleri butûn-ı erba'a ki 'asr-ı nebeviyye ve 'asr-ı sahâbe ve tâbi'în ve tebe'-i tâbi'în zamânında ve daha Hazret-i Âdem'den Nebiyy-i Muhterem sallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem efendimize gelince hiçbir peygamberden ve ümmet-i nâciyesinden bu tarz üzere 'ibâdet görülmüş ve işidilmiş mi? Husûsan ekâbir-i sûfiyyeden İbrâhîm ibn Edhem ve Fudayl bin 'İyâz ve Ma'rûf-ı Kerhî ve Seriyi-yi Sakatî ve Ebû Sü-

leymân Dârânî ve Ahmed bin Ebi'l-Havârî ve Şeyh 'Abdülkâdir misilli ve Şeyh 'Adiyy ve Şeyh Ebi'l-Beyân ve Cüneyd-i Bağdâdî ve daha gayrileri gibi zevât "Semâ' ve raks harâm!" buyurmuşlardır. Ve istimâ'-ı melâhîye ise fetvâ verilmediği gibi Rasûl-i Ekrem Efendimiz Hazretleri dahî استماع الملاهى معصية و الجلوس عليها فسق و التلذذ بها kavlı-ı şerîfiyle de nehy buyurmuşdur. Ya'nî "Melâhî dinlemek günahdır ve meclis-i melâhîye oturmak fıskdır ve istimâ'-ı melâhî ile telezzüz etmek küfürdür"; ya'nî melâhî istimâ' eden kimse cevârih-i a'zâ ve cesedini mâ-halaka leh'e, ya'nî muvâfık-ı şer'a sarf etmemiş demektir. Nitekim sâhib-i Muhammediye, 'aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz'in kable nüzûli'l-vaHY olan sîret ve mesleğini beyân ederek, bir beyitinde de:

Ne hamr etdi, ne zembr etdi
Ne lehv etdi, ne lağv etdi
Ne la'b etdi, ne ka'b etdi
Komazdı katna hettâk

Böyle yazmışdır.

Yukarı(daki) hadîs-i nebevîde mezkûr melâhî kelimesi âmm olub def, dünbelek, kudûm, nây, nefîr ve sâ'ir âlât-ı lehvden saz, zurna, davul murâd olduğunu şerrâh-ı hadîs yazdıkları gibi, zikr olunan beyitdeki "zembr"den murâd umûma haml olunma münâsib olduğunu İsmâ'îl Hakkı merhûm Muhammediyye Şerhi'nde zikr eylemiştir. Ve hem de İbn Kemâl'in tahkîk-i âtisinde yazmışdır. Şöyle ki:

قال ابن الكمال فى شرح قوله عليه السلام بعثت لكسر المزامير و قتل الحنازير. المزامير جمع مزمار و هو آلة معروفة يضرب بها و لعل المراد الات الغناء كلها تغليبا و الكسر ليس على حقيقته بل مبالغة عن النهى لقريته; intihâ

Bundan sonra İsmâ'îl Hakkı der ki:

“Ba’de-zâ cemî’-i makâmât ve asvât ve âlât huke-mâdan kalmışdır ve ba’zı mutasavvife arasındaki asvât i’tibâr ve âlât isti’mâl olunur. Bunlar def’-i havâtır ve taleb-i zevk ve huzûr içündür. Fe-emmâ peygamber tarîk-i tevhîddir. Pes hakikat üzere sûfiyye olanlarda raks ve asvât ve bunlar gibi nesne olmaz. Zamâne mutasavvifesi celb-i mâl ve şöhret ve ihtişam ve izdihâm-ı enâm için gûn-â-gûn çalgılar ve bid’atlar peydâ etdiler ve rûsûm-ı selef-i ri’âyet etmeyib tarîk-i dalâlete gitdiler. Haz-z-ı nefsi²⁰ ve tabî’atı Kitâb ve sünnet ve kavânîn-i selef-i sâlihîn üzerine tercîh ederler. *هم الدجاجة قاتلهم الله* deyi yazmışdır.

Fakat merhûmun “Ba’zı mutasavvifenin i’tibâr-ı asvât ve isti’mâl-i âlât etmesi def’-i havâtır ve taleb-i zevk ve huzûr içündür” demesi nazar-ı şer’de hoş görülmez. Zîrâ def’-i havâtır(ın) istiğfârla olacağı, taleb-i zevk(in) kırâ’at-ı Kur’ân ve salât (u) selâm olmasını, huzûr(un) ise ‘ibâdet eden ‘âbid ve zâkirin müdâvemeti her neye ise okuduğu evrâd u ezkârını dâ’imâ kalbden²¹ mütâlâ’a ile husûl-pezîr olacağını gerek ‘ulemâ ve gerek tâ’ife-i mutasavvifenin büyüklerinin beyânları(nın) ehline hafî olmadığı ma’rûzdur.

Ve bu bâbda Ebû ‘Ali Rûdbârî’den su’âl olundu ki, “Bir kimse melâhî istimâ’ edüb ve ‘Bu bana helâldir, zîrâ ben bir dereceye vâsılım ki ahvâlin ihtilâfı bana te’sîr eylemez’ demiş?!” dediler. Cevâbında “Belî, fi’l-hakîka vâsıldır, lâkin cehenneme vâsıldır!” buyurdu. Kezâ fi-Mektûbât-ı İmâm-ı Ma’sûm “Ma’lûm ola ki gınâ hakkında İbn Mes’ûd radiyallâhu te’âlâ ‘anh hazretleri buyurur ki: *الغناء هو رقية الزناء*; yani “Zinânın efsûnu gınâdır”

²⁰ Seyidhanzade nüshasında “nefs” şeklindedir.

²¹ Seyidhanzade nüshasında “kalbinden” şeklindedir.

buyurmuşdur. Ve Şeyh Muhammed bin Muhammed el-Menbicî Hazretleri de def döverek ve el çarparak ve kudûm (v)urarak semâ’ın zuhûru(nun) târîh-i hicret-den ikiyüzüncü senenin âhirinde ihdâs olduğunu beyân etmişdir.

Gelelim ki el-hâletü hâzihî mesmû’uma ve sûret-i müte’addidede meclislerini bi-tamâmihî müşâhedeme nazaran, tarîk-i Nakşibendî’de bulunan müridânın da esnâ’-i zikrde “Bize hâl ve cezbe geldi” diyerek ra’şe iletine mübtelâ gibi titreyüb hık mık diye öte beri bağır-maları ve²² daha ilerisinde bî-hûş olması da²³ ‘acabâ bid’at mıdır, değil midir? Eğer bid’at ise müridânın zikir ediyoruz deyi böyle vakit geçirmeleri beyhûde olub dalâlet olmuş olur. Ve bu hâle râzî olan şeyh efendi(nin) de âhiretde bu yüzden mes’ûl olacağı²⁴ tabî’dir. Esnâ-i zikirde bu gibi hâlâtın²⁵ bid’at ve muhâlif-i şer’den ma’dûd olması (hususun)nda kütüb-i fıkhiyyeden *Tuhfetü’l-Mülûk* sâhibi buyurur ki:

“Simâ’-ı gınâda²⁶ ref’-i savt ederek ve esvâbını yırtarak vecd ve muhabbet iddi’â(sın)da bulunan sûfiyyenin men’i şer’an vâcib” demişdir.

Ve bunun şerhi olan *Hediyetü’s-Sa’lûk* da “Zikirde meşy ü devrân mekrûhdur” dedikten sonra “Ba’zılar da şu rivâyet-i âtiyyeye müsteniden kâfir olur” demişdir. Şöyle ki: ‘Asr-ı sa’âdetde halka-i zikirde zâtın birinin ‘aklı başından giderek yere düşmüş olması Nebiyy-i Muhterem sallallâhu ‘aleyhi ve sellem Efendimiz tara-

²² Seyidhanzade nüshasında “ve” yoktur.

²³ Seyidhanzade nüshasında “olmaları da” şeklindedir.

²⁴ Seyidhanzade nüshasında “su’âl olunacağı” şeklindedir.

²⁵ Seyidhanzade nüshasında “hâletin” şeklindedir.

²⁶ Seyidhanzade nüshasında “fenâda” şeklinde yanlış yazılmıştır.

findan görüldüğünde evvel-emirde²⁷ ashâb-ı güzîne “Bunu boğazlayın!” buyurdular. Sahâbe-i güzîn rıdvâ-nullâhi te’âlâ ‘aleyhim ecma’in hazerâtı da o kimseyi boğazlamaya kasd eylediler ise de sâniyen “Boğazlamayın ve lâkin ânı şu amûda bağlayın ve zât-ı nebevviyem ise bu adamın ‘aklı başına gelip îmânını tecdîd etmedikçe mahallimden ayrılmam” buyurdular. Kezâ fî-Kerâhiyyeti'l-Hâvî ve Kur’ân-ı Kerîm dinler iken ref’-i savt etmek ve esvâbını yırtmak yine bu da harâm buyurmuşlardır. Ve Câmî’u'l-Fetâvâ’da Gunyetü'l-Fetâvâ’dan nakl olunur ki “Kur’ân dinler iken ve zikrullah vaktinde ref’-i savt etmek adâleti iskât eder; ya’nî fâsık olub şehâdeti makbûl olmaz. Nitekim tavla ve şatranç oynayanlar fâsık olub şehâdeti makbûl olmadığı gibi” demişdir.

Ma’lûm ola ki Ebû Süleymân Dârânî kuddise sırruh buyurur ki:

“Ahvâl-i kavmden kalbimde zuhûr eden hâl iki şâhid-i ‘adl ile sâbit olmadıkça kabûl eylemezdim ki biri Kitâb ve²⁸ biri sünnetdir. Hadîs-i şerîfde gelmiştir ki اهل النار اهل البدع كلاب ve yine hadîsde²⁹ vârid olmuştur ki, “Bida’ ile ‘âmil olan kimesneyi şeytân ‘ibâdete sevk edüb ona huşû’ ve bükâ ilkâ eder” ve dahî hadîs-i şerîfde sâdir olmuştur ki:

ان الله تعالى لا يقبل لصاحب البدعة صوما و لا صلاة و لا حجا و لا عمرة و لا جهادا و لا صرفا و لا عدلا حتى يخرج من الإسلام كما يخرج الشعرة من العجين

Kezâ fî-Mektûbât-ı İmâm-ı Ma’sûm Ebû Süleymân

²⁷ Seyidhanzade nüshasında “evvel emirde” ibaresi bulunmamaktadır.

²⁸ Seyidhanzade nüshasında “ve” yoktur.

²⁹ Seyidhanzade nüshasında “hadîs-i şerîfde” şeklindedir.

Dârânî merhûmun şu ifâde ve rivâyetleri ve yukarıdaki zikrolunanlar³⁰ nazar-ı mütâla’aya alınub insâfâne düşünülürse, zamânımızda vâki’ şeyh ve mürîdânın kavilleri hâllerini ve hâlleri kavillerini tekzîb edeceği bedîhiyâtdan olacağı derkârdır. ‘Âcizâne şu tertîbimin tatvîl korkusu ve meşâgilimin de mâni’iyyeti olmasa fakîr-i pür-kusûr bu zikr olunan rivâyetleri birkaç sahîfe içinde şerh ederdim. Ma’a-mâfîh îcâb ederse başdan başa ayrıca risâle yazacağımı şimdiden ‘arz ederim. Fakat şimdi bununla iktifâ ediyorum. Yukarıdan beri zikr eylediğimiz bu bahisde şeyh ve mürîdânın cem’iyyeti ‘acabâ nasıl oluyor, buralarını vicdân-ı ehl-i dîn ve meşâyih-i mü’minîne havâle eylerim.

Gelelim cem’iyet-i ‘ilmiyyede ise hoca efendiler tarafından nefsine ve dînine ve mülk ü milletine hizmet ümîdiyle tefsîr, hadîs, fıkıh ve bunların usûlleri ve zâtullah ve sıfâtullahdan bâhis ilm-i kelâm ve bunlara vesîle olan nahiv, mantık, âdâb, me’ânî ve sâ’ire okutdurulur; o talebe efendiler de bu yüzden feyiz-yâb olurlarsa ne a’lâ; zîrâ sıfat-ı ilâhîden bir sıfat hâ’iz olmuş olur. Olmaz ise ‘ilm bi’l-fi’l hâdî olmadığı gibi hazret-i ‘ilm nisan katresine benzer, kiminin ağzına düşer, dürr ü mercân olur; kiminin ağzına düşer, semm olur. Bu bâbda azıcık muhâkeme yeter zannederim.

العلم عند الله تعالى

el-Makâletü'l-hâmise

Kitâb-ı mezkûrun otuzdördüncü sahîfesinde “Mü’minin câhili olmaz, ancak bildiği ile ‘amel etmezse işte

³⁰ Müellif nüshasında “ve yukarıdaki zikrolunanlar” ibaresi bir çıkma ile ilave edilerek yanına “doğrudur, yanlışsızdır” anlamındaki “sahh” notu düşülmüştür.

o kimse câhildir ve hem 'Bildiği ile 'amel edene de Cenâb-ı Allah bilmediğini öğretir' deyî Hazret-i Peygamberimiz علم ما لم يعلم اورثه الله علم بما عمل من hadîs-i şerîfiyle haber veriyor. Ma'lûm oldu ki her kim Allah'ın emrini tutub nehyinden kaçmaya sa'y ediyorsa o kimse âlim imiş" deyî yazılıyor.

Fakîr bu bâbda derim ki:

Meselâ sinn-i mükellefiyete dâhil olmuş dâr-ı İslâm'da bir kâfir, kalbinde tasdîk ile beraber lisânen de kelime-i tevhîdi okursa şer'an o kimse mü'min midir, kâfir midir? Evet mü'mindir; yalnız kelime-i tevhîdi okumakla o kimse mü'min olunca şu hâlde anâ câhil mi denilir yâhûd âlim mi? Eğer o kimseye kâ'idenizce³¹ o hâlde 'âlim diyecek iseniz demek ki kelime-i tevhîden sonra o kimse me'mûrât-ı dîniyeden hiçbir şey bellemek üzerine vâcib olmaz ve hem de o hâlde o kimse 'âlimdir, 'amel edecek dersiniz emr-i ilâhî ve nehy-i Yezdânî ve sâ'ir me'mûrât-ı Rabbânî nedir ve neden 'ibâret bilmiyor ki 'amel ede...³²

Anlaşıldı ki o kimse mü'min ammâ mü'minin câhilidir ve dâr dâr-ı İslâm olduğundan erkân-ı dîniyeyi belleyüb 'amel etmek için ehl-i 'ilme mürâca'at üzerine farzdır. Ya علم ما لم يعلم اورثه الله علم بما عمل من hadîs-i şerîfinden murâd-ı nebevî nedir deyî su'âl olunursa, cevâb, lafz-ı hadîs-i şerîfden fehm olunduğuna göre "Câhil olmadık bir ehl-i îmân bildiği mesâ'il ile 'âmil olursa Cenâb-ı Allah o kimseyi daha bilmediği şeylere de vâris ve 'âlim kılar" demektir. Ve murâd-ı nebevî bu olduğuna delîl 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz'in و من يعلم تعلم فعمل علمه الله ما لم يعلم ya'nî "Bir kimse 'ilim öğrenüb

³¹ Seyidhanzade nüshasında bu kelimenin üstü çizilmiştir.

³² Seyidhanzade nüshasında "eyleye" şeklindedir.

'amel ederse Cenâb-ı Allah o kimseye bilmediğini öğretir" buyurduğudur.

Ma'lûm ola ki 'ilmin fazîlet ve hayriyyeti ve az-çok 'amelin de 'indellah kabûl olması 'ilme tevakkuf etdiğini ve 'ilimsiz az-çok 'amel ve 'ibâdetin ise 'indellah makbûl olmayub merdûdiyyeti hakkında âyât ve ehâdîsle bahse girişmek bir risâle-i azîme te'lîfine muhtâcdır. Maksud-ı dâ'î ise şeyh³³ efendinin kitâbında akl-ı kâsırânemce muhâlif-i usûl-i şer'-i şerîf zihne dokunan mesâ'ilinin ancak ba'zısının rûhundan insâfâne bi-tarîki's-su'âl ve'l-cevâb haber verme hikmetine mebnî kitâb-ı mezkûrun³⁴ ba'zı mahalleri ma'rûz-ı kalem-i dâ'î olmuşdur. Yoksa kaleme aldığım herbir bahisde su'âl veya i'tirâz tarîkiyle tekrâr bu bende-i pür-kusûra redd ü i'âde olunursa müsta'înen min-fadlillâh ve müstemid-den min-Rasûlillâh herbirine ayrıca risâle yazub def'-i müşkilât edeceğimi şimdiden va'd ederim. Öyle ise şeyh efendinin bu fikrasından ve bunun mâ-kabli olan yirmisekizinci sahîfeden iş-bu otuzdördüncü sahîfesine kadar yazdığından anlaşıldığına göre bir maksadı var. Allâhu a'lem o da mürîdâna "Hâzır bildiğiniz size kâfidir" diyerek bîçâreleri hazret-i 'ilmden alıkoyub el boş, baş kabak, yalın ayak zulmet-i cehlde bırakmak zannolunur. حفظنا الله و اياكم و جميع المؤمنين Âmîn!

el-Makâletü's-sâdise

Kitâb-ı mezkûrun³⁵ kırkdördüncü sahîfesinde العلم علمان فعمل بالقلب فذلك العلم النافع و علم على اللسان فذلك حجة

³³ Her iki nüshada da bu kelimedden önce üstü çizili "Darendevî" kelimesi bulunmaktadır.

³⁴ Her iki nüshada da "kitâb-ı mezkûrun" ibaresi, üzeri çizilmiş "mûmâ-ileyhin kitâbının böyle" yerine yazılmıştır.

³⁵ Müellif nüshasında "mezkûr" şeklindedir.

الله على ابن ادم; ya'nî "İlim ikidir; birisi 'ilm-i nâfi' olan kalb 'ilmidir ve birisi lisân üzere olan 'ilimdir ki sâhibi ânınla 'amel etmezse âhiretde o 'ilim o kimsenin üzerine, ya'nî mazarratına hüccet olub o kimse lisân üzre olan 'ilimle 'amel etmezse yevm-i kıyâmetde mu'âhaze olunsa gerekdir" me'âlini müfîd olan hadîs-i şerîfi yazdıktan sonra kırkaltıncı sahîfede dahî "İlm-i zâhirle 'amel olunmazsa sâhibinin üzerine hüccet oluyor da 'ilm-i bâtınla 'amel olunmazsa hüccet olmaz mı, denürse, eğer 'amel olunmazsa 'ilm-i bâtından zâten zerre kadar birşey kazanamaz. Ne var ki ne hüccet olsun?!" deyi yazılıyor.

Bu yazılanlara dikkat olunursa 'ilm-i zâhirin 'ilm-i bâtın üzre ez-her-cihet rüchân ve terakkîsi anlaşılıyor; zîrâ, bir kimse 'ilm-i zâhirle 'amel etmezse yevm-i kıyâmetde mu'âhaze oluyor da 'ilm-i bâtınla 'amel etmezse mu'âhaze olmuyor, ancak şu fehm olundu ki tarîk-i takvâ denilen 'ilm-i bâtınla da 'âmil olursa âhiretde daha menfa'at-ı külliyyeye mazhar olur demektir; zîrâ, gerek ehâdis-i nebevîlerden ve gerek şeyh efendinin aşâğıda *İhyâ'-i Ulûm* ile Hâdimî'den hakkında bahs edeceği 'ilm-i bâtın nazar-ı şer'-i şerîfde müstehab ve men-dûb kabîlindedir.

Her ne kadar şeyh efendi kitâbının yetmişyedinci sahîfesinde "İlm-i bâtını bi-tamâmihî öğrenmek farz-ı kifâye.." demiş ise de, nitekim افضل الاعمال العلم بالله ان العلم ينفعك معه قليل العمل و كثيره و ان الجهل لا ينفعك معه قليل العلم و لا كثيره , ya'nî "A'mâlin efdali Allah'a 'ilimdir; zîrâ, 'ilim ile 'amelin az veya çoğu sana menfa'at verir. Ve dahî cehl ile beraber 'amelin az ve çoğu sana menfa'at vermez" me'âlini müfîd olan şu hadîs-i nebevînin hâşiyesinde Şeyh Muhammed Hanefî merhûm buyurur ki:

ای معرفة ما يجب له و ما يستحيل عليه , التفسیر بالعلم بالله

ya'nî kul için Allah'ı bilmek Cenâb-ı Allah'ın sıfât-ı zâtiyye ve sıfât-ı selbiyyelerine 'ârif olmak demektir" dedikten sonra buyurur ki:

"Elhâsıl ma'rifet dört kısımdır. Birincisi³⁶ ma'rifet-i hakîkiyyedir ki, Cenâb-ı Allah'ı künh-i zâtıyla bilmektir. İşte bunun ile kul mükellef değildir. Nitekim ما عرفناك bu makâmındadır. İkincisi ma'rifet-i 'ayân ki Cenâb-ı Allah'ı³⁷ baş gözüyle görmektir. Bu ise dünyâda Nebiyy-i Muhterem sallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem Efendimiz'den gayride vâki' olmamıştır ve olmayacaktır. Bizler yine bununla da mükellef değiliz. Üçüncüsü 'an-keşfin olan ma'rifet ki bu ise ehlüllaha mahsûsdur ve bu ma'rifet de bevâtın-ı umûru idrâkleri cihet(in)den latife-i kalblerinden keşf olunmak tarîkiyle olacaktır. Hattâ âhiretde bunlara keşf-i hicâb olundukda dünyâdaki keşiflerinden ziyâde olmayacaktır. İşte dünyâda cennet-i mu'accele bu ise de yine biz bununla da mükellef değiliz; zîrâ, bu ma'rifet feyz-i ilâhîyle vâki' olacaktır. Her ne kadar erbâb-ı tasavvuf bunun için sebebler zikr etmişler ise de. Dördüncüsü ma'rifet-i bürhâniyye ki, 'aklî olan delîl-i âfâkî ve naklî olan âyât ve ehâdis-i şerîfe delîllerinden neş'et eder. İşte taraf-ı ilâhîden aslen mükellef olduğumuz budur." İntihâ.

İşte zikr olunan şu tahkîkât(ın) 'ilm-i zâhirin farziyyetini ve ilm-i bâtının da müstahabbîyetini meydana koyduğu ehline hafî değildir. Nitekim şeyh efendi kitâbının ellibeşinci sahîfesinde "Şer'at etmek gibidir, tarîkat ânın katığı menzilindedir. Öyle olunca etmekle gıdâlanılır, lâkin yalnız tarîkatla gıdâ olunmadığı gibi, yalnız şer'atla idâre olunur. Zîrâ ruhsatla 'amel etmiş

³⁶ Seyidhanzade nüshasında "birinci" şeklindedir.

³⁷ Seyidhanzade nüshasında "Cenâb-ı Allah'ı" ibâresi yoktur.

olur. Ammâ şerî'at olmayarak yalnız tarîkat ile idâre olunmaz; zîrâ, şerî'atsız tarîkat ilhâddir" dedikleri de yu-karı(daki) beyânımızı te'yîd ediyor değil mi?

Âmîn! نسأل الله النطق بالحق فى السر و الجهر تماما

Ve yine şeyh efendi kitâbının kırksekizinci sahîfe-sinde 'ilm-i bâtının fazîleti hakkında hadîs-i şerîf diye-rek علم الباطن سر من اسرار الله تعالى و حكم من حكمه يقذفه فى علم الباطن سر من اسرار الله عز و جل و حكم من حكم الله يقذفه فى قلب من يشاء من عباد الله تعالى deyî yazıyorsa da *Câmi'-i Sa-ğîr Şerhi*'nin ikinci cildinde Deylemî Hazretleri *Müsne-dü'l-Firdevs*'inde Hazreti 'Ali kerremallâhu veche Haz-retleri'nden rivâyeten şöyle علم الباطن سر من اسرار الله عز و جل و حكم من حكم الله يقذفه فى قلب من يشاء من عبادہ ya'nî "İlm-i bâtın esrâr-ı ilâhiyyeden bir sır ve hükmüllah-dan bir hükümdür ki, Cenâb-ı Allah bu 'ilm-i bâtını kul-larından dilediğinin kalbine ilkâ eder" buyurmuşdur.

Ma'lûm ola ki *Fetâvâ-yı Kâmilîyye*'nin yedinci sahîfe-sinde "Ashâb-ı turuk meyânında deverân eden hırka gi-yinmek 'âdetinden su'âl olundum ki, 'Şer'-i şerîfde bu-nun bir mahall-i istinâdı var mı yâhûd yok mu?" Cevâ-bında bir müddet tevakkuf etdikden sonra Şeyh Emîr Mâlikî Hazretleri'nin kendi cerîdesinde [kenarda: Cerî-de demek defter ve mecmû'a demektir] sarâhaten yaz-dığı birşey gördüm ki şöyle buyururlar: 'Bil ma'lûm ol-sun ki tarîkatdan maksûd-ı³⁸ aslî hırka ve sancak ve ko-lan ya'nî kemend ve daha bu misillüler olmayub belki tarîkın asl-ı medârı nefsin şerî'atla mücâhedesî ve nefsi şerî'at ile ilzâmdır. Bu cihetden İmâm Mâlik Hazretleri 'ilm-i bâtından su'âl olundukda buyurdular ki: 'Ey kimse! Sen 'ilm-i zâhirle 'amel eyle ki Allâh-u 'Azîmü's-Şân sana 'ilm-i bâtını i'tâ buyura' demişdir." Sâhib-i fetâ-vânın yazdığı şu ifâde nazar-ı dikkate alınır ise bir

³⁸ Seyidhanzade nüshasında "maksad" şeklindedir.

'âlim-i 'âmil ve muttakî'-i kâmil(in) de, hiçbir şeyh efen-diye bilâ-intisâb vera' sâyesinde kat'-ı merâtib edüb zü'l-cenâhayn olacağında şübhe olmaması meczûm görün-düğü gibi 'ilm-i bâtın hakkında da artık uzun uzadıya bahse lüzûm görünmez zannederim.

el-Makâletü's-sâbi'a

Kitâb-ı mezkûrun ellidokuzuncu sahîfesinde meşâ-yih için ne kadar 'ilim olmak lâzım olduğunu³⁹ beyân sadedinde "Eğer denilür ise, meşâyih her 'ilimde mâhir olmalı ki şeyh ola, yohsa ne bilür ki ne öğretsin?! Hayır, öyle değildir. Yukarıda 'arz olunduğu üzre evâmir ve nevâhî'-i ilâhiyyeyi ve mes'ele-i salâtiyyesini bilen 'â-limdir ve farz-ı 'ayn olan 'ilim de işte budur. Bu kadar-cık 'ilim de bu yola kâfidir. Ma'a-hâzâ tarîkat 'ilmi ise ayrıca bir 'ilim olmağla herkes bildiğini öğretebilir" de-yi yazıyor.

İş-bu cümleden anlaşılıyor ki meşâyih, ya'nî⁴⁰ post-nişîn-i irşâd olan şeyh efendiler(in) her 'ilme mâhir ol-maları şart değildir. Fakat Şeyh 'Abdülmeccid eş-Şernû-bî'nin Seyyid Ahmed 'Arab eş-Şernûbî'nin "Tâ'iyetü's-sülûk" nâmındaki manzûmesi üzere olan şerhinin elli-dokuzuncu sahîfesinde yazar ki:

"Seyyid 'Ali el-Havâs buyurur ki: 'Bir kimse şerî'at-ı mutahharanın mücmeline ve mufassalına, nâsihine ve mensûhuna, hâssına ve 'âmmına 'âlim olmadıkça o kim-se bizim yanımızda ehl-i tarîkdan ma'dûd olmaz ve bir kimse şu zikr olunan ahkâmdan birine câhil olursa o kim-se derece-i ricâlden sâkıt olur' buyurmuşlardır." İntihâ.

Ve altmışıncı sahîfesinde dahî yazıyor ki:

³⁹ Seyidhanzade nüshasında "olduğu" şeklindedir.

⁴⁰ Müellif nüshasında "ya'nî" kelimesi iki kez tekrarlanmıştır.

“Bu tâ’îfenin seyyidi olan Cüneyd Hazretleri derdi ki: ‘Bir kimse şeyh olmaya müstahak olamaz, hattâ her bir ‘ilm-i şer’îden nasîb almalı ve cemî’-i mehârimden kaçınmalı ve dünyâda zâhid olmalı ve kendi nefesine müdâvâtdan fâriğ olmadıkça gayre müdâvât ve irşâd ile uğraşmamalı.’ Bundan sonra Cüneyd buyurur ki: “Bu zikir olunan evsâf üzre olmayan şeyhe mutâba’atdan aman kaçın; zîrâ, bu gibi şeyh şeytânın ‘asâkiri zümresindedir. Öyle ise, şeyhim diyen kimsenin akvâl ve ef’âl ve ahvâllerini nazar-ı i’tibâra alub mîzân-ı şerî’at ve tarîkatla sen ânı vezn eyle! Şer’-i şerîfe ve tarîkata muhâlîf bir hâlin görürsen sen ânı reddeyle! Her ne kadar o kimse hâl-i sahîh sâhibi ise de sen ânı reddeylediğinden dolayı hükm-i şer’ce sana vebâl yoktur. Mâdem ki muhâlîf-i şer’ ü tarîkatdır, sen ânı şeyh ve mürşid ittihâz eyleme!” İntihâ.

Ve yine bu sahîfede Bâyezîd Hazretleri der ki:

“Kerâmâtdan kendiye i’tâ olunan bir kimseyi havada uçar görürseniz siz ânın hâline aldanma(yı)n; hattâ, o kimse(yi) emir ve nehiy ve hıfz-ı hudûd ve edâ’-i şerî’atda ne hâl üzre bulursanız asıl lâzım olanı oraya dikkatdir.” İntihâ.

Ma’lûm ola ki şu zikir olunan zevât-ı kirâmın ifâdeleri karîn-i kabûl ise azıcık ‘ilim ile bir kimse(nin) artık şeyhlik da’vâsında bulunamayacağı sübût buldu. Eğer bilememişler ise doğrusu bunları meyân-ı sûfiyyeden tard etmeli.

Su’âl⁴¹ olunursa ki, maksad şeyh efendinin mürîdleri(nin) her ‘ilme mâhir olma(ları) şart değildir. Cevâb; şerh-i mezkûrun ellibirinci sahîfesinde yazıyor ki:

⁴¹ Seyidhanzade nüshasında “su’âl-i evvel” şeklinde yanlış yazılmıştır.

“İmâm Gazâlî der ki: “Bir kimse evvelen ‘ilim tahsîl edüb sâniyen tasavvufa dühûl eder ise o kimse felâh bulur. Ve eğer kable’l-‘ilm tasavvufa dühûl eder ise o kimse nefsinı muhâtaraya ilkâ etmiş olur.” İntihâ.

Ve altmışbirinci sahîfesinde⁴² tenbîhen der ki:

“Zikir ve riyâzatla iştigâlden evvel mürîd üzer(in) vâcib olan Ehl-i Sünnet ve’l-Cemâ’at mezhebi üzre ‘ilm-i tevhîdden i’tikâd-ı sahîh olan şey’i ve bir de mübtedi’aların şübhelerinden ihtirâz olunacak şey’i tahsîl etmektir. Zîrâ kalb bid’at-ı i’tikâdiyye zulmeti ile bulanık oldukça envâr-ı tâ’ât ile ziyâlanmaz. İşte ekâbir-i Ehl-i Sünnet i’tikâdı da budur.” İntihâ.

İmdi, bundan ma’lûm oldu ki ‘ilm-i tevhîdden i’tikâd-ı sahîh olan ile mübtedi’aların şübhelerinden ihtirâz olunacak şeyleri tahsîl etmek mutlakâ kütüb-i ‘akâ’id-i kelâmiyyeyi okuyub öğrenmekle olur ve bu ise sarf ve nahv ve mantık ve âdâb ‘ilimlerini tahsîl etmedikçe ‘ilm-i kelâma girilmez. Şu hâlde mürîdlere de az ‘ilim kifâyet etmeyeceği anlaşılıyor. Nitekim Nakşîyye’nin selefleri(nin) ‘ilm-i akâ’ide kadar tahsîl-i ‘ilm etmeyen bir mürîdi halkalarına kabûl etmedikleri tercüme-i hâllerine vâkîf olan zâta hafî değildir. ‘İlm-i fikhın tahsîli de lâzimededen mi denilir ise evet; buyurmuşlar ki:

“Mürîde vâcib olan, ‘ilm-i fıkıhdan, şerî’at-ı mutahharanın vefki üzre ‘ameller kendi ile sahîh olan şey’i tahsîl etmektir. Eğer tahsîl etmez ise cemî’-i a’mâlî bâtlı olur.” İntihâ.

Ve bunun tafsîli hakkında İbrâhîm Desûkî merhûmun dahi ayrıca vasiyyeti vardır. Mahalline mürâca’at oluna. Ve dahî Mevlânâ Hâdimî *Tarîkat*’ın ‘ilim bahsinde buyurur ki:

⁴² Müellif nüshasında “sahîfede” şeklindedir.

“Oturub ‘amel için çalışmak ‘ilm-i hâl tahsilden sonra mı olmalı veyâhûd cemî’-i ‘ulûmu tahsilden sonra mı olmalı? Mutasavvifenin kelâmı ise cemî’-i ‘ulûmu tahsilden sonra olmak demiştir.” İntihâ.

Böyle olunca şeyh efendinin kitâbının seksenikinci sahîfesinden seksenbeşinci sahîfesine kadar medh ettiği müridân hiç olub boşa çalışmış olurlar değil mi?

Gelelim ki “Ma’a-hâzâ tarîkat ‘ilmi ise ayrıca bir ‘ilim!” diye yazıyor. Bundan tarîkatı şerî’atdan ayırma lâzım gelir. Bu ise ‘inde’l-fukahâ’ ve ‘inde ekâbiri’s-sûfiyye ke’s-Sühreverdi ve gayrihî “Küfürdür” demişlerdir. Vebâli boynuna.

Ne ise, yukarıdan beri yazılan mütâla’a olunur ise kitâb-ı mezkûrun ellidokuzuncu sahîfesinden altmışdördüncü sahîfesine kadar ve bundan mukaddem yirmisekizinci sahîfeden otuzdördüncü sahîfeye kadar yazdıkları düşünüksüz olduğundan bu bâbda hakka teb’aiyyetlerini tavsiye ederim.

Ve yine kitâb-ı mezkûrun altmışıncı sahîfesinde:

“Mine’l-cümle Veyse’l-Karenî Hazretleri ki hiç mekteb görmediği⁴³ hâlde bugün niçe evliyânın re’îsidir” diyor.

Hâlbuki Rasûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem sal-lallâhu te’âlâ ‘aleyhi ve sellem tarafından ان خير التابعين يا’nî “Tâbi’înin hayırlısı Üveys denilen zâtdır” ve yine Hazret-i ‘Ömer ve sâ’ir sahâbeye hitâben يأتي عليكم اويس ابن عامر مع امداد اهل اليمن من مراد ثم من قرن كان برص فبرئ منه الا موضع درهم له والدة هو بها بر لو اقسام على Size Yemen’den ve kabîle-i Murâd ve Karen’den cüyûş-ı İslâm’a imdâd olarak gelen cemâ’atla beraber Üveys ibn ‘Âmir is-

⁴³ Seyidhanzade nüshasında “görmemiş olduğu” şeklindedir.

minde bir kimse gelecektir ve bedeninde baras, ya’nî alaca olduğu hâlde Cenâb-ı Hakk’a du’â edüb barası zâ’il olarak yalnız dirhem kadar mevzi’ kalmış bulunacaktır ve kendi vâlidesine itâ’atlı, Yemen’de vâlidesinden başka kimsesi olmayacak. Hattâ ne için Allah’a yemîn etse Cenâb-ı Allah kendini⁴⁴ yemîninde sâdık kılacaktır. Yâ ‘Ömer! Sen ve sâ’irler, her kim anâ mülâkî olursa andan taleb-i du’â ve istiğfâr etsün!..” deyi hakkında böyle sitâyîş-i ‘azîmeler buyurulan, ba’de-zâ mucize-i Cenâb-ı Nebî olarak ‘asr-ı Hazret-i ‘Ömer’de cüyûş-ı İslâm’a imdâd olarak Yemen’den gelen cemâ’at-ı guzât ile Medîne-i Münevvere’ye gelüb oradan ‘Irak’a gitmiş ve Kûfe’de kalmıştır. Sıffîn seferinde Hazret-i ‘Ali ile beraber bulunub şehîd olmuştur. Ve Hazret-i ‘Ömer’in Hazret-i Üveys ile ictimâ’ında Hazret-i ‘Ali dahî beraber bulunub niyâz-mend-i du’â-i Cenâb-ı Üveys olmuşlardır.

İşte böyle bir nazar-ı nebevî ve sitâyîş-i Hazret-i Peygamberî ve mülâkât-ı cenâb-ı sahâbîye mazhar olan bir hayr-i tâbi’îni de mekteb görmemiş cehele-i ümmette zammetmek ne kadar hatâ’-i ‘azîm olduğu elbetde düşünülecek mâddeden olmalı zannederim. Mûmâ-ileyh Üveys’l-Karenî⁴⁵ Hazretleri zâhirde Rasûlullah’a mülâkî olamayub tâbi’îden ‘add olunmuş ise de Nebiyy-i zî-Şân’a kemâl-i muhabbet ve murâkabesi ciheet(iy)le bâtinen fenâ-fi’r-rasûl mertebesini bulmuştur.

el-Makâletü’s-sâmine

Kitâb-ı mezkûrun seksenikinci, üçüncü,⁴⁶ dördüncü sahîfelerinde müridlerin ittihâd ve salâhlarını uzun

⁴⁴ Seyidhanzade nüshasında “kendini” kelimesi yoktur.

⁴⁵ Seyidhanzade nüshasında “el-Karânî” şeklindedir.

⁴⁶ Seyidhanzade nüshasında “üçüncü” kelimesi düşmüştür.

uzadıya bahisden sonra kahirsi seksenbeşinci sahîfesinde de “Mürîdlerin bir noksânı işidildikde aslı var mıdır, yok mudur deyi sorub su’âl etmeksizin alub yürümek ne cihetle câ’iz oluyor? Aramalı, sormalı; eğer aslı var ise çağtıdırub tenbîh etmeli!” deyi yazıyor.

Ma’lûm ola ki mürîdân⁴⁷ için evvel-emirde bâb-ı fetvâya varub “Ben filân şeyhe yâhûd ıtlâkında bir şeyhe intisâb edeceğim” deyi istiftâ etmek üzerlerine lâzım idi. Zîrâ ‘âlim bi'l-mes’ele olmadık her şahıs her kangı bir işi tutacak veyâ bir ‘ibâdetle meşgûl olacak; evvelen ânın mes’elesini ehl-i ‘ilmden öğrenüb ba’dehû ânınla meşgûl olmak üzerine vâcibdir. Zîrâ ‘Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz buyurur ki:

“İlim hazâ’inullâhdır ve ânın miftâhları su’âldir. Öyle ise bilenden su’âl edin ki Cenâb-ı Allah size rahmet ede” buyurmuşdur.

Şu hâlde, yolsuz işleri bulunan kimseleri çağırdub tenbîh etmek; cânib-i hükûmet-i seniyyeden⁴⁸ müftîler(in) yanına zabtiye verilmemiştir ki müte’addid kimseleri çağırdub lâzım gelen vesâyâ ile meşgûl olalar; fakat, istiftâyâ her vakit bâb-ı fetvâ ve bâb-ı ulemâ’ açık olduğundan herkes mesâ’il-i dîniyye ve dünyeviyyesi için şer’an mürâca’ata mecbûrlardır. Ancak ‘ulemâyâ esnâ’-i va’z (u) nasîhatda ve gerek sâ’ir vakitlerde elden geldikçe söyleyüb emri bi'l-ma’rûf ve nehyi ‘ani’l-münker etmek üzerlerine vâcibdir. Öyle ise âhâd için vazîfe, sülûkleri neye ise, kendi başına varub evvel-emirde şer’-i şerîfden bellemek üzerlerine lâzım imiş.

⁴⁷ Seyidhanzade nüshasında “mürîd” şeklindedir.

⁴⁸ Seyidhanzade nüshasında yalnızca “hükümetten” şeklindedir.

el-Makâletü't-tâsi’a

Kitâb-ı mezkûrun doksanıncı sahîfesinde:

“Ey ‘azîz! Ma’lûm olsun ki şerîat, tarîkat, hakîkat dedikleri hakîkat şerî’atın hakîkatı olmağla ânın yolu da tarîkatdır. Zâten tarîkat(ın) yol ma’nâsına olduğu ma’lûmdur. Demek ki bu tarîkat şerî’atın hakîkatini anlatmaya sebebedir. Hâşâ şerî’atdan hâric birşey’ olmayub şerî’atın en lübbü ve takvâ ve ‘azîmet yoludur. Ve ne güzel şeydir ki şerî’atın hakîkatini anlatır ve birtakım esrâr-ı ilâhiyyeye vâkıf kılar ki ‘akıllar hayretde kalur” deyi yazılmışdır.

Pek a’lâ, güzeldir ki tarîkat şerî’atdan hâric birşey’ değildir. Nitekim Sühreverdi Hazretleri de vasiyyetinde “Tarîkat şerî’atdan hâric ve şerî’atın gayridir diyen kâfir olur” demiştir.

Ma’a-hâzâ bu yazılan Şeyh Abdülmecîd eş-Şernûbî’nin *Tâ’iyyetü’s-Sülûk Şerhi*’nin ibtidâlarında tarîkatı ta’rîf eder iken:

الطريقة هي سلوك طريقة الشرعية مع العمل بالاحوط و عدم تتبع الرخص, ya’nî “Şerî’atda fetvâ ve ruhsatlar tarafını aramayub ihtiyât ve takvâ ile ‘amel ederek şerî’at yoluna gitmeklikdir” deyi yazdığına münâsib görüyorum.

Fakat, şeyh efendi(nin) bu kavlinde kalmayarak kitâbının müte’addid mahallerinde tarîkatı şerî’atdan ayırdığı çok oluyor. Bilmem oralarda kalemi mi yanılıyor veyâhûd burada söylediğine pişman mı oluyor?

‘Âcizâne Sühreverdi Hazretleri’nin قف البساط اياك و الانبساط, ya’nî “Ey sâlik-i âhîret olan! Bulduğun şer’-i rabbânî ve meslek-i peygamberî ne ise anda durub ve ânı muhâfaza etmeli de hudûd-ı şer’iyye ve meslek-i Muhammediyye’yi tecâvüzden kaçınmalı” deyi buyurduğu vasiyyeti öteden beri kulağımdan gitmediği gibi

şeyh efendinin de bu gibi vasiyyetlerle 'âmil olmasını tavsiye ederim.⁴⁹ Gaflet olunmaya!

İmdi, bu zikr olunan takrîrlerden zâhir oldu ki tarîkat demek şerî'atın lübbü olan takvâ demek imiş. Nitekim *حسنات الابرار سيئات المقربين* hadîs-i şerîfi de bunu te'yîd ettiği gibi, *استعيذ بالله ان اكرمكم عند الله اتقيكم*, ya'nî "İnd-i ilâhîde en sevgili ve kerâmetliniz etkânızdır, ya'nî takvâsı ziyâde olanınızdır." Ve dahî *الله اولياء الله ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون الذين امنوا وكانوا يتقون لهم البشرى* ya'nî "Siz âgâh olun ve biliniz ki Cenâb-ı Allah'ın sevgili kullarına dâreyinde mekârihin lühûkundan kendilerine korku olmadığı gibi matlûblarının fevâtından da esef yoktur. Ke'ennehû böyle fevz ü felâh bulub kerâmete nâ'il olan kimlerdir deyî su'âl olundukda cevâben "Anlar şol zevât-ı⁵⁰ muhteremler ki Allah ve Rasûlullah'a îmân etdiler. Ve Allah'a ittikâ eder olub muhâlefetden sakınurlar. Dünya ve âhiretde müjde anlar içündür" buyurulan âyet-i kerîmeler de hep takvâyı mâdihlerdir. İş-bu ikinci âyet-i kerîme(nin) tefsîrinde İsmâ'il Hakkı der ki:

"Velâyet iki kısma münkasemdir. Biri 'âmme ve biri hâssadır. Velâyet-i 'âmme cemî'-i mü'minîn beyninde müşterekdir. Nitekim *استعيذ بالله الله ولي الذين امنوا يخرجهم من الظلمات الى النور* kavî-i şerîfinde beyân olunandır. Velâyet-i hâssa ehl-i sülûkdan vâsıl-ı ilallâha muhtassdır. İş-bu velâyet-i hâssa da 'abdin Hakk'da⁵¹ fenâsından ve Rabb ile bekâsından 'ibâretdir. Velâyetde ise kerâmât iki dürlüdür. Biri kevnîyye ve birisi kalbiyyedir. Kerâ-

⁴⁹ Seyidhanzade nüshasında "olması tavsiye eylerim" şeklindedir.

⁵⁰ Seyidhanzade nüshasında "zât" şeklindedir.

⁵¹ Seyidhanzade nüshasında "hakkında" şeklinde yanlış yazılmıştır.

mât-ı kevnîyye velâyetde şart kılınmaz, zîrâ kerâmât-ı kevnîyye millet-i İslâmiyye'nin gayrinde dahî bulunur; lâkin, velâyetde kerâmât-ı⁵² kalbiyye şartdır, ki o da 'ulûm-ı ilâhiyye ve ma'ârif-i Rabbâniyyedir. İşte kerâmât-ı kevnîyye ile kerâmât-ı kalbiyye ba'zan ikisi birden bir zâtta cem' olur. Şeyh 'Abdülkâdir Geylânî ile Şeyh Ebâ Medyen el-Mağribî kaddesallâhu sırrahümâ gibiler; zîrâ, havârickda ehl-i maşrickdan 'Abdülkâdir ve ehl-i mağribden Ebâ Medyen gibi daha kimse gelmemişdir. Ve ba'zan ehl-i fenâdan⁵³ ekser kümmellerde kerâmât-ı kalbiyye olur da kerâmât-ı kevnîyye olmaz. Ammâ su üzerinde yürümek ve havada uçmak ve müddet-i kalîlede mesâfe'-i ba'ide⁵⁴ kat' etmek ve daha gayrileri gibi olan kerâmât-ı kevnîyye ki 'alâ-tarîki'l-istidrâc ba'zan ruhbânlarda(n) ve felsefe(ci)lerden sudûr eylemişdir. İşte bu gibi 'alâmât ve hârik-ı âdeler, riyâzatda bulunan ruhbân ve felsefe(ci)ler için olan safâ'-i rûhâniyye, ya'nî tasfiye-i rûhâniyyeleridir. Demek ki ruhbân ve felsefe(ci)lerin böyle kerâmâta nâ'iliyyetlerine sebep riyâzat imiş." İntihâ.

Ma'lûm ola ki muttakîler haklarında sitâyîşâne daha bunlara mümâsil niçe niçe âyât-ı beyyinât var ise de 'ârif olana zikr olunanlar da kâfi bildiğimden bu kadarla iktifâ eyledim.

İmdi, ber-mantûk-ı âyât-ı Kur'ânî ile velâyet bahislerinden hulâsaten maksad bu oldu ki tarîkat denilen mugâyir-i şer'-i şerîf birşey' olmayub belki cumhûr-ı müfessirîn ve şârih-i ehâdis olan muhaddisîn ve ekâbir-i e'imme-i müctehidîn ve ulemâ'-i dîn-i mübînin kitâbla-

⁵² Seyidhanzade nüshasında "kerâmet" şeklindedir.

⁵³ Seyidhanzade nüshasında "fetâdan" şeklindedir.

⁵⁴ Seyidhanzade nüshasında "ba'ideyi" şeklindedir.

rında beyân ettikleri tarîk, tarîk-i takvâdır. Nitekim İmâm Süyûtî *Hâvî* nâm kitâbında mes'eleten buyurmuşlar ki:

“Sûfiyyeden bir zât bir şeyh efendiden ‘ahd ü inâbe aldıktan sonra ânı bırakub da diğlerinden ‘ahd ü inâbe eylese o mürîde lâzım olan evvelki ‘ahid ve inâbe üzerine mi olmaktadır, yohsa ikinci inâbe üzerine mi kalmaktadır, deyi su’âl olundukda, el-cevâb: O mürîde evvelki ve ikinci ‘ahid ve inâbeden hiçbirisi lâzım olmadığı gibi bunların da aslı yokdur” buyurmuşdur. Ve bunu da kenârî-yi *Fetâvâ-yı Hayriyye* olan *Fetâvâ-yı Hâmidîyye*'nin cild-i sânisinin üçyüztümüşdokuzuncu sahîfesinde yazmışdır.

Gelelim ki velâyetde olan kerâmetden murâd da kerâmât-ı kevniyye olan suda yürümek, havada uçmak, duvar arkasında olanla yeraltında olanları görmek olmayub belki kerâmât-ı kalbiyye olan ‘ulûm-ı ilâhiyye ve ma’ârif-i rabbâniyyeye âşinâ olmak imiş. و رزقنا الله و أمین bi-hürmet-i Fahri'l-Mürselîn.

Böyle olunca şeyhin⁵⁵ kitâbının ellialtıncı sahîfesinde “Şerî’at ile tarîkat ‘ilimleri başkadır” deyi tevcîhinde nazar olmuş olur. Gaflet olunmaya!

el-Makâletü'l-âşira

Kitâb-ı mezkûrun doksanbirinci sahîfesinde:

“Her ‘ilmin mevzû’ ve gâyeti olduğu gibi tasavvuf ‘ilminin dahî vardır. Ta’rîfi⁵⁶ من لم يعرف بالقال و⁵⁷ من لم

⁵⁵ Seyidhanzade nüshasında “şeyh efendinin” şeklindedir. Müellif nüshasında ise “şeyhin” kelimesinden sonra gelen “efendinin” kelimesinin üzeri çizilmiştir.

⁵⁶ Seyidhanzade nüshasında “olur. Ta’rîf” şeklindedir.

⁵⁷ Seyidhanzade nüshasında “و” yoktur.

لم يعرف olmağla hiç kâl ile ta’rîf olunacak birşey’ değildir. Ancak vicdânen anlaşılabilir” deyi yazılından birşey’ istifâde olunmuyor. Zîrâ بالقال demenin ma’nâsı, ya’nî “Tasavvuf lisân ile bilinmedik bir hâl” demektir. Ma’nâ böyle olursa, tasavvufa vâkıf olmak demek ki mutasavvıfım deyi her da’vâ edenin hâlini, ya’nî tarz u mişvârını nazar-ı mütâla’adan geçirüb anâ muttali’ olan zât da mutasavvıfeden olma(k) lâzım olur değil mi? Yok bu ma’nâ yanlıştır, hâl demek ‘ilm-i kalb ile tefsîr olunur denilir ise, kâ’ide-i ‘Arab ve esrâr-ı nahv üzere ta’rîf بالقال لا يعرف التصوف هو الحال demek olur. Ma’nâsı “Tasavvuf kâl ile bilinmedik bir ilm-i kalb” demeden ibâre(t) olur. Böyle olunca o ‘ilm-i kalb hiç ta’lîm, ta’allüm ve sa’y u riyâzat ve irşâd-ı mürşid ile olmayub ancak olsa olsa Cenâb-ı Bârî’nin dilediği kullunun kalbine ilkâsı ile olmuş olur. Nitekim, makâle-i sâdisede sarâhaten beyân olunmuşdur. ‘Acabâ böyle mi? Bu iki ma’nâdan kangısına gidilürse يعرف من لم يذق لم يعرف deyi ma’nâ-yı evvele göre ya hükümsüz kalır; zîrâ, lâyıki ile tadılacak şey’ olmamış olur. Veyâhûd verilen ikinci ma’nâda dâhil⁵⁸ olur.

Hâsılı bu iki ma’nâdan her kangısı murâd olursa bu bâbda ‘ilm-i şerî’atın tasavvufda medhal oluşu olmaz. Evet öyledir diyen⁵⁹ olur ise ma’âzen billâhi te’âlâ hatâr-ı ‘azîme tahtına girilmiş olur. Fakat dâ’iyânem tasavvufun ta’rîfini *Fütûhât*’da şöyle görmüşüm:

التصوف الوقوف مع الاداب الشرعية ظاهرا و باطنا و هي الاخلاق
الالهية; ya’nî “Tasavvuf ahlâk-ı ilâhî denilen âdâb-ı şer’ ile zâhiren ve bâtinen vukûf demektir.”

⁵⁸ Seyidhanzade nüshasında bu kelimedden sonra üzeri çizilmiş bir de “olmuş” kelimesi vardır.

⁵⁹ Seyidhanzade nüshasında “ve beyân” şeklinde yanlıştır.

Ve ba'zı kerre de "Tasavvuf tecellî-i sıfât-ı ilâhiyye içün mekârim-i ahlâk ile muttasıf ve hilâfından ictinâba da itlâk olunur" dedikten sonra "Bizim 'indimizde tasavvuf demek kulluğa lâıyk ahlâk-ı hamîde ve evsâf-ı pesendîde ne ise ânınla muttasıf olmaktadır. Sahîh ve e-temm olanı da budur" demiş.

Şeyh Muhyiddîn-i 'Arabî'nin ta'rîfi nasıl, sahîh mi? Sahîh ise ne a'lâ, değil ise Muhyiddîn'i bu zümreden ih-râc edelim. Lâkin Muhyiddîn-i 'Arabî'nin bu ta'rîfine bakılırsa müteşerri'-i 'âmil olan her 'âlim hiç bir şeyhe intisâb etmeksizin zü'l-cenâhayn olub mutasavvifeden olmasında⁶⁰ şübhe olunmaz. Öyle ya Dârendevî⁶¹ şeyh efendinin ta'rîfine bakılır ise tasavvuf dibi görünmedik kuyu olur. Doğrusu buna da herkes cesâret edüb dibi görünmedik bardakdan su içemez.

Bu bâbda Seyyid Şerîf ve sâ'irleri de tasavvufu kâle gelir vechile ta'rîf etmişler ise de tatvîlden ictinâb olun-du.

el-Makâletü'l-hâdiye 'aşera

Kitâb-ı mezkûrun yüzaltıncı sahîfesinde 'ilm-i bâtı-nın esaslı olması hakkında:

"Bu 'ilmin esâsı dahî tâ Hazret-i Peygamberimiz'-den müteselsilen gelmiştir. Ebû Hüreyre radiyallâhu te'âlâ 'anh Efendimiz'in 'Ben Rasûlüllah'dan iki 'ilim ahz etdim. Birini nâsa teblîğ etdim. Eğer öbürünü de söylesem benim hulkûmumu kat' ederler(di)' buyurdu-ğu işte bu 'ilmdir. Bunu ba'zı kitâblarda te'vîl etmişler ki, gûyâ 'Hazret-i Rasûl-i Ekrem Ebû Hüreyre Hazretle-ri'ne vak'a-i Kerbelâ'yı ve daha ba'zı şeyleri haber ver-

⁶⁰ Seyidhanzade nüshasında "olmasına" şeklindedir.

⁶¹ Müellif nüshasında bu kelimenin üstü çizilmiştir.

miş de Ebû Hüreyre Hazretleri'nin buyurduğu o imiş' demişler ise de öyle olmadığı birkaç cihetle isbât olu-nur" deyi yazılan iş-bu rivâyet *Buhârî-yi Şerîf* de حدثنا اسماعيل قال حدثني اخي عن ابي ذئب عن سعيد المقبري عن ابي هريرة قال حفظت عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وعائين فاما احد هما فبثنته و اما الاخر فلو بثنته لقطع هذا البلعوم ya'nî "Ebû Hü-reyre⁶² Hazretleri buyurur ki: 'Rasûlüllah sallallâhu te-'âlâ 'aleyhi ve sellemden iki kab yâhûd iki dağarcık şey hıfz eyledim. Ammâ birini herkese neşr eyledim ki sü-nen-i meşhûreler demektir ve emmâ diğerini herkese neşr eylemedim ki onlar birtakım fitnelerin haberleri idi. Eğer neşr eylesem idi elbetde boğazımı keserlerdi" deyi buyurmuşdur.

Ma'lûm ola ki bu bâbda *Buhârî-yi Şerîf* şârihi 'Aynî merhûm der ki:

"Ebû Hüreyre Hazretleri'nin hıfz edüb haber verdi-ği evvelki vi'â'dan, ya'nî kabdan murâdı sünen-i meş-hûredir. İkinci⁶³ hıfz edüb haber vermediği vi'â'dan murâdı da zuhûr edecek birtakım fitnelerin⁶⁴ haberleri idi" demiştir.

Ve ba'zıları da ikinciden murâd eşrât-ı sâ'at hadîs-leri ile beraber süfehâ'-i Kureyş delikanlıları elinde bu dînin ifsâdını Nebiyy-i Muhterem Hazretleri'nin bilme-si idi. Nitekim Ebû Hüreyre Hazretleri ümerâ'-i cevrin isimlerini, ahvâl⁶⁵ ve zemlerini kendi nefsi korkusundan

⁶² Seyidhanzade nüshasında burada bir de "radiyallâhu anh" ibaresi vardır.

⁶³ Seyidhanzade nüshasında "hıfz edüb haber verdiği evvelki vi'â'dan, ya'nî kabdan murâdı sünen-i meşhûredir. İkinci" ibaresi düşmüştür.

⁶⁴ Seyidhanzade nüshasında "fitnelerin" kelimesi yoktur.

⁶⁵ Müellif nüshasında "ahvâl" kelimesi iki kez tekrarlanmış, ancak ikincisinin üzeri çizilmiştir.

haber vermezdi de hicretin altmışıncı senesinde hilâfete geçen Yezîd'in hilâfetinden işâret ve kinâye olarak اعادة الصبيان و امارة الصبيان من رأس الستين و اعوذ بالله diye du'â buyururlardı. Cenâb-ı Allah da du'âsını kabûl edüb Yezîd'in hilâfetinden bir sene evvel mûmâ-ileyh vefât etmişdir ve murâd budur” demişlerdir.

Ba'de-zâ 'Aynî merhûm der ki:

“Mutasavvifeler bu bâbda evvelkinden murâd ilm-i ahkâm ve ahlâkdır, ikinciden murâd kavâ'id-i İslâmiyye ve kavânîn-i îmâniyyeye muhâlif ve mugâyir olmayarak ehl-i 'irfândan 'ulemâ'-i billâha mahsûs 'ilm-i esrârdır deyî te'vîl eylemişler” deyî beyân buyurur.

Öyle ise, dâ'îlerinin şu tahkîkâtı karîn-i kabûl olduğunda şeyh efendinin kitâbının yüzyedinci ve sekizinci sahîfelerindeki yazdığı te'vîller nazar-ı i'tibâra alınmaz zannederim.

el-Makâletü's-sâniye 'aşera

Kitâb-ı mezkûrun yüzonikinci sahîfesinden yüzsekсенinci sahîfesine kadar tahkîr-âmiz “Torbacı, Torbacı” deyî hitâb etdiği zâtın mevlidi(nin) nere ve ismi(nin) ne olduğunu bilmem; fakat, mesmû'uma nazaran, niçe niçe tarîkatlara dühûl ve hurûc ile mülk-i Osmânî'nin⁶⁶ ekser memâlikinde ve gerek sâ'ir kıt'alarda seyr ü seyâhatdan sonra Haleb vilâyet-i celîlesi dâhilinde vâki' Kilis kasabasında ikâmet ve tavattun edüb kalmışdır. Ve oraca Mühürücü Baba şöhretiyle meşhûr olduğu gibi sâ'ir eserlerinde de “eser-i Hakkâk” deyî yazıyor. İşbu Mühürücü Baba,⁶⁷ kâh nübüvvet ve kâh ulûhiyyetden

⁶⁶ Seyidhanzade nüshasında, burada bir de fazladan “ve” bulunmaktadır.

⁶⁷ Her iki nüshada da, burada “Karâmita mülhidlerinden kal-

bâhis yedinci 'asırda gelmiş ve Karâmita mülhidlerinden kalmış⁶⁸ olan Fazl-ı Hurûfî ve mensûbâtından olub⁶⁹ el-yevm Bektâşî tarîkindeyiz deyî da'vâda bulunan Bektâşîlerin âyin-i 'âtıllarını ve zu'm-ı bâtıllarını ihvân-ı dîne gösterme(k) için Fazl-ı Hurûfî halîfelerinden Ferişteli hoğlu ki “استعيد بالله فول وجهك شطر المسجد الحرام” âyet-i kerîmesinden⁷⁰ murâd Fazl-ı Hurûfî ve ânın halîfe ve dedelerinin yüzlerine secde etmek(dir)” demesi gibi ve ما يوم يكشف عن ساق و يدعو إلى السجود te'âlâ “يوم يكشف عن ساق و يدعو إلى السجود” âyet-i kerîmesinden murâd iki uyluk arasındaki vâki' uzva secde etmek(dir)” demesi gibi ve umûm müfessirîn-i 'ızâm efendilerimizi tekfîr etmesi gibi ve daha birtakım küfriyât ve tartariyâtı hâvî yapmış olduğu 'Aşk-nâme-i İlâhî nâmundaki kitâbını, mûmâ-ileyh Mühürücü Baba yazub ve o kitâb içinde mevcûd bulunan küfriyâtlara binâ'en “aşk-nâme-i ilâhî” demeye müstahak görmeyip belki “küfür torbası” demek daha münâsib olduğundan nâmına *Küfür Torbası* demişdir. Mûmâ-ileyh işbu Mühürücü Baba *Küfür Torbası*'nı yazdıktan sonra, tarîkat da'vâsında bulunan ba'zı kimseler, zikrolunan Fazl-ı Hurûfî ve ânın teb'aları ki el-yevm Hacı Bektâş-ı Velî'ye mensûbuz deyî iftirâ ile⁷² da'vâda bulunan Bektâşî menhûsları Fazl-ı Hurûfî'nin yapmış olduğu ve daha

ma” ibaresi bulunmaktadır. Ancak, müellif nüshasındaki üzeri çizilmiştir.

⁶⁸ Seyidhanzade nüshasında “ve Karâmita mülhidlerinden kalmış” ibaresi yoktur.

⁶⁹ Müellif nüshasında “olub” kelimesinin üzeri karalanmıştır.

⁷⁰ Seyidhanzade nüshasında bu kelimenin sonundaki “n” (nun) düşmüştür.

⁷¹ Müellif nüshasında “billâhi” kelimesi iki kez tekrarlanmış, ancak birincisi karalanmıştır.

⁷² Seyidhanzade nüshasında “iftirâ ile” ibaresi bulunmamaktadır.

sonra halîfelerinin tertîb eyledikleri altı nüsha *Câvidân* nâmındaki kitâblarını dedeler ve mürîdânları sır deyi be-gâyet mestûr tutarak binikiyüzseksenekiz senesine kadar gizledikleri hâlde nasılsa târîh-i mezkûrda zikr olunan *Câvidân*lardan Ferîştehoğlu *Câvidân*'ını tab' (ve) beyne'l-müslimîn neşre cür'et eylemişdi.⁷³ Bu cihetle kitâblar eydî-i 'ulemâya geçdiğinde ehl-i îmân bunların tarîk-i dalâletlerine düşmemek için merhûm İshak Efendi ve sâ'irleri bunların hâllerini herkese neşr eylemişlerdir.

Zannım Mühürücü Baba da, tarîkat da'vâsında bulunanlardan ba'zıları bi'z-zât Bektâşîyiz⁷⁴ deyi hakikat(te) Fazl-ı Hurûfî kolundan ve ba'zıları da anlardan değil ise de anların "sır" deyi aralarında mestûr tuttukları *Câvidân*larına muttali' olamadıklarından bunları mutasavvifelerin iyilerinden zannederek anlara taklîden nazmen ve nesren ba'zı gûnâ kelâm söylemiş olmalarına binâ'en bu kabilden ki, ya'nî anlara taklîden nazm söyleyenlerin kelâmını da Mühürücü Baba mezkûr *Torba*'sına zeyl eyleyüb hikâyeten söylemişdir. Bundan maksad anların küfürleri ile hüküm değil ise de fakat "Şu gibi sözlerde âyîn-i Bektâşî'ye tevâfuk ediyor" deyi birtakım ilâveler yazmıştır.

Şeyh Dârendevî⁷⁵ efendi de o 'ilâveye *Küfür Torbası* nâmını verdiğinden mes'ûliyeti kendine râci'dir değil mi?

⁷³ "Câvidânlardan Ferîştehoğlu *Câvidân*'ını tab' (ve) beyne'l-müslimîn neşre cür'et eylemişdi" ibaresi, Seyidhanzade nüshasında yalnızca -müellif nüshasında da üzeri çizilerek yerine yukarıdaki ibarenin yazıldığı- "tab' edilmiştir" ibaresiyle karşılanmıştır.

⁷⁴ Seyidhanzade nüshasında "Bektâşîleriz" şeklindedir.

⁷⁵ Müellif nüshasında üzeri çizilmiştir.

Gelelim Mühürücü Baba'nın da 'ilâveye alub iliştiği mahallin ba'zısında mûmâ-ileyhi haksız çıkarma sadesinde bulunub *Ma'rifet-nâme*'ye iliştiğini redd eylemiştir. Öteden beri 'âcizânem de mûmâ-ileyhin o i'tirâzını gördüğümde kabûl eylemiş idim; fakat, Mühürücü Baba İsmâ'îl Hakkı'nın;

Benim bir âşnâ-yı bahr-i hicrân
Benim bir mübtelâ-yı derd-i isyân
Benim bî-mâye-i bâzâr-ı irfân
Benim bî-vâye-i meydân-ı ihsân

Benim hâlim değildir sana pinhân
Bana rahm et gözüm yaşın sil ey cân
Kapundur mesned-i eşrâf-ı insân
Tapundur cilvegâh-ı sırr-ı sübhân

Benim gibi gedâya eyle ihsân
Bana bir himmet et ey fazl-ı Yezdân
Bugün zîrâ Mesîhâsın dem eyle
Devâ kıl hastaya bir merhem eyle

İşte şu nazmına olan i'tirâzını kitâbının yüzotuzbirinci sahîfesinde te'vîle kıyâm edüb "Bu münâcât Hazret-i Fahr-i A'zam Efendimiz'edir. Ve Fazl-ı Yezdân demeden murâdı Allah'ın fazl (u) ihsânısınız demek ve 'Mesîhâsın dem eyle!' demeden murâdı da, ya'nî nasıl ki Hazret-i 'Îsâ ölüleri diri kıldı, sizin de ânın gibi hükümünüz nâfizdir. Bu gedâya bir nefes eyle de, memât hükmüne varmış olan kalbimi diri kıl demek değil midir?" deyi te'vîl edilmiş ise de, merhûm *İsmâ'îl Hakkı Dîvânı*'nın yüzikinci sahîfesinin tercî-i bendinin ibtidâsında "hitâb-ı mürşid-müseddes" deyi yazdığına bakılır ise, şeyh efendinin te'vîli yerinde olmayub murâd(ın) Mühürücü Baba'nın dediği gibi olmasını îcâb ediyor değil mi? Ve hem de İsmâ'îl Hakkı merhûmun *Mu-*

hammediyye Şerhi'nin cild-i evvelinin ellisekizinci ve üçyüzyedinci sahifelerinde de Fazl-ı Hurûfî ve ânın hulefâsından Nesîmî iltizâmisi olan ibârelerine de bakılırsa Mühürücü Baba'ya hak verdikten sonra bir de hil'at giydirilir zannederim.

‘Âciz-i pür-kusûrun bu bâbda tahkîkâta kıyâm etmekliğim İsmâ’îl Hakkı merhûmu vartaya bırakma değildir. Ekser zannım bu olmalı ki İsmâ’îl Hakkı, Fazl-ı Hurûfî'nin ne gibi kâfir ve ne gibi gizli hâlleri olduğunu bilemeyüb tahkîk edemediğinden oldum olasıya öyle lakırdılara cesâret etmiştir. Ancak buna *سامحه الله و عفى عنه* demeden başka birşey diyemeyiz. Kaldı dı ki şeyhin⁷⁶ “Nazmdaki Fazl-ı Yezdân kelimesinden murâd Allah'ın fazl (u) ihsânıdır demektir” dediğine ma'lûmât kabîlinden şurasını arz ederim ki merkûm Fazl-ı Hurûfî'ye ba'zan Fazlullâh-i Hurûfî ve ba'zan Fazl-ı Hurûfî ve ba'zan Fazl-ı Yezdân ve ba'zan da Fazl-ı Na'imâ dedikleri vardır, gaflet olunmaya!

Şeyh efendinin Mühürücü Baba'ya iliştiği şu zikr olunan iki mes'elenin birinde haklı, diğesinde haksız görüyorum. Bâkîlerinde de isâbet edemediğini muhakkak bildiğimden uzun uzadıya onların da tahkîkâtına kıyâm ile şeyh efendiyi redde kıyâm etmedim. Zîrâ her başına külah koyan derviş-i hakîkî olamadığı gibi her başına künbed yapılanlar da evliyâ olamaz. İnsâfâne, tahkîkâne söz söyleyüb hakkı aramaktır; yohsa te'vîli olmadık kelâm olmaz. Zîrâ olur olmaz kelâmı tahkîke ve te'vîle kalkışma(nın) şaşkınlık alâmeti olacağı bî-iştibâhdır. Öyle ise şeyh(in), kitâbının yüzikinci sahifesinden yüzsekseninci sahifesine varıncaya kadar tehevvrâne bilmeyerek söylediği lakırdılar(ın) i'tibârdan sâkit

⁷⁶ Seyidhanzade nüshasında “şeyhin” kelimesi düşmüştür.

olduğunu erbâb-ı mütâla'aya 'arz ederim. Şâyed bu bâbda zihne dokunan birşey olub da dâ'iyâneme bildirilür ise tahkîkâtı hâvî güzel bir risâle de kaleme alacağımı şimdiden va'd ederim.

el-Makâletü's-sâlise 'aşera

Kitâb-ı mezkûrun yüzseksensekizinci sahifesinde “*Torbacı'nın küfrüyle hükm etdikleri velîlerin velâyeti beyne'l-maşrik ve'l-mağrib meşhûrdur; kerâmetleri dahî hadd-i tevâtüre varmışdır*” deyî yazılıdır.

Ma'lûm ola ki evvelce *velînin ta'rîfini göz önüne alalım.*

Kütüb-i akâyidde velînin ta'rîfi *هو العارف بالله حسب ما يمكن من معرفة الذات و الصفات و المواظب على الطاعات المجتنب عن السيئات المعرض عن الانهماك في اللذات و الشهوات المدبر عن الدنيا* *ya'nî “Velî demek zât-ı ilâhiyye ve sıfât-ı rabbâniyyeyi bilmekten mümkün mertebe, ya'nî kütüb-i akâyidin beyân etdiği vech üzre Cenâb-ı Allah'a 'ârif ve Cenâb-ı Allah'ı bilici demektir ve iş-bu velî şu altı sıfât ile mevsûf olmalı. Birinci(si) cemî' tâ'ât-ı şer'iyyeye muvâzıb ve müdâvim olmalı. İkinci(si) cemî' münkerât-ı şer'iyyeden kaçınmalı. Üçüncüsü şehevât-ı nefsâniyye ve lezzât-ı dünyeviyyeden i'râz edici olmalı. Dördüncü ve beşincisi dünyâdan yüz çevirüb âhirete ikbâl etmeli. Altıncısı her hâlinde Cenâb-ı Mevlâ'yı zâkir olmalı.”*

Ve daha bu gibi birkaç dürlü ta'rîf etmişler ise de Saçaklızâde⁷⁷ merhûm velînin bir ta'rîfinde de buyurur ki:

^{76a} Bu ve önceki *على* Seyidhanzade nüshasında *عن* şeklindedir.

⁷⁷ Seyidhanzade nüshasında “Saçaklı” şeklindedir.

77a *سترها* *ya'nî* "Velî demek min-'indillah setri⁷⁸ vâcib olan kerâmâtla mü'eyyed demektir."

Fakat şeyh efendinin⁷⁹ "Beyne'l-maşrik ve'l-mağrib velâyetleri⁸⁰ meşhûr, kerâmetleri hadd-i tevâtüre varmış" deyi yazdığına bakılırsa bir velînin bilinmesi kerâmetiyle olacak, ki şöhret-i şâyi'a ve tevâtürü olmalı. Lâkin Saçaklızâde merhûmun ta'rîfine bakılır ise, "Şâ-yed bir velîden kerâmet sudûr eder ise o⁸¹ velî herkesden o kerâmetini gizlemek üzerine vâcibdir" diyor. Öyle ya, velî olanlar kendilerden hâriku'l-'âde kerâmetin sudûrunu zâten istemezlerdi. İsteksiz sudûr eden kerâmetin de setri vâcib imiş. Şu hâlde zamânemizde müteşerri', muttakî, müteverri' gördüğümüz bir zâta hüsn-i zann ederiz, velîdir deyi hükmedemeyiz.⁸² Böyle olunca da velâyetleri⁸³ meşhûr, kerâmetleri mütevâtir zât bulamayız. Nitekim Şeyh Ebu'l-'Abbâs Hazretleri buyururlar⁸⁴ ki:

معرفة الولي اصعب من معرفة الله فان الله معروف بكماله و جماله و متى يعرف مخلوق مخلوقا مثله يأكل كما يأكل و يشرب كما يشرب و *ya'nî* "Velîyi bilmek Allah'ı bilmekten güçdür. Zirâ Cenâb-ı Mevlâ Hakk Celle ve 'Alâ sıfât-ı zâtiyye ve sübûtiyye ve

78 Seyidhanzade nüshasında *سرها* şeklindedir.

78 Seyidhanzade nüshasında "sırrı" şeklindedir.

79 Müellif nüshasında bu kelimedden sonra, üstü karalanmış bir de "acabâ" kelimesi bulunmaktadır.

80 Müellif nüshasında "velâyetlerde" şeklinde olup "velâyetler" kelimesinin sonundaki "i" (ى) karalanmıştır.

81 Seyidhanzade nüshasında "ol" şeklindedir.

82 Seyidhanzade nüshasında "hükmederiz" şeklindedir.

83 Seyidhanzade nüshasında "velâyetlerde" şeklindedir.

84 Seyidhanzade nüshasında "buyurur" şeklindedir.

ef'âliyye ile bilinür; ammâ, kendin gibi yer, içer bir mahlûkun velî olduğu neden ma'lûm olacak? Her ne kadar velî olanların zâhirleri ahkâm-ı şer'le müzeyyen bâtınları ihtiyâc-ı ilâhî nûruyla münevver ise de... "Bundan da zâhir oldu ki 'âlim, 'âmil müteverri'a hüsn-i zandır, velîdir deyi hüküm yokdur. Ancak kitâblarda kerâmeti mütevâtir olan Hazret-i Âsaf ve Hazret-i 'Ömer ve Hazret-i 'Ali ve Hazret-i Hâlid ve Hazret-i Sa'd ve daha bunlara mümâsil sahâbe-i güzîn rıdvânul-lâhi te'âlâ 'aleyhim hazerâtınındır. Gayrileri bunlara makîs olamaz.

Makâletü'r-râbi'a 'aşera

Kitâb-ı mezkûrun ikiyüzüçüncü sahîfesinden ikiyüzonsekizinci sahîfesine kadar zamânımızda vâki' tâ'ife-i sûfiyyeden ve Nakşîyye kolundan Abdullah Dehlevî hulefâsından yalnız Şeyh Hâlid koluna mahsûs olarak tarîk-i Nakşîyye'den⁸⁵ tarîk-i Hâlidî'nin erkânından en ziyâde rûkn-i kavî olan râbîta hakkında uzun uzadıya bahs edilüb ibtidâsında yazılmış ki:

"Ey 'azîz! Râbitadan murâd dâ'imâ mürşid-i kâmilin huzûrunda bulunarak andan istifâza eylemektir. Huzûrunda mümkün olamadığını hâlde mülâhaza ile mürşid-i kâmilin sûretini tahayyül ve tasavvur ile dâ'imâ huzûrunda bulunurcasına istifâza ve meded taleb ederek Allah'a ve Rasûlüllah'a vesîle ve⁸⁶ vâsita oldukları için *حکم المقاصد للوسائل* mantûkunca anâ muhabbet etmektir" deyi yazmıştır.⁸⁷

Hâricden işitdiğim gibi bizzât Nakşîyye hatm-i hâ-

85 Seyidhanzade nüshasında "Nakşîyye" şeklindedir.

86 Seyidhanzade nüshasında "ve" yoktur.

87 Seyidhanzade nüshasında "yazılmıştır" şeklindedir.

ce meclisinde ve esnâ'-i zikirde şeyh efendiden hâzır bi'l-meclis mürîdâna hitâben de "Râbîta-i şerîfe!.." demelerinde kerrâtla görüb ve duyduğumdan fakîr bu bâbda tahkîk ve insâfâne derim ki doğrusu ehl-i îmân olub sâlik-i ilallah ve ile'l-âhire olanlara bu gibi vesâyâyı nâ-revâ ve tenbîhât-ı nâ-becâ ile emr etmek 'aklen ve naklen ol kadar çirkin birşey ki bugün bu hâle millet-i sâ'ire ve firak-ı hârice muttali' olsa takbîh ve teşnî' edüb güleceklerinde şübhe olunmaz. 'Aklen çirkin olduğu, zamânemizde mürîdân zükûr u inâs iki kısma münkasem oldukları gibi tabî'î şeyh, ya'nî halife de hem erkekden ve hem 'avretten olacak; meselâ, bir şeyh efendi mürîdâna derse ki "Gerek huzûr ve gerek gâ'ibde ve esnâ'-i zikirde beni der-hâtır edin!" der ise ve bu râbîtayı da mürîde olan bir 'avret icrâ edüb "Şeyh efendi dâ'imâ hayâlimden ve belki kucağımdan gitmiyor" der ise –nitekim bu hal mesmû'umuz oluyor– ve eğer bu râbîtayı 'avret olan bir halife zükûr olan mürîdâna emredüb de bu râbîtayı anlar da icrâ idüb "Mürşidemizi hayâl ve⁸⁸ kucağımdan gidermeyiz!" derler ise ey ehl-i îmân, insâfâne düşünüb bunlara ne demeli? Zîrâ hayâlde olan bu râbîta sûretde ne dürlü seyyi'ât-ı nefice vereceği az bir düşünme ile zâhir olur zannederim.

Su'âl olunur ise ki 'avret(in) huzûr-ı şeyhe⁸⁹ gelüb inâbe etmesi veyâhûd erkek bir mürîd(in) 'avret olan halifeye intisâb etmeleri nasıldır?

el-Cevâb: Nass-ı Kur'ân'a ve ahkâm-ı şer'-i şerîfe muhâlif ve muğâyirdir. Hele 'avretlerin inâbe ve intisâb için şeyhe gitmelerini kocaları men' etmek lâzimedendir. Şâyed men' etmezler ise hâkimü's-şer' tarafından o 'avretlerin kocaları(nın) ta'zîr olunma(ları) îcâb eyledi-

⁸⁸ Seyidhanzade nüshasında "ve" yoktur.

⁸⁹ Seyidhanzade nüshasında "seyhe" şeklindedir.

ği kütüb-i fıkhiyyeyi tetebbu' edene hafî değildir. Râbîtanın naklen câ'iz olmadığı من الذين اتخذوا الى الله زلفى استعيز بالله و دونه اولياء ما نعبدهم الا ليقربونا الى الله زلفى ayet-i kerîmesidir. Zîrâ, bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde Rûhu'l-Beyân ve gerek sâ'ir tefâsîrde buyurmuşlar ki:

"Ehl-i îmân tarafından müşrikîne su'âl eylediler ki; 'Yer ve göğü kim halk eyledi?' Anlar da 'Allah –جلت عظمته– halk eyledi!' dediklerinde ehl-i îmân bunlara dediler ki: 'Yeri ve⁹⁰ göğü Allah halk eyledi de niçün putlara ibâdet edüb anlara tapıyorsunuz?' denildikde müşrikler cevâben 'Bizim bunlara 'ibâdetden maksadımız olmadı, illâ Cenâb-ı Allah'a yakınlığa vesîle ola' dediler. İşte bu müşriklerin şenâ'at-ı hâllerini beyânda Rabbu'l-İzze Hazretleri buyurur ki: 'Allah'dan gayri putları ve melâ'ike ve 'Üzeyr ve 'İsâ ve sâ'irlerini dost ittihâz eden müşrikler derlerdi ki: 'Biz bunlara 'ibâdet etmeyiz, illâ bunlar şefâ'atları ile bizi Cenâb-ı Allah'a yakın kılalar' derlerdi."

Ve diğeri âyet-i kerîmede استعيز بالله و من الناس من يتخذ من دون الله اندادا يحبونهم كحب الله ya'nî "Müşrikînden bazıları Allah Te'âlâ'nın gayriye, ya'nî asnâma 'ibâdet etmeleri, Allah Te'âlâ'ya emsâl ittihâz edüb Allah'a muhabbetleri gibi anlara da muhabbet ve Allah'ı sevdikleri gibi anlara da tâ'at ve ta'zîm ederler" demek me'âlini müfid olan kavî-i şerîf gibi... Bu bâbda İsmâ'îl Hakkı buyurur ki:

"Sûfiyyûn ve 'ârifûn dediler ki: Allah'ın gayrı her kangı bir şey senin kalbini meşgûl kılar ise sen kalbinde o şey'i Cenâb-ı Allah'a misl ve nazîr kılmış olursun ve buna da âyet-i kerîme⁹¹ استعيز بالله افرأيت من اتخذ الهه⁹¹ هوا

⁹⁰ Seyidhanzade nüshasında "ve" bulunmamaktadır.

⁹¹ Seyidhanzade nüshasında الهه kelimesi düşmüştür.

mesi delâlet eder” buyurdular. Ma'lûm ola ki bu mehasda âyet-i kerîmeden olan delâ'ilin Kur'ân-ı Kerîm'de pek çok olduğu gibi tefâsîr-i şerîfelerine de mürâca'at olunur ise ifâde-i dâ'iyânemin hakkıyyeti(nin) tezâhür edeceği ehil ve erbâbına hafî değıldir. Efâzıldan Hoca Seyyid Hâfız Efendi râbitanın ibtâli hakkındaki matbû' risâlesinde buyurur ki:

“Ey birâder-i 'azîz! Tarîkatın menşeyi-feyzi addolunan ve râbita-i şerîfe tesmiye olunan hâlet-i şenî'a put-perestlikden 'ibâret şeytânî ve şer'in hilâfî şirk makûlesi bir keyfiyyetdir. Eğer der isen, râbita hakkında Şeyh Hâlid Efendi'nin ve sâ'irlerinin risâleleri ve cevâzı hakkında edilleleri vardır. Anların herbirisi mütâla'a olunub edilleleri(nin) اوھن من بیت العنكبوت olduğu itilâ' olunmuşdur. Ve bu râbitanın şerî'atda vücûdunu bulmak için kütüb-i tefâsîr ve ehâdîs ve sâ'ir kütüb-i sûfiyye mütâla'a ve teftîş olunub bir yerde vücûdunu müfîd birşey bulunmamışdır. Belki müte'ahhîrîn cehele-i sûfiyyenin ihdâs eylediğı, tevhîde münâfi,⁹² dinde bir fitne-i 'azîmedir. Ey birâder-i 'azîz! Der isen, sen zâhir 'ulemâsındansın, bâtın yüzüne itilâ'ın yokdur. Cevâb: Bu 'abd-i 'âcizin tarîk-i Hâlidî'den ba'de'l-icâze hilâfeti var idi ve bir teveccühde yedi-sekiz mürîdânı iğmâ eder iken bu râbita-i şenî'a sebebiyle⁹³ terkine Hâdî hidâyet eyledi.

اعوذ بالله من ان اضل و اضل

Ey birâder!

Bu makâmda kelâm çokdur. Lâkin ehl-i irfâna tevfi-k-i Bârî olur ise işâret kâfidir” deyi yazmışdır.

⁹² Seyidhanzade nüshasında burada bir de “ve” bulunmaktadır.

⁹³ “Râbita-i şenî'a sebebiyle” ibaresi Seyidhanzade nüshasında “râbita şenî'asıyla” şeklindedir.

Ve işbu risâlenin “Tevhîde münâfi, dinde bir fitne-i 'azîmedir” dediğı mahallin hâşiyesinde yazmışlar ki:

“Râbitanın tevhîde münâfi olduğu, şirk için olan altı nev'in üçüncüsünde dâhil olmasıdır. Nitekim Ebu'l-Bekâ' külliyyâtında der ki: Şirk altı nev'dir. Birincisi şirkü'l-istiklâldir ki, iki ilâh-ı müstakille isbât etmektir. Tâ'ife-i mecûsun şirki gibi. Zîrâ tâ'ife-i mezbûre hâşâ 'ilâh ikidir, biri nûrdur, hayrı halk eder; biri zulmetdir, şerri halk eder' deyü –ma'âzallah– hezeyân ederler. İkincisi şirk-i teb'îzdir. İlâhın birkaç ilahdan terekübüdür.⁹⁴ Nasârânın şirki gibi; zîrâ, tâ'ife-i Nasârâ 'asıl ma'nâsına olan uknûmun cem'-i⁹⁵ ekânîm-i selâseyi isbât edüb hâşâ Hak Te'âlâ o ekânîm-i selâsedden mürekkebirdir ki biri uknûm-ı ruh ve biri uknûm-ı hayât ve biri uknûm-ı 'ilm. Ve bu ekânîmin tefekkük ve teferrukunu tecvîz edüb ayrıldıkları vakit de müstakil birer ilah olurlar ve tereküp etdiklerinde üçü bir ilah olur. İmdi, ol ekânîmden uknûm-ı ruh münfekk olub beden-i 'Îsâ'ya hulûl yâhûd batn-ı Meryem'e dühûl ile 'Îsâ sûretinde zuhûr eyledi. Ol sebebden 'Îsâ'dan ibrâ'-i murzâ ve ihyâ'-i mevtâ vukû' buldu deyü ma'âzallâhu te'âlâ şirk etdiklerinden şirklerine şirk-i teb'îz denildi. Ke'enne 'Îsâ ilahdan ba'z demek gibi oldu. تعالی الله عن ذلك علوا كبيرا. Üçüncüsü şirk-i takrîbîdir ki Allah'a yakınlık için Allah'ın gayrine 'ibadetdir. Câhilîn-i mütekaddimînin şirki gibi; zîrâ mütekaddimîn-i câhiliyye şol zu'm üzere asnâma 'ibâdet ederlerdi ki Hak Te'âlâ kemâl-i tekad-desde ve bizler ise kemâl-i tesseffülde olduğumuzdan bilâ-vâsita Hakk'a kurbîyyet tahsîli ile feyz-i ilâhînin vüsûlü gayr-i mümkün olmağla ateşin yaş oduna eserinin vüsûlünde bi-eyy-i hâlin vâsita lâzım olduğundan,

⁹⁴ Seyidhanzade nüshasında “terkîbdir” şeklindedir.

⁹⁵ Seyidhanzade nüshasında “cemî” şeklindedir.

kuru odun vâsıtası ile eser-i nâr yaş ağaca vâsıl olduğu gibi 'âlem-i kudse kurbîyyetle eser-i feyz-i ilâhînin vüsûlüne vâsıtâ lâzım. Öyle olunca bizim asnâma 'ibâdetimiz anları ilâh ittihâz ettiğimizden değil, belki anlar suver-i mukarribîn olmağla Hak'dan zi's-sûret ve zi's-sûretten sûrete ve sûretten bize feyz-i ilâhînin vüsûlü tarîklerine asnâm Hak ile beynimizde vâsıtâ olub asnâma 'ibâdetimiz Hakk'a takrîb içündür deyi i'tikâd-ı bâtil ve mahz-ı küfürde olmuşlardır. العیاذ بالله تعالی

"İmdi ba'zı melâ'inin menşe'-i feyz 'addetdikleri râbîta-i fazîha(nın) zikr olunan işbu şirk-i takrîbden 'ibâret olduğu 'akıldan ednâ hazzı olan kimselere hafî değildir. Binâ'en 'alâ-hâzâ İslâmiyet'den nüfûru olmayub gayret-i dîniyyede bulunan ihvân-ı dîne lâzımdır ki bu makûle decâcile-i zamânın iğvâ ve hîlelerine aldanmayarak muhâfaza-i dînde sa'y-i belîğ eylediler. Dördüncüsü şirk-i taklîddir ki, gayre tebe'an Allah Te'âlâ'nın gayrine 'ibâdetdir. Müte'ahhirîn-i câhiliyyenin şirkleri gibi ki seleflerine taklîden asnâma ibâdet ederlerdi. Mü'minîn tarafından 'Niçün böyle edersiniz?' denildikde 'Baba ve dedelerimizi bu yolda bulduk!' deyi cevâb verirler idi. Beşinci şirk-i ağrâzdır ki, Hakk'a ibadet ihlâsen⁹⁶ olmayub belki riyâ'en olmaktır ki, garazlardan bir garaz için olmuş olur. Altıncısı şirk-i esbâbdır ki, eşyâdaki te'sîri esbâb-ı âdiyeye isnâd etmektir. Felâsife ve tabî'yyîn ve bunlara teba'îyyet edenlerin şirkî gibi. İşbu zikr olunan altıdan dört evvelkiler bi'l-icmâ' küfürdür. Beşincinin hükmü bi'l-icmâ' ma'siyyetdir, küfür değildir. Altıncının hükmünde de tafsîl vardır. Şöyle ki: 'Esbâb-ı âdiye eşyâda bi-tab'ihâ te'sîr eder' diyenler hakkında icmâ'an küfürleri hikâye olundu. Ammâ 'Cenâb-ı Bârî'nin esbâb-ı âdiyeye ibdâ' eylediği kuvvet vâsıtâ-

⁹⁶ Seyidhanzade nüshasında "ihlâs" şeklindedir.

sıyla esbâb-ı⁹⁷ 'âdiye eşyâda te'sîr eder' diyenler hakkında fâsık denildi."

Yukarıdan beri Seyyid Hâfız Efendi'nin risâlesinin hâşiyesinden menkûl nihâyet buldu. Gelelim ki şeyh efendinin kitâbının ikiyüzonbirinci sahîfesinde Şeyh Hâlid'in râbîta hakkındaki risâlesine taklîden ve tebe'an râbîtanın edille-i erba'a ile cevâzına kıyâm edüb استعید بالله یا ایها الذین امنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسيلة ve diğer ikiyüzonüçüncü sahîfesinde⁹⁸ استعید بالله یا ایها الذین امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقین ile ikinci âyet-i kerîmedeki vesîle ile ikinci âyet-i kerîmedeki مع الصادقین lafz-ı şerîflerini beri öte çekiştirerek keyfî ve ré'yî, usûl-i şer'a mugâyir râbîta ma'nâsını istinbât etmeleri(nin) tarîk-i müstakîmden çıkub dalâlete dühûlü intâc edeceğinde şübhe olunmaz. Zirâ ehl-i tefsîr "Vesîleden murâd طاعته الیه من ما یقریکم الیه demektir" buyurmuşlar. Bilhâssa *Rûhu'l-Beyân* sâhibi de 'ınd-i cumhûru'l-müfessirîn müttetekun-'aleyh olan الصالحة^{99a} ای القرية بالاعمال deyi tefsîr eylemiştir. Ba'de-zâ merhûmun "Vesîle demek 'ulemâ-yı hakikat ve meşâyih-i tarîkat" demesinde(n) de râbîta ma'nâsına istidlâl eylemek 'âdetâ kelâmullah ile eğlenüb من فسر القرآن برأیه فقد كفر mazmûnuna vâsıl olmaktır. Hele bâ-husûs bu bâbda Seyyid Hâfız Efendi'nin yukarıda zikr eylediğimiz risâlesinin hâşiyesinde buyururlar ki:

"Ol gürûh-ı dalâlet-şi'ârın 'umde olarak istidlâlilerinden biri şu âyet-i kerîme iledir ki استعید بالله یا ایها الذین

⁹⁷ Seyidhanzade nüshasında "esbâb" kelimesi düşmüştür.

⁹⁸ Müellif nüshasında "sahîfede" şeklindedir.

⁹⁹ "Âyet-i kerîmeleriyle istidlâl ederek" ibaresi Seyidhanzade nüshasında bulunmamaktadır.

^{99a} Seyidhanzade nüshasında من اعمال şeklindedir.

امنوا اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة. İmdi, zu'm-ı bâtıllarınca 'Râbıta vesîle-il'allah olan şeylerden olub kibel-i Bârî'den kendüsiyle Allah Te'âlâ'ya vesîle talebiyle emr olunan الوسيلة وابتغوا اليه الوسيلة ilh. âyet-i kerîmesi 'âmm olmağ-la râbıta dahî 'umûm-ı âyetde dâhildir' deyi istidlâllemi(nin) vücûh ile bâtil ve tarîk-i hakdan ilhâd olduğu zâhirdir. Zîrâ melâhideden 'Ta'lîmiyye' tâ'ifesi 'Ma'rifetullah ta'lîm eder mu'allimsiz ve irşâd eder mürşidsiz yol yokdur ve li-hâzâ Hak Te'âlâ kendüye mutlakâ vesîle talebiyle emr eyledi ve îmânı billâh a'zam-ı mutâlebeden olub bir mu'allim ve mürşidden lâzım ki irşâdıyla Hak bilinüb îmân oluna' deyi istidlâllerine Ehl-i Sünnet tarafından cevâb: Hak Te'âlâ kendüye vesîle talebini î-mândan sonra emr edüb 'Ey îmân edenler! Allah'a takvâ edüb O'na vesîle taleb ediniz!' buyurdu ve Allah'a îmân ise ma'rifetden 'ibâretdir. Eğer vesîle talebiyle emirden murâd ma'rifetullâhu ta'lîm eder mürşid talebiyle emr olaydı hâsılı tahsîl ile emr kabîlinden olurdu. İmdi, vesîleden murâd(ın) ber-vefk-i şer'î Allah Te'âlâ'nın rızâsını tahsilde Hakk'a vesîle olan ibâdât ve tâ'ât demek olduğu zâhirdir. İşbu âyet-i kerîme ile râbıtayı isbât eden mülhid ve mütemerridlerin Ta'lîmiyye mezhebini iltizâm eyledikleri tebeyyün eylemiş olur. Bunlara öyle ise şöyle bir su'âl olunur ki, "Umûm-ı 'âyetde dâhil vesâ'ilden 'ibâret olan 'ibâdât ve tâ'âtın herbirerleri delîl-i şer'î ile sâbitdir. Meselâ salât vesîledir. Sübûtu delîl-i şer'îden استعید بالله حافظوا على الصلوات و الصلاة الوسطى ilh. Kezâ savm ve zekât ve hacc ve salâtü 'ale'n-nebiyy ve sâ'ir 'ibâdât ve tâ'âtın herbirerleri edille-i şer'iyye ile müsbet olarak الوسيلة وابتغوا اليه الوسيلة 'umûmunda dühûlleri bî-iştibâh olub, da'vâ olunan râbıtanın sübûtu 'acabâ kangı delîl-i şer'î iledir?" İntihâ.

Sâhib-i hâşiye ehl-i râbıtayı bu bâbda ziyâdesiyle tekdîr ve tevbih eylemiş ise de 'âkile bu kadar da kifâ-

yet eder deyi biz ihtisâr eyledik. Mahalline mürâca'at oluna.

Ve ikinci âyetde dahî Rabbu'l-İzze Hazretleri buyurur ki: "Ey şeref-i îmân ile müşerreffe olan mü'minler! Cenâb-ı Allâh'ın râzı olmadığı şeyde Allah'dan korkub ve Allah'a sığınub da îmân ve 'ahidde sâdıklarla veyâhûd zümre-i sâdikînden olun!" demektir. Ve ekseriyâ ehl-i tefsîr de "من الصادقين مع الصادقين" ma'nâsındır"; ya'nî "Ey ehl-i îmân, sâdikînden olun!" demektir yâhûd كونوا في جملة الصادقين و مصاحبين لهم deyi tefsîr buyurdıklarından sonra râbıtayı î-mâ edecek hiçbir lakırdı tefsîrlerinde görülmüyor. İş-bu zikr olunan tafsîlât-dan anlaşıldı ki bu âyet-i kerîmelerde râbıtayı müş'ir hiçbir şey yok imiş; gaflet olunmaya...

Ve yine şeyh efendi¹⁰⁰ kitâbının ikiyüzondördüncü sahîfesinde "Edille-i erba'adan sünnet ile delîl: هم القوم لا الا يشقى جليسه" hadîs-i şerîfiyle istidlâl edüb جليسه من القوم لا يشقى جليسه den murâd Hâdimî ile Sühreverdi'nin tefsîrine göre celîsü's-sûfiyye murâd olunmuş" dedikten sonra âyet-i kerîmeye verdikleri uydurma ma'nâ gibi buna da diyor ki:

"Cülûsun sûrîsi var, ma'nevîsi var. Cülûs-ı sûrî bulunmazsa ma'nen câlis olmaktadır ki ya'nî sûret-i şeyhi tahayyül etmektir ve o da râbıta demektir" deyi istidlâl etmişdir.

İş-bu جليسه من القوم لا يشقى جليسه hadîs-i nebevî(si)nin tafsîli budur ki İmâm Buhârî ve İmâm Müslim müttefikân Hazret-i Ebâ Hüreyre radiyallâhu te'âlâ 'anh Hazretleri'nden ve Hazret-i Ebâ Hüreyre dahî Nebiyy-i Muhterem sallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem Hazretleri'nden rivâyet etmişlerdir. 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz buyururlar ki:

¹⁰⁰ Seyidhanzade nüshasında "efendinin" şeklindedir.

“Tarîklerde ehl-i zikri taharrî ve taleb¹⁰¹ eder Cenâb-ı Allah'ın birtakım melekleri vardır.¹⁰² İş-bu melekler Cenâb-ı Allah'ı zâkir olan kavmi bulduklarında birbirlerine ‘Talebinde olduğunuza gelin!’ deyi nidâ ederler.

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler toplanub kanadları ile o kavmi semâ'-i dünyâyâ kadar ihâta ederler. Ba'dehû ol kavm 'ibâdetlerinden ayrıldıklarında melekler semâyâ urûc ederler.”

‘Aleyhi's-Selâm Hazretleri buyurdu ki: “Cenâb-ı Allah kavmin hâline meleklerden ziyâde 'âlim olduğu hâlde meleklerle su'âl buyurur ki: ‘Siz nereden geldiniz?’ Anlar da ‘Yerde seni zâkir olan kulların yanından geldik’ derler.”

Nebiy-i Muhterem Hazretleri buyurdu ki: “O kavmin hâline meleklerden ziyâde 'âlim olduğu hâlde Cenâb-ı Allah meleklerden su'âl buyurur ki: ‘Kullarım ne diyorlar?’ Melekler derler ki: “Yâ rab! O zâkir kulların zât-ı ilâhiyyeni tesbîh ve tekbîr¹⁰³ ve tahmîd ve tehlîl ve temcîd ederler.”

Peygamberimiz buyurdu ki: “Cenâb-ı Allah meleklerle buyurur ki: “Bunlar beni gördüler mi?”

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler derler ki: “Vallâhi zât-ı ilâhiyyeni görmediler.”

Nebiy-i Muhterem Efendimiz buyurdu ki: “Cenâb-ı Mevlâ buyurur ki: “Bunlar beni görseler hâlleri nasıl olurdu?”

Peygamberimiz ‘aleyhi's-selâm Hazretleri buyurdu

¹⁰¹ Seyidhanzade nüshasında “taleb ve taharrî” şeklindedir.

¹⁰² Müellif nüshasında “var” şeklindedir.

¹⁰³ “Ve tekbîr” ibaresi Seyidhanzade nüshasında bulunmamaktadır.

ki: “Melekler derler ki: “Yâ rabb! Anlar seni görseler, sana 'ibâdet ve temcîd ve tesbîh yönünden daha ziyâdede olurlardı.”

Hazret-i Peygamber buyurdu ki: “Cenâb-ı Hakk buyurur ki: ‘O kullarım benden ne taleb ediyorlar?’ Bunlar derler ki: “Yâ rab! Anlar senden cennet isterler.”

Hazret-i Peygamber buyurdu ki: “Cenâb-ı Hakk buyurur ki: “Bunlar cenneti gördüler mi?”

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler derler ki: “Vallâhi yâ rab! Bunlar cenneti görmediler.”

Peygamber ‘aleyhi's-selâm buyurdu ki: “Cenâb-ı Mevlâ buyurur ki: “Bunlar cenneti görseler hâlleri nasıl olurdu?”

Hazret-i Peygamber buyurdu ki: “Melekler derler ki: ‘Yâ rabb! Anlar eğer cenneti görseler anlar cennet üzre hırs ve taleb ve rağbet yönünden daha ziyâde olurlardı.’ Cenâb-ı Allah buyurdu ki: “Bunlar neden ilticâ ediyorlar?”

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler derler ki: “Cehennem ateşinden!”

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Cenâb-ı Hakk buyurur ki: “Bunlar cehennemi gördüler mi?”

‘Aleyhisselâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler derler ki: “Yâ rab! Vallâhi bunlar cehennemi görmediler.”

Hazret-i Peygamber buyurdu ki: “Cenâb-ı Mevlâ buyurur ki: “Bunlar¹⁰⁴ cehennemi görse hâlleri nasıl olurdu?”

‘Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: “Melekler

¹⁰⁴ “...Cehennemi görmediler. Hazret-i Peygamber buyurdu ki: Cenâb-ı Mevlâ buyurur ki: Bunlar” ibaresi Seyidhanzade nüshasında düşmüştür.

derler ki: 'Eğer bunlar cehennemî görseler bunlar cehennemden firâr ve korku yönünden daha ziyâde olurlardı.' Dahî melekler derler ki: "Yâ rab! Bunlar senden mağfiret taleb ederler."

'Aleyhi's-Selâm Efendimiz buyurdu ki: "Cenâb-ı Allah buyurur ki: "Ben sizi işhâd ederim ki muhakkak zât-ı ilâhiyyem anları mağfiret eyledim."

'Aleyhi's-Salâtü ve¹⁰⁵s-Selâm Efendimiz buyurdu ki: "Meleklerden bir melek der ki: 'Yâ rab! Seni zâkir olan kavmin içinde kendilerden olmayub belki bir hâcet için gelmiş bir kimse vardır¹⁰⁶ ki mağfirete müstahak değildir.' Ol zaman Rabbü'l-'Îzze Hazretleri buyurur ki: 'Beni zâkir olanlar ancak ol kavimdir ki kendileriyle oturanlar da şakî olmayub anlar da ol kavme hürmeten ehl-i cennetdir' buyurmuşdur."

"İş-bu hadîs-i şerîfde zikr olunan zikirten murâd-ı nebevî yalnız tehlîl ve buna müşâbih demek değildir. Belki zikirten murâd rızâ'ullahdır ki tilâvet-i Kur'ân ve du'â-i mü'minîn ve tedârüs-i 'ulûm-ı dîniyye demektir" deyi şârih-i *Meşârik* beyân eylemiştir. Ve bu beyân(ın) ise lafz-ı hadîs-i şerîfden de anlaşıldığı ehline hafî değildir.

Ve yine mezkûr ikiyüzondördüncü sahîfede de هم الله hadîs-i şerîfiyle de râbitaya istidlâlde bulunmuş ise de fakîr tahkîkâtında *Câmi'-i Sağîr*'in cild-i sânisinin doksanikinci sahîfesinde metn-i hadîs-i şerîfi Ahmed bin Hanbel ve İbn Mâce Hazerâtı Esmâ' binti Yezîd'den şöyle rivâyet etmişlerdir:

الله اذا رؤا ذكر الله يا'nî "Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz ashâba hitâben buyurur ki:

¹⁰⁵ Seyidhanzade nüshasında "es-salâtü ve" ibaresi yoktur.

¹⁰⁶ Seyidhanzade nüshasında "var" şeklindedir.

"İndallah sizin hayırlınızı ve etkânızı size haber vereyim mi?" Ke'enne ashâb hazerâtı¹⁰⁷ "Evet!" buyurdular da Rasûl-i Ekrem Efendimiz buyurdular ki: "İndallah sizin hayırlınız şol zâtlardır ki kendiler görüldüğünde Allah celle celâlüh der-hâtır olunur" buyurdular.

Ma'lûm ola ki, zikr olunan هم القوم لا يشقى جليهم da hî hadîs-i şerîflerinden râbita ma'nâsının istinbât olunmasına şârihler kat'an kitâblarında îmâ ve işâret etmedikleri gibi husûsan râbita ma'nâsı istihrâc edilmek usûl-i fıkıh-ı şerîf kavâ'idine külliyyen ve yukarıda tahkîkâne zikr olunan âyet-i kerîmeler ahkâmına esâsen mugâyir ve muhâlif olduğu ehl-i 'ilmîn munsif ve müstakîm fi'd-dîn olanının yanında zâhir ve bâhirdir.

Ve dahî ma'lûm ola ki şeyh efendinin¹⁰⁸ kitâbının ikiyüzdördüncü sahîfesinde usûliyyûnun الوسائل حكم المقاصد kaziyyesiyle râbitanın cevâzına istidlâl eylemiş. Evvel-emirde bu kaziyye ile râbitanın cevâzına istidlâl edene su'âl ederiz ki: Siz Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at mezhebinden misiniz yohsa hâric-i mezheb misiniz? Eğer Ehl-i Sünnet iseniz cevâb bu ki; Ehl-i Sünnet mezhebinde vesâ'il için hüküm-i makâsîd olmak, eğer vesâ'il vesâ'il-i meşrû'a olursa kendi için hüküm-i makâsîd vardır. Eğer meşrû'a olmaz ise mu'teddün-bih değildir. Râbita(nın) ise, vesâ'il-i meşrû'adan olmayub belki müşrikîn(in) 'ibâdetlerinde asnâmı kendilerle Cenâb-ı Allah meyânında vesîle kılmaları kabîlinden olduğu yukarıda beyân olduğundan bu kaziyye size delîl olamaz.

و احضر فى قلبك النبى عليه السلام و شخصه

¹⁰⁷ "Ashâb hazerâtı" Seyidhanzade nüshasında "ashâbı" şeklindedir.

¹⁰⁸ Müellif nüshasında bu kelimenin üzeri çizilmiştir.

الكريم و قل سلام عليك ايها النبي و رحمة الله و بركاته ve bir de *Avârifu'l-Ma'ârif*in وسلم على النبي صلى الله تعالى عليه و سلم و kavilleriyle cevâz-ı râbitaya istidlâl edilmiş; lâkin, İmam Gazâlî و احضر في قلبك ilh. kaziyyesini şâmil olan fasıl bidâyesinde bu-
yurur ki:

“Bu beyânımız¹⁰⁹ efdal-i¹¹⁰ a'mâl salâtdan herbir şart ve rûkn, vaktinde namaz kılana kalbinde huzûr olmak lâayık olanın tafsîli beyânındadır” dedikten sonra birkaç satır aşağıda demiş ki:

“Efendisinden kaçmış suçlu günahkar bir köle pişman olub da be-tekrar efendisi huzûruna gelüb korkusundan ve utandığından mahcûb bir sûretde nasıl ayak üzere durursa, musallî de huzûru'llahda öyle durur deyî huzûr-ı kıyâmı ve ol vakitte okunacak Fâtiha ve zamm-ı sûre ve bunların ma'nâlarını mütâla'a ve rûkû' ve içindeki tesbîh ve ba'dehû tekbîr ile kıyâm ve ba'dehû secdeteyn ve anlardaki tesbîh ve tekbîr ki zikr olunan iş-bu cümlelerin herbirinde musallîye, ya'nî namaz kılan zâta lâzım olan huzûr¹¹¹ ve mütâla'a neden ibâre(t) ise anları beyândan sonra musallî tahiyâyâtı âdâb-ı şer'îyye üzere oturub tahiyâyâtın ma'nâsını mütâla'a ile okur iken بركاته و رحمة الله و بركاته ilh.'ya geldikde musallî عليك lafz-ı şerîfde Nebiy-i Muhterem sallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem Hazretleri'ni lahzî olarak tahayyül ve der-hâtır etmeli” demişdir.

Ve iş-bu tahayyülün lahzî olması tahiyâyâtın mâ-kabli olan huzûrdan anlaşıldığı gibi bu السلام عليك ايها النبي

¹⁰⁹ Seyidhanzade nüshasında “beyânımızda” şeklinde olup, sonundaki “da” hecesi karalanmıştır.

¹¹⁰ Müellif nüshasında “efdal” kelimesi yoktur.

¹¹¹ “Namaz kılan zâta lâzım olan huzûr” ibaresi Seyidhanzade'de “namaz kılana lâzım olan zât huzûr” şeklindedir.

ilh.'den sonra da musallî kendi nefesine ve cemî' ibâd-ı sâlihîne selâm edüb عبادالله الصالحين der ve ba'dehû gerek şahâdet kelimelerinde ve gerek sala-vât du'âlarında ve iki tarafına selâmda lâzım olacak huzûr ve mütâla'ay¹¹² da mufassalan beyânından şübhesiz anlaşılıyor ki tahayyül tahayyül-i lahzîdir; yohsa şirk ma'nâsını intâc edecek râbita ma'nâsına olmadığı mütâla'a erbâbına hafî değildir.

Ve dahî 'Avârifu'l-Ma'ârif'de الله صلى النبي عليه وسلم و سلم ilh. dediği ibâresini şâmil olan bahsin birkaç kağıd yukarısında musallî namaza ibtidâ eylediğinde ve hâl-i kıyâmda ve¹¹³ okunacak Fâtiha ve zamm-ı sûrelerde, rûkû' ve sücûd ve tesbîh ve tekbîrlerinde ne gûnâ âdâb ve huzûr olunacağını beyân ederek tahiyâyât bahsine geldikde merhûm Sühreverdî der ki:

“Musallî teşehhüde oturduğunda tahiyâyâtı okur, halbuki tahiyâyât Rabbu'l-Berâyâ'ya selâm olduğundan namaz kılan kimse dediğini,¹¹⁴ ya'nî okuduğunu zihne almalı; kim ile söylüyor ve nasıl söylüyor âna göre edebde bulunub السلام عليك hitâbında 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz'i kalbinin iki gözü arasında temsil etmeli” demişdir.

İş-bu zikr olunan temsilden murâd yine lahzîdir. Zîrâ 'Avârifu'l-Ma'ârif kitâbını anlayarak bu bahsin mâ-kabli ve mâ-ba'dini mütâla'a edenler¹¹⁵ mezkûr temsilden murâd(ın) temsîl-i lahzî olub şeyh efendilerin iddi'â eyledikleri râbita olmadığını görüb ve bu bâbda dâ'iyâneme hak vereceklerinde şübhe olunmaz. Öyle

¹¹² Seyidhanzade nüshasında “mütâla'ası” şeklindedir.

¹¹³ Seyidhanzade nüshasında “ve” bulunmamaktadır.

¹¹⁴ Seyidhanzade nüshasında “dediği” şeklindedir.

¹¹⁵ Seyidhanzade nüshasında “eden” şeklindedir.

ise ikiyüzsekizinci sahîfeye kadar delîl deyi yazdığı kelâmlar(ın) dahî bu zikir eylediğimiz kabilden olmasından mâ'adâ hükm-i Kur'ân'a ve kütüb-i şer'-i münîfe muhâlif olduğundan anları da muhâkeme ve tevcihe hâcet kalmamıştır.

Su'âl¹¹⁶ olunur ise ki, "Bu bâbda İbn Hacer ve İmâm¹¹⁷ Şa'rânî ve 'Abdülganî en-Nablûsî gibi ekâbirin de kelâmalarında râbitaya cevâz görünüyor." Cevâb, yukarıda beyân olunduğu gibi ya lahzîdir yâhûd olsa olsa ancak kendi nefislerine delîl olub âhara delîl olamadığı gibi âhara emr ve icâzete de salâhiyetleri yoktur. Zîrâ bu râbita gerek kütüb-i tefâsîr ve gerek ehâdis ve kütüb-i akâ'id ve gerek kütüb-i fıkhiyye ve gerek usûl-i fikh ahkâm ve ka'idelerine külliyyen mugâyir olduğundan cevâzına dâ'ir kelâm söylemek ma'mûl ve müftâbih olamaz. Câ'izdir diyenler el-yevm mülk-i Osmânî حفظنا الله و اياكم و جميع المسلمين عن الزيغ و الزلل عن طريق الحق و هداية المؤمنين امين يا معين بحرمة الانبياء و المرسلين و اكابر اهل الملة و الدين

Tekrâr su'âl olunursa ki, ümmetden ve ehl-i îmân-dan râbitaya icmâ' ve ânî güzel gören sûfiyyeler vardır. Bu ise dalâlet olmaz. Nitekim لا تجمع امتي علي الضلالة ve hadîs-i şerîf-leri ile de istidlâl edilmiş. Evvelki hadîs-i şerîf ile istidlâl

116 Bu kelime Seyidhanzade nüshasında iki kez tekrarlanmıştır.

117 Seyidhanzade nüshasında "İbn" şeklindedir.

118 Müellif nüshasında المؤمنون kelimesi –sahh kaydıyla– المسلمون

edüb cumhûr-ı mutasavvife¹¹⁹ bu râbitaya icmâ' etdiler deyi yazıyor. İmdi, buna cevâb şöyle ki; usûliyyûn 'inde ümmet-i Muhammediye müctehidlerinin bir 'asırda ictihâdî-i şer'î olan bir hüküm üzere ittifâk etmelerine icmâ' derler. Yohsa meselâ bir 'asırda bir mes'ele hakkında ba'zılar câ'iz ve ba'zılar lâ-yecûz derler ise veyâhûd bir 'asırda o mes'ele hakkında icmâ' etmişler ammâ kendileri müctehid değillerdir. Bu sûretlerde o mes'ele hakkında icmâ' olmuş denilmez. Yukarıda anlaşıldı ki asl-ı râbita Abdullah Dehlevî'nin mürîdânından Şeyh Hâlid ve ânın koluna mahsûsdur. Demek ki bu râbitaya müctehidin icmâ'ı olmadığı gibi mutasavvifinin de icmâ'ı yoktur. Nitekim el-yevm Dersa'âdet'de bulunan Nakşîyye tarîkinin ba'zı kolunda bu râbita var ve ba'zısında yoktur, tahkîk oluna. Öyle ise râbita(nın) icmâ'a müstenid olmayub keyfi olduğu anlaşıldı. Ve ikinci hadîs-i şerîfin me'âl-i münîfi bu ki "Ehl-i îmânın güzel gördükleri şey 'indallah da güzel" demektir. "Buna bakılır ise ehl-i îmân olan sûfiyyeler de râbitayı güzel gördüklerinden işbu râbita güzel olmalı" derler. Ma'lûm ola ki buna cevâb; fukahâ'-i dîn –عليهم رحمة الملك المعين– buyurmuşlar ki:

"Ehl-i îmânın güzel gördükleri şey(in) 'indallah da güzel olması, nass-ı Kur'ân'a ve ahkâm-ı şer'a muhâlif olmaz ise" demişlerdir. Râbitanın ise hükm-i Kur'ân ve kavâ'id-i şer'-i şerîfe muhâlif olduğu tekrâr be-tekrâr beyân olunmuştur. Ancak, kul için râbita demek 'ibâdetini 'alâ-tarîki'l-ihsân olarak¹²⁰ 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz'in ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك

kelimesi üzerine eklenmiştir. Seyidhanzade nüshasında ise yalnızca المسلمون kelimesi yer almaktadır.

119 Müellif nüshasında kelime sonundaki "...nin" karalanmıştır.

120 "Alâ-tarîki'l-ihsân olarak" ibaresi müellif nüshasında, "sahh" kaydıyla ve çıkma şeklinde satır arasına yazılmıştır.

şu hadîs-i nebevîsine mutâbakat etdirmekdir. Me'âl-i şerîf bu ki "Recül-i garîb sûretinde Cibrîl 'aleyhi's-selâm Hazret-i Peygamber Efendimiz'e îmnân ve İslâm'dan su'âl edüb taraf-ı nebevîden de cevâb aldıktan sonra su'âl buyurdular ki:

"İhsân nedir?"

Nebiyî-yi zî-Şân Efendimiz buyurdular ki:

"Yâ Cibrîl!¹²¹ Sen her ne kadar Allah'ı görmez isen de ke'enne Allah'ı görür gibi 'ibâdet etmekliğindir; zîrâ Cenâb-ı Allah seni görür" buyurmuşdur.

Su'âl olunur ise ki; bu mezkûr ifâde Hazret-i Cibrîl'e hitâben vâki' olmuştur. Cevâb şöyle ki, Hazret-i Cibrîl'in su'âlden ve 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimiz'in de cevâbdan maksadları ümmet-i Muhammediye'ye ta'lîm için idi demektir. Ve dahî ma'lûm ola ki *Netâyic-i İ'tikâdiye* nâmında 'Arabî bir kitabı el-Hâc Hasan ibn 'Ömer es-Sunkûrî Efendi'ye berâ-yı tercüme Gümüşhâneli Ahmed Ziyâ'üddîn Efendi verdiği mü mâ-ileyh dahî tercüme edüb *Zübdetü'l-'Akâ'id Nuhbetü'l-Fevâ'id* tesmiye eylediği kitabın hâşiyesinde gulât-ı sûfiyyenin bid'at-ı kabîhalarını (redden) muhtasaran yazdığı risâlede "İhfâ'en zikrullah etmenin üç şartından üçüncüsü ihlâsla zikr etmek(dir)" dedikten sonra ihlâs hakkında dahî yirmiüç âdâb yazmışdır, bunun için "Dokuzuncu, rabbu'l-âlemîni görür gibi zikr etmedir" demiştir. Ba'dehû "Onikinci, zikretmeye Allah Te'âlâ'dan yardım istemek; onüçüncü, zikrullah eder iken kalbinden Allah Te'âlâ'dan gayrisini çıkarmak; on-dördüncü, zikr eder iken Allah Te'âlâ'nın gayrisini kalbe getürmemektir" diye yazmışdır. Bunlardan da râbitayı inkâr çıktığında şübhe olunmaz değil mi?

¹²¹ Seyidhanzade nüshasında "Yâ Cebrâ'il!" şeklindedir.

Ve dahî bu bâbda zamâne sûfiyyelerinin gidişâtına mugâyir bahs-i küllî yazılmış ise de biz¹²² tatvîl ve garazdan i'râz eylediğimizden¹²³ lâzım gelen mahalline mürâca'at eyleye.

Edille-i erba'adan kıyâs ile de râbitayı tecvîz etdiler idi, ona ne diyelim denilirse; bir şey' ki Kitâb, sünnet, icmâ'-i ümmet reddede, artık ânın cevâzına dâ'ir kıyâs var deme, kendileri gibi mübtelâların kelâmını Kitâb, sünnet, icmâ'-i ümmete tercîh etmek, husûsan kıyâs ma'a'l-fârik olan kıyâsarı ile استعيذ بالله الذين هم في صلاتهم اذاعون nâzm-ı celîline karşı bir de kendilerini rütbe-i ic-tihâdda gösterme lâzım geleceğinden ve bunlardan ev-velkisi(nin) küfrü ve ikincisi(nin) ise yalancılığı intâc e-deceği bî-şübhe bulunmasına mebnî uzun uzadıya but-lânına girişilmediği ma'rûzdur.

Hâsıl-ı kelâm ve netîce-i merâm râbitanın bâtil olub 'adem-i cevâzı hakkında Cenâb-ı Bârî Hak Celle ve 'Alâ Hazretleri'nin ان قبل اسلموا له من ربكم واستعيذ بالله و انيبوا الى ربكم و اسلموا له من قبل ان يايتكم العذاب ya'nî "Ey kullarım! Dünyâ ve âhîretde 'a-zâb-ı ilâhî"¹²⁴ size gelmezden evvel siz rabbiniz celle şâ-nühû hazretlerine rücû' edüb 'amelillah için ihlâs edin" deyi buyurduğu bu âyet-i kerîme ve daha buna mümâ-sil niçe niçe âyât-ı beyyinât meydânda iken râbitayı tec-vîz etmek doğrusu sûretde müslimim deyüb de hakî-katde şirki kabullenmekdir. Öyle ise tarîk-i hak ve tarîk-i eslem bu ki,¹²⁵ mü'min olan kimse(lere) râbitayı terkle tarîk-i hakka ihtidâ etmelerini 'âcizâne¹²⁶ tavsiye ederim.

¹²² Seyidhanzade nüshasında, burada bir de fazladan "ve" bulunmaktadır.

¹²³ Seyidhanzade nüshasında "eylediğimiz" şeklindedir.

¹²⁴ Seyidhanzade nüshasında "ilâhîsi" şeklindedir.

¹²⁵ Seyidhanzade'de "bu ki (بوكه)" "buna (بوكا)" şeklindedir.

¹²⁶ Seyidhanzade nüshasında bu kelime yoktur.

Ammâ “Ebû Cehil ve Ebû Leheb ‘inâdları”nda mu-
sırr olanlar olur ise, haklarında:

“şi’r”¹²⁷

Heb böyle demiş cümle¹²⁸ erbâb-ı zekâ’
Olmaz ‘inâdî maraza hîçü devâ’
Bir kimseyi ıdlâl kıla kahr-ı Hudâ
Hiç bulunur mu¹²⁹ anâ bir dürlü hüdü

nazmını okumaktan başka birşey demeyiz. Ma’lûm ola
ki bu bende-i pür-kusûr, muhtâcun ilâ ‘afvi’l-meliki’l-
ğafûr tezyîf-i râbîta hakkında tatvîl-i kelâma ve haml-i
ağrâza hedef olmayalım deyi bu kadar iktifâ eyledim.
Eğer-çi ehl-i insâf nezdinde kâfi görülen¹³⁰ bu bahsimiz
i’vicâc-ı ‘akl erbâbına kifâyet etmedi ise etrâflı ve muhâ-
kemeli âyât-ı Kur’âniyye ve ehâdîs-i nebeviyye ve ak-
vâl-i müctehidinden çok delîller ile gâyet tahkîk ve ted-
kîkâne müdevven bir risâle yazacağımı şimdiden va’d
ederim.

el-Makâletü'l-hâmise ‘aşer(a)

Kitâb-ı mezkûrun ikiyüzsekizinci sahîfesinde şeyh
efendi kendi kendiyeye râbîtayâ ba’del-isbât “Bu takdîrce
ervâh-ı meşâyih hâzır demek olmaz mı? Hâlbuki da-
mad hazretleri de ervâh-ı meşâyih hâzır diyenin küfrü-
ne kâ’il oluyor, buna ne diyelim?” denürse evet damad
hazretleri öyle demiş, fakat râbîtaya kâ’il olan İmâmu’l-
Harameyn, Ebu’l-Kâsım el-Kuşeyrî, Fahrüddîn Râzî,

¹²⁷ Seyidhanzade nüshasında “şi’r” kelimesi bulunmamaktadır.

¹²⁸ Müellif nüshasında “cümle-i” şeklindedir.

¹²⁹ Vezne uyması için “hiç bulunur mu” biçiminde yazdığımız ibare müellif nüshasında “bulunur mu”, Seyidhanzade nüshasında “hiç bulunmaz” şeklindedir.

¹³⁰ Seyidhanzade nüshasında “görünen” şeklindedir.

İmâm Süyûtî, Remlî ve daha¹³¹ bunlara mümâsil zâtlar
ervâh-ı meşâyih huzûruna kâ’il olmasalar râbîtayâ zâ-
ten isbât edemezler. Bunlar ise damad hazretlerinin hi-
lâfına bulunmuşlar, ekser için hükm-i küll olduğu ci-
hetle damad bu mes’elede isâbet edememiş demeye
mecbûr oluruz. İsâbet edemediği şundan ma’lûm ki ‘Er-
vâh-ı meşâyih hâzır, bizi bilir’ diyen kâfir olur’ dedi-
ği yerin sekiz-on satır yukarısında ‘Bir kimse ‘Ben Al-
lah’ı rü’yâmda gördüm’ dese kâfir olur’ demiş, başka
kayıd kuyûd¹³² yoktur. Hâlbuki, başkaları dursun İ-
mâm-ı A’zam Hümâm-ı Efham Hazretleri’nden dahî bu
söz rivâyet olunmuşdur. Bu takdîrce, bu iki mes’elede
damad hazretleri rü’esâ-yı dîn hazretlerinin cem’iyyeti-
ne muhâlif düşdüğü için damada hatâ etmiş demeden
başka çâre yoktur” deyi mîzân-ı ‘akla ve nakle¹³³ sıg-
mayarak mugâyir-i şer’ kendince böyle bir tahkîkât-ı sa-
kîmede bulunmuş.

İmdi, ma’lûm ola ki damad hazretlerinin و يكفر بقوله
ارواح المشايخ حاضرة تعلم ya’nî “Bir kimse ‘Ervâh-ı meşâyih
hâzır, bilürler’ dese şer’an o kimse tekfir olunur”
deyi yazdığı, damad efendinin kendi kesesinden olma-
yub, ancak kendinden mukaddem fukahâ-i dîn ‘aley-
him rahmetü’l-melikü’l-mu’in efendilerimizin kelâmları-
nı nakl eylemiştir. Ve bi’l-cümle “Ervâh-ı meşâyih hâzı-
radır, bilürler” diyen hakkında “Kâfirdir!” demişler. Ke-
zâ fî-Nûri’l-‘Ayn fi’l-faslı’s-sâmin fî-kelîmâti’l-fesaka, zîrâ
“Ervâhın hâzıra olması gaybîdir, gaybe hükm ettiği
için kâfir olur!” deyi yazıyorlar;¹³⁴ nitekim delîl استعيد

¹³¹ Seyidhanzade nüshasında “dahî” şeklindedir.

¹³² Müellif nüshasında “kayıd ve kuyûd” şeklindedir.

¹³³ Seyidhanzade nüshasında ‘mîzân-ı ‘akla ve nakle” ibaresi
“mîzân ve nakle” şeklindedir.

¹³⁴ Seyidhanzade nüshasında “yazıyor” şeklindedir.

ya'nî , بالله قل لا يعلم من فى السموات و الارض الغيب الا الله "Habîbim! Buyur ki, göklerde ve yerlerde Allah'dan gayri gaybı bir kimse bilmez." Anlaşıldı ki bu mes'elede damad hazretleri haklı imiş; zîrâ, hatâya nisbet edilmek cumhûr-ı fukahâyı tahti'e etmektir; cumhûr-ı fukahânın da tahti'e edilmesi 'akla ve nakle muhâlif göründüğünden, ne yapalım hatâyı şeyh efendi kabulle-nib¹³⁵ ve nefesine merhameten istiğfâr ile söylediği sözleri bir an evvel kitâbından kaldırmanın çâresine bakmalı, ya birtakım zevâtla istişhâd edüb yanlış yuvarlak "Ekser için hükmi küll var" demiştir. Anâ cevâb; evvelen, anlar ervâh-ı meşâyihin hâzıra olub bilmelerini kâ'il olmadıkları kat'îdir. Sâniyen, kâ'il olsalar bile hem kâ'ide-i şer'-i şerîfe mugâyir ve hem de fukahâlara nisbet hükümsüz olarak ekalliyetde kalmış olurlar. Gelelim ikinci mes'ele ki, damad hazretlerinin و يكفر بقوله رأيت "Ben Allah'ı rü'yâda¹³⁶ gördüm" diyen tekfîr olunur" deyi yazdığı فى جهة فلانة او فى مكان¹³⁷ kaydıyla mukayyedir ki, ma'nâ "Ben Allah Te'âlâ'yı rü'yâda filân cihetde yâhûd filân mekânda gördüm" diyen kimse tekfîr olunur" demektir. Zîrâ, mezheb-i Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at'da Rasûl-i Ekrem sallâluhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem Hazretleri'ni rü'yâda görmek câ'iz ve tahdîs-i ni'met olarak âhara söylemek, o da câ'izdir; fakat, Cenâb-ı Allah'ı rü'yâda görmek câ'iz, ammâ âhara söyleme kat'an câ'iz değildir. Zîrâ o kimsenin kelâmı mekân ve cihet isbât edeceğinden tekfîr olunur. Ve zikr eylediğimiz kayd ile mukayyed olduğunu şerrâh-ı ehâdîs ve sâ'ir fukahâ kitâblarında yazdıkları gibi damad merhûmun da bu mes'eleden birkaç

135 Seyidhanzade nüshasında "kullanub" şeklindedir.

136 Seyidhanzade nüshasında "rü'yâmda" şeklindedir.

137 Seyidhanzade nüshasında من şeklindedir.

و من قال نه مكانى زتو خالى. نه تو از هيچ مكانى كفر "Bir kimse 'Yâ rab! Hiçbir mekân senden hâlî ve sen hiçbir mekândan hâlî değilsin' dese kâfir olur"¹³⁸ deyi yazdığından da iltizâmen bizim dediğimiz gibi anlaşılır ki فى جهة فلانة او فى مكان demekdir. Ma'a-mâfih damad merhûmun farzan ve takdîren bu mes'eleda 'adem-i isâbet görünme¹³⁹ ile sekiz-on satır aşığıda da hatâ etmesi neden icâb ediyor? Şeyh efendinin dediğine bakılırsa, bir kimse, kitâbının bir mes'elesinde hatâ eder ise tamâmında hatâ etmiş olacak olursa dâ'iyânem insâfâne şeyh efendinin kitâbını mütâla'aya aldığımında, orada burada sehv ü hatarlı¹⁴⁰ kelâm ve 'ibâresine çok mutali' olacağımı anladığımında nâçâr kalem ve kağıdı elime alarak, ikiyüzaltmış sahîfeyi hâvî olan kitâbının yüzdoksanyedi sahîfesinde mûcib-i ta'arruz ve hatâ gördüğümünden¹⁴¹ bâkîsini de anlara ilhâk etme lâzım ise kendileri bilür, değil mi?¹⁴² Ma'lûm ola ki, beyân olunan yüz doksan yedi sahîfeden şimdilik¹⁴³ mu'zamı olan yüzyirmiiki sahîfesi bi-'inâyethî te'âlâ¹⁴⁴ iş-bu tertîbimle¹⁴⁵ ibtâl olunmuşdur.¹⁴⁶ Bâkî yetmişbeş sahîfe kalmıştır. Eğer-çi o mütebâkî de diğeri bir efendi tarafından kaleme alınmaz ise murâd-ı ilâhî tevâfukunda ta'til bir

138 "Kâfir olur" ibaresi Seyidhanzade nüshasında "küfürdür" şeklindedir.

139 Seyidhanzade nüshasında "görülme" şeklindedir.

140 Seyidhanzade nüshasında "hatarları" şeklindedir.

141 Seyidhanzade nüshasında "gördüğümde" şeklindedir.

142 Müellif nüshasında "değil mi" ibaresinin üstü çizilmiştir.

143 Seyidhanzade nüshasında bu kelime düşmüştür.

144 Seyidhanzade nüshasında "bi-'inâyethî te'âlâ" ibaresi bulunmamaktadır.

145 "İş-bu tertîbimle" ibaresi Seyidhanzade nüshasında "bu tertîbimde" şeklindedir.

146 Seyidhanzade nüshasında "olunub" şeklindedir.

zamanda anları da kaleme alacağım¹⁴⁷ ma'rûzdur.¹⁴⁸ Ma'a-hâzâ, mütâla'a eden ihvân-ı dînden ümîd ederim ki şu¹⁴⁹ tertîb-i mezkûrda bir gûnâ sehv ü hatâ görür ise lutfen evvel-emirde o bahsin mahalline mürâca'at edüb anâ göre tashîhine himmet etmesini arzû ve temennî ederim.

سبحان ربك رب العزة عما يصفون
و سلام على المرسلين و الحمد لله رب العالمين
تم الترتيب بعون الملك الرقيب فى سنة الف و ثلاثمئة
و عشرين و ست فى ثامن عشرين من شهر رجب
fî 28 Receb sene 326 - fî 11 Eylûl 1324¹⁵⁰

[Seyidhanzade nüshasının sonu:

حررت الرسالة بعون الملك العزة

بقلم حسن حسنى الشهير بسيدخان زاده

تمت الرسالة تاريخها

fî sene 1326 19 Zilhicce]

SADELEŞTİRME

¹⁴⁷ Müellif nüshasında, “Bâkî yetmişbeş sahîfe kalmışdır. E-ğ er-çi o mütebâkî de diğ er bir efendi tarafından kaleme alınmaz ise murâd-ı ilâhî tevâfukunda ta'til bir zamanda anları da kaleme alacağım” cümlelerinin üzeri çizilmiştir.

¹⁴⁸ “Ma'rûzdur” kelimesi müellif nüshasında yoktur.

¹⁴⁹ Seyidhanzade nüshasında yoktur.

¹⁵⁰ Bu iki tarih Seyidhanzade nüshasında “fî sene 1324 fî 11 Eylûl” şeklindedir.

Muhtevâsı

sayfa	
97	Eserin yazılış sebebi
99	Birinci makale: Bir hadis-i kudsi ile ayet-i kerimeye Şeyh Efendi tarafından verilen manaların tarafımızdan düzeltilmesi
101	İkinci makale: Yirmidört saatın taksiminde dünya denilenin hangisi olduğu
102	Üçüncü makale: Şeyh Efendi'nin kitabında rızkı üçe ayırarak ilim öğrenmeyi nazik bir şekilde kötülemesine cevap
103	Dördüncü makale: Şeyh Efendi'nin kitabında alimlerle şeyhleri kıyaslayarak, ulema ve ilim talebelerini kötülemesine cevap
109	Beşinci makale: Şeyh Efendi'nin "Mü'minin cahili olmaz" demesine cevap
111	Altıncı makale: Bâtın ilminin zâhir ilmine üstünlüğü hakkında Şeyh Efendi tarafından getirilen delilin, amacına uygun olmayıp, bilakis zâhir ilminin bâtın ilmine üstünlüğünü ifade ettiği ve bâtın ilminin mendup ve müstehap kabilinden olduğu
114	Yedinci makale: Şeyhler için ne kadar ilim lazım olacağı
119	Sekizinci makale: Müridlerin noksanı olur ise ulema tarafından çağırılarak tembihle bulunulmasının gerekli olup olmadığı
120	Dokuzuncu makale: Tarikatın takvadan ibaret olduğu; bu hususta velilik (velâyet) hakkında güzel

- bir değerlendirme ve el almanın (inâbenin) ne demek olduğu
- 123 **Onuncu makale:** Tasavvuf ilminin tarifinin Şeyh Efendi'nin dediği gibi olmadığı
- 125 **Onbirinci makale:** Şeyh Efendi'nin bâtın ilminin esası hakkındaki çıkarımlarının maksadı ile örtüşmediği
- 127 **Onikinci makale:** Şeyh Efendi'nin Kilisli Mühürücü Baba aleyhinde gayz ve gazapla yaptığı değerlendirmenin haksızlık ve yanlışlığı ve hakkın Mühürücü Baba tarafında olduğu
- 132 **Onüçüncü makale:** Velilik ve keramet Şeyh Efendi'nin dediği gibi meşhur olmayıp, keramet ve velâyetin gizlenmesinin zorunlu olduğu ve bunların tarifi
- 133 **Ondördüncü makale:** Şeyh Efendi'nin, şeriata aykırı olan rabıtayı edille-i erbaa ile isbatlamaya kalkışmasının doğru olmadığı; rabitanın ibtali hakkında tahkikat ve tafsilat
- 154 **Onbeşinci makale:** “Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirlen” diyenin kafir olacağını söyleyen *Mültekâ* şârihi Damat merhumun, Şeyh Efendi tarafından hatalı bulunmasının doğru olmadığı

Mukaddime

Eserin yazılış sebebi

Rahmân-rahîm Allah adıyla

Hayy ve kadîm Allah'a tevekkül ederiz.

Yerin, göğün ve bu ikisi arasında bulunanların rab-bine hamd;

Rasulümüz Hz. Muhammed'e, onun tüm âl ve as-hâbına salât ü selâm olsun!

Bu girişten sonra;

Rabbi'nin lütuflarına muhtaç, evliyanın ve ulemadan fazilet sahiplerinin ayağının toprağı olan bu aciz kul; asi, günah deryasına batmış, Nuh oğlu el-Hâc Ahmed der ki:

Bilinmelidir ki yıllardır memleketimizde ikamet eden ve Nakşibendi tarikatından olup mutasavvifeden geçinen bir zat, Darendeli Şeyh Hacı Muhammed Hilmi Efendi, 1326 (1907) yılında *Mizânu's-Şerî'a ve Bürhânu't-Tarîka* adında Türkçe bir kitap kaleme almış; bir nüshası da benim elime geçmişti.

Kitabı olabildiğince inşafı bir şekilde inceledim. Ve bazı yer ve bahislerini –kusurlu aklımca– fıkıh usulüne, şeriata fûrûna ve büyük sufilerin görüşlerine aykırı buldum. Bu yüzden, sözkonusu kitabın yazarının yap-

tığı gibi garazkarca ve düşmanca olmayıp, inat, büyükleme (istikbar), nefsanî garaz ve dediğim dedik şeklinde karşı çıkmaktan uzak olarak, zihne dokunan bu yerlerden bir kısmına insaf dairesinde ve cevap yollu bazı makaleler kaleme aldım. Ve bu makalelerimi topladığım kitapçığa *Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzâni'ş-Şerî'a ve Bürhânu'l-Hakîka* ismini verdim, ki ibarenden çıkaramayan din kardeşlerime hazır bir nüsha ola.

Bununla birlikte, okuyuculara şurasını da arz edeyim ki, eserimde, adı geçen Şeyh'in sözlerini bire bir –kitabının sayfasını da belirtmek suretiyle– tırnak içerisine aldım. Ancak, üç veya dört makalede sözlerini özetleyerek yine tırnak içerisinde zikrettim; okuyucuların, bu üç-dört makalede bendenize itiraz etmeyeceklerini umarım. Belirttiğim gibi, insaf dairesinde yazmaya başladığım bu mecmua, bildiğim tefsir, hadis, fetva ve büyük mutasavvıfların kitaplarından hakka riayetle yazıldığından, okuyanlara da, insafı bir gözle bakmalarını tavsiye ederim.

Şeyh Efendi'nin 260 sayfalık kitabının 197 sayfasını ele alacak idiysem de, vaktimin müsaadesi olmadığından, şimdilik onbeş makale ile yetindim.

Cenab-ı Hak; şevketli sultanımız II. Abdülhamid Han Hazretleri'ni, sıhhat ve afiyetler ihsanıyla mansur ve muzaffer kılsın ve tahtlarında ber-karâr buyursun; Osmanlı ülkesini düşmanların taarruzundan masûn eylesin ve İslâm milletini birlik saadetine eriştirsin!

Hz. Peygamber hürmetine, âmin!.

Birinci makale

Şeyh Efendi'nin bir hadis-i kudsiye verdiği yanlış mana

Sözkonusu kitabın 8. sayfasında, korku ile ümit arasında yaşama hususunda şöyle denilmektedir:

Cenab-ı Hak, bir hadis-i kudsisinde, izzet ve celâline yeminle buyurur ki: “Ben bir kulumda iki emniyeti ve iki korkuyu bir araya getirmem. Dünyada iken benden korkarsa ahirette korkutmam; dünyada korkmazsa ahirette mutlaka korkuturum.”

Hadis-i kudsi'ye verilen anlam lafza tamamen uygun olmadığı gibi mananın ifadesinde takdim ve tehir olduğundan doğru da değildir.¹ Lafız ve nazma uygun doğru mana –Allah en iyisini bilir– kısaca şöyle olmalıdır:

İzzet ve celâlime yemin ederim ki, ben bir kulumda iki emniyeti ve iki korkuyu birleştirmem. Kulum dünyada benden emin olacak olursa, onu, kullarımı toplayacağım günde –yani mahşer meydanında– kor-

¹ Arap dili kaidesinde bu gibilere “leff ü neşri ma'kûs” denilir. (Ahmed bin Nuh). [Bahsedilen iki isimden sonra, bu isimlere ait sıfat ve fiillerin yer değiştirilerek sıralanması.]

kuturum. Yok, dünyada benden korkarsa, kendisini, kullarımı toplayacağım günde –mahşer meydana– korkulacak şeylerden emin kılarım.

Öyle ise, Şeyh Efendi'nin verdiği mana, yanılarak veya yanlışlıkla öyle yazılmış ise, lafzen düzeltip istiğfar etmelidir. En iyisini-doğrusunu Allah bilir.

Şeyh Efendi'nin bir ayet-i kerimeye verdiği yanlış mana

Ve yine;

Sözkonusu kitabın 12. sayfasında şöyle denilmektedir:

Cehennemliklerin sıfatları hakkında şöyle buyrulur: “Muhtemel bir soruya cevap gibidir ki; Allah Teala sanki ‘Yâ rabbi! Cehennemlikler acaba dünyada iken cehennem yolunu duymadılar ve bilmediler mi; onların akılları, gözleri ve kulakları yok mu idi?’ diye sorulmuşçasına cevap vererek, ‘Gözleri var, gördüklerinden ibret almazlar; kulakları var, duydukları ile amel etmezler; akılları var, düşünmezler. İşte böyle olan kullar hayvandan daha kötüdür ve cehennem için yaratılan mahlukun sıfatı budur’ buyurmuştur.” (A’raf/179)

Ayet-i kerimeye verilen bu mana, lafza uygun olmayıp “leff ü neşri müşevveş”² kabilinden bir manadır? Doğru mana kısaca –Allah en iyisini bilir– şöyle olmalıdır:

Yemin ederim ki, ilahi ilimde, küfür üzere ısrar eden cin ve insanlardan çoklarını, şanımin yüceliğiyle, cehenneme girmeleri için yarattım. Onların kalp-

² Bahsedilen iki isimden sonra, bu isimlere ait sıfat ve fiillerin karışık olarak sıralanması.

leri vardır, ama hakkı anlamazlar; gözleri vardır, ilahi kudretin delillerini ibret gözüyle görmezler; kulakları vardır, ayet ve öğütleri düşünerek dinlemezler. İşte bu sıfatlara sahip olanlar hakkı anlama, görme ve işitmede hayvanlar gibidirler, hatta bu bakımdan hayvanlardan da aşağıdırlar. Çünkü hayvanlar, hiç olmazsa kendi fayda ve zararlarına olan şeyleri anlarlar. Bunlarsa imanın fayda, şirkin zarar vermesinden veya ahiretten gafildirler. (A’raf/179)

Öyle ise Şeyh Efendi, verdiği manayı düzeltip istiğfar etmelidir; yoksa, büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır zannederim. Çünkü, kurulan tasvirle verilen mananın tefsir kitaplarındakine aykırı olduğu okuyuculara gizli değildir.

İkinci makale

Yirmidört saatin taksiminde dünya denilenin hangisi olduğu

Sözkonusu kitabın 22. sayfasında şöyle denilmektedir:

Şeriatımız yirmidört saati üç kısma ayırmıştır. Sekizi dünya, sekizi uyku içindir, ki bu ikisi nefsin hakkıdır. Zaten, bunlarsız alemin çarkı dönmez. Diğer sekizi de ibadet ve tâat içindir; bu da Allah'ın hakkıdır.

Böyle yazılmış; “Yirmidört saattan sekizi dünya içindir” denilmiş.

Bendeniz burasını anlayamadım. Çünkü bir mü'minin, ailesinin ve çoluk-çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak için helalinden kazanması da tâat ve zikir kabilinden olmaz mı? Özellikle de Allah Teala Hazretleri'ni kalbinden çıkarmayarak kazanacak olursa, buna nasıl dünya denilebilir? Çünkü, Peygamber Efendimiz'in “Senin dünyan seni Allah'tan alıkoyan herşeydir” hadi-

sine bakılırsa, dünya denilen şey, “kişinin, Allah hatırında olmaksızın yaptığı işler”dir. Yoksa her meşguliyet dünya olmaz, değil mi?

Bir de “Dünya için çalışmak ve uyku olmazsa zaten alemin çarkı dönmez” denilmiş. Acaba dönmez de yıkılır mı? Ne olur?

Ne ise, bendeniz, bu konuda uzun uzadıya söz söylemekten kaçınarak az bir işaretle yetiniyor; bu hususta, “şeriat ve hikmet dengesine dikkat edilmesi” gerektiğini söylüyorum. Ama, çoluk-çocuk için olan helal kazanca mecazen *dünya* denilirse itirazdan kurtulmuş olur.

Üçüncü makale

Şeyh'in, kitabında rızık üçe ayırarak ilim öğrenmeyi nazikçe kötülemesine cevap

Söz konusu kitabın 24. sayfasında, rızık üçe ayrılarak şöyle denilmiştir:

Birincisi, sebeplere teşebbüs olunup zahmet ve meşakkatle elde edilen rızıklar; ikincisi, zillet ve hakaretle meydana gelen, dilenci güruhunun rızıkları; üçüncüsü ise, tam bir tevekkül sahibi olan, ilmiyle âmil alimler ile kâmil şeyhlerin izzet ve saadetle hulsule gelen rızıkları.

Özetle belirttiğim bu taksim sonunda da şöyle denilmektedir:

İşte bu güruhtan, yani ulema ve şeyhlerden, tam bir tevekkül kazanamayıp da yine rızık için şehir şehir gezerek izzetini zillete, saadetini rezalet ve hakarete dönüştürenler de bulunur. Bu da yine dilencilik sayılırsa da, bu güruhun dilenmesine nezaketen cerr demişlerdir.

Bu ibare vicdanen değerlendirilip *cerr* kelimesine bakıldığında “İlim ehlinin şehir ve kasabalara gidip yiyecek içecek toplamaları zillet ve hakaretle dilencilik olur. Bu da kanaatsızlık ve tevekkülsüzlükten ileri gelme bir keyfiyettir” demek istediği anlaşılır. Diğer taraftan, şer’an da caiz olmadığına, “Bu güruhun dilenmesine nezaketen cerr demişlerdir” diye nazikane işaret edilmiştir. Fakat, bu hususta *Fetavâ-yı Kadıhan* ve *Mecmu’atü'l-’Aliyye fî-Fıkhi'l-Hanefiyye* isimli kitaplarda buyrulur ki:

Hafız Ebu'l-Leys Hazretleri şöyle buyurmuştur:

“Önceleri, Kur’an öğreten kimselerin ücret almamaları, alimlerin padişahların yanına gitmemeleri ve ilim sahiplerinin köylere va’z u nasihata çıkararak kendilerine mal toplamamaları yönünde fetva verirdim. Bilahare bundan vazgeçip Kur’ân öğreticisinin ücret almasına, alimlerin sultan nezdine gitmelerine ve ilim sahiplerinin köylerde va’z u nasihattan sonra bazı şeyler toplamalarına ruhsat ve fetva verir oldum.”

Son dönem alimlerinin de bugün bu yolda fetva verdikleri ilgisine gizli değildir. Bu hususta, garaz şaibesi girmesin diye kısaca ve bu kadarla yetindim.

Dördüncü makale

Şeyh'in, kitabında alimlerle şeyhleri kıyaslayarak ulemayı ve ilim talebelerini kötülemesine cevap

Söz konusu kitabın 30 ve 31. sayfalarında, alimlerle şeyhler arasında uzun uzadıya değerlendirmeler yapılmış ise de özü şudur:

Gerek şeyhler, gerekse de alimler topluluğunun, yani mürid ve talebelere hangilerinin hal ve gidi-

şatları şeriata uygun ise o zümrenin reisi ve topluluğu ahiret ehlidir.

Ufacık bir düşünmeyle hatırıma şu geldi. Öteden beri mutasavvıfların tuttukları meslek, nefislerine mahsus ibadet yoludur. Bilindiği üzere, ibadete de riya ve bid'atın asla birşey karışmamalıdır. Çünkü, şer'î kaideye göre, "şeriata aykırı zerre miktarı bir bid'atın karıştığı ibadetin dalâlet olup sonuçta cehenneme götüreceği"ni Peygamber Efendimiz haber vermektedir.

Çalgı aletleri (melâhî) dinleme

Şurasını arz edeyim ki;

Zamanımızdaki Kâdirî ve Rufaî tarikatlarının def, kudûm ve raksları ile Mevlevilerin def, ney ve kudûm, diğer oyun-eğlence ve devran aletleriyle raks ederek yaptıkları zikir ve ibadetleri ilk dört asırda, yani Hz. Peygamber, sahabe, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn zamanında var mıydı? Dahası, Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e (s.a.v) kadar gelen hiçbir peygamberden ve ümmetinden böylesi ibadetler görülmüş, işitilmiş midir? Özellikle sufilerin büyüklerinden İbrahim bin Edhem, Fudayl bin İyaz, Ma'rûf-ı Kerhî, Seriyî-i Sakatî, Ebu Süleyman Dârânî, Ahmed bin Ebi'l-Havârî ve Şeyh Abdülkâdir gibi; Şeyh Adiyy, Şeyh Ebu'l-Beyân, Cüneyd-i Bağdâdî vb. kimseler "Semâ ve raks haramdır" buyurmuşlardır.

Çalgı-oyun aletleri (melâhî) dinlemeye gelince, buna fetva verilmediği gibi, Rasul-i Ekrem Efendimiz Hazretleri de, "Çalgı dinlemek günahdır; çalgı meclisinde oturmak fısktır, çalgı dinlemekten zevk almaksa küfürdür" hadis-i şerifiyle bunu yasaklamışlardır. Yani çalgı dinleyen kimse azalarını ve bedenini yaratılış gayesine, yani şeriata uygun şekilde kullanmamış demektir. Nitekim *Muhammediye* müellifi, bir beyitinde, Peygamber

Efendimiz'in vahyin başlangıcından önceki yaşantı ve mesleğini açıklarken şu beyitleri yazmıştır:

Ne hamr etti, ne zembr etti,
Ne lehv etti, ne lağv etti,
Ne la'b etti, ne ka'b etti;
Komazdı katına hettâk

[Ne içki kullandı, ne çalgı aleti dinledi
Ne oyun oynadı/faydasız işler yaptı
ne boş yere yemin etti/boş işlerle uğraştı
Ne eğlenceye daldı, ne şarkı-türkü söyledi
İzzetini ayaklar altına alanları ve
yırtık kimseleri yanına dahi koymazdı]

Yukarıdaki hadis-i şerifte geçen *melâhî* kelimesi genel olup bununla def, dümbelek, kudûm, ney, nefir ve diğer oyun-eğlence-çalgı aletlerinden saz, zurna, davul vs.'nin kastedildiğini hadis şârihleri yazmışlardır. Yine, sözkonusu beyitteki *zembrin* de genelliğe hamledilmesinin uygun olduğunu İsmail Hakkı merhum da *Muhammediye Şerhi*'nde³ zikretmiş ve İbn Kemal'in şu tahkiki-ni de yazmıştır:

İbn Kemal Hz. Peygamber'in "Ben mezâmîri kırmak ve domuzu öldürmek için gönderildim" hadisinin şerhinde şöyle demiştir: "Mezâmîr, çalınan alet anlamındaki mizmârın çoğulu olup maksat tüm çalgı aletleridir. Bir karîneden dolayı, burada kırmak gerçek anlamda olmayıp nehiyden mübalağadır."

İsmail Hakkı, bundan sonra şunları söylemiştir:

Tüm makamlar ve musiki aletleri filozoflardan kal-

³ *Şerhü'l-Muhammediye el-Müsemmâ bi-Ferâhi'r-Rûh*, Mehmed Yazıcızade'den İsmail Hakkı-i Bursevî, Bulak, Bulak Matbaası, 1252 (1836), 2 cilt. (Özege, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*, c. IV, s. 1662, nr. 18869, İstanbul, 1977)

mıştır. Bazı mutasavvıflar arasında makamla bağırıp çağırma itibar olunur ve bazı aletler kullanılır. Bunlar vesveseyi gidermek, zevk ve huzur içindir. Peygamber yolu ise tevhiddir. Gerçek anlamda sufi olanlarda raks, bağırıp çağırma ve bunlar gibi şeyler olmaz. Zamane mutasavvıfları mal toplamak, şöhret-iktidar kazanmak ve kalabalıkları çekmek için çeşit çeşit çalgılar ve bid'atlar icat ettiler ve selefın merasimlerine riayet etmeyip dalâlet yoluna saptılar. Nefis ve tabiatın hazzını Kitap, sünnet ve selef-i sâlihînin kaidelerine tercih ettiler. Onlar decallerdir; Allah onları kahretsin!

Fakat merhumun "Bazı mutasavvıfların makamla bağırıp çağırmaları ve bazı aletler kullanmaları vesveseyi gidermek, zevk ve huzur içindir" demesi şeriat nazarında hoş görülemez. Çünkü, vesvesenin giderilmesinin istiğfarla olacağına, zevkin Kur'ân kıraatı ve salât u selam ile aranması gerektiğine, huzurun ise, ibadet eden âbid ve zâkirin sürekli okuduğu vird ve zikirleri daima kalbden mütalaa ile meydana geleceğine dair gerek ulemanın, gerekse de mutasavvıfların büyüklerinin sözleri ilgisine gizli değildir.

Çalgı aletleriyle zikir-semâ ve cezbe

Bu konuda Ebu Ali Rudbârî'ye "Bir kimse çalgı aletleri dinleyip 'Bu bana helaldir; çünkü, ben öyle bir dereceye eriştim ki, ahvalin değişmesi bana tesir etmez' demiş. Ne dersiniz?" diye sorulduğunda "Evet, doğrudur; gerçekten de erişmiştir, ama cehenneme erişmiştir" buyurmuştur. Yine İmam-ı Ma'sum⁴ *Mektubat*'ta "Malum ola ki İbn Mes'ud (r.a) gınâ (şarkı-türkü, ezgi) hakkında

⁴ İmam Rabbani'nin, Urvetü'l-Vüskâ lakabıyla anılan oğlu Hâce Muhammed Ma'sûm (öl. 1079/1668).

'Çalgı ve şarkı-türkü zinanın öncüsüdür' buyurmuşlardır" demiştir. Şeyh Muhammed bin Muhammed el-Menbicî Hazretleri de "def döverek, el çırparak ve kudûm vurarak semâ yapmanın Hicret'in ikiyüzüncü yılı sonlarında ortaya çıktığını" söylemiştir.

İştittime ve çeşitli şekillerde meclislerinde bizzat şahit olduğuma göre, Nakşibendî tarikatından olan müridlerin zikir esnasında "Bize hal ve cezbe geldi" diyerek, titreme hastalığına tutulmuş gibi titreyip hık mık diye öte beri bağırmaları ve daha ilerisinde kendilerini kaybetmeleri de acaba bid'at mıdır, değil midir? Eğer bid'at ise, müridlerin, zikir yapıyoruz diye böyle vakit geçirmeleri beyhude ve dalâlet olmuş olur. Bu duruma rıza gösteren Şeyh Efendi'nin de ahirette bu yüzden sorumlu olacağı tabiidir. Zikir esnasında bu gibi şeylerin bid'atlığı ve şeriata aykırılığı konusunda fıkıh kitaplarından *Tuhfetü'l-Mülûk* sahibi şöyle buyurur:

Nağme-ezgi dinlerken sesini yükselterek ve elbiselerini yırtarak vecd ve muhabbet iddiasında bulunan sufilerin engellenilmesi şer'an vacibdir.

Bunun şerhi olan *Hidâyetü's-Sa'lûk* da "Zikir sırasında yürümek, dönmek-dolaşmak mekruhtur" dedikten sonra şunları yazmıştır:

Bazıları da şu gelecek rivayete dayanarak 'Kafir olur' demişlerdir. Şöyle ki: Asr-ı saadette zikir halkasında birinin akli başından giderek yere düşmüştü. Bunu gören Hz. Peygamber (s.a.v) ilk önce ashabına 'Bunu boğazlayın!' buyurdular. Sahabe o kimseyi boğazlamaya kast eylediklerinde ise 'Bırakın, boğazlamayın ve lakin onu şu direğe bağlayın; ben, bu adamın akli başına gelip imanını yenilemedikçe yerimden ayrılmayacağım' buyurdular.

Yine *Kerâhiyyetü'l-Hâvî*'de "Kur'ân-ı Kerim dinlerken

ses yükseltmek/bağırıp çağırmak ve elbiselerini yırtmak da haramdır” buyurulmuştur.

Ve *Câmi’u’l-Fetavâ*’da *Gunyetü’l-Fetavâ*’dan naklen “Kur’ân dinlerken ve Allah’ı zikir sırasında ses yükseltmek/bağırıp çağırmak adaleti düşürür; yani böyle yapan fâsık olup şahitliği kabul edilmez; tavla ve satranç oynayanların fâsık olup şahitliklerinin makbul olmadığı gibi” denilmiştir.

Ebu Süleyman Dârânî (k.s) buyurur ki:

İnsanların davranışlarından dolayı kalbimde zuhur eden hali, iki adil şahitle sabit olmadıkça kabul etmezdim ki bunlardan biri Kitâb, diğeri sünnettir. Hadis-i şerifte “Bid’atçılar cehennemliklerin köpekleridir” buyurulmuştur. Yine hadiste buyurulmuştur ki: “Bid’atlarla amel eden kimseyi şeytan ibadete sevk edip ona huşu ve ağlama verir.” Hz. Peygamber bir başka hadislerinde de “Allah Teala, kılın hamurdan çıktığı gibi İslâm’dan kolaycacık çıkıncaya kadar bid’atçının namazını, orucunu, haccını, umresini, cihadını, infakını ve şahidliğini kabul etmez” buyurmuşlardır.

Keza, İmam-ı Ma’sum’un *Mektubat*’ında geçen Ebu Süleyman Dârânî merhumun şu ifade ve rivayetleri ve yukarıda zikrolunanlar gözönünde bulundurulur ve insaflica düşünülürse, zamanımızdaki şeyh ve müridlerin sözlerinin davranışlarını, davranışlarının da sözlerini yalanlayacağı apaçık ortaya çıkar. Şu tertibimin uzaması korkusu ve meşguliyetlerim engel olmasaydı ben deniz bu geçen rivayetleri birkaç sayfada açıklardım. Bununla birlikte, gerekirse müstakil bir risale yazacağımı şimdiden arz ederim. Fakat şimdilik bununla yetiniyorum.

Yukarıdan beri üzerinde durduğumuz bu bahiste,

şeyh ve müridler topluluğunun durumu acaba nasıl olur; burasını, dindaşlarımın vicdanıyla mü’minlerin meşâyihine havale ederim.

İlim cemiyetleri

Gelelim ilim cemiyetlerine...

Burada, hoca efendiler tarafından, kendi nefesine, dine, memleket ve milletine hizmet ümidiyle tefsir, hadis, fıkıh ve bunların usulleri ile Allah’ın zatından ve sıfatlarından bahseden ilm-i kelam ve bunlara araç olan nahiv, mantık, âdâb, maânî vs. okutturulur. Talebeler de bundan feyiz alırlarsa ne âlâ –zira ilahi sıfatlardan bir sıfatı haiz olmuş olurlar–; feyiz almazlar ise, ilim bilfiil hidayete erdirici olmayıp nisan yağmuruna benzer, kiminin ağzına düşer, inci-mercan olur; kiminin ağzına düşer, zehir olur. Bu konuda azıcık düşünmek yeterlidir zannederim. İlim, Allah indindedir.

Beşinci makale

Şeyh Efendi'nin “Mü’minin cahili olmaz” demesine cevap

Sözkonusu kitabın 34. sayfasında şöyle denilmektedir:

Mü’minin cahili olmaz, ancak bildiği ile amel etmeyen kimse cahildir. ‘Bildiği ile amel edene Cenab-ı Allah bilmediğini öğretir’ diye Hz. Peygamber hadis-i şerifte haber veriyor. Bundan da anlaşılıyor ki, Allah’ın emirlerini tutup yasaklarından kaçınmaya çalışsan kimse alim imiş.

Bendeniz, bu konuda derim ki:

Mesela, İslâm ülkesinde yaşayıp mükellefiyet yaşana girmiş bir kafir kalben tasdik ile beraber lisanen de

kelime-i tevhidi söylese şer'an mü'min midir, kafir midir? Evet mü'mindir; yalnızca kelime-i tevhidi söylemekle mü'min olan bu kimseye cahil mi denilir, yoksa alim mi? Eğer bu kimseye, kendi kaidenizce, alim diyecek iseniz, kelime-i tevhidden sonra bu kişiye dinî emir ve yasaklardan hiçbir şeyi öğrenmesi vacib olmaz. 'Bu kimse alimdir, amel edecek..' dersiniz, ilahi emir ve yasaklarla Allah'ın diğer buyruklarının neden ibaret olduğunu bilmiyor ki amel etsin... Bundan anlaşılıyor ki bu kimse mü'mindir, ama mü'minin cahilidir ve İslam ülkesinde bulunduğundan, dinî esasları öğrenip amel etmek için ilim sahiplerine müracaat etmesi üzerinedir.

"Peki sözkonusu hadis-i şerifle kastedilen nedir?" diye sorulacak olursa cevaben deriz ki: Hadis-i şerifin lafzından anlaşıldığına göre "Cahil olmayan bir mü'min bildiği şeylerle amel ederse Cenab-ı Allah onu bilmediği şeylere de vâris ve alim kılar" demektir. Rasulüllah'ın maksadının bu olduğunun delili yine Peygamber Efendimiz'in "Bir kimse ilim öğrenip amel ederse Cenab-ı Allah o kimseye bilmediğini öğretir" buyruğudur.

İlimsiz amelin makbul olmayacağı

Malum ola ki, ilmin fazileti ve -az veya çok- amelin Allah indinde kabul olmasının ilme bağlı olduğu; ilimsiz amel ve ibadetin ise Allah katında makbul olmayacağı hakkında ayet ve hadislerle bahse girişmek büyük bir risale yazmayı gerektirir. Bendenizin amacı ise, kusurlu aklımca, Darendeli Şeyh Efendi'nin kitabındaki şeriatın usulüne aykırı, zihne dokunan yerlerin bir kısmını insaf dairesinde ve soru-cevap yoluyla bildirmek için sözkonusu kitabın birtakım konuları üzerinde kalem yürütmektir. Yoksa, kaleme aldığım her bahisde,

sual veya itiraz yoluyla bu kusur dolu kula cevap verilmesi halinde, Allah'ın fazlının yardımı ve Hz. Peygamber'in hadislerinin desteği ile herbiri için ayrı bir risale yazıp müşkilatı gidereceğimi şimdiden va'dederim. Öyle ise, bu paragrafından ve bundan önce, 28. sayfadan 34. sayfaya kadar yazdığından anlaşıldığına göre Şeyh Efendi'nin bir maksadı vardır. Allah en iyisini bilir ya, bu da, müridlere "Hazır bildiğiniz size yeter" diyerek biçareleri ilimden alıkoyup, el boş, baş kabak, ayak yalın cehalet karanlığında bırakmaktır zannederim.

Allah bizi, sizleri ve tüm mü'minleri korusun! Âmin!

Altıncı makale

Şeyh'in, bâtın ilminin zâhir ilmine üstünlüğü hakkındaki delilinin, amacına uygun olmadığı

Sözkonusu kitabın 44. sayfasında "İlim ikidir. Biri si, yararlı olan kalp ilmidir; diğeri ise, lisan üzere olan ilimdir, ki sahibi onunla amel etmezse ahirette o ilim kendisi aleyhine hüccet olup kıyamet günü bu yüzden cezalandırılır" mealindeki hadis-i şerifi yazdıktan sonra 46. sayfada da "Zahir ilmiyle amel olunmazsa sahibinin aleyhine hüccet oluyor da bâtın ilmiyle amel olunmazsa hüccet olmaz mı?" denilirse, eğer amel olunmazsa bâtın ilminden zaten zerre kadar birşey kazanamaz; ne var ki ne hüccet olsun?!" diye yazılıdır.

Dikkat edilecek olursa, bu yazılanlardan, zâhir ilminin bâtın ilmine her bakımdan üstünlüğü anlaşılır; zira, "Bir kimse zâhir ilmiyle amel etmezse kıyamet günü cezalandırılıyor, ama bâtın ilmiyle amel etmediğinde cezalandırılmıyor. Ancak şurası anlaşıldı ki, takva yolu denilen bâtın ilmiyle de amel ederse ahirette daha

fazla mükafaata nail olur” demektir. Çünkü, gerek hadis-i şeriflerden, gerekse de Şeyh Efendi'nin aşağıda *İhyâ'-i Ulûmiddîn* ile Hâdimî'den nakledeceği sözlerle kendisinden bahsedeceği bâtın ilmi, şeriat nazarında müstehab ve mendup kabilindedir.

Marifetin çeşitleri

Zaten Şeyh Efendi de kitabının 77. sayfasında “Bâtın ilmini tamamıyla öğrenmek farz-ı kifayedir” demiştir.

Nitekim, Şeyh Muhammed Hanefî merhum, “Amellerin efdali Allah'ı bilmektir. İlim sayesinde, amelin azı da, çoğu da fayda verir. Cehalet ile beraber olan amelince azı da, çoğu da fayda vermez” anlamındaki hadis-i şerifin haşiyesinde;

“Kul için Allah'ı bilmek O'nun zâtî ve selbî sıfatlarını bilmek demektir” dedikten sonra şöyle buyurur:

Kısacası, marifet dört kısımdır. Birincisi, gerçek marifettir ki, Cenab-ı Allah'ı künhüyle bilmektir. Kul bununla mükellef değildir. Nitekim ‘Rabbimiz! Biz seni gereğince bilemedik/bilemeyiz!’ sözü bu maktamdır. İkincisi, ayân marifetidir ki Cenab-ı Hakk'ı baş gözüyle görmektir. Bu ise dünyada Peygamber Efendimiz'den başkası için vâki olmamıştır ve olmayacaktır. Bizler bununla da mükellef değiliz. Üçüncüsü keşifle olan marifettir, ki bu ehlullah mahsustur. Bu marifet de, işlerin bâtınlarını idrak etmeleri cihetiyle kalblerinin inceliklerinden keşif yoluyla olacaktır. Öyle ki, ahirette bunlara perde kaldırıldığında, dünyadaki keşiflerinden ziyade olmayacaktır. İşte dünyada iken cenneti yaşamak (cennet-i mu'accele) bu ise de biz bununla da mükellef değiliz; zira, tasavvuf erbabı her ne kadar sebepler zikir etmiş olsalar da, bu marifet ilahi feyizle gerçekleşecektir. Dördüncüsü bürhanî marifettir ki, aklî

olan âfâkî delillerle naklî delillerden, ayet ve hadislerden çıkar. İşte Allah tarafından aslen mükellef olduğumuz marifet budur.

Zahir ilminin farz, bâtın ilmininse olsa olsa müstehab olduğu

Yapılan şu değerlendirmenin zâhir ilminin farz, bâtın ilmininse müstehab olduğunu ortaya koyduğu ilgisine gizli değildir. Nitekim Şeyh Efendi kitabının 55. sayfasında “Şeriat ekmek gibidir, tarikatsa onun katığı yerindedir. Ekmekle, yani şeriatla beslenilir; ancak, sade tarikatla beslenilemez. Yalnız şeriatla idare olunabilir; zira, ruhsatla amel edilmiş olur. Ama şeriat olmaksızın, tek başına tarikatla idare olunamaz; çünkü, şeriatsız tarikat sapıklık/dinsizliktir (ilhaddır)” şeklindeki sözleri de yukarıda söylediklerimizi teyit etmiyor mu?

Allah'tan, gizli ve açık, her zaman ve her yerde hakkı söylememizi nasip etmesini dileriz. Âmin!

Ve yine Şeyh Efendi, kitabının 48. sayfasında bâtın ilminin fazileti hakkında hadis-i şerif diyerek “Bâtın ilmi Allah Teala'nın sırlarından bir sır ve O'nun hükümlerinden bir hükümdür; onu kullarından dilediğinin kalbine ilkâ eder” diye yazmaktadır. Ancak, *Câmi'u's-Sağîr Şerhi*'nin ikinci ciltinde, Deylemî Hazretleri *Müsnedü'l-Firdevs*'inde Hz. Ali (k.v) Hazretleri'nden rivayetle “Bâtın ilmi ilahi sırlardan bir sır ve Allah'ın hükümlerinden bir hükümdür; Allah onu kullarından dilediğinin kalbine ilkâ eder” buyurulmuştur.

Bâtın ilmine sahip olmanın, zâhir ilmiyle amelden geçtiği

Fetavâ-yı Kâmilîyye'nin 7. sayfasında, tarikat erbabı arasında süregelen hırka giyinme âdeti hakkında

“Şeriatla bunun bir dayanağı var mıdır, yok mudur?” diye sorulmuştu. Cevabı için bir süre bekledikten sonra, Şeyh Emir Mâlikî Hazretleri'nin, mecmuasında açıkça yazdığı birşey görmüştüm ki şöyle buyurmaktaydı:

Malum ola ki, tarikattan maksat hırka, sancak, kolan, yani kement vb. şeyler olmayıp, tarikatın mihr-i nefsi şeriatla susturup alt etmeye çalışmaktır. Bundan dolaydır ki, İmam Malik Hazretleri, bâtin ilmini soran birine, ‘Ey kimse! Sen zâhir ilmiyle amel et ki Allah Teala sana bâtin ilmini de versin!’ demişlerdir.

Fetavâ sahibinin yazdığı şu ifade dikkate alınır, ilmiyle amel eden bir alimin ve kâmil bir muttakinin de, hiçbir şeyhe intisap etmeksizin, takva sayesinde mertebe kazanıp “hem zahir, hem de bâtin ilmine sahip” (zü'l-cenâhain) olacağı şüphe götürmeyecek derecede kesin olduğu gibi, bâtin ilmi hakkında da artık uzun uzadıya bahse lüzum görülmez zannederim.

Yedinci makale

Şeyhler için ne kadar ilim lazım olacağı

İlimsiz şeyh olunamayacağı

Söz konusu kitabın 59. sayfasında, şeyhler için ne kadar ilim olması gerektiği açıklanırken şöyle denilmektedir:

Eğer ‘Bir kişinin şeyh olabilmesi için her ilimde mahir olması gerekir, yoksa ne biliyor ki ne öğretsin?!’ denilecek olursa, deriz ki: Hayır, öyle değildir. Yukarıda arz edildiği üzere, Allah'ın emir ve yasaklarını ve namaz-ibadet konularını bilen kimse alimdir; farz-ı ayn olan ilim de işte budur. Bu kadarlık ilim

de bu yol için kafidir. Bununla birlikte, tarikat ilmi ayrı bir ilim olmakla, herkes bildiğini öğretebilir.

Bu cümleden anlaşılıyor ki, meşâyihin, yani irşat postunda oturan şeyhlerin her ilimde mahir olmaları şart değildir. Oysa, Şeyh Abdülmecid eş-Şernûbî, Seyyid Ahmed Arab eş-Şernûbî'nin “Tâ'ıyyetü's-Sülûk” adındaki manzumesi üzerine olan şerhinin 59. sayfasında şunları söyler:

Seyyid Ali el-Havas buyurur ki: “Bir kimse şeriatın mücmel, mufassal, nâsîh, mensuh, hâss ve âmmını bilmedikçe bizim yanımızda tarikat ehli sayılmaz; şu zikrolunanlardan birini bilmeyen kimse şeyhliğini kaybeder (derece-i ricâlden sâkıt olur).

60. sayfasında da şunları yazmaktadır:

Bu taifenin efendisi olan Cüneyd Hazretleri derdi ki: “Bir kimse, her şer'î ilimden nasip almadıkça, tüm haramlardan kaçınmadıkça ve dünyadan yüz çevirmedikçe şeyh olmaya müstahak olamaz. Kendi nefsinin terbiye edip arındıramayan kimse başkasını terbiye ve irşat ile uğraşmamalıdır.” Arkasından buyurur ki: “Bu belirtilen niteliklere sahip olmayan şeyhe bağlanmaktan aman sakın; çünkü, bu tür şeyhler şeytanın askerlerindedir. Öyle ise, şeyhim diyen kimsenin söz, fiil ve hallerini dikkatle gözleyip, onu şeriat ve tarikat tartısıyla tart. Şeriat ve tarikata aykırı bir halini görürsen onu bırak. O kimse ne kadar sahîh hal sahibi de olsa, onu terkettiğinden dolayı sana şeriatça vebal yoktur. Madem ki şeriat ve tarikata uymuyor, onu şeyh ve mürşit edinme!”

Ve yine bu sayfada, Bayezid Hazretleri der ki:

Bir kimseyi havada uçar görseniz dahi haline aldanmayın; o kimseyi Allah'ın emir ve yasaklarıyla ilahi hudutları korumada ve şeriatı uygulamada ne

hal üzere bulursanız, asıl lazım olan oraya dikkat etmektir.

İlmin önceliği; ilimden önce

tasavvufa girmenin tehlikesi

Şu ismi geçen şahsiyetlerin sözleri kabul edilirse; ar-tık, bir kimsenin azıcık bir ilim ile şeyhlik davasında bu-lunamayacağı kesinlik kazanmış olur. Yok bilememişler ise, doğrusu bunları sufiler arasından taretmelidir.

“Kastedilen, şeyhin müridlerinin her ilimde mahir olmalarının şart olmadığıdır” denilecek olursa, cevabı, sözkonusu şerhin 51. sayfasında şöylece geçmektedir:

İmam Gazali der ki: “Önce ilim tahsil edip sonra ta-savvufa giren kimse felah bulur. İlimden önce ta-savvufa girense kendisini tehlikeye atmış olur.”

61. sayfasında da şu tembihte bulunulmaktadır:

Zikir ve riyazatla uğraşmadan önce mürid üzerine vacib olan, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebi üzere tevhid ilminden doğru inancı ve bir de bid'atçıların şüphelerinden korunulabilecek şeyleri öğrenmek-tir. Zira kalp, itikadi bid'atlarla bulanık olduğu sü-rece ibadet ve tâat nurlarıyla aydınlanamaz. İşte Ehl-i Sünnet büyüklerinin inancı budur.

Tevhid ilminden doğru inanç ile bid'atçıların şüp-helerinden korunulabilecek şeyleri tahsil etmek ise, an-cak akaid-kelam kitaplarını okuyup öğrenmekle olur. Diğer taraftan sarf, nahiv, mantık ve âdâb ilimlerini öğ-renmedikçe de kelam ilmine girilemez. Bu durumda, müridlere de az bir ilmin yetmeyeceği anlaşılıyor. Nite-kim Nakşîlerin seleflerinin, “akaid ilmene kadar ilim tah-sil etmeyen kimseleri halkalarına kabul etmedikleri” bi-yografilerini bilen kimselere gizli değildir. “Fıkıh ilmi-nin tahsili de gerekli midir?” denilirse; evet!..

Buyurulmuştur ki:

Müride vacib olan, fıkıh ilminden, şer'î usul üzere, amellerin kendisiyle sahih olduğu şeyleri tahsil et-mektir. Bu tahsil olmazsa tüm amelleri bâtil olur.

Bunun ayrıntıları hakkında İbrahim Dessûkî merhu-mun da ayrıca vasiyeti vardır. Oraya müracaat oluna.

Yine Mevlana Hâdimî *Tarikat*'ın ilim bahsinde şöy-le buyurur:⁵

Oturup amel etmeye çalışmak ilmihal öğrenildikten sonra mı, yoksa tüm ilimleri tahsilden sonra mı ol-malıdır? Mutasavvıflar ‘Tüm ilimleri tahsilden son-ra olmalıdır’ demişlerdir.

Böyle olunca, Şeyh Efendi'nin kitabının 80. sayfa-sından 85. sayfasına kadar methettiği müridler hiç o-lup, boşa çalışmış olmazlar mı?

Tarikatın şeriattan ayrılmasının küfür olduğu

Gelelim “Bununla birlikte, tarikat ilmi ayrı bir ilim-dir” sözüne.

Bundan, tarikatın şeriattan ayrılması lazım gelir. Fa-kihlerle, Sühreverdi gibi sufilerin büyükleri ise bunun “küfür” olduğunu söylemişlerdir. Vebali boynuna.

Ne ise, yukarıdan beri yazılanların ışığında sözkonu-su kitabın 59. sayfasından 64. sayfasına ve daha önce 28. sayfadan 34. sayfaya kadar yazdıkları düşünüksüz oldu-ğundan bu hususta hakka tâbi olmalarını tavsiye ederim.

⁵ Ebu Said Hâdimî, 1762'de vefat eden Osmanlı alim ve faki-hidir. Burada bahsedilen eseri, Birgivi merhumun *Tarikat-ı Muhammediye*'sinin şerhi olan ve defalarca basılan *el-Berika-tü'l-Mahmûdiyye fi Şerhi't-Tarîkati'l-Muhammediyye ve's-Şe-rîati'n-Nebeviyye fi's-Sîreti'l-Ahmediyye*'dir.

Veysel Karani

Yine sözkonusu kitabın 60. sayfasında “Bunlardan biri de Veyse'l-Karani Hazretleri'dir ki, hiç mektep görmediği halde bugün nice evliyanın reisidir” denilmektedir.

Oysa, Rasul-i Ekrem (s.a.v) tarafından “Tâbiînin hayırlısı Üveys denilen zattır” diye övülmüştür. Yine Hz. Ömer ve diğer sahabeye hitaben, hakkında şu büyük sıtayışte bulunmuşlardır:

Size Yemen'den, Murat ve Karen kabilesinden İslam ordularına imdada gelecek topluluğun içerisinde Üveys ibn Âmir (Veyse'l-Karani) isminde bir kimse de olacaktır. Bedeninde alaca olduğu halde Cenab-ı Hak'ka dua edip alacası iyileşecek, yalnızca dirhem kadar bir yer kalacaktır. Annesine itaatkar olup Yemen'de annesinden başka kimse olmayacaktır. Allah'a ne için yemin etse Allah kendisini yalan çıkarmayacaktır. Ey Ömer! Sizden her kim onunla görüşürse kendisinden dua ve istiğfar talep etsin.

Hız. Ömer döneminde –Hız. Peygamber'in mucizelerinden olmak üzere– Yemen'den İslam ordularına imdada gelen gaziler topluluğuyla Medine-i Münevvere'ye gelip oradan Irak'a gitmiş ve Kufe'de kalmıştır. Sıffin savaşında Hız. Ali ile beraber bulunup şehit olmuştur. Hız. Ömer'in Veysel Karani ile görüşmesinde Hız. Ali de bulunup ondan dua istemişlerdir.

İşte böyle, Hız. Peygamber'in övgüsüne mazhar olan ve sahabeyle görüşen ve tâbiînin hayırlısı olan bir zatı da “ümmetin mektep görmemiş cahilleri” arasına katmanın ne kadar büyük bir hata olduğu elbette düşünülecek şeylerdendir. Veyse'l-Karani Hazretleri zâhirde Rasulüllah'la görüşemeyip tâbiînden sayılmışsa da Hız. Peygamber'e olan büyük muhabbeti ve kalbî bağlılığı

dolayısıyla bätinen fenâ-fi'r-Rasul mertebesini bulmuştur.

Sekizinci makale

Ulemanın, noksanı olan müridleri çağırıp tembihte bulunmasının gerekli olup olmadığı

Sözkonusu kitabın 82, 83 ve 84. sayfalarında, müridlerin birliğinden, doğruluğundan-dine bağlılığından uzun uzadıya bahsedildikten sonra 85. sayfada şöyle denilmektedir:

Müridlerin bir noksanı işitildiğinde, aslı var mıdır, yok mudur diye sorup sual etmeksizin alıp yürümek nasıl caiz olur? Arayıp sorulmalı; aslı var ise çağırıp tembihte bulunulmalıdır!

Bilinmelidir ki, müridler için herşeyden önce müftüye varıp “Ben filan şeyhe veya şeyh denilen falana intisap edeceğim” diye fetva istemeleri gerekir. Zira, konuyu bilmeyen bir kimsenin, herhangi birşey yapacağı veya bir ibadetle meşgul olacağı zaman, önce onunla ilgili meseleleri ilim sahiplerinden öğrenip öyle yapması üzerine vacibdir. Nitekim, Peygamber Efendimiz buyurmuşlardır ki:

İlim Allah'ın hazineleridir ve onun anahtarları sorudur. Öyle ise bilenlerden sorun ki Cenab-ı Allah size rahmet ede...

Sonra, yolsuz işleri bulunan kimseleri çağırıp tembihte bulunmaları için, devlet tarafından müftülerin yanına polis-jandarma verilmemiştir ki böylelerini çağırıp gerekli tavsiyelerde bulunsunlar. Fakat, fetva hususunda müftülüğün ve ulemanın kapısı daima açık olduğundan, herkes, dinî ve dünyevî işleri için şer'an mürâ-

caata mecburdur. Ancak, ulemanın, gerek va'z u nasihat sırasında, gerekse de diğer zamanlarda, ellerinden geldiğince söyleyip emri bi'l-ma'ruf ve nehyi ani'l-münker yapmaları vacibdir. Öyle ise, burada avama/halka düşen, birşeye niyetlendiklerinde öncelikle varıp şeriatın o konudaki hükmünü öğrenmeleridir.

Dokuzuncu makale

Tarikatın takvadan ibaret olduğu ve tarikat-şeriat ayırımı

Sözkonusu kitabın 90. sayfasında şöyle denilmektedir:

Aziz kardeş! Bilmelisin ki şeriat, tarikat, hakikat dediklerinden hakikat şeriatın hakikatı olup onun yolu da tarikattır. Zaten tarikatın yol manasına olduğu ma-lumdur. Demek ki bu tarikat şeriatın hakikatini anlatma aracıdır. Haşa şeriattan hariç birşey olmayıp şeriatın en özü ve takva ve azimet yoludur. Ve ne güzel şeydir ki şeriatın hakikatini anlatır ve birtakım ila-hi sırlara vâkıf kılar ki akıllar hayrette kalır.

Pekala, tarikat şeriattan hariç birşey değildir; burası güzel. Nitekim Sühreverdi Hazretleri de vasiyyetinde "Tarikat şeriattan hariç ve şeriatın gayridir diyen kafir olur" demiştir. Bununla birlikte bendeniz, Şeyh Abdülmeccid eş-Şernûbî'nin, *Tâ'iyetü's-Sülûk Şerhi*'nin başlarındaki şu tarifini daha uygun buluyorum:

Şeriatta fetva ve ruhsatlar tarafını aramayıp ihtiyat ve takva ile amel ederek şeriat yoluna gitmektir.

Fakat, Şeyh Efendi'nin, bu sözüyle kalmayarak, kitabının çeşitli yerlerinde tarikatı şeriattan ayırdığı çok oluyor. Bilmem oralarda kalemi mi yanılıyor, yoksa burada söylediğine pişman mı oluyor? Acizane; Sühreverdi Hazretleri'nin "Ey ahiret yolunun yolcusu! Bulundu-

ğün rabbani şeriat ve Peygamber mesleği ne ise onda durup onu muhafaza etmeli; şeriatın hududunu ve Hz. Muhammed'in mesleğini tecavüzden kaçınmalısın" şeklindeki vasiyeti öteden beri kulağımdan gitmediği gibi, Şeyh Efendi'nin de bu gibi vasiyetlerle amel etmesini tavsiye ederim. Gaflet olunmaya!

İmdi, bu yazılanlardan anlaşıldı ki *tarikât* demek "şeriatın özü olan takva" demek imiş. Nitekim "Allah'a yakın kimselerin (mukarrebînin) kötülükleri, iyilerin iyilikleri mesabesindedir" hadis-i şerifi de bunu teyit etmektedir. Sonra, şu ayet-i kerimeler de hep takvayı övmektedir:

Allah indinde en sevgili ve değerliniz, takvası en fazla olanınızdır. (Hucurât/13)

Biliniz ki, Cenab-ı Allah'ın sevgili kullarına, her iki dünyada dert ve sıkıntılardan yana korku olmadığı gibi alacaklarının zayi olmasından yana da esef yoktur. –Adeta 'Böyle kurtuluş ve felah bulup keramete nail olanlar kimlerdir?' sorusuna cevaben:– Onlar şu kimselerdir ki Allah ve Rasulü'ne iman ederler ve Allah'a ittikâ edip muhalefetten sakınırlar. Dünya ve ahirette müjde onlar içindir. (Yûnus/62-64)

İsmail Hakkı Bursevî'ye göre velilik

İsmail Hakkı Bursevî, bu ikinci ayet-i kerimenin tefsirinde şöyle der:

Velilik iki kısma ayrılır. Biri genel, diğeri özeldir. Genel olanı tüm mü'minler arasında ortaktır. "Allah iman edenlerin velisidir; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır..." (Bakara/257) ayet-i kerimesinde geçen velilik budur. Özel olanı ise, sülûk sahiplerinden 'bütün mertebeleri aşarak Allah'a kavuşmuş, ulaşmış' (vâsılı-ilallah) olanlara has olup 'kulun Allah'ta yok olmasından ve Rab ile bekâsından'

ibarettir. Keramete gelince; velilikte biri kevnî, diğeri kalbî olmak üzere iki türlü keramet vardır. Kevnî kerametler velilik için şart değildir; çünkü, bu tür kerametler İslâm milletinin dışındakilerde de bulunur. Ancak, kalbî kerametler velilikte şarttır; ki bu da ilahi ilimlerle rabbanî maariftir. Kevnî ve kalbî kerametler bazan tek bir kişide toplanır. Şeyh Abdülkadir Geylani ile Şeyh Ebu Medyen el-Mağribî (k.s) gibi. Çünkü, keramet hususunda, Doğdakilerden Abdülkadir, Batıdakilerdense Ebu Medyen gibi kimse gelmemiştir. Bazan Allah'ın varlığı içinde yok olan (ehl-i fenâdan) pek çok kamil insanda kalbî kerametler bulunur, ama kevnî kerametler bulunmaz. Su üzerinde yürümek, havada uçmak, kısa bir süre içinde uzun mesafeler kat' etmek vb. gibi kevnî kerametler, istidrac yollu, bazan ruhbanlardan ve filozoflardan da sudur etmiştir. Bu gibi alametler ve olağanüstü haller, riyazatta bulunan ruhbanlarla filozofların ruhani tasfiyeleridir. Demek ki, ruhbanlarla filozofların böyle kerametlere sahip olmalarının sebebi riyazat imiş.

Malum ola ki, muttakiler hakkında bunlara benzer daha nice övücü ayetler varsa da, arif olana zikredilenlerin de kafi olduğunu bildiğimden bu kadarla yetindim.

El almanın aslının olmadığı

İmdi, Kur'ân ayetleri ile velilik bahislerinden özetle ortaya çıktı ki tarikat denilen şey aslında şeriattan farklı birşey değildir.⁶ Nitekim, müfessirlerin, hadis şârihleri

⁶ Siyak sibaka göre, bu cümlenin "Şeriattan farklı birşey olmadığına göre tarikat şeriat demektir" şeklinde değil, daha ziyade "Farkı yoksa, şeriat dururken tarikata ne gerek vardır" şeklinde anlaşılması daha uygundur. Nitekim, devamında Süyuti'den yapılan alıntı da bunu desteklemektedir.

olan muhaddislerin, büyük müctehid imamların ve din alimlerinin kitaplarında açıkladıkları yol, takva yoludur.

İmam Süyuti *Hâvî* nam kitabında şöyle buyurmuşlardır:

Bir sufi bir şeyhten ahid ve el (inâbe) aldıktan sonra onu bırakıp bir başkasından el alacak olsa, bu mürid birinci inâbe üzere mi, yoksa ikincisi üzerine mi kalmalıdır?" diye sorulacak olursa deriz ki: Bu müride gerek önceki, gerekse de ikinci ahid ve inâbeden hiçbirisi lazım olmadığı gibi bunların da aslı yoktur.

Bunu da, *Fetavâ-yı Hayriyye*'nin kenarında bulunan *Fetavâ-yı Hamidiyye*'nin ikinci ciltinin 369. sayfasında yazmıştır.

Gelelim velilikteki kerametlere... Bundan murat da kevnî kerametler olan suda yürümek, havada uçmak, duvar arkasında ve yeraltında olanları görmek gibi şeyler olmayıp, kalbî kerametler olan ilahi ilimler ve rabbanî maarife aşına olmak imiş.

Allah, Hz. Peygamber hürmetine bizi ve sizleri bununla rızıklandırın! Âmin!

Böyle olunca, Şeyh Efendi'nin kitabının 56. sayfasındaki "Şeriat ile tarikat ilimleri başka başka şeylerdir" şeklindeki yorumunun düşünülmesi gerekir. Gaflet olunmaya!

Onuncu makale

Tasavvuf ilminin tarifinin

Şeyh Efendi'nin dediği gibi olmadığı

Söz konusu kitabın 91. sayfasındaki "Her ilmin konusu ve amacı olduğu gibi tasavvuf ilminin de vardır.

Tasavvuf 'Öyle bir haldir ki dil ile anlatılamaz' şeklinde tarif edilir; yani o, dil ile tarif olunabilecek birşey değildir. Ancak vicdanen anlaşılabilir" sözünden birşey anlaşılmıyor. Çünkü, "Öyle bir haldir ki dil ile anlatılamaz" demenin manası "Tasavvuf, lisan ile bilinemeyecek bir haldir" demektir. Mana böyle olunca, tasavvufa vâkıf olmak için, mutasavvıflık iddiasında bulunan kimselerin halini, yani tavır ve gidişatını gözleyip öğrenen kimsenin de mutasavvıf olması gerekir, öyle değil mi? Yok bu mana yanlıştır, hal demek kalp ilmi ile tefsir olunur denilirse, Arapça ve nahiv kaidelerine göre tarif "Tasavvuf, bir haldir ki dil ile tarif edilemez" demek olur. Bu durumda manası "Tasavvuf, dil ile öğrenilemeyecek bir kalp ilmidir" demek olur. Böyle olunca da, bu kalp ilmi öğrenme, öğretme, çalışma, riyazat ve müşşidin irşadı ile olmayıp olsa olsa Allah Teala'nın dilediği kulunun kalbine ilkâ-ilham etmesiyle olmuş olur. Nitekim, üçüncü makalede açıkça beyan olunmuştur. Acaba böyle midir? Bu iki manadan hangisi alınsa "Tadmaya bilmez" fehvâsı gereğince, ilk manaya göre, layıkıyla tadılacak birşey olmaması hasebiyle hükümsüz kalır veyahut verilen ikinci manaya dahil olur.

Kısacası, bu iki manadan hangisi kastedilirse edilsin, bu hususta şeriat ilmi tasavvufa dahil olmamış olur. "Evet öyledir" diyen olur ise, –Allah korusun– büyük bir tehlikeye düşmüş olur.

İbn Arabî'nin tasavvuf tarifi

Şeriatla âmîl alimin, tasavvufa

girmeksizin zü'l-cenâhayn olacağı

Bendeniz, tasavvufun tarifini *Fütuhât*'ta şöyle görmüşüm:

Tasavvuf ilahi ahlak denilen şer'î âdâba zâhiren ve bâtinen vâkıf olmak demektir.

Bazan da, "*Tasavvuf*, ilahi sıfatların tecellisi için güzel ahlak ile vasıflanmaya ve hilafından kaçınmaya da denilir" dedikten sonra "Bizce *tasavvuf* demek, kulluğa layık güzel ahlak ve niteliklerle muttasıf olmaktır. Doğru ve tam olanı da budur" demiştir.

Şeyh Muhyiddin-i Arabî'nin tarifi nasıl, doğru mu? Doğru ise ne âlâ, değil ise Muhyiddin'i bu zümreden çıkaralım. Lakin Muhyiddin-i Arabî'nin bu tarifine bakılırsa, şeriatla amel eden her alimin, hiçbir şeyhe intisap etmeksizin, "hem zahir, hem de bâtın ilmine sahip" (zü'l-cenâhayn) ve mutasavvıf olacağından şüphe edilemez.

Öyle ya... Darendeli Şeyh Efendi'nin tarifine bakılırsa tasavvuf dibi görünmedik bir kuyu olur. Doğrusu buna da herkes cesaret edip, dibi görünmedik bardaktan su içemez.

Bu konuda, Seyyid Şerif ve başkaları da tasavvufu dile gelecek şekilde tarif etmişlerse de sözü uzatmaktan kaçınıyoruz.

Onbirinci makale

Şeyh Efendi'nin bâtın ilminin esası hakkındaki çıkarımlarının maksadı ile örtüşmediği

Bâtın ilminin esası

Sözkonusu kitabın 106. sayfasında bâtın ilminin esası hakkında şöyle denilmektedir:

Bu ilmin esası da Hz. Peygamber'den müteselsilen gelmiştir. Ebu Hüreyre'nin (r.a) 'Ben Rasulullah'tan iki ilim aldım. Birini insanlara tebliğ ettim. Öbürü-

nü söylesem boğazımı keserlerdi' buyurduğu ilim, işte bu ilimdir. Bunu bazı kitaplarda tevîl etmişler ve 'Rasul-i Ekrem (s.a.v) Ebu Hüreyre Hazretleri'ne Kerbela vakasını ve daha bazı şeyleri haber vermiştir; Ebu Hüreyre'nin dediği bunlardır' demişlerse de öyle olmadığı birkaç açıdan isbat olunur.

Bu rivayet, *Buharî-yi Şerif*'te "Ebu Hüreyre Hazretleri 'Rasulüallah'tan (s.a.v) iki kap yahut iki dağarcık almıştım. Birini herkese yaydım –ki meşhur sünnetler demektir–; diğerini ise yaymadım, ki bunlar birtakım fitnelere ilgili haberler idi. Bu ikincileri yaymış olsaydım boğazımı keserlerdi' buyurmuştur" şeklinde geçmektedir.

Aynî'nin görüşü

*Buharî-yi Şerif*i şerh eden Aynî merhum bu hususta der ki:

Ebu Hüreyre Hazretleri'nin koruyup haber verdiği birinci kaptan maksat meşhur sünnetlerdir. Haber vermediği ikinci kaptan maksat da, çıkacak birtakım fitnelerin haberleri idi. Bazıları da "İkinciden maksat, kıyamet alametleriyle ilgili hadislerle beraber; Hz. Peygamber'in, bu dinin, Kureyş'in sefih delikanlıları eliyle bozulacağını bilmesi idi. Nitekim Ebu Hüreyre Hazretleri, zalim yöneticilerin isimlerini, hallerini ve kötülüklerini can korkusundan dolayı haber vermezdi; ancak, Hicret'in 60. yılında hilafete geçen Yezid'in halifeliğine işaret ve kinaye olarak 'Altmış'ın başından ve çoluk çocuğun yöneticiliğinden Allah'a sığınırım' diye dua ederlerdi. Cenab-ı Allah'ın da duasını kabul etmesiyle, Yezid'in hilafetinden bir yıl önce vefat etmiştir. Murat budur" demişlerdir.

Aynî merhum daha sonra der ki:

Mutasavvıflar, bu rivayeti, 'Öncekinden murat ah-

kam ve ahlak ilmidir; ikinciden murat ise İslamî ve imani prensiplere aykırı olmaksızın, irfan sahiplerinden ulemâ-i billaha mahsus sırlar ilmidir' şeklinde tevîl etmişlerdir.

Öyle ise, bendenizin şu değerlendirmesi kabul edildiğinde, Şeyh Efendi'nin kitabının 107 ve 108. sayfalarında yazdığı tevillerin itibara alınmayacağını zannederim.

Onikinci makale

Şeyh'in Kilisli Mühürücü Baba'ya gayz ve gazapla yaptığı haksızlık Fazlullah-i Hurûfî

Sözkonusu kitabın 112. sayfasından 180. sayfasına kadar tahkir-amiz "Torbacı", "Torbacı" diye hitap ettiği zatın doğum yeri neresidir ve ismi nedir bilmem. Fakat, duyduğuma göre, pek çok tarikata girip çıkarak, Osmanlı ülkesinin pek çok yerinde gezip dolaştıktan sonra Halep vilayetinin Kilis kasabasına yerleşmiştir. Ve burada "Mühürücü Baba" diye meşhur olduğu gibi diğer eserlerinde de "eser-i Hakkak" diye yazmaktadır.

İşte bu Mühürücü Baba; VII. asırda gelmiş ve Karâmita mülhidlerinden kalmış olan ve kâh peygamberlikten, kâh ilahlıktan dem vuran Fazlullah-i Hurûfî ve mensuplarından olup bugün "Bektaşî tarikatındanız" iddiasında bulunan Bektaşîlerin bâtil ayin ve görüşlerini din kardeşlerine göstermek için, Fazlullah'ın halifelerinden Feriştahoğlu'nun –"Haydi yüzünü Mescid-i Haram'a (Kâbe'ye) doğru çevir!" (Bakara/144) ayet-i kerimesinden murat, Fazlullah-i Hurûfî ile onun halife ve dedelerinin yüzlerine secde etmektir" demesi; Allah'a sığınırız, "O (kıyamet) gün(ü) herşeyin aslı meydana çıkar, korku ve dehşet son haddine varır ve onlar secde-

ye davet edilirler” (Kalem/42) ayet-i kerimesinden murat, iki uyluk arasındaki uzva secde etmektir” demesi ve tüm müfessirleri tekfir etmesi vb. daha birtakım küfür ve saçmalıkları içeren– *Aşk-nâme-i İlahi* adındaki kitabıyla ilgili bir eser yazmıştır. Mühürücü Baba bu eserinde, içindeki küfürlerden dolayı bu kitaba *Aşk-nâme-i İlahi* denilmesini doğru bulmayıp *Küfür Torbası* demenin daha uygun olduğundan, ismine *Küfür Torbası* demiştir.

İşte bu Mühürücü Baba *Küfür Torbası*'nı yazdıktan sonra, tarikat davasında bulunan bazı kimseler, zikrolunan Fazlullah-i Hurûfî ile bağları olan ve bugün Hacı Bektaş-ı Veli'ye mensup oldukları iftira ve iddiasında bulunan Bektaşî menhusları; Fazlullah-i Hurûfî'nin yazmış olduğu ve daha sonra halifelerinin tertip ettikleri *Câvidân* adındaki altı nüsha kitabı, dedelerle müridleri sır diye çok gizli tutarak 1288 (1871) yılına kadar saklamışlardı. Ancak, nasılsa bu tarihte, bahsi geçen *Câvidân*lardan Feriştahoğlu *Câvidân*'ını basarak müslümanlar arasında yaymaya cüret etmişlerdi.⁷ Böylece, kitapları ulemanın eline geçtiğinde, merhum İshak Efendi ve başkaları, mü'minlerin, bu sapık tarikatlara düşmemeleri için bunların hallerini herkese yaymışlardır.⁸

⁷ *Aşknâme*, Fazl Yezdan'dan Abdülmecid İzzeddin Firiştahzâde, tarih ve yer yok, taş baskı. İki baskı: 183 ve 127 s. (Özege, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*, c. I, s. 85, nr. 1202, İstanbul, 1971).

⁸ İshak Efendi'nin eserinin adı *Kâşifu'l-Esrâr ve Dâfi'u'l-Eşrâr*'dir: İstanbul, 1291 (1874), 174 s.; 2. bas. İstanbul, Şeyh Yahya Efendi Matbaası, 173 s. (Özege, *age*, c. II, s. 838, no: 10358, İstanbul, 1973). Bektaşîliğe karşı tavırları yumuşayan idarecileri uyarmak ve Bektaşîliğin dine aykırı görüşlerini iptal etmek için kaleme alınan eser, daha ziyade Hurûfîliğe reddiye mahiyetindedir. Kitap; 1. Fazlullah-ı Hurûfî

Zannediyorum, Mühürücü Baba; tarikat davasında bulunanlardan bazıları “Bizler Bektaşîyiz!” dedikleri halde gerçekte Fazlullah-i Hurûfî kolundan olduklarından; bazıları da onlardan değilse de onların “sır” diye aralarında gizli tuttıkları *Câvidân*larından haberleri olmadığundan, mutasavvıfların iyilerinden zannederek onları taklitle nazım ve nesir halinde bazı sözler söyledikleri için; bu gibilerin, yani onları takliden şiirler söyleyenlerin sözlerini de sözkonusu *Torba*'sına ek yaparak hikaye yoluyla aktarmıştır. Bundan maksat, onların küfürlerine hükmetmek olmayıp, “Şu gibi sözler de Bektaşî ayinine uymaktadır” diye birtakım ilaveler yazmıştır.

Darendeli Şeyh Efendi bu ilaveye de *Küfür Torbası* adını verdiğiinden, sorumluluğu kendisine ait değil midir?

Hakkın Mühürücü Baba tarafında olduğu İsmail Hakkı Bursevî ve Fazl-ı Yezdân

Şeyh Efendi, Mühürücü Baba'nın ilaveye alıp iliştirdiği yerlerin bazısında onu haksız çıkarmak amacıyla, *Marifetnâme*'ye ilişmesini reddetmiştir. Öteden beri bendeniz de onun bu itirazını gördüğümde kabul etmiş idim.

Mühürücü Baba'nın, İsmail Hakkı Bursevî'nin şu nazmına olan itirazına gelince...

ile Bektaşîliğin temel prensiplerinin; 2. Abdülmecid Firiştahoğlu'nun *Aşk-nâme* adlı eserinin; 3. *Câvidân-nâme*'lerde yer alan dine aykırı görüşlerin eleştirildiği üç bölüme ayrılmıştır. İshak Efendi, kitabında ağır tahkir içeren bir üslup kullanmakta, bir Bektaşî tekkesine yerleşen Fazlullah'ın halifesi Ali el-A'lâ'nın Bektaşîlere Hurûfîliği öğrettiğini savunmakta ve Bektaşîleri tekfir etmektedir. Yazar ve kitap için bkz. Mustafa Kara, “İshak Efendi, Harputlu”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXII, s. 532, İstanbul, 2000.

Benim bir âşnâ-yı bahr-i hicrân
Benim bir mübtelâ-yı derd-i isyân
Benim bî-mâye-i bâzâr-ı irfân
Benim bî-vâye-i meydân-ı ihsân
Benim hâlim değildir sana pinhân
Bana rahm et gözüm yaşın sil ey cân
Kapundur mesned-i eşrâf-ı insân
Tapundur cilve-gâh-ı sırr-ı sübhân
Benim gibi gedâya eyle ihsân
Bana bir himmet et ey Fazl-ı Yezdân
Bugün zîrâ Mesîhâsın dem eyle
Devâ kıl hastaya bir merhem eyle

Evet, Şeyh Efendi, Mühürücü Baba'nın İsmail Hakkı Bursevî'nin bu nazmına olan itirazını kitabının 131. sayfasında "Bu münacat Peygamber Efendimiz'edir. Fazl-ı Yezdan demekten muradı da, 'Sen Allah'ın fazl u ihsân-ı'nın!' demektir. 'Mesîhâsın dem eyle!' demekten kastı da 'Nasıl ki Hz. İsa ölüleri diriltti, sizin de hükmünüz onun gibi geçerlidir. Bu fakire bir nefes eyleyin de, ölü hükmüne varmış olan kalbimi diriltin!' demek değil midir?" şeklinde tevile kalkışmıştır.

Ancak, merhum İsmail Hakkı'nın, *Divan*'ının⁹ 102. sayfasındaki terci-i bendinin başında "mürşide hitap/ hitab-ı mürşid-müseddes" diye yazmasına bakılırsa, Şeyh Efendi'nin tevilinin yerinde olmayıp muradın Mühürücü Baba'nın dediği gibi olmasını gerektiriyor, değil mi? Hem de İsmail Hakkı merhumun, *Muhammediyye Şerhi*'nin birinci ciltinin 58 ve 307. sayfalarında Fazl-ı

⁹ *Divan-ı İsmail Hakkı*, İsmail Hakkı Bursavi Şeyh, Bulak, Bulak Matbaası, 1257 (1841), 161+55 s.; İstanbul, Vezir Hanı'nda, 1288 (1871), 138+47 s. (Özege, *age*, I, s. 290, nr. 4163)

Hurûfî ile halifelerinden Nesimi'den seçme ibarelerine de bakılırsa Mühürücü Baba'ya hak verildikten sonra bir de hil'at giydirilir zannederim.

Bu kusur dolu aciz kulun bu hususta tahkikata kalkışmaktan maksadı İsmail Hakkı merhumu zor durumda bırakmak değildir. Zannım şudur ki, İsmail Hakkı, Fazlullah-i Hurûfî'nin nasıl bir kafir olduğunu ve ne gibi gizli halleri bulunduğunu bilemeyip tahkik edemediğinden o sırada öyle sözlere cesaret etmiştir. Ancak buna "Allah onun günahını bağışlasın ve onu affetsin!"-den başka birşey diyemeyiz. Burada, Şeyh'in "Nazımdaki Fazl-ı Yezdân kelimesinden murat 'Siz Allah'ın fazl u ihsanısınız' demektir" demesine karşılık, malumat kabilinden şurasını arzedeyim ki, Fazlullâh-i Hurûfî'ye bazan Fazlullâh-i Hurûfî, bazan Fazl-ı Hurûfî, bazan Fazl-ı Yezdân, bazan da Fazl-ı Na'îmâ denilmektedir; gaflet olunmaya!

Şeyh Efendi'yi, Mühürücü Baba'yla ilgili şu iki meselenin birinde haklı, diğerinde haksız görüyorum. Diğerlerinde de isabet edemediğini kesin bildiğimden onları da uzun uzadıya ele alarak Şeyh Efendi'yi reddedemedim. Çünkü, başına her külah koyan gerçek derviş olamadığı gibi, başına her kümbet yapılan da evliya olamaz. İnsaflica, derinlemesine inceleyerek söz söylemeli, hakkı aramalıdır; yoksa, tevili olmadık kelam olmaz. Ancak, olur olmaz her sözü araştırmaya ve tevile kalkışmanın da şaşkınlık alameti olacağı kuşkusuzdur. Öyle ise, Şeyh'in, kitabının 102. sayfasından 180. sayfasına kadar kızgınlıkla ve bilmeyerek söylediği sözlerin itibara alınmayacağını okuyuculara arzedirim. Bu konuda zihne dokunan birşey olup da ben-denize bildirilirse, inceleme ve araştırmaya dayalı güzel bir risale kaleme alacağımı da şimdiden va'dederim.

Onüçüncü makale

Velilik ve kerametın Şeyh Efendi'nin dediği gibi meşhur olmadığı ve bunların tarifi

Sözkonusu kitabın 188. sayfasında şöyle denilmektedir:

Torbacı'nın küfrüne hükmettiği evliyaların veliliği Dođu ve Batı halkları arasında meşhurdur; kerametleri de tevatür derecesine varmıştır.

Öncelikle *velinin* tarifine bir göz atalım.

Akaid kitaplarında *veli* şöyle tarif edilmektedir:

Veli demek Allah'ın zatını ve sıfatlarını mümkün mertebe bilen, yani Allah'ı akaid kitaplarının açıkladığı şekilde tanıyan ve bilen demektir. Veli şu altı sıfata sahip olmalıdır. 1. Tüm şer'î emirlere uymalı ve bunda devamlı olmalıdır. 2. Tüm şer'î yasaklardan kaçınmalıdır. 3. Nefsin şehvetlerinden ve dünyevî zevklerden uzak durmalıdır. 4-5. Dünyadan yüz çevirip ahirete yönelmelidir. 6. Her halinde Allah'ı zikretmelidir.

Keramet ve veliliğin gizlenmesinin zorunlu olduğu ve Saçaklızade'nin velî tarifi

Bunun gibi daha birkaç şekilde tarif edilmişse de Saçaklızade merhum bir tarifinde buyurur ki:

Veli demek; Allah tarafından, gizlenmesi vacip olan kerametle desteklenmiş demektir.

Fakat, Şeyh Efendi'nin "Velilikleri Dođu ve Batı halkları arasında meşhurdur; kerametleri de tevatür derecesine varmıştır" demesine bakılırsa bir veli kerametiyle bilinmelidir ki yaygın şöhet ve tevatür sahibi olsun. Lakin Saçaklızade merhumun tarifine bakılır ise, "Kendi-

sinden bir keramet sâdır olan bir velinin onu herkesten gizlemesi üzerine vacibdir" diyor. Öyle ya, veli olanlar kendilerinden olağanüstü şeylerin sâdır olmasını zaten istemezlerdi. İsteksiz sâdır olan kerametın de gizlenmesi vacib imiş. Şu halde, zamanımızda şeriata bağlı, muttaki, vera' sahibi gördüğümüz kimselere hüsn-i zann ederiz, velidir diye hükmedemeyiz. Böyle olunca da velilikleri meşhur, kerametleri mütevatir kimse bulamayız.

Veliyi bilmenin Allah'ı bilmekten güç olduğu

Nitekim Şeyh Ebu'l-Abbas Hazretleri buyururlar ki:

Veliyi bilmek Allah'ı bilmekten güçtür. Çünkü, Cenab-ı Hakk zâtî, sübûtî ve fiilî sıfatlarıyla bilinir; ama, her ne kadar veli olanların zahirleri şer'î ahkamla bezenmiş, batınları ilahi ihtiyaç nuruyla nurlanmış olsa da, kendin gibi yeyip içen bir mahlukun veli olduğu nereden malum olacak?..

Bu yazdıklarımızdan anlaşıldı ki alim, şeriatla amel eden, takva sahibi kimselere hüsn-i zan beslenir, veli olduğuna hükmedilmez. Kitaplarda kerameti mütevatir olanlar ancak Hz. Asaf, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Halid, Hz. Sa'd vb. ashab-ı kiramdır. Diğerleri bunlarla kıyaslanamaz.

Ondördüncü makale

Şeriata aykırı olan rabitanın edille-i erbaa ile isbatlanmaya kalkışılmasının yanlışlığı Rabitanın ibtali hakkında tahkikat ve tafsilat

Sözkonusu kitabın 203. sayfasından 218. sayfasına kadar, zamanımızdaki sufi taifesinden ve Nakşî kolundan Abdullah Dehlevî'nin halifelerinden yalnızca Şeyh

Halid koluna mahsus olarak, Nakşî tarikatından Halidî kolunun en güçlü esası olan rabıtanın uzun uzadıya bahsedilmiş ve başında da şunlar yazılmıştır:

Ey aziz! Rabıtanın murat, sürekli mürşid-i kamilin huzurunda bulunarak ondan feyz almaktır. Huzurunda mümkün olamadığı takdirde onun suretini tahayyül edip canlandırarak daima huzurunda bulunurcasına feyiz alıp medet talep etmek; Allah'a ve Rasulü'ne vesile ve vasıta oldukları için "Vesileler/araçlar amaç/maksat hükmündedir" nüktesince onu sevmektir.

Hariçten işittiğim gibi bizzat Nakşîlerin hatm-i hâceğân meclislerinde ve zikir esnasında şeyhlerin meclislerinde bulunan müridlere hitaben "Rabıta-i şerife!" dediklerini de defalarca görüp duyduğumdan, bendeniz, bu hususta gözleme dayanarak ve insaf dairesinde derim ki: Doğrusu, iman sahibi olup da Allah ve ahiret yoluna girmiş olanlara bu gibi yakışıksız tavsiyelerde ve yersiz tembihlerde bulunmak aklen ve naklen o kadar çirkin birşeydir ki bugün bunu öğrenecek diğer milletlerle yabancıların, ayıplayıp kınayarak güleceklerinden şüphe olunamaz.

Rabıtanın aklen çirkin oluşunun delili

Zamanımızda müridler erkek ve kadın olmak üzere iki kısma ayrıldıkları gibi tabii şeyh, yani halife de hem erkekten, hem kadından olacaktır. Mesela bir şeyh efendi müridlerine "Gerek hazır olduğum, gerekse de olmadığım zamanlarda ve zikir esnasında beni hatırlayın!" dese ve bu rabıtayı da müridi olan bir kadın yapıp "Şeyh efendi hayalimden ve hatta kucağımdan hiç gitmiyor" dese –nitekim böyle şeyleri işitiyoruz–; eğer bu rabıtayı bir kadın halife erkek müridlerine emredip, on-

lar da bu rabıtayı yaparak "Mürşidemizi hayal ve kucağımdan gidermeyiz!" deseler, ey ehl-i iman, insaflica düşünüp bunlara ne demeli? Hayalde olan bu rabıtanın dış dünyada ne gibi kötü sonuçlar vereceği az bir düşünce ile anlaşılır zannederim.

Soru: Kadının şeyhin huzuruna gelip el alması yahut erkek bir müridin kadın halifeye intisap etmesi nasıl olacaktır?

Cevap: Kur'ân ayetlerine ve şeriatın hükümlerine ters ve aykırıdır. Özellikle kadınların el almak ve intisap için şeyhe gitmelerine kocalarının engel olmaları gerekir. Şayet engel olmazlarsa şeriat hakimleri tarafından bu tür kocaların cezalandırılmaları gerektiği fıkıh kitaplarını inceleyenlere gizli değildir.

Rabıtanın naklen caiz olmadığı delili

Rabıtanın naklen caiz olmadığı delili "O'nun berisinden (Allah'tan aşağıda başka) birtakım veliler tutunanlar 'Biz onlara (başka bir sebeple) değil, bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz' derler." (Zümer/3) ayet-i kerimesidir. Zira, bu ayet-i kerimenin tefsirinde gerek *Rûhu'l-Beyân*, gerekse de diğer tefsirlerde buyurulmuştur ki:

Mü'minler, müşriklere 'Yeri ve göğü kim yarattı?' diye sorduklarında 'Allah yarattı!' dediler. Mü'minler, 'Yeri ve göğü Allah yarattı da niçin putlara ibadet edip onlara tapıyorsunuz?' dediklerinde müşrikler 'Bizim bunlara ibadetten maksadımız, ancak Allah'a yakınlığa vesile olmalarındandır' cevabını verdiler.

Allah Teala Hazretleri müşriklerin bu bozuk hallerini şu şekilde bildirmektedir:

Allah'ın dışında, putları, melekleri, Üzeyr, İsa ve başkalarını dost edinen müşrikler 'Biz bunlara ibadet etmeyiz, ancak bunlar şefaathı ile bizi Allah'a yaklaştırmaktadırlar' derlerdi.

Diğer bir ayet-i kerimede de şöyle buyurulmaktadır:

Müşriklerden bazıları Allah Teala'dan başkasına, yani putlara ibadet ederler; Allah Teala'ya eşler koşup Allah'ı sevdikleri gibi onlara da muhabbet, itaat ve tazimde bulunurlar. (Bakara/165)

Bu konuda İsmail Hakkı buyurur ki:

Sufiler ve arifler "Allah'tan başka hangi şey kalbini meşgul ederse onu kalbinde Allah'a eş ve benzer kılmış olursun. Buna da 'Gördün mü o ilahımı hevâsı edineni!..' (Furkan/43; Câsiye/23) ayet-i kerimesi delalet eder" demişlerdir.

Malum ola ki, bu konuyla ilgili olarak Kur'ân-ı Kerim'de pek çok ayet-i kerime olduğu gibi, tefsir kitaplarına müracaat olunursa sözlerimin doğruluğunun ortaya çıkacağı ilgililerine ve erbabına gizli değildir.

Hoca Seyyid Hafız Efendi'nin

rabıta hakkındaki görüşleri

Büyük ilim adamı Hoca Seyyid Hafız Efendi rabıtanın ibtâli hakkındaki matbu risalesinde¹⁰ buyurur ki:

¹⁰ Burada matbu denilmesine rağmen elde edemediğimiz eserin yazma bir nüshası Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Hâfız Seyyid Hoca, *Risâle fî-İbtâli'r-Râbita*, MÜİF Ktph., genel, nr. 6941, ek-8, vr. 1b-8a: "Râbita", Necdet Tosun, *TDVİA*, c. XXXIV, s. 379, İstanbul, 2007.

Ey aziz kardeş!

Tarikatın feyiz kaynağı sayılan ve *rabıta-i şerife* diye isimlendirilen kötü-bozuk şey, putperestlikten ibaret, şeriata aykırı şeytani ve şirk türünden bir keyfiyettir. Eğer 'Rabıta hakkında Şeyh Halid Efendi'nin ve başkalarının risaleleri¹¹ ve cevazı hakkında delilleri vardır' diyecek olursan; bunların hepsi incelenmiş ve delillerinin 'örümcek yuvasından daha zayıf' olduğu sonucuna varılmıştır.

Rabıtanın şeriatta olup olmadığını öğrenmek için tefsir, hadis ve tasavvuf kitapları araştırılmışsa da varlığını gösteren birşey bulunamamıştır. Bilakis 'son dönem cahil sufilerinin uydurduğu, tevhide aykırı, dinde büyük bir fitne'dir.

Ey aziz kardeş! 'Sen zahir ulemasındansın, bâtın yüzünü bilmezsin!' diyecek olanlara derim ki: Bendenizin, Hâlidî tarikatından icazetle birlikte hilafetim de vardır; bir yönelişte yedi-sekiz müridi kendinden geçirir iken bu bozuk rabıta yüzünden Allah Teala terketmeme hidayet eyledi. Saptırmaktan ve saptırılmaktan Allah'a sığınırım.

Ey kardeş! Bu makamda söz çoktur. Ancak, anlayana -Allah'ın izniyle- işaret kafidir.

Şirkin çeşitleri

Bu risalenin "tevhide aykırı, dinde büyük bir fitne" dediği yerin haşiyesinde şöyle denilmektedir:

Rabıtanın tevhide aykırı oluşu, şirkin altı çeşidinden üçüncüsüne dahil olmasındandır. Nitekim Ebu'l-Bekâ, *Külliyat*'ında der ki:

¹¹ Ziyaüddin Hâlid Bağdadi, *Tercüme-i Risale-i Halidiye, Rabıtanın Bid'at Olmadığına Dair Risale*, çeviren: Şerif Ahmed b. Ali, 1265/1849, Kahire, Matbaatü'l-Mısru'l-Mahrûse, 53 s. (Özege, *age*, c. IV, s. 1822, nr. 20656)

Şirk altı çeşittir.

1. Bağımsız şirk (şirkü'l-istiklal). Müstakil/farklı iki ilaha inanmaktır. Mecusi taifesinin şirki gibi. Zira bu taife –hâşâ– ‘İlah ikidir, biri nur-aydınlık olup hayrı yaratır; diğeri karanlıktır, şerri yaratır’ diye –Allah korusun– hezeyanda bulunurlar.

2. Parçalı şirk (şirk-i teb'îz). İlahın birkaç parçadan oluştuğuna inanmaktır. Hristiyanların şirki gibi; bu taife ‘Asıl manasına olan uknum üç uknumu da içe-rip –haşa– Hak Teala bu üç uknumdan oluşmuştur, ki biri ruh, biri hayat, üçüncüsü de ilim uknumudur. Sonra, bu uknumların birbirinden ayrılması da caiz olup, ayrıldıklarında da müstakil birer ilah olurlar ve birleştiklerinde üçü bir ilah olur. İmdi bu uknumlardan ruh uknumu ayrılıp İsa'nın bedenine hulul ederek yahut Meryem'in rahmine girerek İsa şeklinde zuhur etti. Bundan dolayıdır ki İsa hastaları iyileştirdi ve ölüleri diriltti’ diyerek –Allah saklasın– şirk koştuklarından bunların şirklerine ‘parçalı şirk’ denilmiştir. Adeta ‘İsa ilahın bir parçasıdır’ demek gibidir. Allah Teala bundan yüce ve münezzehtir.

3. Yaklaşma-yakınlaşma şirki (şirk-i takrîbî). Allah'a yakınlaşmak için Allah'tan başkasına ibadet etmektir. Kadim cahiliye insanların şirki gibi; bunlar, şu batıl düşünce ile putlara ibadet ederlerdi: ‘Hak Teala yücelerin yücesinde, bizlerse aşağıların aşağısında olduğumuzdan O'na aracısız yaklaşmamız ve ilahi feyzin bize ulaşması mümkün değildir. Ateşin yaş oduna tesir edebilmesi için her halükarda bir vasıta gerekir; bu da kuru odun vasıtasıyla olur. Bunun gibi, kutsal aleme yaklaşmakla ilahi feyzin eserinin bize ulaşması için de bir vasıta lazımdır. Böyle olunca, bizim putlara tapmamız, onları ilah edindiğimizden değildir. Yaklaştırıcı-yakınlaştırıcı suretler olmaları hasebiyle putlar, ilahi

feyzin Hak'tan suret sahibine, suret sahibinden surete, suretten de bize ulaşmasında Hak ile aramızda vasıta olup, bizim putlara tapmamız Hakk'a yaklaşmak içindir’ şeklinde bâtil bir inanca sapmış ve mutlak küfre düşmüşlerdir. Allah'a sığınırız.

İmdi, bazı mel'unların feyiz kaynağı saydıkları çirkin-rezil *rabitanın*, zikir olunan bu *yakınlaşma şirkin*den ibaret olduğunu, akıldan azıcık nasibi olan herkes anlar. Bundan dolayıdır ki, İslamiyet'ten kaçmayıp din gayretine sahip olan müslüman kardeşlerimiz bu tür deccallerin ayartmalarına ve hilelerine aldanmayarak dini muhafazaya çalışmaları gerekir.

4. Taklit şirki (şirk-i taklid). Birilerine uyararak, Allah Teala dışında birşeye ibadettir. Son dönem cahiliye insanların şirkleri gibi, ki seleflerini takliden putlara taparlardı. Mü'minler tarafından ‘Niçin böyle yapıyorsunuz?’ denildiğinde ‘Baba ve dedelerimizi bu yolda bulduk’ diye cevap verirlerdi.

5. Gaye şirki (şirk-i ağrâz). Hakk'a ibadetin ihlasla yapılmayıp riya, bir garaz için yapılmasıdır.

6. Sebep şirki (şirk-i esbâb). Eşyanın tesirini tabii sebeplere bağlamaktır. Filozofların, tabiatçıların ve bunlara uyanların şirki gibi.

Bu bahsedilen altı şirkten ilk dördü icma ile küfürdür. Beşincisinin hükmü icma ile günahdır (ma'siyettir), küfür değildir.

Altıncısının hükmünde ayrıntı vardır. Şöyle ki: ‘Tabii sebepler eşyada kendiliğinden tesir eder’ diyenlerin kafirliğinde icma olduğu belirtilmiştir. ‘Tabii sebepler, Cenab-ı Allah'ın kendilerine verdiği kuvvet vasıtasıyla eşyaya tesir eder’ diyenlere ise fâsik denilmiştir.

Yukarıdan beri, Seyyid Hafız Efendi'nin risalesinin haşiyesinden nakledilenler burada son buldu.

Vesile ve bu konudaki yanlış görüşler

Gelelim Şeyh Efendi'nin kitabının 211. sayfasında yazdıklarına...

Burada, Şeyh Halid'in rabıta hakkındaki risalesini taklit ederek ve ona uyararak rabıtanın edille-i erbaa ile caiz olduğunu isbatlamaya kalkışıp, "Ey o bütün iman edenler! Allah'(a isyan)dan kork(up korun)un ve O'na yaklaşımaya vesile arayın (mücerret iman ve korkuyla yetinmeyin; Allah'a yakınlık için güzel ameller de işleyin!)" (Mâide/35), 213. sayfasında "Ey o bütün iman edenler! Allah'tan korkun ve sâdıklarla beraber olun!" (Tevbe/119) ayet-i kerimelerini delil getirmesinin ve ilk ayetteki *vesile* kelimesi ile ikinci ayetteki "sâdıklarla beraber" lafızlarını öteye beriye çekiştirmek ve keyfine ve re'yine göre mana vermek suretiyle şeriatın usulüne aykırı rabıta manasını çıkarmalarının, insanı doğru yoldan çıkarıp dalâlete saptıracağında şüphe olunamaz. Çünkü, tefsir alimleri "*Vesîleden* murat 'sizi Allah'a yaklaştıracak tâat (amel ve işler)' demektir" buyurmuşlardır. Özellikle *Rûhu'l-Beyân* sahibi (İsmail Hakkı Bursevî), müfessirlerin cumhurunca üzerinde ittifak olunan "yani salih amellerle yaklaşma/yakınlaşma" diye tefsir etmiştir. Merhumun bundan sonra "*Vesîle* demek hakikat alimleri ile tarikat şeyhleridir" demesinden de rabıta manasını çıkarmak, adeta Allah'ın kelamıyla eğlenip "Kur'ân'ı kendi re'yiyle tefsire kalkışan kafir olur" ilkesine muhatap olmaktadır.

Yine bu konuda, Seyyid Hafız Efendi'nin yukarıda zikrettiğimiz risalesinin haşiyesinde buyurulur ki:

Sapkınlığı şiar edinen bu güruh, umdelerinden birini şu ayet-i kerimeden çıkarmaktadır: 'Ey o bütün iman edenler! Allah'(a isyan)dan kork(up korun)un ve O'na yaklaşımaya vesile arayın (mücerret iman

ve korkuyla yetinmeyin; Allah'a yakınlık için güzel ameller de işleyin!' (Mâide/35). İmdi, kendi bâtil zanlarınca "*Rabıta*, Allah'a ulaştırın şeylerden olup Allah Teala'nın, kendisine vesile talebini emrettiği 'O'na yaklaşımaya vesile arayın (mücerret iman ve korkuyla yetinmeyin; Allah'a yakınlık için güzel ameller de işleyin!)" (Mâide/35) ayet-i kerimesi genel olmakla, rabıta da ayetin umumuna dahildir" şeklindeki çıkarımlarının her bakımdan batıl ve dolayısıyla hak yoldan çıkma olduğu açıktır. Çünkü, dinsizlerden (mülhidlerden) *Ta'limiyye* taifesi, 'Marifetullahı öğreticisiz öğretecek ve mürşidsiz irşat edecek bir yol yoktur. Bundan dolayıdır ki, Hak Teala, kendisine mutlaka vesile aranmasını emretti. 'Allah'a iman', talep edilecek şeylerin en büyüğü olup, bir öğretici ve mürşidden beklenen, Hakk'ın irşadlarıyla bilinip iman edilmesidir' şeklindeki çıkarımlarına Ehl-i Sünnet tarafından şöyle cevap verilmiştir: Hak Teala kendisine vesile talebini imandan sonra emredip 'Ey iman edenler! Allah'a takva edip O'na vesile arayınız!' buyurdu; Allah'a iman ise marifetten ibarettir. Eğer vesile arama emrinden murat marifetullahı öğretecek mürşit aramaksa, bu, zaten elde olan birşeyin ele geçirilmesini emretmek (hâsılı tahsil) kabilinden abes birşey olurdu. İmdi, *vesîleden* muradın, şeriata uygun olmak üzere, Allah Teala'nın rızasını tahsilde Hakk'a vesile olan ibadet ve tâat demek olduğu açıktır. Bu ayet-i kerime ile rabıtayı isbata kalkışan mülhidlerle dik kafalı/bildiğinden şaşmayan kimselerin *Ta'limiyye* mezhebini tuttukları ortaya çıkmış olur. Bunlara şöyle sormak gerekir: "Ayetin umumuna dahil vesilelerden ibaret olan ibadet ve tâatların tamamı şer'î delil ile sabittir. Mesela namaz vesîledir. Sabitliğinin şer'î delili de 'Namazlara dikkat edin, hele orta namaza!..' (Bakara/238) ayetidir. Keza oruç, zekat, hac, Hz. Peygamber'e salât u selam getirmek

ve diğerk ibadet ve tâatların herbirinin, şer'î delillerle sabit olarak 'O'na yaklaşmaya vesile arayın (mücerret iman ve korkuyla yetinmeyin; Allah'a yakınlık için güzel ameller de işleyin!)' (Mâide/35) ayetinin umumuna dahil oldukları kuşkusuz olup, iddia olunan rabitanın sübutu acaba hangi şer'î delil ile dir?"

Hâşiye sahibi, rabıtacıları bu konuda yeterince takdir ettiğinden, akıllı kimselere bu kadarı da yeterlidir diye biz de kısa tuttuk. Mahalline müracaat oluna.

İkinci ayette de Allah Teala Hazretleri buyurur ki:

Ey iman şerefiyle müşerref olan mü'minler! Cenab-ı Allah'ın razı olmadığı şeylerde Allah'tan korkup O'na sığının da iman ve ahdinde sadık olanlarla yahut sâdikîn zümresinden olun! (Tevbe/119)

Müfessirlerin çoğunluğu "Sâdiklarla beraber olun, 'sâdiklardan olun' manasınadır; yani 'Ey iman sahipleri! Sâdiklardan olun!' demektir; yahut 'Sâdiklar zümresinden ve onların dostlarından olun!' anlamındadır" şeklinde tefsir ettikleri gibi, kitaplarında rabıtayı ima edecek tek bir söz dahi görülmemektedir.

Yapılan bu açıklamalardan anlaşıldı ki, bu ayet-i kerimelerde rabıtayı çağrıştıracak hiçbir şey yok imiş; gaflet olunmaya!..

Zikir meclisi

Ve yine Şeyh Efendi; kitabının 214. sayfasında, edil-e-i erbaadan biri olan sünnetten "Onlar öyle bir topluluktur ki, kendileriyle oturanlar bedbaht olmaz" hadis-i şerifini delil getirip, "Hâdimî ile Sühreverdî'nin tefsirine göre 'kendileriyle oturanlar' ibaresiyle 'şeyhlerin meclisinde oturan sufiler' (celisü's-sufiyye) kastedilmiştir" dedikten sonra, ayet-i kerimeye verdikleri uydur-

ma mana gibi bundan da, "Oturmanın gerçeği-maddisi ve manevisi vardır. Gerçek oturuşta bulunulamazsa manen oturmaktır, yani şeyhin suretini tahayyül etmektir ve bu da rabıta demektir" diye çıkarımda bulunmuştur.

Bir hadis-i şerif ve zikir meclisi

"Onlar öyle bir topluluktur ki, kendileriyle oturanlar bedbaht olmaz" hadisinin tafsili şudur:

İmam Buhari ve İmam Müslim müttefikan Ebu Hüreyre'den (r.a), o da Hz. Peygamber'den (s.a.v) rivayet etmiştir. Peygamber Efendimiz buyurmuşlardır ki:

Allah Teala'nın, yollarda zikir ehlini arayan birtakım melekleri vardır. Bu melekler Allah'ı zikreden bir toplulukla karşılaştıklarında birbirlerine 'Aradığınız niza gelin!' diye seslenirler.

Melekler toplanıp kanatları ile o topluluğu dünya semasına kadar kuşatırlar. O topluluk ibadetlerinden çıktıklarında melekler semaya yükselirler.

Cenab-ı Allah, o topluluğun halini daha iyi bildiği halde meleklerle 'Nereden geliyorsunuz?' diye sorar. Onlar da 'Yerde seni zikreden kullarının yanından geliyoruz' derler.

Yine Cenab-ı Allah, o topluluğun halini daha iyi bildiği halde meleklerle 'Kullarım ne diyorlar?' diye sorar. Melekler de 'Yâ rab! O zikreden kulların senin zatını tesbih, tekbir, tahmid, tehlil ve temcid ediyorlar' derler.

Cenab-ı Allah meleklerle 'Bunlar beni gördüler mi?' diye sorar.

Melekler derler ki: Vallahi, zatını görmediler.

Allah Teala buyurur ki: Bunlar beni görselerdi halleri nasıl olurdu?

Melekler derler ki: Yâ rab! Onlar seni görselerdi sa-

na daha fazla ibadet, temcid ve tesbihte bulunurlardı.

Cenab-ı Hak buyurur ki: O kullarım benden ne istiyorlar?

Melekler derler ki: Yâ rab! Onlar senden cennet isterler.

Cenab-ı Hak buyurur ki: Bunlar cenneti gördüler mi?

Melekler derler ki: Vallahi yâ rab, bunlar cenneti görmediler.

Hak Teala buyurur ki: Bunlar cenneti görselerdi halleri nasıl olurdu?

Melekler derler ki: Yâ rab! Onlar cenneti görselerdi ona olan hırs, istek ve rağbetleri daha da artardı.

Cenab-ı Allah buyurur ki: Bunlar neyden ilticâ ediyorlar?

Melekler derler ki: Cehennem ateşinden!

Allah Teala buyurur ki: Bunlar cehennemi gördüler mi?

Melekler derler ki: Yâ rab! Vallahi bunlar cehennemi görmediler.

Allah Teala buyurur ki: Bunlar cehennemi görselerdi halleri nasıl olurdu?

Melekler derler ki: Bunlar cehennemi görselerdi ondan kaçışları ve korkuları çok daha fazla olurdu.

Ve yine melekler derler ki: Yâ rab! Bunlar senden mağfiret talep ederler.

Cenab-ı Allah buyurur ki: Sizi şahit tutarım ki ben onları mağfiret eyledim.

Meleklerden bir melek der ki: Yâ rab! Seni zikreden topluluğun içinde, kendilerinden olmayıp bir hâcet için gelmiş bir kimse vardır ki mağfirete layık değildir.

O zaman Allah Teala Hazretleri buyurur ki: Beni zikredenler öyle bir topluluktur ki; kendileriyle oturanlar da bedbaht olmayıp onlar hürmetine cennetlidir.

Meşârik şârihi, “Bu hadis-i şerifte geçen zikirten murat yalnızca tehlil vb. demek değildir. Bilakis Allah'ın rızasıdır, ki Kur'ân tilaveti, mü'minlerin duası ve dinî ilimleri tahsil demektir” açıklamasını yapmaktadır. Bunun hadis-i şerifin lafzından da anlaşıldığı ilgisine gizli değildir.

Rabitanın hadislerden çıkarılamayacağı

Yine sözkonusu 214. sayfada “(Allah indinde hayırlınız) görüldüklerinde Allah'ı hatırlatanlardır” hadis-i şerifi de rabıtaya delil getirilmiş ise de bendeniz, yaptığım araştırmada *Cami'-i Sağîr*'in ikinci ciltinin 92. sayfasında, hadis-i şerifin metninin Ahmed bin Hanbel ve İbn Mace Hazretleri tarafından Esmâ binti Yezid'den şöyle rivayet edildiğini gördüm:

Peygamber Efendimiz bir keresinde ashaba hitaben ‘Allah indinde hayırlı ve takvalı olanınızı haber vereyim mi?’ diye sordular. Sonra da –ashab-ı kiram ‘evet’ demişçesine– ‘Allah indinde hayırlınız, görüldüklerinde Allah'ı hatırlatanlardır’ buyurdular.

Şurası malumdur ki, bahsi geçen “Onlar öyle bir topluluktur ki, kendileriyle oturanlar bedbaht olmaz” ve “Allah indinde hayırlınız, görüldüklerinde Allah'ı hatırlatanlardır” hadis-i şeriflerinden rabıta manasının çıkarılmasına hadis şârihleri kitaplarında asla ima ve işarette bulunmadıkları gibi, özellikle rabıta manasının çıkarılması fıkıh usulü kaidelerine tamamen ve yukarıda tahkikane zikrolunan ayet-i kerimelerin ahkâmına esas itibariyle aykırı olduğu da ilim ehlinin insaflıları ve dinde müstakim olanlarınca açık ve kesindir.

Yine bilinmelidir ki, Şeyh Efendi'nin kitabınının 204. sayfasında usulcülerin “Vesileler/araçlar amaç/maksat hükmündedir” kuralı da rabitanın caizliğine delil ola-

rak getirilmiştir. Öncelikle rabitanın cevazına bu kurala hükmeden kimseye sorarız: Siz Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebinden misiniz, yoksa başka bir mezhepten mi? Eğer Ehl-i Sünnet iseniz deriz ki: Ehl-i Sünnet mezhebinde vesîlelerin, maksat/amaç hükmünde olabilmesi için meşru olmaları gerekir. Meşru değilse bu kurala dahil olmaz. Rabitanın ise, meşru vesilelerden olmayıp, müşriklerin ibadetlerinde putları kendileriyle Allah arasında vesîle kılmaları kabilinden olduğu yukarıda açıklandığından bu kural size delil olamaz.

Gazali ile Sühreverdi'nin kastı rabıta olmayıp anlık tahayyüldür

Yine, İmam Gazali'nin "Hz. Peygamber'i ve yüce zatını kalbinde hazır eyle ve sonra da 'Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi üzerine olsun ey nebi!' de!" sözü ile *Avârifü'l-Ma'ârif*'in "Hz. Peygamber'e (s.a.v) selam vermeli, onu kalbinin iki gözü arasında canlandırmalı ve Allah'ın salih kullarına selam vermelisin" sözleri rabitanın cevazına delil olarak kullanılmıştır; ancak, İmam Gazali "Hz. Peygamber'i kalbinde hazır eyle..." sözlerini içeren bölümün başında şöyle buyurmaktadır:

Bu kısım, amellerin en efdali olan namazın şartları, rükünleri ve vaktinde namaz kılanın kalbinde hazır bulundurması gereken şeylerin açıklanması beyanındadır.

Birkaç satır aşağıda da, "Efendisinden kaçmış suçlu, günahkar bir köle pişman olup da tekrar efendisinin huzuruna gelip korku ve utancından mahcup bir şekilde nasıl ayak üzere durursa, namaz kılan kimse de Allah'ın huzurunda öylece durur" diyerek, kıyam huzuru, bu sırada okunacak Fatiha ve zamm-ı sure ile bunların manalarını düşünme; rüku ve içindeki tesbih, da-

ha sonra tekbir ile kıyam ve bilahare iki secde ve bunlardaki tesbih ve tekbir... bunların herbirinde namaz kılan kimseye gereken huzur ve okumaları açıkladıktan sonra şöyle demiştir:

Namaz kılan kimse tahiyyata şer'î âdâb üzere oturup tahiyyatın manasını düşünerek okurken *es-Selâmu aleyke eyyühe'n-nebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtühûya* (Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi üzerine olsun ey nebi!) geldiğinde *aleyke* (üzerine) lafzında Peygamber Efendimiz Hazretleri'ni anlık olarak tahayyül etmeli ve hatırlamalıdır.

Bu tahayyülün anlık olması tahiyyattan önce gelen huzurdan anlaşıldığı gibi, namaz kılan kimse, *es-Selâmu aleyke eyyühe'n-nebiyyü* (Allah'ın selamı üzerine olsun ey nebi!) dedikten sonra, kendi nefesine ve tüm sâlih kullara selam ederek, *es-Selâmu aleynâ ve 'alâ-ibâdillâhi's-sâlihîn* (Bizlerin ve tüm sâlih kulların üzerine de selam olsun!) der. Daha sonra, gerek şehadet kelimelerinde, gerekse de salavat dualarında ve iki tarafına selamda lazım olacak huzur ve okumaları da ayrıntılı bir şekilde açıklamasından kuşkuya yer olmayacak şekilde anlaşılıyor ki tahayyülün anlık olup, şirk manasını doğuracak rabıta manasına olmadığı okuyuculara gizli değildir.

Yine, merhum Sühreverdi, *Avârifü'l-Ma'ârif*'te, "Hz. Peygamber'e (s.a.v) selam verir..." ibaresini içeren bahsin birkaç sayfa yukarısında, namaz kılan kimsenin namaza başladığında, kıyamda, okunacak Fatiha ve zamm-ı surelerde, rüku, secde, tesbih ve tekbirlerinde ne tür adâp ve huzurun bulunacağını açıklamakta ve Tahiyyat bahsine geldiğinde de şunları söylemektedir:

Namaz kılan kimse teşehhüde oturduğunda Tahiyyat'ı okur. Tahiyyat Allah'a selam olduğundan, na-

maz kılan kimse dediğini, yani okuduğunu düşünmeli; kime söylüyor, nasıl söylüyor ona göre edebde bulunup *es-Selâmu 'aleyke* (Üzerine selâm olsun) hitabında Peygamber Efendimiz'i kalbinin iki gözü arasında tahayyül etmelidir.

Burada geçen tahayyülden murat da yine anlaktır. Çünkü, *Avârifü'l-Ma'ârif* kitabını anlayarak bu bahsin öncesini ve sonrasını okuyanların, sözkonusu tahayyülden maksadın, anlık canlandırma olup, şeyhlerin iddia ettikleri rabita olmadığını görerek bu konuda bendenize hak vereceklerinde şüphe olunamaz. Bu durumda, 208. sayfaya kadar delil diye yazdığı sözler bu zikrettiğimiz kabilden olmasının yanısıra Kur'ân'ın hükmüne ve dinî kitaplara da aykırı olduğundan bunları da tenkide gerek kalmamıştır.

İslâmiyet'e yakışmayan rabitanın terkedilmesi gerekir

"Bu hususta İbn Hacer, İmam Şârânî ve Abdülganî en-Nablûsî gibi büyüklerin sözlerinde de rabıtaya cevaz görülmektedir" denilirse cevaben deriz ki:

Bu, yukarıda açıklandığı gibi ya anlaktır, ya da ancak kendi nefislerine delil olup başkalarına delil olamaz ve dolayısıyla diğer insanlara emir ve icazete de yetkileri yoktur. Çünkü, bu rabita gerek tefsir, gerek hadis, gerek akaid, gerek fıkıh kitaplarına; gerekse de fıkıh usulünün hüküm ve kaidelerine tamamen aykırı olduğundan, cevazına dair söylenecek sözler geçersiz olur. Caizdir diyenler, günümüzde Osmanlı –Allah onu kıyamete kadar desteklesin!– ve diğer İslam ülkelerindeki fetva makamlarından büyük müctehidlerin seçkin görüşlerine ve kabul gören hükümlerine uygun fetva getirirlerse ne âlâ; aksi takdirde, rabita İslâmiyet'e ya-

kışmaz gayr-i meşru birşey olduğundan, mübtela olanlara acizane terketmelerini tavsiye ederim.

Allah bizleri ve sizleri hak yoldan ve mü'minlerin hidayetinden sapmaktan ve kaymaktan muhafaza buyursun! Ey Allah'ım! Peygamberlerle din ve millet büyüklerinin hürmetine kabul buyur!

Rabıta konusunda icma var mıdır?

Tekrar sorulacak olursa ki:

Ümmetten ve ehl-i imandan rabıta konusunda icma olduğunu söyleyen ve bunu güzel gören sufiler vardır. Bu durumda dalâlet olmaz. Nitekim 'Ümmetim dalâlet üzere ictima etmez' ve 'Mü'minlerin güzel gördükleri şey Allah indinde de güzeldir' hadis-i şerifleri de delil olarak kullanılmıştır. 'İlk hadis-i şerifi delil alan mutasavvıfların cumhuru rabıta üzerinde icma etmişlerdir' denilmektedir.

Buna şöyle cevap verebiliriz:

Usulcülere göre *icma* "ümme-i Muhammed'in müctehidlerinin bir asırda ictihadî bir hüküm üzere ittifak etmeleridir." Yoksa, mesela bir asırda bir mesele hakkında bazıları caizdir, bazılarıysa caiz değildir dese veyahut bir asırda bir mesele hakkında icma edilse de icma edenler müctehid olmasa o mesele hakkında icma vardır denilemez.

Yukarıda anlaşıldı ki, rabitanın aslı Abdullah Dehlevî'nin müridlerinden Şeyh Halid ile onun koluna mahsustur. Demek ki rabıta konusunda müctehidlerin icma olmadığı gibi mutasavvıfların da icması yoktur. Nitekim, bugün İstanbul'da bulunan Nakşî tarikatının bazı kollarında rabıta vardır, bazılarında yoktur; tahkik oluna. Öyle ise, rabitanın icmaa dayanmayıp keyfî olduğu anlaşıldı.

İkinci hadis-i şerifin meali “Ehl-i imanın güzel gördükleri şey Allah indinde de güzeldir” demektir. “Buna bakılırsa, ehl-i iman olan sufiler de rabıtayı güzel gördüklerinden rabıta güzel olmalıdır” diyenler olmuştur. Fakihler –Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun– buna cevap olarak buyurmuşlardır ki:

Mü'minlerin güzel gördükleri birşeyin Allah indinde de güzel olması için, o şeyin Kur'ân ayetlerine ve şeriatın hükümlerine aykırı olmaması gerekir.

Rabıtanın ise Kur'an'ın hükmüne ve şer'î kaidelere aykırı olduğu tekrar tekrar açıklanmıştır. Kul için rabıta demek, ibadetini, ihsan yoluyla, Peygamber Efendimiz'in “Allah'a ibadet ettiğinde O'nu görür gibi ibadet et; çünkü, sen O'nu görmeden de O seni görüyordur” hadis-i şerifine uydurmaktır. Hadisin tamamı şöyledir:

İhsan hadisi

Cebrail, yabancı bir adam suretinde Hz. Peygamber'e gelerek iman ve İslâm'dan sual edip arkasından da “İhsan nedir?” diye sormuştur. Peygamber Efendimiz buyurmuşlardır ki:

Ey Cebrail! Allah'a, O'nu görmeden de görür gibi ibadet etmektir; çünkü, sen O'nu görmeden de O seni görür.

“Bu söz Cebrail'e hitaben söylenmiştir” denilecek olursa cevaben deriz ki:

Cebrail'in sorudan, Peygamber Efendimiz'in de cevaptan maksatları ümmete öğretmek idi.

Zikrin üç şartından ihlasın âdâbları

Şurası da bilinmelidir ki, Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi, *Netâyic-i İ'tikâdiyye* adındaki Arapça ki-

tabı tercüme etmesi için el-Hâc Hasan bin Ömer es-Sunkûrî Efendi'ye vermiş; o da tercüme ederek *Zübdetü'l-Akâ'id Nuhbetü'l-Fevâ'id* ismini vermişti.¹² Hasan es-Sunkûrî, bu kitabın kenarında, sufilerin aşırılarının bid'at-ı kabîhalarını reddetmek için yazdığı küçük risalede¹³ “Gizli zikrin üç şartından üçüncüsü ihlasla zikir etmektir” dedikten sonra ihlas hakkında da yirmiiç âdap yazmış ve “Dokuzuncusu, Allah'ı görür gibi zikretmektir” demiştir. Daha sonra şunları yazmıştır:

12. Zikir hususunda Allah Teala'dan yardım istemek; 13. Zikir yaparken kalpten Allah Teala'dan gayrisini çıkarmak; 14. Zikir ederken Allah Teala'dan gayrisini kalbe getirmemek.

Bunlardan da, rabıtayı inkar çıktığında şüphe olunamaz, öyle değil mi?

Yine bu konuda da zamane sufilerinin gidişatına aykırı pek çok şey yazılmış ise de, biz sözü uzatmaktan çekindiğimizden, gerek görenler ilgili eserlere başvurmalıdır.

Rabıtanın kıyas ile caizliğini

çıkarmanın batıllığı

“Edille-i erbaadan kıyas ile de rabıtanın caiz olduğu sonucunu çıkardılar; buna ne demeli?” denilirse cevaben deriz ki:

12 *Zübdetü'l-Akâ'id Nuhbetü'l-Fevâ'id*, çev. Hasan bin Ömer es-Sunkûrî el-Hâc Şahinzade, İstanbul, İsmail Hakkı'nın litoğrafya destgâhı, 1281 (1864), 4+83 (108 s.) (Özege, *age*, c. V, s. 2132, nr. 23870, İstanbul, 1979).

13 *Gulât-ı Sûfiyyenin Bid'at-ı Kabîhalarını Redden Muhtasarca Bir Risale*, İstanbul, İbrahim Hakkı litoğrafya destgâhı, 1281 (1864), s. 44-80. Not: *Zübdetü'l-Akâ'id Nuhbetü'l-Fevâ'id* kenarındadır. (Özege, *age*, c. II, s. 460, nr. 6334, İstanbul, 1973)

Kitap, sünnet ve icma-ı ümmetle reddedilen birşeyin caizliğine dair kıyas vardır denilemez. Kendileri gibi bozuk şeylere düşkün/hastalıklı kimselerin sözlerini Kitap, sünnet ve icma-ı ümmete tercih etmek, özellikle de kurallara aykırı/kural dışı olan kıyasları ile “Onlar namazlarında huşûludurlar” (Mü’minûn/2) ayet-i kerimesine karşı bir de kendilerini müctehid rütbesinde göstermek gerekeceğinden ve bunlardan birincisi küfürü, ikincisi ise yalancılığı gerektireceğinde kuşku olmadığından, bâtıllığı hakkında uzun uzadıya yazmaya lüzum görülmemiştir.

Kısacası ve sonuç olarak;

Rabitanın bâtıllığı ve caiz olmadığı, Allah Teala Hazretleri'nin “Ey kullarım! Dünya ve ahirette ilahi azap gelmezden önce Rabb'inize dönüp Allah için olan amel-lerinizde ihlas edin!” (Zümer/54) ve daha pek çok ayet-i kerimesi ile ortada olan rabıtayı caiz görmek, doğrusu, görünüşte müslümanım deyip de gerçekte şirki kabul-lenmektir. Öyle ise, doğru ve en sağlam yol olarak, mü'minlere, rabıtayı terkle hak yola girmelerini acizane tavsiye ederim.¹⁴

¹⁴ Nebeviyye/Efrâd Tarikatı adıyla “dünyadan el-etek çekmenin olmadığı; insanlarla ve toplumla içiçe; kardeşlik ve yardımlaşmaya dayalı; hayırlı, akıllı, tedbirli, gayretli, gü-leryüzlü, olgun, iyi geçimli, sır saklayan, kimseden birşey istemeyen insan yetiştirmeyi hedefleyen; tüm yaratıklara merhamet ve şefkati esas alan; tembellik, uyuşukluk ve zulme taraftarlığı kabul etmeyen; ahlaki arınmayı, hak ve adaleti hakim kılmayı amaçlayan; her hususta Kur'ân'ı kendilerine hakim kılan; belli bir zikirleri olmayıp Kur'ân'dan istediği kadar okuyan; özel giysileri olmayıp temiz ve yamalıksız elbise giyen” sosyal içerikli bir tarikat kurup, tarikatının esaslarını içeren *Minhâcu'l-Mü'minîn* adında bir risale kaleme almış olan Elbistanlı kadı Nakiboğlu Mustafa Kâmil

Amma, “Ebu Cehil ve Ebu Leheb inatları”nda ısrar edenler olur ise, haklarında;

Hep böyle demiş cümle erbâb-ı zekâ
Olmaz inâdî maraza hîçü devâ
Bir kimseyi idlâl kıla kahr-ı Hudâ
Bulunur mu âna bir dürlü hüdâ
[Tüm akıllı kimseler şöyle demişlerdir:
İnat hastalığına asla çare bulunamaz.
Allah'ın kahrının saptırdığı kimsenin
Hidayet bulabilmesi mümkün müdür?]

demekten başka elimizden birşey gelmez.

Şunu bilin ki, kusur dolu ve Rabb'inin affına muhtaç olan bendeniz, rabıtayı çürütme konusunda sözü u-zatma ve farklı bir amaç taşıma suçlamasına hedef olmayayım diye bu kadarla yetindim. Eğer insafli kimse-

Efendi de, rabita hakkında şunları söylemektedir: “4. madde: Nebeviyye Tarikatı'nda temel esas *rabita* ve *ihlastır*. Çünkü, rabitasız insan sahipsiz koyunlara benzer. Nasıl ki sahipsiz koyunlar kanlı kurdun pençesine düşerse, rabitasız insan da –aynen onun gibi– vehim ve şeytanın can yakıcı hançerine hedef olarak helak ve hüsrana gider. Dinî bilgiler ve insani faziletler üzerine kurulmayan her rabita, zillet ve utançla sonuçlanır. 5. madde: Buradaki *rabitadan* maksat, kalbin rağbet ve sevgi ile birşeye tutunmasından ve bağlanmasından ibarettir. Şöyle ki: Allah Teala Hazretleri'ne rabita, Peygamber Efendimiz'e rabita, dine rabita, Kur'ân'a rabita, ilme rabita, alimlere rabita, tarikat ve meşihata rabita, kardeşlik ve bağlılığa rabita bunlardandır. Yoksa *rabita*, bazı şeyh taslaklarının ibadet sırasında kendi mürşidlerini karşılama olarak ona karşı vird okuyup zikir çekmeleri ve ibadet etmeleri değildir. Çünkü, böyle yapmanın, aynı puta tapmak gibi büyük şirk olduğunda şüphe yoktur.” Ömer Hakan Özalp, *Elbistanlı Nakiboğlu Kadı Mustafa Kâmil Efendi Nebeviyye Tarikatı ve Minhâcu'l-Mü'minîn Risalesi*, s. 140-141, Özgü Yayınları, İstanbul, 2007.

lerce yeterli görülen bu bahsimiz eğri akıllılara kafi gelmedi ise, Kur'ân ayetleri, hadis-i şerifler ve müctehidlerin görüşlerinden getirilecek pek çok delillerle etraflı ve derin araştırmaya dayalı bir risale kaleme alacağımı şimdiden va'dederim.

Onbeşinci makale

“Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirler” diyenin kafir olacağı

Sözkonusu kitabın 208. sayfasında Şeyh Efendi, rabıtayı kendi kendine isbat ettikten(!) sonra, kendince, akla ve nakle sığmayan, şeriata aykırı bozuk-yanlış şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur.:

Bu durum ‘Şeyhlerin ruhları hazırdır!’ demek olmaz mı? Oysa, damat hazretleri ‘Şeyhlerin ruhları hazırdır!’ diyenin kafir olduğuna inanıyor, buna ne diyelim?’ denirse; evet, damat hazretleri öyle demiş, fakat rabıtaya inanan İmâmu'l-Harameyn, Ebu'l-Kâsım el-Kuşeyrî, Fahreddin Razi, İmam Süyutî, Remlî gibi bazı kimseler, şeyhlerin ruhlarının hazır olduğuna inanmasalardı zaten rabıtayı kabul etmezlerdi. Bunlar rabita konusunda damat hazretleri gibi düşünmemektedirler. Hüküm çoğunluğa göre olduğundan ‘Damat bu meselede isabet edememiştir’ demeye mecbur oluruz. İsbet edemediği şundan da anlaşılıyor ki, ‘Şeyhlerin ruhları hazırdır, bizi bilir’ diyen kafir olur’ dediği yerin sekiz-on satır yukarısında ‘Bir kimse ‘Ben Allah’ı rüyamda gördüm’ dese kafir olur’ demiş, başkaca kayıt kuyut yoktur. Oysa, bu söz, başkaları bir yana İmam-ı A'zam Hazretleri'nden dahi rivayet olunmuştur. Bu durumda, ‘Damat hazretleri, bu iki meselede din önderlerine ters düştüğü için hata etmiştir’ demekten başka çare yoktur.

Mültekâ şârihinin Şeyh Efendi tarafından hatalı bulunmasının doğru olmadığı

İmdi, bilinmelidir ki damat hazretlerinin, “Bir kimse ‘Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirler’ dese şer’an kafir olur” şeklindeki sözleri kendi kesesinden olmayıp, ancak kendinden önceki fıkıhçıların görüşlerinden nakildir. Ve tamamı, “Şeyhlerin ruhları hazırdır, bilirler” diyen hakkında “Kafirdir” demişlerdir. Keza, *Nûru'l-Ayn*'in “fâsıklığı gerektiren sözlerle ilgili” sekizinci bölümünde, “Zira, ruhların hazır olması gaybî bir meseledir; buna inanan kimse, gayba hükmettiği için kafir olur” denilmektedir; bunun delili de “Habibim! Buyur ki, göklerde ve yerlerde gaybı Allah'tan başka kimse bilmez” (Neml/65) ayetidir.

Anlaşıldı ki, bu meselede damat hazretleri haklı imiş; çünkü, hatalı olduğunu söylemek tüm fıkıhçıları (cumhûr-ı fukahâyı) hatalı kabul etmek demektir. Tüm fıkıhçıların hatalı görülmesi ise akla ve nakle aykırı göründüğünden, ne yapalım, Şeyh Efendi hatayı kabullenip, nefesine acıyarak istiğfar etmeli ve söylediği sözleri bir an evvel kitabından kaldırmanın çaresine bakmalıdır.

Hükümün çoğunluğa göre verilmesi

Yine, Şeyh Efendi, birtakım kimseleri şahit gösterek, yanlış yuvarlak, “Hüküm çoğunluğa göredir” demiştir. Bunun cevabı:

1. Onların “şeyhlerin ruhlarının hazır olup bildiklerine” inanmadıkları kesindir.

2. Sonra, inanmış olsalar bile, şer'î kaideye aykırı olarak fıkıhçılara nisbetle hükümsüz olarak azınlıkta kalmış olurlar.

Allah'ın rüyada görülmesi meselesi

Gelelim ikinci meseleye:

Damat hazretlerinin “Ben Allah'ı rüyada gördüm” diyen tekfir olunur” şeklindeki sözleri, “... falan cihette” veya “... filan mekanda” kaydıyla kayıtlandırılmıştır. Bu durumda manası “Ben Allah Teala'yı rüyada falan cihette yahut filan mekanda gördüm” diyen kimse tekfir olunur” demektir. Zira Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebinde Hz. Peygamber'i rüyada görmek ve nime-tin şükürü olarak başkalarına söylemek de caizdir. Rüyada Cenab-ı Allah (sanılan bir şey) de görülebilir, ama başkalarına söylemek asla caiz değildir; anlatan kimse, sözü mekan ve cihet isbat edeceğinden tekfir olunur. Zikrettiğimiz kayıtlarla kayıtlandırılmış olduğunu hadis şârihleri ile diğer fakihler kitaplarında yazdıkları gibi, damat merhumun da, bu meseleden birkaç satır yukarıda “Bir kimse ‘Yâ rab! Hiçbir mekan senden, sen de hiçbir mekandan hâlî değilsin’ dese kafir olur” diye yazdığından, zorunlu olarak bizim dediğimiz anlaşılır ki “... falan cihette” veya “... filan mekanda” demektir.

Bununla birlikte, damat merhumun –farzedelim ki– bu meselede isabetsiz görünmesiyle, sekiz-on satır aşağıda da hata etmesi nereden icap ediyor? Şeyh Efendi'nin dediğine bakılırsa, bir kimse kitabının bir meselesinde hata ederse tamamında hata etmiş olacaktır. Bendeniz de; Şeyh Efendi'nin kitabını insaf dairesinde okuyup in-celerken, şurada burada hatalı, yanlış ve tehlikeli söz ve ibareleriyle çok sık karşılaşacağımı anladığımda, çaresiz elime kalem ve kağıt almıştım. Bu durumda, 260 sayfalık kitabının 197 sayfasında tenkit gerektiren şeyler ve hata görmekle, geri kalanını da bunlara dahil etmem gerekirse artık kendileri bilirler, değil mi?

Sonuç

Şimdilik, Şeyh Efendi'nin 260 sayfalık kitabının tenkit gerektiren 197 sayfasının büyük kısmı olan 122 sayfası –Allah'ın inayeti sayesinde– bu tertibimle iptal olunmuştur. Geriye 75 sayfa kalmıştır. Eğer bu sayfalar da başka biri tarafından kaleme alınmaz ise Allah'ın izin vereceği geniş bir zamanda onları da kaleme alacağımı şimdiden belirteyim.

Bununla birlikte eserimi okuyan din kardeşlerimden, ellerindeki şu eserimde bir yanılma ve hata görürlerse, evvel-emirde o bahsin mahalline müracaat edip ona göre düzeltmelerini arzu ve temenni ederim.

İzzet sahibi rabbimizi onların (kafir ve müşriklerin) vasıflandırmalarından tenzih ederiz; peygamberlere selam, yerlerle göklerin ve ikisi arasında bulunanların rabbi olan Allah'a hamd olsun!

Bu eser, Allah'ın yardımıyla, 28 Receb 1326 tarihinde tamamlanmıştır.

28 Recep 1326/11 Eylül 1324
(24 Eylül 1908)

[Seyidhanzade nüshasının sonu: “Bu risale, Allah'ın yardımıyla, Seyidhanzade diye meşhur olan Hasan Hüsnü tarafından istinsah edilmiştir.

bitiş tarihi 19 Zilhicce 1326/12 Ocak 1909]

ASLI

صحیفی	۷۷
مقاله عاشقانه غرضت قوی شیخ اندیشه بدیدگی	۷۷
مقاله حادیه عنقرضت از تیرگی علی اسامی حسنه	۷۸
استدلالی که قصه کرم تو افکنگ بیانی	۷۹
مقاله غیبه عشر کلیدی ارجی با علم غیبه شیخ اندیشه	۸۰
خطه غضبه ابراهیم کصفیات بولنده اولیوس	۸۱
حقایق ارجی با طریقه اولیوس کصفیات بیانی	۸۲
مقاله آینه عشر و قرآنت دیکه شیخ اندیشه بدیدگی	۸۳
شعر ابراهیم و شعر علم کرامت و ولائگی واجبه استیلا کرم	۸۴
بوی کرم کرم کرم بیانه	۸۵
مقاله ابراهیم مسکت شعره بیانی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۸۶
ارکله ابراهیم بیانی بولنده اولیوس طریقه اولیوس کصفیات	۸۷
اولان کصفیات و قصه اولیوس بیانی	۸۸
مقاله خامستر اولان شایخ حضوره در سید کرم بیانی	۸۹
تقصیر و سبب اولیوس ملحق شایخ ارجی داماد و جرم اولیوس	۹۰
بیان اولیوس کرم شیخ اندیشه و سلسله کرم کرم کرم	۹۱
ایتمس بولنده اولیوس کرم بیانی	۹۲

صحیفی	۹۳
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۳
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۴
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۵
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۶
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۷
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۸
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۹۹
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۰
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۱
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۲
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۳
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۴
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۵
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۶
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۷
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۸
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۰۹
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۰
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۱
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۲
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۳
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۴
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۵
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۶
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۷
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۸
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۱۹
مقاله ابراهیم شایخ ارجی لفظ لفظی کرم کرم کرم	۱۲۰

حرفه مشغول در اجتناب میخیزد و بنی حرمی صانعی در دستش اندر خبر
ویریدید شو سنجی ضرب برده که زمانه سره را تیغ طرزان در روز
دشمن خدوم و رضای دلولو بکرت و زانی قدوم و آزاد است اهر
دورالم قضی بر کرد که در دعا آمدی بطریق عصبیه و عصبیه
زایدان و تیغ آبدی زاننده و حضرت آمده بنی حرمی طرزان علی
علیه السلام اندر کایچه هیچ بر سینه بران و منت باجیه سندان پوزر و روز
کوشش و استیکار می حضور اگاه بر صورتیون ابراهیم و تفصیل و عیاض
و عصبیه و الی الکونین
و عصبیه کوشی سقطنی و بوتسکا دار تیغ طرزان و تیغ قوی
تیغ این ایسان و جید بیداری و طایفه بر کوشی دولت سماع و قضی حرم
بهر دست کرد و استهان با همی بر سینه توی و بر کوشی که رسول اکرم اندر
حضرت رضی استماع الهام مصیبه و لم یلحق فی الیقین و انما الذکر کفر
قول سر سینه ده نهی جویر سندر بین با همی و یک کاش که کاهور و عیاض
او بر تیغ سقطنی و استهان مکلایه تله از انکه کاهور بین با همی کاش ایلا

سکه و تعلیم فرزند او و حرمی مسند و عاکست سلطان تزئین کیمسه
وصا حلیم زبیر لره و خط نصیحتی در وصف شریح ابوتریه و حضرت
و توی و بر اولدم بیور سندر و حاضر بنیدن الیم بیور اولدم و بر کوشی
اهله کوشی کلدر بوباید شاه فخری بر سران بنی حرمی بوباید که کاش
الیم بنی الحاکم الی العبد بنی حرمی کاش کوشی که کاش کوشی که کاش
علم و دستک میا کوشی از او را زبیر لره نظری که کاش الی الیم عیاض کاش
مآذ خدوا لاهی من جبر شو کاش که کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
علم از کوشی که کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
و کیدیشا کوشی مولفیش فی لیس از مده به کاش عیاض کاش کاش کاش
اصلی در برین یا لاهی او با حق بر کاش که ره طرزه شو کاش او کاش
شعور کاش کوشی و کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
قطعا کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
خافش بر عیاض کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش

استماع الهام و تیغ طرزان و تیغ سقطنی و استهان مکلایه تله از انکه کاهور
ببین با همی کاش ایلا
کوشش و استیکار می حضور اگاه بر صورتیون ابراهیم و تفصیل و عیاض
و عصبیه و الی الکونین
و عصبیه کوشی سقطنی و بوتسکا دار تیغ طرزان و تیغ قوی
تیغ این ایسان و جید بیداری و طایفه بر کوشی دولت سماع و قضی حرم
بهر دست کرد و استهان با همی بر سینه توی و بر کوشی که رسول اکرم اندر
حضرت رضی استماع الهام مصیبه و لم یلحق فی الیقین و انما الذکر کفر
قول سر سینه ده نهی جویر سندر بین با همی و یک کاش که کاهور و عیاض
او بر تیغ سقطنی و استهان مکلایه تله از انکه کاهور بین با همی کاش ایلا

کیمسه جوارح اعضا و جسد فی افاق لره بنی حرمی شریح صوف
بما شش میگذر شک صحنه عیاض و علی صده و اسد و فزید کوشی و کاش
الوجز الی الیم و سکه کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
م او تینه و لغو تینه و لغو تینه کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
بویله یا زیندر بویله کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
دینک کوشی و تیغ لره و سا کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
شریح صحنه کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
صلح الحومنا سلب الیم کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
ای کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
بمنت کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
بصیر الی الیم کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
علم الی الیم کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش
ولات کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش کاش

کسب نفیس ده بخشه المکرم صاحب بورد که سماج فنا در بیخ حور
ایده کرد و توانی بر تار و جد و جبت اوعا و بویانان صوم کیم کنش می
سقا و نجب و بندد و بوند که شرمنا و هدیه الصفا که یک روز شوی
و روزانه مکرم عدد یک کشفه بعضی روزه شوری آتیه حسنه
کا اول نور و بندد شوی که عصما تیره حلقه زکریه از یک بیک
عقلی باشد که در دره و شمس المصنوعی موعده است ^{ابواب در} اندر نور
کود و لکنده اصحاب کسب بود فلانیک چوسم بر صبا بر کوی طوان
ایه کتاب علم جسمی حضرت لیده اکتب ^{که} غایب بود و مکتوب است و
بقران کیم و کمان آقا شکوه افندی که و نانت نویتم ایس بر کوی
عقلی باشد که نویسنی خبر بر تیک کیم محمدی ایلم چویر ^{که} دیگر کنای
المادی و قرآن کیم ^{که} بیکار کیم مرغ صوت لیک و نوان برینی بر هو
حلم بود مشا بر و جامع انصافی غیری الفکاران نقل اول که
قرآن و مکتوب کیم و ذکر الله و نشانه رهنه صفت ایتمک عدالت مکتوبات

اوله فقیر بقره تصور بود که توانا در و ابدا کسب بر خارج صحت خیزد
شرایر هم مع مانای ای سا بایسه بانقا بشر یکچ رسا بر ارضی
شهر دین و غیره هم فقط بودی بیکد انفا ایسوم بودا بره بر
ذکر یک کیم بود چندی و سر را یک جمعیتی کجا اتصال بود بر روزی
وجدان هلو درین و سناج کومینه حوال ایلم کلام صفت طریقه
ایس همینه تندی در طریقند نفسند روئینه و ملک و مدینه خدمت
ایمان نصیر حیرت فقر بود بر کوی هو لکری و ذات الله و صفات الهی
باصح علی علوم و نولاره و سید اولان خود طوطی کب عالم و سازه
اقوام میسرا و طایفه تندی بهره بود روز نه فیض ایستور رس نه اعلا
زیر صفت الهی را بصف هاتر لکن اولان اولان ایس علم افضل
صادی و لکن کیم جهوت علم نیسان نظر بنسب کیم که کیمیک آفرین بود
درو و حواجه اولور کیمیک غزینده و شرس اولور بودا بر ارضی
مکان بر طایفه ایس ^{نقطه} المقالات الحامسه ای کتاب مکتوب

دیش بود بر حواله بده بلک علی الحقیقه و اصله کیم خبر اولی
بجویری کنایه و با تمام مالم معلوم بود که خلفا حقیقه این مکتوب
مظالمی عالی علیه حضرت کیم بورد که الفنا و هو نیت الفنا و لینه نیک
افسوخانه بود بندد و سناج محمدی علمین حضرت بود و دیگر که
و اچا برین و قدیم آوره بی سما عک فلوری ^{که} سناج حویر از ^{که} بود
سنه کک اخیزه اهلا الویشا ن اشهدر کاک کک ای رصده مرجم صوری
معدده به مجلس کیم آهوا هده نقل طریق نقسند به بودان
سریله اکره آتا و ذکره بره حال و چند مکات و بری که غیره از شهد
کیم تری عیب جیمی تری و سم بود بری باغوس لروها ایلمینده اراش
اولسیه عجب بشهدر رکبیدر اکر بعدن ایس سریله کک ذکر
ایسبوزر زمین بودی که کیم لک به اولوه و صفات کلس و کلس
و بر حواله راضی اولان سناج الغنیه آخیزه بود بودن سوزال و کیم خطیب
انما او ذکره بود کیم ها نیک به مکتوبی افی افه شرفه و معدده اولسینه

بین ما سناج اولوب تبارک و تعالی اولن تبارک طولی خطیب اولسینه
ناسی اولوب شراون عقل اولسینه کیم بندد معلوم و کک اولسینه
دارای و سناج به بورد که اولان قومنه قیده لرو بره حال کیم کک
علی ایله ناستا اولسینه قبول الخوف کیم بر کک آت و بر کسند در حدیث
شرفیه کلسند که اهالی بیج کلایب صلال نثار و بنه حیدره وارد
اولسند که بیج ایله مال اولان کک کلسه بی شفا عبادت کک اولوب
اکانسوخ دیکا العالی بر و در حدیث شرفیه صادر اولسند کک اول
علاقی قبول صلی علیه صوما و لا صدقه و لاجا و لا حیره و لا عزار اول
و اعدا صحت خیرین الموم کک کیم کیم الشرفه من العجب کک کک کک کک کک
ایس کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک
ایس کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک
کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک
کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک کک

جا صلیدر و دار در اسلام اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 عمل انبیا است ای چون اهل علم اجبت او را برین فصلدر با حسن عمل عالم
 او را نه الله علم بالعلم حدیث شریفین مکرر بنویسند درین سئوال
 اولوسه جواب لفظ حدیث شریفه از علم اندیشیده که جاهل
 برهان انما بلدیکی مسائل ایه عال اولوسه جواب الله اکبر است و جا
 بلدیکی شاکر و ده وار است خدا را بگوید و در بنویس و اولیٰ فیضان
 علی الصلاه والسلام اندر کند درین علم کمال الله مالیه علم کسب
 عالی که نوبت عمل برسد جای الله اکبر است بر بلدیکی او که در سیه
 دریندر معلوم و که عکس فصلیت در حق برین و از حق در عمل که
 عند الله قبول و لعل عمل تو قف آید کنی و طسرت آچون عمل درجا یاد
 ایستند الله مقبول امید برود و در حق حقیقه آیات و احادیث بگوشه
 کبریت است که بر سالک عظیمه نأ ایضه می دهد مقصود علم اولیٰ فیضان
 شیخ اندیشید که تا بنده عقل قاصر نمی تواند در سوال نشود و در نظر اولیا

او را در در حق صیغه شده / مؤمنند که جاهل اولیٰ فیضان بلدیکی ایا
 عمل انبیا است او را در علم جاهل در علم بلدیکی ایا عمل ایه در حدیث الله
 بلدیکی او که در درین حدیث بی غیرت سر عمل با علم شکر الله علم عالم
 حدیث شریفه از حق معلوم اولدی که هر که از علم انبیا است اولیٰ فیضان
 با حق معلوم بلدیکی او که علم انبیا است (درین با ایمه و حقیر بود با بر
 درینکه شاکر است کفایته داخل بلدیکی دار اسلامه در کافرت قدیه
 ایلم بر ایسانا که کفر توحید را بنویسند شراً و کسب و غیره کافر بر
 او را مؤمنند با کلام توحید را توحید اولدی که در علم انبیا است اولیٰ فیضان
 ایا جاهل بر ایمه با ضرر عالمی اگر کسب کفر کفر در اجراء عالم
 درینجا که ایست که درین که کفر توحید در سکوه و کسب و غیره است
 صیغه برین بلدیکی او را برین وجه که در در هر و حاله او کسب عالم
 عمل ایه جاهل برین کسب ایا درین و نه برین در سا در صورت آتایی
 و درین جاهل بلدیکی علم ایا درین که کسب و غیره است درینجا که

او را در اولان علم که صاحب کمال عمل انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 او را درین سئوال یعنی فصل در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 درین سئوال نموده مؤافده اولیٰ فیضان که در ما این صیغه اولان حدیث شریفی یاد
 فوق الحق صیغه در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که
 اولیٰ فیضان علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 علم ایاگاه نأ تا دره قدر برین سئوال که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 با ایلم بر بود با ایلم بر و در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که
 مؤافده اولیٰ فیضان علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 سئوال او را درین که طریق تقوی درین علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 و در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 و که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 بحث ایه جاهل علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت

سئوال که ایضا یعنی فصل در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 درین سئوال نموده مؤافده اولیٰ فیضان که در ما این صیغه اولان حدیث شریفی یاد
 فوق الحق صیغه در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که
 اولیٰ فیضان علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 علم ایاگاه نأ تا دره قدر برین سئوال که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 با ایلم بر بود با ایلم بر و در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که
 مؤافده اولیٰ فیضان علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 سئوال او را درین که طریق تقوی درین علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 و در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 و که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت درینجا که در حق اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت
 بحث ایه جاهل علم ایاگاه علم انبیا است اولیٰ فیضان ایاگان بشیوه حق البلیوت

بیشتر بود که هر مکلف در کمال او هیچ چیزی نمی شناسد و دلان معرفت کند
بواسطه اهل امر مخصوص و سر و بود معرفت و بواسطه معرفت او را که از طریق معرفت
الطبیعه قیاس کند که شغل نفسی در طریق اهل امر و عقیده است و قیاس او را با معرفت
کنش حجاب اولیای الهیه و سایر مکه شغل نفسی را به اولیای عقیده ایشان است
دینا در جهت معانی بواسطه این شبه بر او تکلیف است که در کمال معرفت بر او
نهی است و اهل امر و اهل عقیده هر دو را به خصوص اولیای الهیه و سبب آن که ایشان را
ایشان در جهت معرفت بر چانه که عقلی اولیای الهیه است و عقلی
اولیای الهیه است و احاطه بیشتر بر طبع اولیای الهیه است و ایشان را بیشتر بر اولیای الهیه است
اصلاً مکلف او را بر خود او را ایشان بیشتر از اولیای الهیه است
عقلی هرگز در نهایت حکم نیست که در کمال معرفت است و اولیای الهیه را هرگز
و کلامش حکم نیست که آنکه از او بی خبری است و معرفت او را که در کمال است
آنکه تا حق نمی شناسد و با او اولیای الهیه را تکلیف است و اولیای الهیه را که در کمال
عقلی او را نمی شناسد که با او اولیای الهیه را در کمال معرفت است و اولیای الهیه را که در کمال

هر قدر شیخ اندکی است تا تکلیف نفسی بر وی صحیفه شده علم باطن بنام
اگر تکلیف نفسی است و نفسی است حکم افضل اهل علم باطن است
بیفکرت معرفت اهل علم و شیخ و اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است
بنام اولیای الهیه افضل اهل علم است زیرا علم باطن در کمال معرفت است و معرفت
و سر و در کمال معرفت است و اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است
خدا را اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
العلم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
و کلامش است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
معرفت حقیقیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
قول مکلف و کلامش است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اhl علم باطن است
معرفت عیان است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
محتص علی الله تا اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است

(۷۵)
شیخ امیر امامی حکم کرد که هر کس در کمال معرفت است و اولیای الهیه را که در کمال
کود و کلامش است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
حق و وسع است و اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
اصول را و نفسی است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
الامر صدر بود بر او اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
بوسه دیگر که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
عظایم بود که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
بنا بر اهل علم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
قطع بر او اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
که هر علم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
آنچه از اهل علم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
شیخ آنچه که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
شیخ هر چه که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است

اما معرفت اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
الغادر (در کمال معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است)
الطبیعه باطنی است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
ذکر است که هر کس در کمال معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
(علم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است)
الله تبارک و تعالی (در کمال معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است)
حرفی است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
شوی علم باطن است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
معنی است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
الله باطنی است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
او که تا در کمال معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
ای که هر کس در کمال معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است
استاد و اولیای الهیه است که معرفت اهل علم باطن است و معرفت اهل علم باطن است

طریق شریفین آرد لازم کلیه یواسیس علم الفکر آید و عندا کارالطریق
 کالسروری و ذکر کفر و عدل و بالیونینه نایسپوقا بیبری
 یازیناطالع و انوار لیس آید مذکورکه الطغفر و جیحیفسند اناس
 درو یو یو یوسفند در دینون مقدم یکیم ستمی جیحیفسند انوار ز جیحی
 صحیفن آرد یازندلی و دستور کس اولدینده بوباید حقیقتینا
 توصیایدیم و بی کتاب مذکورکه التمنجیحیفسنده (میلالمکه
 القوفظتر یکمکس کور مریکعالمه کوننج اولیا تک ریفسند)
 دیور حالوکم رسولکم و بی حقیقتینا فایله یاسلم لریندن
 . انچه خیراتآیدین حال بقال اولوس . منینا بیکیک خلیفیس اولدیندن
 زاند . و بی حقیقت عمو سائر حجابیه عظاماً . یاقیکم اولدینج عاشر
 صلح اوله ایلین من نماز نمیزن کانه به بعضی فیکر منا لا وضع و هم
 له ولایه هو بیز لولمس علی الله اکثره فان استطعت ان استغفرتکم لعل
 . یعنی سینه فیکدن وقیلم لرکه دوزخن حیوان سدا سدا اولدین کاللا

اولی طریقیه مع عموم اید اید علی اشرق حقیر کونکاهره رسولالم
 مدالی اولیوس . امید عو اولدینسیره به بن زینا نکال کتیت و لرین
 جیوس . بطا کافی لرین و سینه یولمندر . : القاتالتاسع . :
 کتاب مذکورکه کسکاه کینچ اوجی . درنجر حقیقت لریند میرا که اتحاد
 و صلا سلمی و آرد و اولدینجندن حکم و فوین سکناه پنجه
 (سیریکرک برضا فی ایستهد کده اصل و آمدید یوقیدیر بدمقرک
 سؤال ایکنسیرا یو یو یکک جیوسه جاز اولدیر ااره صوره ایکن
 اصل و ایس جافدیوب خیر اولد . سینه یازیمجو صلا اولد که
 میرا ان ایکن اول امر آید با عوالم بر اولدینجینا عوالم اولد
 بیز خاستاب اید کجکس ایستقامتک اولد لریند لازم یو
 لرین علم المسلمة اولدین هر شخص هر شخص بلین طریقیه و با عوالم
 مشغول اولدین اولد آنک سلسله سن حوالم اولد کونوب بده آنک
 مشغول اولدین در زیند و ایدیر نیز با عوالم و بالیونینیم سیریک

جما هاکم برابر اولوسن با عاشر سینه کسککجک و بیده سینه بر ص
 جنی اولد ایلین حاله جیو دعا بر یوب بعضی اولد لوی یا کس
 درهم قدم بوضع قالشی بر یو جکدر و کسدر اوله کس عقی عینه اولد
 ایستهد کس سن اولدین جنی ایکن الله بر اینستبجا یا کله کونیه
 صاوت یاقصدر با هم سن وسائر هر کماله اولدین اولد اولد طریقه
 واستغفار ایستسون دینه عقیقه بر یوسنایس فی سیریکر یو اولد
 معنیو جانی اولدات عقیقت عمو جیو سن اسلام اولد اولد اولد
 کلان عاقدت خیر ان ایدیم سینه نمونو به کله اولد اولد اولد اولد
 قالمشده صفاین سفینه حضرت علی بر یو یو یو یو اولد اولد
 عکک حضرت اولس اولد اجنا عده حضرت علی رضی بر یو یو یو یو یو
 دعا و جانی اولس اولدین اولد . ایستهد بر یو یو یو یو یو یو یو
 پیغمبری و علاقات جانی سحر اولد . عقیقه تا بمیده مکینه اولد
 اولد اولد ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد

علم خیرین ایدرس و آنک مفتاحی سؤال اولد ایس بدیند سؤال
 ایدک که جانی الله سیره عقیقه بر یو مشدر شوخه اولد لرین ک
 یولنا که کسک کچا خدر و تب تابک جانی کسک کسک سینه در عقیقت
 یا نه ضمیمه و ایلامشده که مشقه کسک کچا خدر و تب تابک جانی
 ایلامشده اولد لرین فقط ایستقامت هر وقت با عیو و با کلام اوجی ایستهد
 هر کس اولدیند در یو یو یو یو یو عقیقه جیو لرین اوجی عیو
 اشاء و تلاضیفه و کسک ساژ و قداده اولد که کسک کسک کسک کسک
 دوزخ کمال کسک کسک کسک اولد ایس اجماع اولدیند
 سلوک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک
 اولد لرین اولد ایستهد . : القاتالتاسع . : کتاب مذکورکه
 طبع ایستهد سینه اولدین عمو ایستهد سینه ایستهد ایستهد ایستهد
 دیز کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک کسک
 طریقیه اولد مناسن اولدیند سوره ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد ایستهد

اکلامیه سبب در ساختن شریعت در خارج بر شیخ اولیوسه شریعتیست
آنکه شیخ و تقوی در تربیت پولید و نوکران را تشدید شریعتیست که تقی
اکلا و بر طایفه سزا سپید اوصاف قدرد که عقلا جویدر عقلا در ()
دینی یا تشدد بکند که او کرد که طریقت شریعت در خارج بر شیخ کرد
تکم سه روز در حضور بویه و صدقه طریقت شریعت در خارج در شریعت
غیر بویه که از اول بود و صدقه شیخ بود این شیخ مولانا محمد علی ^{الدینوری}
تالیه السکوة شریعتی ابدال بویه طریقت شریعتی را که . الطریقت
همه بود که طریقت شریعتی تا امروز در بعضی طریقت شیخ الرضی . بین
شریعتی تواری و صدقه طریقت شیخ احتیاط و تقوی ابع عمل
ایه رک شریعتی با طریقتی که کمد . دین یارینند مناسب کور بیه
نقط شیخ بویه . قولونه فالیه که تا یک صدقه جملازه طریقت شریعت
آرزوی چون اول بود . سیلم در بویه یا کلب بویه یا ضرور بویه ^{باید}
بسیارند که طریقت در خارج سه روز در حضور شیخ رشک . تقی الدین ^{باید}

تکبیر در دین سزا اول زدند و جوابا امر شیخ در ذات محمود ملک
الله و رسول الله را جان بیدار و الله انقاید را در لایب شما صد ۶
صافه در دنیا و آخره منزله آنجا بچند . بیرون آت کرد
غیر تقوی ما صلور است . بوی بیگنیت که بر تقی بویه . شیخ جم
ولایت که کشید و صدقه شیخ بود بوی خاصه در . ولایت عالیه جمیع
مؤمنان بینه منتظر کمد تکم . استعین بالله . الله اولیون استنا
بجز هم بر طایفه شایع انور . قول شیخ بویه بیان اولادر ولایت
خاصه اهل ساکوره و اهل الا که مخصص استیلایت خاصه در
عبد که صدقه فاستندن و بیته ایله فاستندن و ولایت بویه
که تا ایاتی که در بویه بود . و بیسی کل بویه در کرانها که بیته ولایت
شیخ تقی بویه که در کولان کونیه است . صدقه بویه شیخ تقی بویه که
ولایت کرانیه شریعتی شریعتی او در علوم الهیه و معانی باینی در
اکنون کرانیا شریعتی بینه کلا بیه بویه . بران در شیخ اول

ایا که اولان سلطان . بین آن ساکت آخرت اولان بولند و شیخ شرح
رایان و مسکلتی بیلد . نایس آروه طور در . وای شیخ نظر اول بود
و مسکلتی بیلد . و نایس آروه طور در . وای شیخ نظر اول بود
در او هر دو که بیه شیخ اندک بویه و بیته شیخ عالی بویه و بویه
غفرتان بویه ای که بویه کرد اولان تقریر کرد که اول طریقت بویه
شریعتی بویه اولان تقوی و یک بویه شیخ . جملات الابراریا
المؤمنین . حبشه شریعتی . بویه یا بویه بویه . استعین بالله
ایا که کل علم الله انعام . بین عابد الهیه . اولی و کل شیخ
انکار در بین تقوی . نایس اولان . وحی . آاتان اولان الله
لا اظنهم و لا هم یحزنون الی ان اسوا . و کا ان شیخ الهم بویه
الدین فی الاخرة . بیه شیخ آگاه اولیک . و بیکر که بویه شیخ
قولانیه را بینه و یکا رهک لحوق در بویه شیخ قولانیه و بویه
فراستندن . استف بویه . طایفه بویه شیخ اولیوسه که در اولان

شیخ عبد القادری که اول شیخ الهم بویه شیخ الهم بویه شیخ الهم
بویه اولان اهل مشرق بویه بویه و اهل بویه بویه بویه
کلام تشدد و بعضا اهل نادان که بویه کرانیه فی البویه کرانیه
کونیه اولان اما صلور بویه بویه و اهل بویه بویه بویه
مسکلتی بویه بویه و اهل بویه بویه بویه بویه بویه بویه
الاستدراج بویه بویه و اهل بویه بویه بویه بویه بویه
بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
اولان صفه در و حاشیه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
و اهل بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
مسکلتی بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه
بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه بویه

توجیه شده نظر او شش اول در غشاء است الیه ^{۵۰} القات العاشر
 کتاب مذکور که طبع بر پنج جلد مندرج است هر یک از این جلد ها در
 تصویف عیون خاص و در رد تعویض الحال لایبست ^{۵۱} بقال و علم و بیرون
 اول و علم هم حال از بیرون و بیرون بیرون کل از بیرون و بیرون ^{۵۲}
 و بیرون از بیرون بیرون استخفا و اولیور نیز از بیرون و بیرون ^{۵۳}
 نیز از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۴}
 اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۵}
 مطالعه و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۶}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۷}
 قاعده و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۸}
 اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۵۹}
 اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۰}

و شایع حادث شده از آن می بینیم و اگر بر آن می بینیم و غلامان و بیست
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۱}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۲}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۳}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۴}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۵}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۶}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۷}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۸}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۶۹}
 کتاب از بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۰}

بزرگ و در آن اخراج اولی که می بینیم بیرون بیرون بیرون ^{۷۱}
 مشتمل بر اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۲}
 تصویف و در آن اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۳}
 با قیاس تصویف در بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۴}
 اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۵}
 کردید تصویف قال کلیر و بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۶}
 اجناس بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۷}
 الشیخ تصویف در بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۸}
 تصویف بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۷۹}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۰}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۱}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۲}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۳}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۴}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۵}

اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۶}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۷}
 اولی و بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۸}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۸۹}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۰}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۱}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۲}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۳}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۴}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۵}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۶}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۷}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۸}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۹۹}
 بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون بیرون ^{۱۰۰}

تا بیستی بدین تنگ بود هر چه حقیقوی امر خجورت که اسماء را بحوال
وصول از طریق کند نفس نور و سندن خیر و بر بدیه هر چه بود و القینی
سنه سندن خداوند کچس بریزد که خداوند اشارت کنایه و لبرق
اعوذ بالله من راسی لعلی و امامة العیبان میں لا یرسل ربک
حجاب القدره کا سنن قبول ایدوب بریزد خداوند سنه و امیر الیم
وان شایتمند بر و مر بو در دینسار عدو اعین جرم بریزد که خطو کر
پو با بد او کند و مر د علم حکام و خدا قدر اچیکه مر فو لک سنه
و قولی ایامیه برنی انصاف و نما بر کوسر ق اصغر فان من علو بالکرم نحو
علم سر در دین تا بول الجسد بر دین بیان بود او لیدایه علی کبریک
شوکت حقائق قری قبول اوریننده شیخ اندیک کتابک بریزد
وسر کنجی صحیح بریزد کی یاز دینش تا دیکر نظر بریا که اکلین بریزم
﴿ القاتنه الثانیه عشر ﴾ کتاب کنو کر بو سار اولیکم صحیح بریزد
بوز سکنس نچ سندن قدر محقر اثر طور برین هر چه در دینسار مطالب

ایستاده هر امیر اولدین بریا ج جز سب انجا ست اولور م دین د بیزنه
شور وایت بجاری شریفه هشتاد اسپه تان شایستی خدی بلی زوب
کی سیالقبه کرم بلی هر چه فال خلقت عن سور الله صله الله طه علی سلم
و ما فی ناما احدها فینتنه و اما آثره فالو بنته لقطع هذا البصوم
یعنی هر چه حضرت بود سر که سوال الله صله الله طه علی سلم ان کیا
یا خور که طاعت حق شیخ مظلالم اما برین هر که سنه شرایم و اما بیکر
هر که سنه شرایم که لرین کرم فتنه کرم خیر باری اکتش لریم بیکر
البدنه شو و غایم کسید لری دینی بو سندن سار معلوم اولور بو ایدوب
نمای شریفه شایستی جرم بریزد که اویهر چه حضرت بیکر مظلالم
خیر بریزد اولور که ایضا فیابیه مراد کسین سنه شرایم هر چه اچیکه مظلالم
ایدوب جرم بریزد که وعاد ان سر ایدوبه ظهور ایدوب که برین فتنه کرم
خیر باری ایدوب دینسار و بعضی شیخ اچیکه لرین شرایم صافه حریفه
بریزد سوار قریشی نلی تا ایلک اولور بیکر ان سندن بنویسند هر چه بیکر

و درها بر طاقم کنوت و طوطیات حاوی یا چش اولدی وقتی انما الهی
نامنه کی کتابی سربل بریزد یا ایدوب و اوقا به بچید موجود زمان
کفر یا بدیه بنای عشق نام الهم بکنه سنخی کور بود پاک کفر بویسند
و یکرها نامناسب اولدیند نامن کور بود بر دینسار مویله بدیه
موتور یا کفر بود بر سنه یازد و فضا کور بود بر دینسار بونا بعضی
کون دان فضل جرمی و آنک بشم کر که ایوم هم کی کتابی اولدی بریزد
برین خوراه بونا کسین شیخ ساری فضل و فضاک یا کسین بریزد
صکره خدییم لر بیکر ترتیب اولور که انی شیخ جرمی و ان سندن کی بریزد
وه در و بریزد لری سر دینسار انما مستوطونه ق بیکر ایوم کسین
سکین سنسن فور کیز لکل حاله فضل سربم مذکوره کون با
خاردر کوراج ایدوسند بریزد که ناما علی کبریکه اهل انان
بو فو کور طریق صلا لرینده و شایمشا کچون هم سن سنی اهل انان سار لری
بو فو کور حال درین هر که سنه شرایم اولور طهر بریزد یا ده طریقت و خار سندن

ایتیکی زانک معلولی زه و اسنی اورینین مظلالم جرمی انظر آنچه
بچو طریقت و در اول ضرور ایدوب مکر نا ایستک انتر اولور و کر که سار
قطره بود بریزد سندن صکره حرکات جملده سن اولور و ایتکی قیسنه
انماست و کون ایدوب تا سندن و ایدوب بریزد یا شرایست سنه ایدوب
سار بریزد و در اول کرم بریزد ایدوب ایدوب با کسین کسین
رود و ایلط حله بریزد کا
عکلاه نبوت و کلاه اولورینده با حشر به کج حشر که کسین اولور فضل و کون
و سنن سنه کسین ایوم کسین طریقت بریزد کون بریزد کسین
ایوم بریزد کسین و در اول طلالین اهل انان کسین کسین کسین فضل و کون
خدییم بریزد فتنه ایتکی استغیره بالله نوره کرم کسین
العلم ایتکی کسین لری فضل و کون طلالین دره لری کسین کسین
سجده تک کسین و سما ان الله الله قالی ایوم کسین کسین کسین
الاحمد آیت کسین لری انان کسین کسین کسین کسین کسین کسین
سجده تک کسین و معلوم طهرین معلوم لرین کسین کسین کسین

برونیک بیستی گریستگس او جی کبریا شریعتی و سخاوتی اولی
کن چنانکی حرکت تو بیضه باقیالیه شاید برین کتبه صد و بیست
اولی هر کس در اول امتیازت از او بیاید و بعد او بیاید
ولی اولی که توفیق حاصل کرده که کتبه صد و بیست تا بیست و نهم
ایستگسین صدر این کشفه سستی واجب نیستی بخار از انیزه
شترت سق تو فرغ کردی بگر بزرگ حسن علی به زور و لیله بی حکم
ایه میر بر اولی نجه و اولی سز و کزندی سزا ترا تا بولایت
تنگم شیخ ابوالباس صغیری بیور مرکز عزیز اولی صعبین کوزنه الله
فان الله عزیز کمال رحامه و حق بیوفی میفرماید تا بیکان که اولی کل
و شریک کاشی و علم هر شیخ با حکم شریک و با کلام مستعمل اولی فقر
نهن و بیست بیست که کمال کوه در زیر جامه عوامت هر اولی
صفت ذاتیه و نبوتیه و انانیته ایله بیست و هفتاد که بر اینجه بر اولی
و اولی نفره در معلوم در حق هر قدر که اولی کل هر کل حکم شریک

حسبنا من سز اولیات و الصفات المطلب علی الظن قال العجب
علی صفات الوضوح الذی تراه فی الآلات والنبوتی الذی یومر الیه
المشیر علی العین الذی یومر فی ذکر الولی . یعنی اولی که کتبه ذاتیه اصفاً باقیه
یکله که سز مرتب یعنی یکدیگر بیان است یعنی درجه اولیه جنانی که
عزیز و جنانی است یعنی یکله و استیعوبی است یعنی صفات اولی
اولی بر جمیع صفات استیعوبیه و مطالبه و سزا اولی که اینجه کمال
شریعتی در اولی است یعنی صفات نفسانیه و آلات نبوتیه و در هر اولی
ایرجی اولی که در اینجه شریعتی نیاید و بزرگ بزرگ است یعنی اولی که
اینجه شریعتی هر اولی که در اولی ذکر اولی در هر اولی که
در اولی توفیق است یعنی سزا اولی که در هر اولی که در هر اولی که
بیور مرکز . اولی توفیق است یعنی اولی که در هر اولی که در هر اولی که
ستیزی که اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
والصفت المطلب سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که

حکم الناصد مظهر نجات انکسار . مبیناً زنده خا صبر
ایستگسین که بالآیات نفسیه خواصه جلیسوه و سزا در کتبه شریک
خط با جلیس بر سزا خطا به رابطی شریک و سزا اولی که در اولی که
طوبی بیور نفیر بر سزا حقیقی و انصافاً بر سزا طوبی بر سزا اولی
اولی سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
با جمالی که سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
ملت سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
اولی . عقده جریک اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
منفسم اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
اولی . عقده جریک اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
اواصق . عقده جریک اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
و سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که

منشی الحرف احتیاج الیه بقره مؤثره استیعوبیه . بزرگ ظاهر اولی که
عالم مؤثره جلیس بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
سعد و اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
بقره نفسیه بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
ایکوزه او جلیس بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
و سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
شیخ خا در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
آنرا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
ایستگسین . اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
بقره ذاتیه استیعوبیه جلیس بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
کمال صفت نفیر استیعوبیه بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که
موسولیه بر سزا اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که در اولی که

بر و کوی ضعیف ایوی آندره الله جلوت عظمت خلق ایوی دیکلنزه اصل
 ایمان بولون دیکلنزه یوکوکا الله خلق لیدریمه بچون بولون جابا ساری
 اهوره کایورسکر دیکلنزه مشکر جهو ای بزم بوزان جاده مقصد
 الاغیا جالدهه یقیلغوسول اولدی بولر ایشته بوشکرک شاکت حد
 یلاندیه رب العزیز عزیز بوردیه کله اولور بوی بولور و سگه و موزیک
 شویسی و سائر لرین دوستا ایخا ایزیرلا مشکر کایور بولور بولور و جابا
 ایتمیز ان بولوشنا عاقله علم برده جابا ایتمه بقیمه قیدار بولورده
 و دیکلنزه کربده استغفیر الله و من الله فی کل شیء ان الله انور
 کتبه الله . من مشرکین . بصدف الله قالیک خیر من انصا عباد
 ایتمیز الله تبارک و تعالی ان الله لیسئدنا کما نوسئد و عیبه الالهی
 سو کولور کبر الحرف و طاعت و تقیم لیر کولور کبر مانی عیبه اولور
 کین بوبایدیه اسهل بعضی بیور کصدقون و عاقرون دیکلنزه اولور
 شیخه هر صفت برین کتک قلبی مشغول قیدار لیر سن قلبه اولوشی

نکلور اولور سریمان امریکه بوردیه بولر بطریق الحرفه اجرا ایزوب
 مشیده مشغول توخا غمزدن کله بریز لیر لیرسه اهل ایوا ایضا
 روشنی بولون نه بولک لیر خیاره اولور بولر بطریق صورتیه بولور
 سببیه تیخه بوردیه جکی آریر و شوقی ایدیه طاهر اولور لیر ایدیه رسم کمال
 اولور لیر کیم حدت ظهور تیخه کلوب انا بایتمس و اضوار کلک بریز
 عورت اولور خلیفه یا نساج ایزدی فصله الجلب نفی قرآن و طاک
 شوقی بقیه نماز و معاصیه هر صلور عورتک انیمه انسا با بچو تیخه
 کیم لیرین توخه ایزدی سن انکله لایزه و قدر شایسته شکر لیر لیر کله
 طریفه اهوره ترک کوی لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر
 تیخه ایدیه نضفی کلور . رابط کتک نقد جابا لیر لیر لیر لیر
 و انیمه انسا و اس دوره اولور مافیه کمال لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر
 ایشکر بیدر نیلر ایزدی کیم کتک تفسیریه روح ایوان و کتک
 سائر تقاصیریه بوردیه کله اهل ایمان طریفه مشرکینه سوال ایدیه
 بولور کله

حاشا ایلمک بوجیه شاق و ینده بر ذنبه عظیمه در ای برار عزیز
 بولور ایسک سبع طاهر علمه سندن مسک ایلدی بولور لیر کتک بولور
 بوجیه عکبر کله طریقی خالیدین بعد الاجاره خلدن و لیردی بولور
 بیدیه سکر لیر نیلر ایخا ایزدی بولرابطه شیخه سبیل کتکله حاکمه
 هدایت لیردی اعتراف ایله میان خیل و اصل ای برار بولور مقدمه کلام
 چوقدر کله اهل عرفانم بولون باره بولور لیر اشاکت کایورده
 بار ایشدر . و انیسو سائر کتک بوجیه منای بوردیه بولور عظیمه
 دیکلنزه کیم کتک حاشیه سینه یازمشکر رابط کتک بوجیه منای بولور
 شکر ایچون اولور انقی نونک اوچم کینه و اصل و لیر ستم
 اولور انقا کلکله سنده بولور شکر انقی نونور . بولور شکر الله متعالی
 ایکی کتک مستطیع انجا ایشدر طائفه بوسک شکر کیم بولور طاهر
 مشهوره حاشا اولور لیر بولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور
 معلق ایزد بولور و الله هدایت ایزد لیر ایچون شکر

جناب اللهم شوقی بقیه فیلش لور مسک و بولورده استغفیر الله
 ایزدی سن کتک اهوره هوا ایزدی سن ولایتیه بولور بولور بولور
 اولور بولور ایزدی سن اولور اولور کتک قرآن کویور بولور بولور
 قضا بولور لیر کیم ره بولور جلال لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر لیر
 بیدیه جابا اهل و بار بینه کله . انا خلدن طاهر عظیمه بولور لیر
 ایلدی مقصد کله طاهر رسال سنده بولور کله . ای برار بولور
 منشا فیض بولور و ان و رابط شوقی تسمیه اولور ان حالت شینه بولور
 عیبه شیطانی و شوقی خلدن شکر مقدس بر بقیه بولور لیر کتک
 رابط مقصد تیخه ایلدی کتک رسال لیر کله رسال لیر لیر لیر
 حقه اولور لیر و اولور کتک هدیه برین طاهر اولور اولور بولور
 من بیت کتک لیر اولور بولور بولور بولور . بولور لیر کتک شوقیه
 و عهده بولور ایچون کتک تسمیه و ایشدر و سائر کتک صوفیه طاهر
 اولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور

برقیح الهمم تركید در فضا شركت كركم نیز عاقلان فضا
اصولت اولا فضا حكمتك جامع انما نترانا تا ما نترانا خاشا حق حال اولانیم
خدا نه سكبدر كركم اولانیم روح و بجا اولانیم و بر تو علم
ولان انك شك و زعفران بخیرا بود اولانیم و قدعه مستعمل اولانیم
اولانیم و شك اولانیم و اجری بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم
روح شك اولانیم بر جسمی بر هلال یا خورشید بر الیه اولانیم
طوبی اولانیم اولانیم بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
قیح الیه اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم
كالقده بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
حاصلی بر الیه اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم

ایر سگن شكدره باورده روزی بولور اولانیم روح
ویر لاری شیخی نك خاوندك حقیقادت اولانیم بکدره
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
تازی اسبابی باورده اولانیم اولانیم اولانیم
ایر سگن شكدره اولانیم اولانیم اولانیم
شیخی نك خاوندك حقیقادت اولانیم اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
کفری ضایع اولانیم اولانیم اولانیم
واسطی اسبابی باورده اولانیم اولانیم
قاری بر شیخی نك خاوندك حقیقادت اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
خاوندك حقیقادت اولانیم اولانیم
ایر سگن شكدره اولانیم اولانیم

شركت و صورتی باه حال واسطه اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم اولانیم
واسطی اسبابی باورده اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم

واستغوا الیه الوسیة و دیگر ایکنی زاود انچی
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم
بکدره اولانیم اولانیم اولانیم
نیز انك شك اولانیم بر الیه اولانیم
اولانیم اولانیم اولانیم اولانیم

۱۰. یا ربنا افرغنا القلوب العتبات واصفحنا اللآلئ الوسیعة . افرغ من غمها ولطم
 لقلبك وسیلم الی الله اولئک شداد لوب **بطل** یا ربون کذ وسیلم الله قاله
 وسیع طیب لمد لولان و **بسط** الی الیوسیه آه آیت کریم علیکم وعلکم
 لبطرح علی یزد و **خلد** ویستد لاری وجوه بالمد بطوطوطوجده
 الحاد و **یظن** هور . یزول من وده **اطال** من مفره الیه
 علیهم بمرکب و **اشاد** یزد من و ستر یول یوقد و **انهد** احق فاقا کذا لکن علیها
 وسیع طیب لمد لوب و ایمان الله **لظم** طلبه و **لدا** لوب **طلم** و **شیو**
لا که **اشاد** یزد **یظن** ایمان اولیه وسیع استدال لینه . **طلم**
لظن ه جزا **یحق** فی **لیم** لک **وسیل** طلبی ایمان کوه **طلم** لوب **الحا**
ایضا الیهم **عقوب** لوب و **لالا** وسیع طلبه **یکیر** یزول و **الیهم** کانایسه
مدقون علی **نور** آو **وسیل** طلبه **لیر** و **مدقون** الیهم **طلم** **لیر**
طلبه لمد لوب **عالم** تحصیل الیهم **ترقیلینه** نا **لور** و **ایم** و **وسیل**
سره یزد **شحن** الله **قال** یکت **ضمان** تحصیلیه **قد** وسیع لوران

من الاصل ان من مفاستد و **یعنی** **اخصا** ایا **صادقینه** او **لکن** **یک** **ساحله**
کونه **قد** **اصداق** من **صاحب** من **ایم** **من** **فنی** **میز** **مدقون** **مکره** **الیطی**
ایما **به** **عک** **هین** **بقره** **تفسیر** **کره** **کوله** . **اشو** **کول** **ولان** **تفسیر**
اکل **شکر** **کیر** **لیر** **رابطه** **شحن** **بی** **وقتی** **شحن** **لین**
وسیل **کر** **کان** **یک** **ایمز** **اره** **رد** **بچه** **عجیب** **سنه** **الیهم** **لین**
ایم **لیر** **القوم** **لا** **یشحن** **علیه** **هم** . **هیت** **شحن** **استلال** **لیر** **وب**
لا **یشحن** **علیه** **هم** **دم** **ملو** **حاله** **ی** **یسره** **در** **بیک** **تفسیر** **سکر** **بسی** **حالت**
سرا **والشحن** **یسکر** **نکره** **آ** **یک** **یس** **یور** **کون** **او** **یزید** **عک** **ایم** **وکاه**
دیو **کر** **اجند** **سکر** **سور** **سیر** **را** **عده** **سیر** **حوض** **بور** **نور** **سن**
جاس **کر** **لقد** **سیر** **صوت** **نچی** **تحیل** **نکر** **وا** **وه** **را** **طلبه** **یک** .
سین **استلال** **لیر** **سدر** . **بند** **علم** **القد** **ک** **شحن** **جسم** . **هیت** **نور** **یک**
تفصیل **ور** **که** **ایم** **نور** **در** **اشحن** **عقوبات** **ایز** **نور** **ایم** **طلم**
عقوبات **یزید** **عقوبات** **سیر** **ضمان** **حصول** **عقوبات** **سیر** **عقوبات** **نور** **لیر**

جدا **رات** **وظاعه** **ه** **یک** **س** **اوا** **لیم** **طلم** **هور** **تسیر** **ایم** **کری** **سیر** **ایم** **رابطه**
اینت **بیر** **ملی** **وسر** **کر** **ک** **تسیر** **مذهبن** **انرا** **یلوک** **سین** **ایم** **ایم**
بند **ایم** **ایستوی** **سیر** **ال** **ولو** **کر** **عموم** **تیه** **حاله** **وسا** **لور** **عبا**
اولا **عبا** **رات** **وظاعه** **تسیر** **لر** **تسیر** **ایم** **بند** **شحن** **سکر**
شحن **یک** **سیر** **استید** **الله** . **حافظ** **علی** **اصلا** **را** **اصلا** **والطی**
کذا **اصوم** **و** **کره** **وج** **وساده** **علی** **ایم** **وسا** **شحن** **رات** **طلم** **هور** **سکر**
اولو **شحن** **ایم** **شحن** **اوا** **ایم** **وسیل** **ایم** **عمومه** **قول** **سیر** **ایم**
الوب **شون** **ولان** **رابطه** **نکر** **شون** **یحی** **افعی** **یک** **ایم** **رشته** **حاجه**
شحن **اهل** **رابطه** **بیر** **ایم** **کر** **وسیل** **کیر** **ر** **و** **نور** **سیر** **ایم** **عالم**
بود **ره** **نکات** **ایم** **سیر** **را** **حصا** **ایم** **کر** **ک** **سیر** **لونه** **طلم** **ایم** **ایم**
آید **ه** **رضی** **ب** **العوه** **عقوب** **سیر** **که** **اشحن** **ایم** **ایم** **اول** **موند**
الوک **رضی** **والین** **شینه** **ایم** **قد** **نور** **والهم** **سکر** **ایم** **ایم** **ایم**
صا **طلم** **نور** **سره** **اصفینه** **او** **کر** **یک** **کر** **کرا** **شحن** **ر** **الاصا**
ایم

انجند **سیر** **علی** **اصلا** **قول** **اصلا** **ایم** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
شحن **وی** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
اولو **نور** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
علیه **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
ایم **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
حاله **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
هل **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
حاله **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
قول **کر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
سیر **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
ملک **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
ایم **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
علیه **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**
افینه **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر** **سیر**

و علی حاجه ان الله انشا لحمین میره دیده کر که شوارت کل کمزور و کر که
صالحات و حال خیره و گاهی طریقه سواد را از او راجع ظهور و مطالبیه
مفصلایدند با شریک است بر اکثر شکیلو کر که تخیل خالی عظیمه یو شریک
مناستنج با چه جک با بطها اسناد اولین طال در باب خفی جک
در حق عراضا لمانده و بدست علی از بیگانه ای علی علم او
عیاد منی سال لایلا جک فزاج کا خدیو تا رسنده صلی با تا از بیکه
و حال فیاضه و اقبی خین نا قه وضم سور لدره رکوع تکوید و بیخ و کبیره
تا کو آرا ب حضور اولین جین یا با دره کر که تخیل جک بکونه کرده و ضم
سور و دردی و ک صلی نشیرنده او کر بیمنه خیان افق حاکم کر تخیل
البریا به سلام اولین معانی قدر نا کسر بیکین بین افق بیکین و کمان
کلم ایستوی مور و فصل سولویور اگر که ابره و بولوی اسم عبدالظفر
علیه الصوره و السلام اندر سر ز تنگ و ای کو که از رسنده تخیل شیخ
اشیر و کوانان متقول در بینه عظیمه زیرا علی انشا کمان اکبرین

لطیفه فتوا در تفسیر کتیر از اسیر فر دمق و الا با با اسد باقیه اقبش
مشرقیه و اولی بنده متبادر اوله عزیز تکیله تو صیه به هم صفا الله
و انکم کجمع المسهل علی ذبیح و انزل علی من هدی الی الی الی الی
بجوت انسیه و از سهرین و انکا به لایله و التی و فکر سوال اولی سر سینه
واصل اعادن را بطیه ا جماع و انکا در کوزر صوفی و اردو بطیه اولی
تاکم . لا یجمع ان علی الصدا . و ما دره المسلم و صلا فیوم الله احسن .
حدیث شریفه ایده استدلال اعلمشی که هر چه شریک است لایله
چهره ظهور جک بود بطیه ا جماع ایتر بوبین یا بسور . اینه کوچه شیخ
اصولویه خدیت ذات جکر بر تیک جصره اجزیه نامی با هم کلکم دره
انتفاقا ایتر بینه ا جماع بر لکر . خمس مشد بر جصره برینه خدیه بضا جان
و در ضیاع جکر بر زاریس و یا ضوه و جصره اوسته خدیه ا جماع بکسر
کدر جکر کلامور بوضو نوره اوسته خدیه ا جماع و انشی بکسر فی
کلا شکیلو کلام رباط علیه و صلی بیک سینه خدیه شخ خدیه و انکا در تکیله

بر تاج طال شایخه و دی شک . اندیسنده نا جی من صو حیو تا شکار
بر کواشیا اوله بره بکر اندر جعفر بر کواشیا بر کواشیا سنده و اولی
محبت جیور در تاه فصل ایقا نوره طور مس صلیه صفر الله اولی
طور در بین حضور دیا اولی و اولی بنده افق جین فا تو خوسم سور و بیکه
منابرین ظالم و رکوع و ای که تیج و بعد و کبیره ایتم نیم دیده
سجده و انفره کی تیج و کبیره که کوانان شوی جکر که کبیره
صلی بینه نماز قیلا نوره اولی و اولی حضور و طامه در خدیه
ایسه لوبی بار تکیله صلی تخیل آرایش خدیه اولی و اولی
منابرین ظالم اولی و کبر اسم علی کات ایالی و جصره الله و کبر
کلکه صلی و کبر . انقطار بیمنه بنی حکم صلی با تا ه عید
خدیو بن طیل و در خدیو و طیل و بند و اشیا کبیره کبیره
اولی تخیل کات ما قبل اولی حضور در اکلا شریکین اسم علی و اولی
و در حکم و در صلی که منس و صلی و جصره اسم ای و اولی

یو شکات ما قبل و با صدف . طال بر بکر منکر تخیل در کرا عظیم طیل و اولی
شیخ اندر کواشیا بکر ایضا اولی و کبیره کبیره و در باره و ایدام
خدیو در حکم کبیره بینه اولی . او علی بیکه کبیره کبیره کبیره
اولی بینه یو بر بینه کلام صلی یو کر ای بکر بکر بکر اولی و اولی
کبیره شریفه خدیو اولی بنده اندر هر کلمه هر کبیره کبیره
سوال اولی ایسه که یو باده اجماع و ان شریک و عبدالله نا بکسر
کلا نوره را بطیه جکر کو شیبور جلد . و قیادیه یا اولی بینه
با خطیبه با صرا اولی و کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
اولی بینه ا جماع و اولی کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
و قاعده شریفه کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره
کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره کبیره

بسکته الامم و قدامه کوردم کانز اولور و بشی شقه قردنورد
 لوقده حال کوشتم ارطور سون امام اعظم الخوضت زون و حق سوز
 روایت اولمشد برتوقدوج بواکمه سنده و اما حضرت زور و سالی بن
 حضرت نیک به جمعیت مخالفه و سبک ایچون و اما و خطایشه یومین
 بشقه چاه یوقدر (دین مزله عقده و نذیغیغه رت مازیک
 کندنج بویلم کتقیقات سقیمه بولمش ایوه معلوم اولور که اما
 حضرت نیک و یوقد قول اولخ المشایخ حاضره قلیم . دین کرسه
 اولخ مشایخ حاضر در دیلور و سبک ایچون کتقی اولور . دین
 یار دین اما اولمشد کتقی کتقی سبک ایچون اولور ایچون کندنم مقم
 نظرون علم کرم اللات المبین اندر یوقدر کتقی مازون نقل اولمشد
 و بالجه اولخ مشایخ خطوه در دیلور و سبک ایچون کتقی اولور
 کتقی یوقد علم فی انفسل من و کتقی انفسه . یز اولور کتقی حضرت
 اولمشد عبید عظیم ایچون کتقی اولور و سبک ایچون کتقی اولور

ایچون ایسه اطرافنی و کتقی آیات قرآنیته و احادیثه جمیع و اقوال
 حجه برینه چون و ملل کتقی غایت تحقیق و تدقیق نه مدون بر رسال الاله صمیمی
 شهیدانه و سبک ایچون : المقالات مسه عشر :
 کتاب متون کتقی ایچون سبک ایچون سبک ایچون مشایخ کتقی کتقی کتقی کتقی
 طرابلس (بوقد صراط اولخ مشایخ خطوه و سبک ایچون اولور کتقی
 و اما حضرت زور اولخ مشایخ خطوه دین کتقی نظریه کتقی اولور کتقی
 نه و سبک ایچون سبک ایچون و اما حضرت زور اولور سبک ایچون خطوه کتقی
 اولور امام الحریبه اولور الحقیقه کتقی اولور کتقی امام سبک ایچون
 و اما یوقد سبک ایچون مشایخ خطوه کتقی اولور کتقی اولور کتقی
 و اما سبک ایچون سبک ایچون و اما حضرت زور کتقی اولور کتقی
 کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 جمیع اولور کتقی ایچون سبک ایچون سبک ایچون سبک ایچون مشایخ
 خطوه کتقی اولور کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 یزیم یوقد وین کان اولور و سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی

کوردم سبک ایچون کتقی اولور و سبک ایچون ایچون سبک ایچون
 رسول کرم صلی الله علیه و آله و سلم حضرت زور و سبک ایچون کتقی
 اولور کتقی اخره و سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 جانز اما اخره سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 اثبات یوقد کتقی کتقی اولور و کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 احادیثه و سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 قاطع کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 و سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 فی غیره کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 بوسلکده و علم صاحب کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 نه و با ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 یزیم سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی

اولور سبک ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 یوقد کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 و اما حضرت زور کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 خطای مشایخ کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 ایچون کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 اولور کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 و کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 وین کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی
 کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی کتقی

انصافاً شرح افندی که تا بنی طاهره از پیغمبر او برادر برادر سه و چهار
 کلام و چهار سه و چهار طاهره از پیغمبر که از پیغمبر تا چهار کلام و کلامی از پیغمبر
 یکم تا نهمی صحیفه‌ها را در آن کتاب یک نور طاهره بر من صحیفه سنده
 حبیب توش و طاهره و دیگران با پیغمبر الهامی از پیغمبر از پیغمبر
 پیغمبر و کلامی معاصر او که بیدار او را در نور طاهره بر من صحیفه سنده
 در پیغمبر
 مظهر اولاد بر پیغمبر این صحیفه سنده ابطال اولاد
 باقی نماند صحیفه قلمش در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 قلمی از پیغمبر طاهره از پیغمبر در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 صحیفه طاهره از پیغمبر در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 لطفاً اول برده او یکی کلمه از حبیب الکاظمه تصحیح هر
 ایستنی که در وقت پیغمبر در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 علی اسرار پیغمبر در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره
 در کتب او باقی نماند و یک کتب طاهره

EK
 Elbistanlı-zâde Veliddin Efendi'nin
 Esmâ'-i Hüsnâ Me'âl-i Şerîfleri

اسماء حسن و آل شریفی

بسم الله الرحمن الرحيم

الله جامع نفوس شایان

براقو دلدنمه ذکر ایله لفرآن

رهمن آسیرگر رزق ویر لهم

دو نیاده دیز بو اهل لفرآن

لهم ره لیم اولدر مؤمنه نصبت

ویر عقیاده هوس و غلمان

لهم ملیک اولدر ملکنده باقی

محتاج آقا شه ملوک سلطان

قدوس عیب دمه پاک مبرر

کنه بلنر عقل آندا فیران

آنجاو سلام اول سالیم فنادهن

سندمه سلامت دارنده سبحان

مؤمن قیاده قورقو بولونی

سندمه ارمانز لیب امان

Esmâ'-i Hüsnâ me'âl-i şerîfleri
Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah cemî' nu'ûta şâyân

Bırakma dilden zikr eyle her ân

Rahmân esirger rızık verir hem

Dünyâda demez bu ehl-i küfrân

Hem *Rahîm* oldur mü'mine ni'met

Verir ukbâda hûri vü gilmân

Hem *Melîk* oldur mülkünde bâkî

Muhtâc âna hep mülûk u sultân

Kuddûs uyûbdan pâk u müberrâ

Kühü bilinmez akıl anda hayrân

Ancak *Selâm* ol sâlim fenâdan

Senden selâmet dâreynde sübhân

Mü'min kapadır korku yolunu

Senden umarız hep emn ü emân

اولدور صریحین اوصاف عالی
یونس بالیقدا اوقوردی لهر آن
اولدور عزیز غالب مطلق
عاجز ناقیص هب بله انسان
هبأ لهر شی یه بندم حیو
نیله اول اولو یزدان
لهم قتلیر بیو لده آندا
بزر لهر قیصر ابرها الاخوانه
خالیق یزاتیر آنجا ه او دیر
قدریه فعلین یزاتیر انسان
بارس براتیر بلا تفاوت
بازر می بر با ه لهر شکل آلوان
اولدور وصویر اشیای تصویر
ایله مرادی اوزره لهم آسان
غفار اولدور تر عیب یله کنا لهن
عیب خطا سین اولدور یوم لهران

Oldur *Müheymin* evsâf-ı âlî
Yûnus balıkda okurdu her ân

Oldur *Azîz* gâlib-i mutlak
Âciz nâkıs hep cümle insân

Cebbâr herşey yedinde mecbûr
N'e ylerse eyler ol ulu Yezdân

Hem *Mütekebbir* büyüklük anda
Bizler hakîriz eyyühe'l-ihvân

Hâlik yaratır ancak O derler
Kaderiyye fi'lin yaratır insân

Bârî yaratır bilâ-tefâvüt
Benzer mi bir bak hiç şekl-i elvân

Oldur *Musavvir* eşyâyı tasvîr
Eyler murâdı üzre hem âsân

Gaffâr örter abdin günâhın
Ayb u hatâsın ol yevm-i hicrân

Kahhâr O'dur ki âna musahhar
Kahr u helâki hep ehl-i tuğyân

Vehhâb ivazsız ni'met verici
Her dem ânındır in'âm u ihsân

Rezzâk rızıklar eyler izâfe
Gaflet nedir ya ol ehl-i şükran

Fettâh açıcı ebvâb-ı hayrı
Aç müşkilâtı hep eyle âsân

Oldur *Alîm* herşey'i bilir
Kühü üzre yok hiç âna pinhân

Kâbid O'dur canlar alıcı
Gafletle kalbim kabz etme *Deyyân*

Bâsıt odur kim neşr eder rızkın
Her ferde az-çok ol ehl-i şükran

Hâfid odur ki tezlil eden o
Hep ehl-i küfrü nâlân u giryân

Râfi' edici mü'mini i'lâ
İ'tizâz eyle ey ehl-i îmân

Oldur *Mu'izz* i'zâz edici
İsterse kimi verir şeref ü şân

فہر اودر آقا مسخر
فہر ملائی ہے اہل طفیان
وہاب عوہ ضر سیز نصبت ویرلیجی
لہر دم آ نینا در انعام احسان
رزاقت رزقار ایڈر ایضاف
غفلت نہ دریا اول اہل شکران
فناحی آہیں ابواب فیرسی
آہی مشقلاتی ہے ایہ آسان
اولہ علم لہر شہسور بیڈر
کسوں اوز رہ بوقہ ہے آقا پیران
قابض اودر جانہ آلیجی
غفلتہ قلبیم قبض اتیرہ دبیان
بسیلا اودر کیم نہرا بیہ رزقین
لہر فرده آہ بیوق اول اہل شکران
خافض اودر آ تذلیل ایہ نہ او
شب اہل کفری نالان کیربان

رافِع ایدیحی مؤمین اَعْلَا
 اعْتَزَّاز ایل ای اَهْل اِیْمَان
 اولد، قَیْمِر اَعْتَزَّاز ایدیحی
 اِبْتِرَسَ کَلْبِی دَرِیْر شَرَفِ شَان
 اولد، فَذَل لَهْم اَسْتَد لَیْلِی
 ایلر ذَلِیل هَقِیر نَالَان
 اولد، سَمِیع اِبْتِیْدِیجِی اَوَّل
 لَآکِین فَنَزَّهَ اَعْفَا دَا اِی هَان
 اولد، بَصِیر کَوْر دِهْی لَآکِین
 صَانَهْ جَوَارِیجِی وَارَآنَهْ اَعِیْنَان
 اولد، هَلْمِ هَلْمِ هَلْمِ عِلَادِیل
 شَد اِرْمَاز آصِلَا اَوَّل هَلْمِ یَزْدَان
 لَهْمِ عَدَل اَوَّلَهْ هَلْمِیْنَدِ عِلَادِیل
 رَاضِی اَوَّل آنَدَان اَوَّل اَهْل شَهْرَان
 اولد، لَصِیْفَه رَفَق نَوَاز وَشِی
 ایلر عِبَادَه ذَبِیر ایلر هَرَّآن

Oldur *Müzill* hem istediğın
 Eyler zelîl ü hakîr nâlân

Oldur *Semî'* işitici ol
 Lâkin münezzeh a'zâdan ey cân

Oldur *Basîr* görücü lâkin
 Sanma cevârîh var anda aynân

Oldur *Hakîm* hâkim-i âdil
 Redd olmaz aslâ ol hükm-i Yezdân

Hem *Adl* oldur hükmün(d)e âdil
 Râzı ol andan ol ehl-i şükrân

Oldur *Latîf* rıfk u nevâziş
 Eyler ibâda zikr eyle her an

Oldur *Habîr* zâhir ü bâtın
 Herşey'i bilir her dem kemâ-kân

Oldur *Halîm* ashâb-ı cürmü
 Terk ile âna etmez şitâbân

Oldur *Azîm* kudretde kâmil
 Mahsûs âna hep cümle şeref ü şân

Oldur *Gafûr* gizler uyûbun
Abdin hatâsın ey ehl-i î mân

Oldur *Şekûr* eyler kabûl ol
Tâ'ât-ı abdi ol ehl-i irfân

Oldur *Aliyy* ulüvv ü şânı
Fevkinde rütbe olmaz kıl iz'ân

Oldur *Kebîr* ancak büyük ol
Yanında herşey hakîr ü noksân

Oldur *Hafîz* herşey'i saklar
Kemâl üzre zikr eyle her ân

Oldur *Mukîr* akvât-ı halkı
Ervâhı cisme eyler O ihsân

Oldur *Hasîb* ol bize kâfi
Herbir umûrda ol ehl-i îkân

Oldur *Celîl* kadri azîmdir
Mahsûsdur âna herbir şeref ü şân

Oldur *Kerîm* eyler keremler
Abde su'âlsiz ol ehl-i şükran

اولدر خبير ضا لخير باطن
لهر شين بيلير لهردهم لما كان
اولدر هليم آصواب لهرمي
ترك اليا آفا ايتنر شتابان
اولدر عظيم قدره تنده قابل
مخصوص آقاليه به شرف شان
اولدر غفور كبر عيو بين
عبد يار هطاسين اي اهل ابان
اولدر شاور ايلر قبول اول
طاعات عبدى اول اهل عرفان
اولدر علي علو شانى
فوقينده روتج اولماز قيل ايدعان
اولدر كبر آخلاق بيورك اول
يانينده لهر شين حقير نقصان
اولدر هفيضا لهر شين صا قلا
كمال اولدره ذير ايل لهر آن

Oldur *Rakîb* halkı görür ol
Hıfz ile her dem oldur nıgehbân

Oldur *Müccib* eyler icâbet
Etse du'â kul var âna bürhân

Vâsi' oldur çok rahmetle ilmi
Deryâ-yı rahmet bî-hadd u pâyân

Oldur *Hakîm* kim her şey'i halkı
Yerli yerinde yok anda noksân

Oldur *Vedûd* mü'mine hayrı
Sevicisin sev bunları her ân

Bâ'is O'dur kim mahşerde halkı
Cem' ile kurar bir ulu dîvân

Oldur *Mecîd* mahsûs âna hep
Ne varsa izzet cümle şeref ü şân

Oldur *Şehîd* herşey'i görür
Olmaz âna hiçbir nesne pinhân

Hem *Hâkk* oldur sâbit ezelden
Ermez tagayyür hiç âna noksân

اولدور فقیت آقوات قلق
اُر وایج جسم ایله ار اهلان
اولدور هسیب اول بزه کافی
لهر بر ارفور دا اول اهل ابقان
اولدور جلیل قدوس عظیم در
مخصوصی در آکا لهر بر شرف شان
اولدور کریم ایله کره مکر
عبده سؤل سیز اول اهل شان
اولدور رفیق قلق کورور اول
حفظ ایله لهر ده م اولدور نلربان
اولدور مجیب ایله اجابت
ایته دوعا قول وار آکا بر لمان
واسیع اولدور هیوق رحمت علی
ده یای رحمت بی هدایان
اولدور علیم لهر شی خلق
یرلی یرنیده یوق آنه نقصان

اولدر و دود قوئیه خبری
 سولجی سن سو بونلاری لهر آن
 باعث اولدو کیم کسردم خلقی
 جمع ایله قوراء بر اولد دیوان
 اولدر مجید فصوص آ قالیه
 نزاره عزه ت هله شرف شان
 اولدر شریک لهر شیخی کورور
 اولماز آ قالیه بر ننه پنهان
 لهم هاله اولدر ثابت ایزه لهن
 ایرمز نضیر لیه آ کانهضان
 اولدر وکیل لهر امره کافی
 لهم رزقی خلق ایلر ار احسان
 لهم قوی اولدر قوه تده کایل
 ایرمز آ قالیه لهم عجز نضهان
 اولدر فتن قوه تده ثابت
 لهم شیخ غالب اول اهل ایقان

Oldur *Vekîl* her emre kâfi
 Hem rızk-ı halkı eyler O ihsân

Hem *Kaviyy* oldur kuvvetde kâmil
 Ermez âna hiç hemm ü acz u noksân

Oldur *Metîn* kuvvetde sâbit
 Herşey'e gâlib ol ehl-i îkân

Oldur *Veliyy* hep mü'mini
 Okşar sever ol ey ehl-i îmân

Oldur *Hamîd* ef'âli mahmûd
 Medh ü sitâyîş hep âna şâyân

Muhsî O'dur ki eyler ihâta
 Her şey'i ilmi neyse kemâ-kân

Mübdî oldur ki eşyâyı îcâd
 Eyler ademden yok anda noksân

Oldur *Mu'îd* ihyâ kılar ol
 Cümle çürümüş mevtâyı âsân

Muhyî oldur hep mahlûka cânı
 Veren O'dur kıl şükürünü her an

اولدر وليٰ لهيب مؤفنين
اورهشا - سوم - اول اي اهل ايمان
اولدر هميد افعال محمود
ورد ستايشي لهيب آفا شيان
مخلصي اودر له ايار احاط
له رئيس علمي نيبه كما كان
عبدى اولدر له اشياي ايجاد
ايار عدم دهن يوه آند تقبان
اولدر معيد اها قبلا - اول
بهار هو - رهيش فوتاي آسان
معين اولدر لهيب مخلوقه جاني
دبرهن اودر قيل شارسه لهر آند
اولدر محبت جانده آلبجي
لهردم آنيله - هون علم فرمان
لهم هي اودر دائيم باقى
بزده كي حيات عارض نقصان
قيوم اودر تدبيرى اوزر
قائيم اولدر لاه بوجله آنوان

Oldur *Mümît* canlar alıcı
Her dem ânındır çün hüküm ü fermân

Hem *Hayy* O'dur dâ'im bâkî
Bizdeki hayât ârızî noksan

Kayyûm O'dur tedebbürü üzre
Kâ'im olurlar bu cümle ekvân

Vâcid ganîdir hiç muhtâc olmaz
Bizler fakîriz ol ulu Yezdân

Mâcid O'dur kim sâhib-i şerefdir
Her dem şerâfet üzre kemâ-kân

Vâhid O'dur kim yokdur nazîri
Misli bulunmaz bir ulu Yezdân

Hem *Ehad* O'dur zâtında birdir
Olmaz âna hiçbir şey' de siyyân

Hem *Ferd* O'dur vâhid-i mutlak
Cüz' küll değildir yok anda ebdân

Hem *Hakk* O'dur dergâhı meftûh
Erbâb-ı hâcât etdikde efgân

واھید غنی در لیبی محتاج اولماز

بزرگ فقیریز اول اولو یزدان

واھید اودر لیم صاهیب شرف در

لهم دهم شرافت اوز ره ملاکان

واھید اودر لیم یوقدر نظیری

قلی بولغوز بر اولو یزدان

لهم اهد اودر راتندہ بر در

اولماز آقا لیبی بر شیدہ سیان

لهم فرد اودر واھید طلق

جز کل ده کیله - یوق آند ابدان

لهم صمد اودر ده کالی مفتوح

ارباب حاجات ایتد بده افعان

قادر اودر لهم قدره تده قابل

اولماز آقا لیبی عجز ابلہ نقصان

مقدر اولدر قدره تده فایق

اوسیدہ دایم بوجہ اکیوان

Kâdir O'dur hem kudrette kâmil
Olmaz âna hiç acz ile noksân

Muktedîr oldur kudretde fâ'ik
Emrinde dâ'im bu cümle ekvân

Oldur *Mukaddim* takdîm eden O
Kâfirle bir mi hiç ehl-i îmân?

Oldur *Mu'ahhir* te'hîr eden O
Sâlihle bir mi hiç ehl-i isyân?

Evvêl O'dur yok ibtidâsı
Olmaz ânın'cün hiç vakt ü ezmân

Âhir O'dur ki dâ'im bâkî
Olmaz mekânı yok âna imkân

Hem *Zâhir* O'dur âyâtı sâbit
Yerlerle gökler hep âna bürhân

Hem *Bâtın* O'dur mestûrdur halkdan
Setr eyler ânı bu cümle ekvân

Vâlî O'dur hem âna müfevvez
Halkın umûru tedbiri her ân

اولدر فقہیم تقدیم ایدن او
کافیله بر می لیم اهل ایمان
اولدر مؤخیر تاخیر ایدن او
صالحیله بر می لیم اهل عیبیان
اول اولدر بوق ایستاسی
اولماز آنیک هیون لیم وقت ازان
آخیر اولدر له دائیم باقی
اولماز حکمانی بوق آفا اصقان
لهم ضلنا هیر اولدر آیاتی ثابت
یرله نوکلر هیر آفا برهان
لهم باطن اولدر مستور در خلق دان
ستر ایلر آنی بو جهله آکوان
والی اولدر لهم آفا عقوبتی
خلقیله اومورس ند بیر لهر آن
لهم فنهایی فوقینده عالی
اولماز نصوص ذیل ایلر لهر آن

Hem *Müte'âlî* fevkinde âlî
Olmaz tasavvur zikr eyle her ân

Hem *Berr* oldur halk üzre her dem
İhsân eden O lütfu firâvân

Tevvâb âsî ettikde tevbe
Eyler kabûl ol ey ehl-i îmân

Mün'im O'dur hem mahlûka dâ'im
În'âm eden O lütf ile ihsân

Hem *Muntakîm* O ba'zı usâta
Eyler azâbı bî-hadd ü pâyân

Oldur *Afüv* abdin günâhın
Afv eyler ancak O lütfu ummân

Oldur *Ra'ûf* rıfk u nevâziş
Eyler ibâda bî-hadd u pâyân

Hem *Mâlikü'l-Mülk* ânın tasarruf
Mülkünde tedebbür eyler O sultân

Hem *Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm* O'dur
Büyüklük ânın eyler O ihsân

Hem *Mukîd* O'dur adl ile kâ'im
Hâşâ ki zulm ü cevr âna şâyân

Câmi' O'dur cem' eder halkı
Cümle hesâba o yevm-i hicrân

Oldur *Ganiyy* olmaz O muhtâc
Muhtâc âna hep mülûk u sultân

Muğnî O'dur hem kimi dilerse
İğnâ eder hem in'âm u ihsân

Mâni' O'dur hem hıfz u himâye
Eyler ibâdı hıfzında ekvân

Hem *Dârr* O'dur kim zarar eden O
Olmuş musahhar görmem mi şeytân?

Hem *Nâfi'* O'dur her hayr andan
Eyler vesâtat gâhîce insân

Hem *Nûr* O'dur kim zâtıyla zâhir
Olur münevver ânınla ekvân

Hâdî O ancak andan hidâyet
Eyler vesâtat hem rüsûl ü Kur'ân

لهم برّ اولد، خلف اوزره لفردهم
اهسان ايدهن او لطف فراوان
نواب عاصي ايتيديله توبه
اير قبول اول اي اهل ايمان
منعيم اودر لهم مخلوقه ~~دائيم~~
انعام ايدهن او لطف ايله اهسان
لهم منعيم او بعض عصاة
اير عذابي بي هدا بيان
اولد عفو عبديك لنا هين
عفو اير آنجاق اول لطف عمن
اولد رنوف رفق نوازوشن
اير عباده بي هدا بيان
لهم مالك الملك آنيك نصرف
ملكينه تدبير اير اوساطان
لهم ذواجلال والاکرام اودر
بيو قليك آنيك اير ار اهسان
لهم مقصيده اودر عدل اير قائيم
هاشمال ظلم هو آفاشيان

جامع اورد. بسع ایدہ۔ خلق
 ہر لہا سب اویوم لہجران
 اولدہ غنیہ اولاز او محتاج
 محتاج آ کالیہ فلور سلطان
 فضی اورد۔ کم لیم دیر
 اغنا ایدہ۔ کم انعام انسان
 مانبع اورد۔ کم مفضا ہمایہ
 ایلر عبادی مفضندہ اولوان
 کم ضنا اورد۔ کم ضنرہ ایدہ ن او
 اولوسہ مسر کو۔ کم شیطان
 کم نافع اورد۔ کم خیر آندان
 ایلر وصا طت کالیہ انسان
 کم نور اورد۔ کم زاتی لہ ضنا شیر
 اولور منوہ۔ آ نقل اولوان
 لہادی اد آبقاقہ آندان لہیدایت
 ایلر وصا طت کم رسول قرآن

Oldur *Bedî'* îcâd eden O
 Misli yok iken her şey'i ey cân

Bâkî O hem gayrisi fânî
 Sen kal çün kâfî ey ulu Yezdân

Vâris O'dur hem arz u semâya
 Etdikde ifnâ bâkî kemâ-kân

Oldur *Reşîd* irşâd eder O
 Doğru yola hem mahlûku her an

Oldur *Sabûr* bir vakte te'hîr
 Eyler ikâbı etmez şitâbân

Hâfız Veliddin nef'î-yi günahkâr
 İster inâyet senden o her an

Yâ rab lutf et hayr murâdın
 Çün bahr-i rahmet bî-hadd u pâyân

Târîhi dedim yâ-rabb şüflî(?)
 Zikrin ola hep evkât u ezmân

Hâfız Veliddîn Nef'î'de târîh
 Mahlasla ismim târîhle siyyân

اولدر بدیع ایجاد ایدهن او
 وئاش یوق ایله لهر تشبیه ای جان
 باقی اولم غیبه سی فانی
 سن قال هیون قافی ای اولونیزدان
 وارث اولدر لهرم آرضه سایه
 ایندی ایدم افلا باقی ملاکان
 اولدر ره شید ارشاد ایدم او
 دوغرو یولا لهرم فلولوقی لهر آن
 اولدر صبور بر وه قه تآ فیه
 ایله عقابی ایقو شتابان
 حافظه ولی الدین تقی کناه قاه
 استر عنایت سنه ن او لهر آن
 یارب لطف ایت جز ورا دین
 هیون بحر ره همت بی هدایان
 تاریخ دییم یارب شفی
 ذکیر یز اوله شیه اوقات ازمان
 حافظه ولی الدین نفع ده تاریخ
 فواصله اسمیم تاریخ لسیان ۱۲۴۰
 البستان زاده ولی الدین اعنت هوه بیک اشرافه

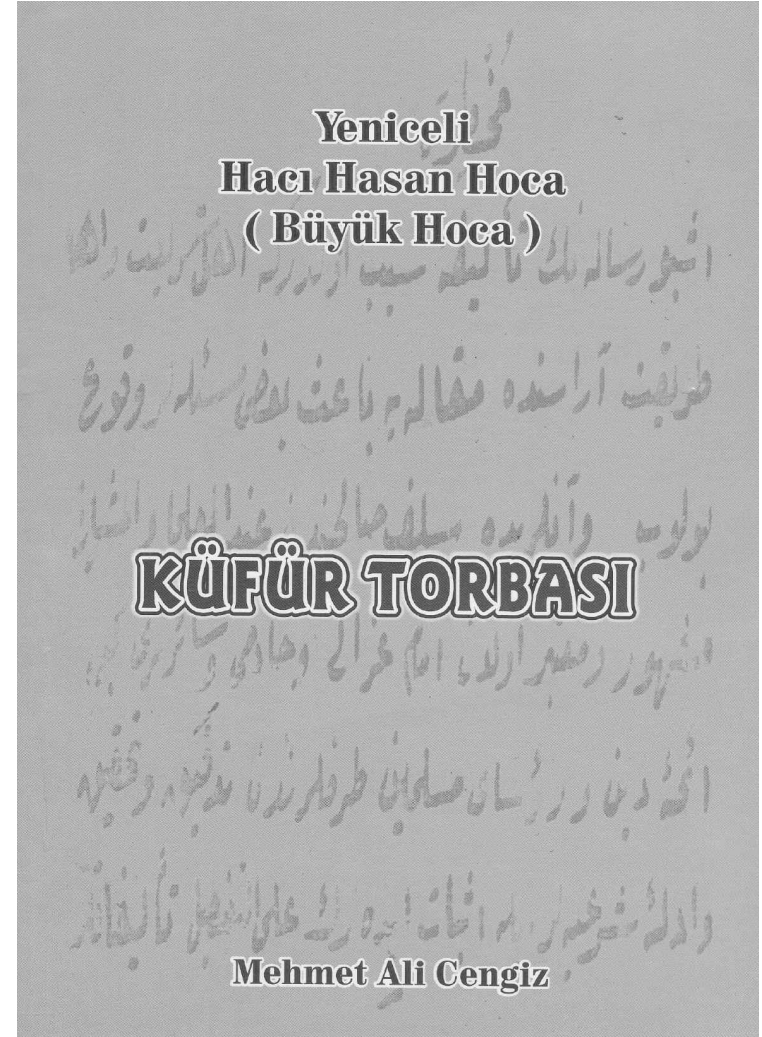
Mîzânü's-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat'ın Kamer Neşriyat tarafından yapılan baskısının kapağı

**MARAŞLI
MUHAMMED HİLMİ EFENDİ**

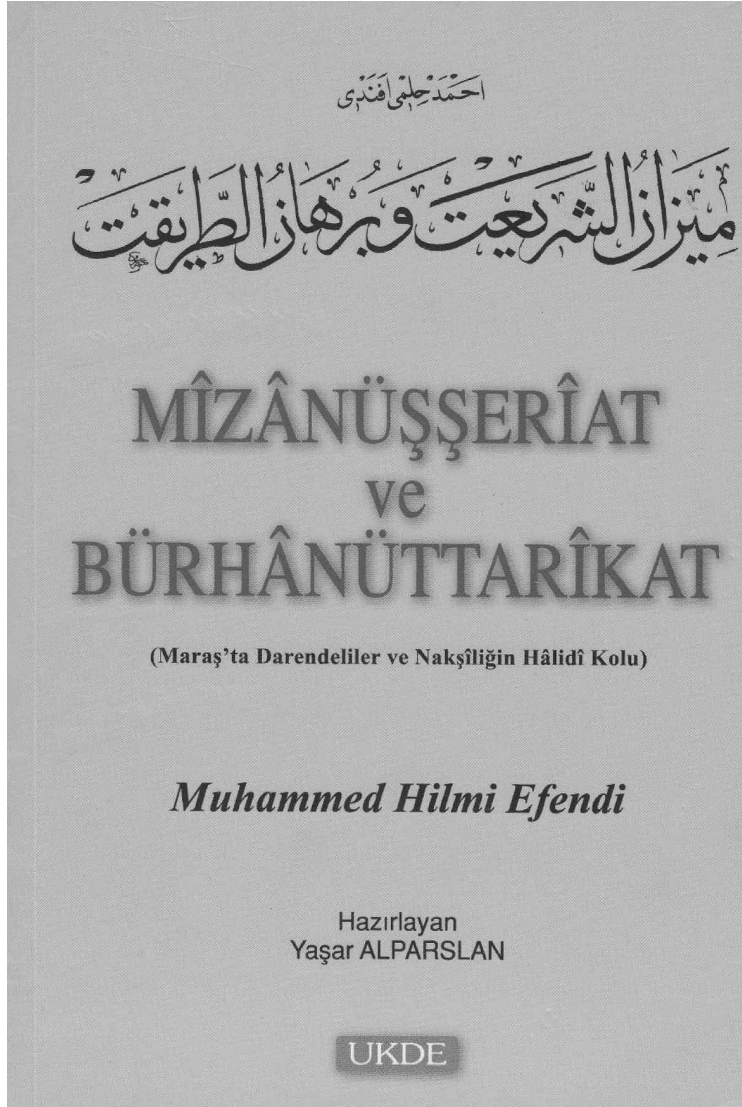
**MİZAN-ÜŞ ŞERİAT
BURHÂNÜT TARİKAT**

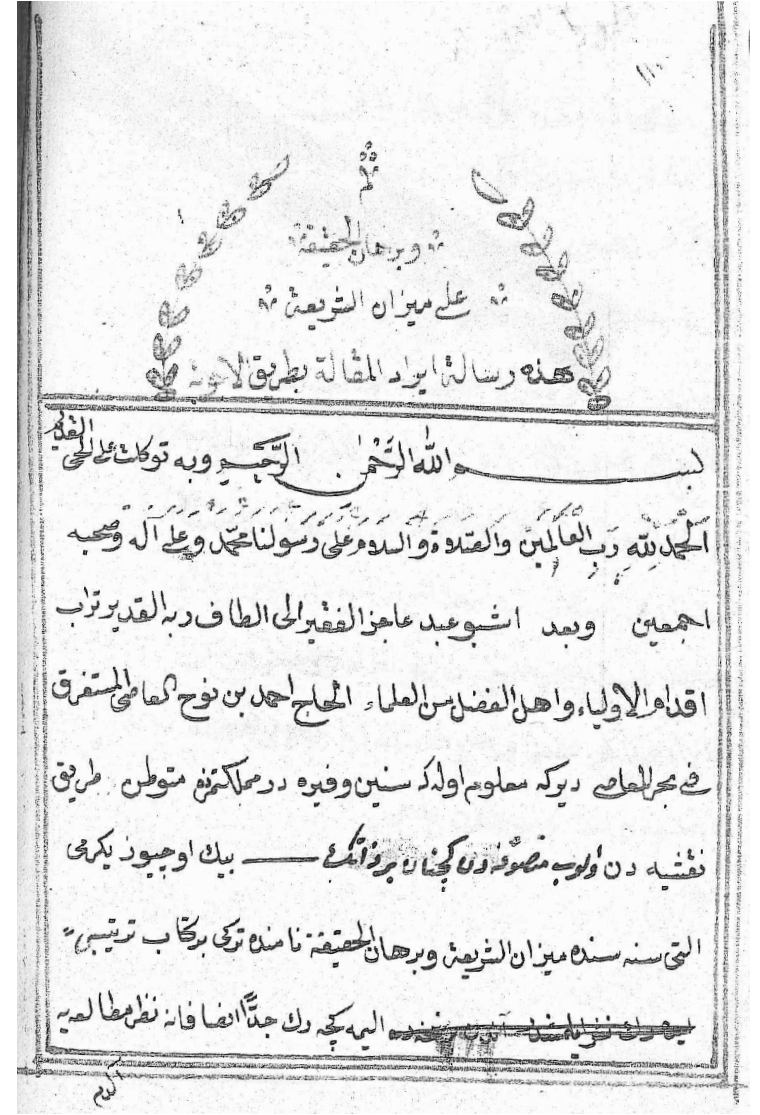
Mîzânu's-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat'ın Kamer Neşriyat tarafından yapılan baskısının farklı bir kapağı

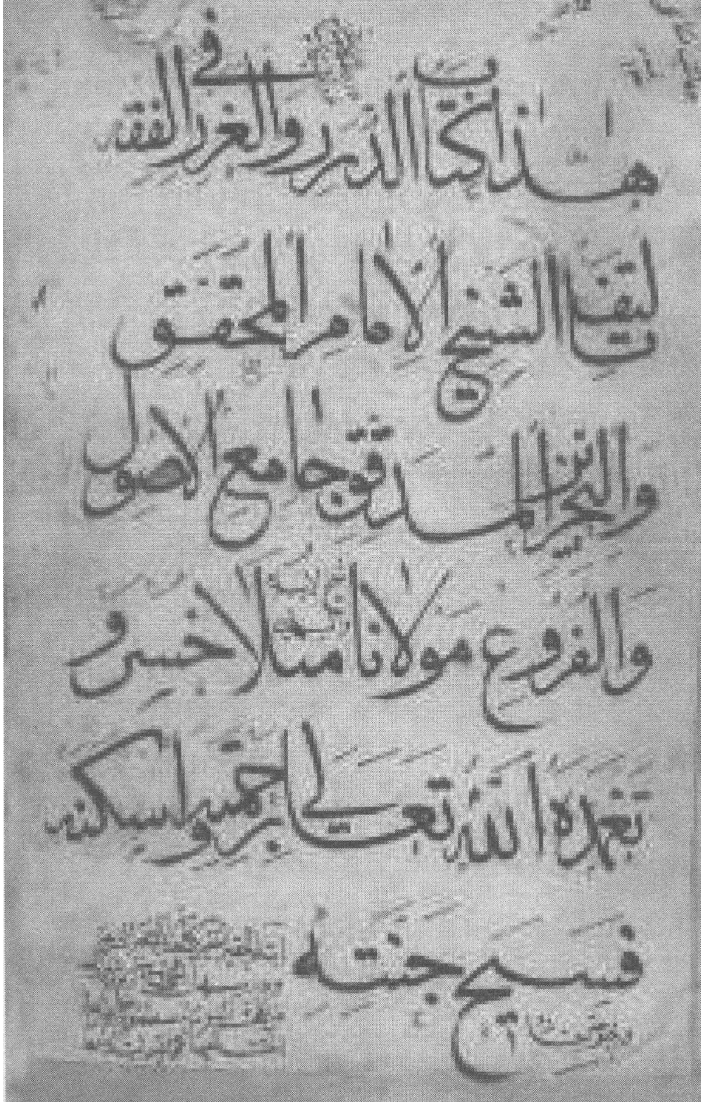
Mîzânu's-Şerîat ve Bürhânü't-Tarîkat'ın Mehmet Ali Cengiz tarafından yanlışlıkla Yeniceli Hacı Hasan Hoca adıyla yapılan baskısının kapağı

Mîzânü'sŞerîat ve Bürhânü't-Tarîkat'ın Ukde Yayınları tarafından yapılan baskısının kapağı

Îrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzânî'sŞerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka'nın Seyidhanzade Hasan Hüsnü tarafından istinsah edilen yazma nüshasının ilk sayfası (Yaşar Alparslan arşivi)

Elbistanlı-zade Veliddin Efendi'nin kütüphanesinden kalma
–Yaşar Alparslan'ın kütüphanesinde bulunan– Kitâbu'd-
Dürer ve'l-Gurer kitabının ilk sayfası

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل مدار العلم أفضل من وما الشهداء
والصدوة على من اورثنا العلم والهدى وعلى الله و
اصحابه الذين هم اهل التقى ومدد قلمنا من الله تعالى
بالكالات العلمية والحالات العجيبة على الأخ الصالح
الطيب والمخلص النبي علي بن حكاشي الموسوي البلخي
زاده الموش مولداً وموطننا وقضه الله
تعالى لنا الجنة ورضاه جعل خريد خيرك من اوليه
استخازني فأخرته آجازه سهبه بروايه عنى ما يجوز لي

وعنى ما رويته نفسي كرا وسعدتاً وما انتعاقى من ما من العلوم
الشريعية والآية والحكيمة حسماً اهاذى بنى
واستادى ودوى نى حسب العالم العالم الكمال القلة
المعاد الاقراضى الزادى فى الشيخ مصطفى فدى بن احمد فدى
ابن محمد افدى العريف نقاشى ورتين زاده القضى العرشى
مولداً وموطننا سلمه الله فى الدارين وقد اجاز له
سبدا اكل عليم الايشاه المولده اشباه جبر العرفان
سحبا ان البيان الحاج محمد صالح العريف بالحاج طزون فدى
ابن محمد بن ابراهيم القيصرى مولداً وموطننا وقد اجاز له
فريد عصم وقضاه دهم الحافظ قاسم بن الشيخ الحاج
محمد بن القيصرى مولداً وموطننا رجع الله تبارك وجهه ونوره
ضريحه وقد اجاز له مالفون العصر ويد كل الامر
الحاج بن محمد بن مصطفى الاقصرى مولداً والقيصرى مولداً
والعالم العاضل زاده كماله كماله النفس الخيئة
الموسوي ظاهره وباطنه مولداً ومن كل الوجوه اولينا

من سلاله فسيحة طاهره عنى به السيد محمد امين الخادى
وقد اجاز له فدى الشيخ العالم الكمال والمير العاضل السيد
الحاج عمر بن بوى بن الشيخ الخضر الامام السيد محمد ابراهيم
المدنى وقد اجاز له مولداً وموطننا مولداً وموطننا مولداً وموطننا
بالله الواصل كماله الشيخ الشايع وشيخ الطوفى السيد محمد
ابوسعيد الخادى فدى سله سره ووقع فده وقد اجاز
له والده الشيخ مصطفى الخادى كماله كماله عنى الطربى
عنى محمد بن على الكامل عنى محمد الدين الزيلع بن احمد بن محمد
عبد العالى بن والده عنى شيخ الاسلام كركوبنا الانصارى
عنى ابن محمد بن سفاوى عنى برهان الدين عنى العلاء مولداً
السخنة عنى سراج الدين عنى ابى الوقت عبد الاقوى بن ابى
الحسن عبد الكار اولاد عنى عبد الله السرخسى عنى محمد بن
بوسيد القيصرى عنى محمد بن سماعيل الخادى كماله كماله
مفضلاً الى بنى مصطفى كماله كماله وقد اجاز له
الخادى والسفاح كماله كماله عنى العاضل العلاء مولداً محمد

على حج فورد عليه السلام افضل انفضال ان تحصل من
طاعتك وتطوع من حركه وتصنع عن طاعتك وتكسب
من سائر اليك وعلى طريق ما نقل من لغتان على كمال
واكرار اثنين وانس اثنين اما اللذان ان تذكرهما
فالله والموت واما اللذان تسميها فاحسانك الى
العبر واسارة العبر اليك وقد قيل من تزييت هذا
صورة العدو علينا وقال بعضهم هذه حيلة
جيدة في التخلص من محن العدو والمخالف ودوام
السلامة والراحة وقيل وهو مضمون الحكيم النبوة
الشارية بقوله نطقا فبما رحمة من الله لنت لهم الآية
ولكن طاعتك على حسن واثاك وسوء الظن بك
المؤمنين سيما الطلبة العلوم لانك بهم تكون عون بركا
في الدارين واسترعيوهم واعف عن ذلهم وقدم
دوسم على حج معصاك ولا تميز اعتقادك في
حجهم ككل ما خلفت قوم عسلى ان يكون لهم تأويل

عبد الله بن جيب والا ولا ان اخذت من عبد الله بن مسعود
والثالث عن علي بن ابي طالب وهم عن خاتم النبيين ورسوله
رثة العالمين صلى الله عليه وعلى آله وسلم شيئا
او حتى نصفي الحاشية السرفة واثاك مع جميع الاخوان فخص
ربيعان العرا والافاضة يعني والتكليف بذك الاماني
الذي لا يترك ذلك الا باقتضاء كل ما لا بأس به فينبذ
يحصل الامتنان بقوله نطقا انفق الله على ثقافته ويحقق
الأكبرية الالهية على جميع قرطانا ان اكبركم عند الله انتم
فان نفوذ الالهية القوية المعنوية وقرية المية
الالهية فان الله مع الثقلين وهو مقام الولاية الاوليا
ان الله وله الثقلين وهو الذي ساطر في هذا العالم
فما يتقبل الله من الثقلين فمن ظفر العقوى فان
بالولاية في الدنيا والدين قدم عليها وعلى الزمة والعفة
والاستقامة بالخشية وارضاه النواضع والرافة
الشفقة سيما الصنفاء والفضلاء ولكن سائر الناس كل

انما زاد من انفاضت نفسي الى العار والارثان من وليا على
اكون ان تليد العاقبة زين العابدين اكون ان وهو تليد
الولي الشيخ عبد الله المرزى تليد مولينا احمد النجل تليد
سولينا ميرزا جان الشيرازي تليد الحق بلال الدين الدواني
تليد علي الدين الكوسكاري تليد استاد الشيرازي العلاء
البيروني تليد مولينا ساردا تليد الحق قطب الدين الرازي
تليد العلامة الشيرازي تليد الكاتب الغروي تليد الامام
خواجه الرازي تليد الامام حمزة الاسلامي تليد الامام
الزهري تليد والده ابو العقبان محمد بن سلطمان الصفاويك
تليد ابو حنيفة ابراهيم الروزي تليد ابو العباس محمد تليد
ابن القاسم عتقا تليد ابو ابراهيم اسما على تليد الامام ابو جعفر
محمد بن ادين الشافعي رحمه الله تليد الامام محمد بن
حسن النسيب تليد الامام الائمة سراج الائمة الحسينية
نعمان بن ثابت رحمه الله واسمة تليد خادما بن ابي
تليد ابراهيم بن زيد النخعي تليد علقمة بن ربه وولي عبد الحكيم

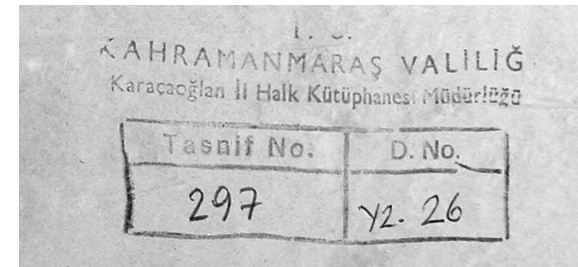
وان لم يكن من دعائم طريقتهم محمد في مجلس لا فصل
ولمعا ذكرا وجنسا ويكر التما شرعية ووزنية و
يتبادر بعده نطقا فتاوى وموسيقىاته غير الصلوة
على النبي صلى الله عليه وآله وسلم في الصلاة
انما اليقوت في حجة الله المكنة الصلوة والارواح المفضلة
تطهير من العلاء هو طاهر واليقوت من
السنن جميع الالهية لانه تليد الله تعالى
في الاضوة والاول الحج اجوز بنوعين
المسئلة في كرم الله في العرش من اوله وطولها
فارسه هو تليد تليد له ولوليه والقرآن والقرآن
بافعال العلم واستقامة سلبية ونسبية
في الدين ايمان ابراهيم واسمها يانكيونين
سبحان من كرمه عايشة وهو اوله في الترسين
والطريق العالدين تليد كرمه اوله واليه
سنة سنة قرش بن زهير بن الفيزيين الحرم
انما الاول اعلم

عن حنيفة قدس سره اذا ظهر لك من انبيك عيب
فاطلب له سعيين يا من العذر والذوال فاول
انفع بها والاول قد نضت بالدم فاول نفس الخويل
انت حث لم تقبل سعيين مدركا وبالهدى
حجتها على قهرا فثالك طاعتها نطقا وانظروا
وصايا الصلوة كوصايا اجيزة لاوله يوسف في آخر
الانشاء ولا سجد ولد شيخ يقال له زبدة
التصاح وتليد يوسف النخعي رحمه الله نطقا وقد
العلاجات والحدوى رسالة حج فيها اصح الاذنين
والآخرين وفضلا الله نطقا بخالص النجعة سهران
التكاليف فيها وشم خارجا كورد مسود
للشاه العظام مخصوص لعقرا من ولين اذواس
الصالح مسود بعظم الخير والبركة واستجابة
الدعاء ليو طوبون عليها في الاوقات المباركة بصوت
قوله لا وواحد لصدقة ويتوبون به وفضلا العرش

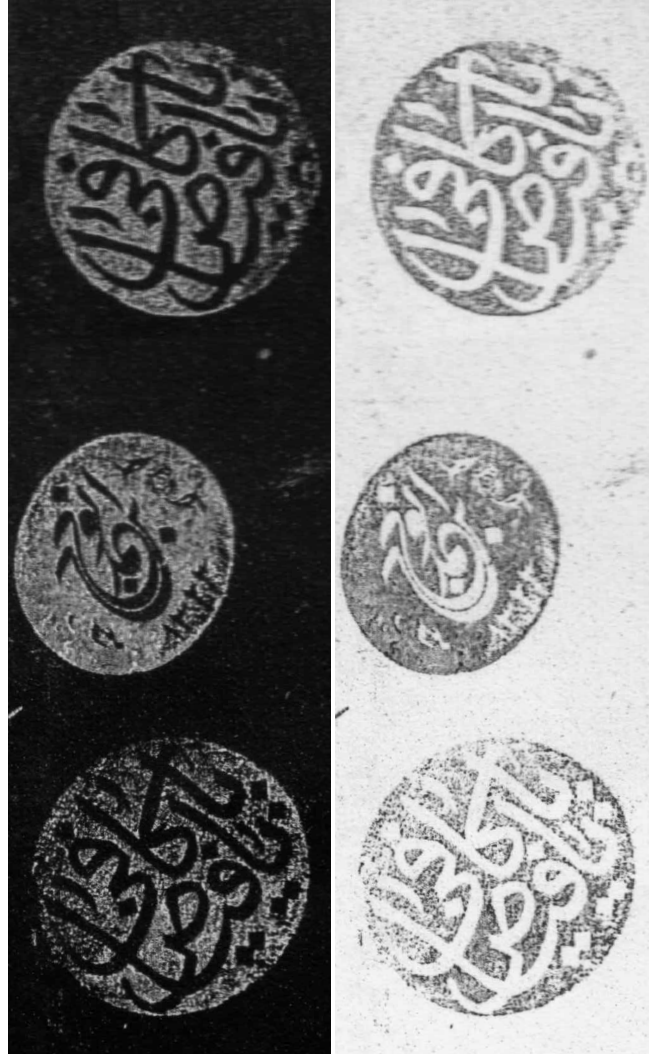
I
Kütüphane Bugün 22-3-1976 da
dernek başkanı H. Halil Bilginer
ile Kayserili H. Kemal Kemaloğlu
tarafından karşı sayfada yazılı
Arif Ercan tarafından teberru
edilmiştir. Kütüphaneye
Kemal Kemaloğlu H. Halil Bilginer
[Signatures]

Yerine gelin Morkallesinde
Arif Ercan
Bu
Bu el yazması Risaleyi Merhum
Arif Ercandan aldığım fetve üzerine
K. Maras İlmî Kütüphane Hanesine
22-3-1976 tarihinde verdim No 126
Kayıtlıdır Kemal Kemaloğlu
[Signature]

Hacı Nuh Efendizade Ahmed Efendi'nin -Arif Ercan
tarafından Kemal Kemaloğlu aracılığıyla teberru edilen-
elinizdeki eserin yazma nüshasının kütüphaneye kabulü
ile ilgili dernek başkanı Halil Bilginer'le
Kemal Kemaloğlu'nun imzalarını taşıyan kayıt

Îrâdu'l-Makâle'nin kapağı ve tasnif kaydı

Hacı Nuh Efendizade Ahmed Efendi'nin mührü. Ortada: "Nuh bin Ahmed 1323". İki taraftakiler: "Yâ Kâfi yâ Feyyâzi!" (Yaşar Alparslan arşivi)

UKDE KİTAPLIĞI

YAŞAR ALPARSLAN – SERDAR YAKAR'IN
EDİTÖRLÜĞÜNDE ÇIKAN YAYINLARIMIZ

MARAŞ TARİHİ SERİSİ

1. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR
2. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR
3. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR
4. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / Besim ATALAY
5. Maraş Yollarında (2008) / Hasan Reşit TANKUT
6. Aşiretlerin İskanları (2008) / Bekir Sami BAYAZIT
7. Maraş Emîrleri (2008) / Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA
8. Maraş'ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / Mustafa ÇABUK
9. Zeytun ve Çevresindeki Ermeni İsyancıları (2008) / A. Latif DİNÇASLAN
10. İlkçağdan Dulkadirli'lere Kadar Maraş (2008) / Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA
11. Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) / Dr. İsmail ALTINÖZ

12. İlâveli Esmâri't-Tevârîh Maa Zeyl (2009) / Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ
13. 100. Yılında 1909 Maraş'ta Ermeni Olayları (2009) / Yrd.Doç. Dr. Nejla GÜNAY
14. Seyâhatnâme, Şehir Târîhi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş (2009) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
15. Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009) / Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN
16. Yakın Çağda Kahramanmaraş (2009) / Prof. Dr. Ahmet EYİCİL
17. Eshab-ı Kehf Vukûu Şuyûtu (2010) / Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN
18. Elbistan ve Maraş'ta Dulkadir Oğulları Hükûmeti (2011) / Arifî Paşa, Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR

MARAŞ KÜLTÜR VE EDEBİYATI SERİSİ

1. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
2. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
3. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
4. Maraş Merkez Ağzı (2008) / Mine KILIÇ
5. Mevlid / Mar'aşî Kurâ-zâde Nâdiri (2009) / Hazırlayan Gülcan Tanıdır ALICI

6. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
7. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / Yaşar ALPARSLAN, Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI, Serdar YAKAR
8. Maraş Bibliyografyası (2009) / Cavit POLAT
9. Büyük Hiciv Şâiri Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN
10. Maraş Ağzı Köroğlu (2009) / Hacı Ali ÖZTURAN
11. Maraş Merkez Ağzı Kelimeler Deyimler (2009) / Hacı Ali ÖZTURAN
12. Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şâirlerine Âit Şiirler (2009)/ Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
13. Tertîbü'l-Ulûm (2009) / Saçaklızâde (Eş-Şeyh Muhammed B. Ebî Bekr El Mer'aşî) - Çeviri: Doç.Dr. Zekeriya PAK - Yrd.Doç.Dr. M. Akif ÖZDOĞAN
14. Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî (2010) / Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
15. Kahramanmaraş'ta Çocuk Oyunları (2010) / Hacı Ali ÖZTURAN
16. Halîlî-i Mar'aşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a (2010) / Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
17. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi (2010) / Kemalettin KOÇ
18. Eski Maraş'ta Örf'ler, Âdet'ler ve İctimâî Hayat (2010) / Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN - Hacı Ali ÖZTURAN

19. Mîzânüşşerîat ve Bürhânüttarîkat (2010) / Muhammet Hilmi Efendi, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN
20. Lutfiyye-i Vehbî (2011) / Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Gülcan Tanıdır ALICI
21. Nazmü'l-Fünûn (2011) / Yemli hazâde Mustafa Kâmil, Çeviri: Doç. Dr. M. Akif ÖZDOĞAN – Uzm. Ahmet TEMİZKAN – Abdullah DİNÇ
22. Nasihatnâme-i Vehbî (2011) / Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
23. Eski Maraş'ta Alim Çıkarmış Aileler (2011) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
24. Dîvân (2011) / Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE
25. Şevk-engîz (2011) / Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE
26. Neylü'l-Ereb fî Ma'rifeti'l-Edeb (2011) Mahmûd Hamdî b. Davûd el-Merâşî ed-Dimeşkî, Çevirenler: Uzm. Mehmet BALCIOĞLU-Doç. Dr. M. Akif ÖZDOĞAN
27. Ahmed Kuddûsî İbnülmeraşî (2011) Dr. Ali TENİK

KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİNCE

YAYINLANAN ESERİMİZ

1. Maraş Meşhurları (2009) / Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR